

Vatra veche

Vatra veche

7

Supliment

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul X, nr. 7 (115) iulie 2018 * ISSN 2601 - 6192

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

Câmpul Românesc de la Hamilton, Canada • Rotonda Scriitorilor din Exil

Articole de:

Maria Dincov, Andrei Bantaș, Veronica Pavel Lerner, Nicolae Băciuț, Dumitru Ichim, Gheorghe Nicolae Șincan, Eugen Verman, Florica Bațu-Ichim, Milena Munteanu Lițoiu, George Bălașu, Sebastian Doreanu, Anca Sîrghie, Iacob Cazacu-Istrati, Horia Ion Groza, Rodica Gârleanu, Constantin Groza, Cristina Mihai Bălaj, Veronica Bălaj, Eugen Enea Caraghiaur, Ionuț Biliuță, Nazaria Buga, Maria Daniela Pănăzan Mihai Zamfir, Melania Rusu Caragioiu, George Filip, Elena Buică, Dana Mateescu, D.H. Silvian, Francisc Pal ș.a.

ROMÂNIA DIN CANADA

România din Canada, de Nicolae Băciut/3
 Întâmpinare, poem de Nicolae Băciut/4
 Eminescu în eternitate, de Maria Dincov/5
 Eminescu, „La steaua”, în engleză de Andrei Bantaș/7
 Vatra veche dialog cu Veronica Pavel Lerner, de Nicolae Băciut/8
 Vatra veche dialog cu Dumitru Ichim, de Gheorghe Nicolae Șincan/10
 Vatra veche dialog cu Dumitru Ichim, de Eugen Verman/12
 Dialog cu Florica Bațu-Ichim, de Eugen Verman/13
 Poeme de Florica Bațu-Ichim/15
 În sfântul grai românesc de Milena Munteanu Lițoiu/16
 Amintiri despre sculptorul Nicăpetre, de Veronica Pavel Lerner/17
 Nicăpetre – repere biografice/18
 Asociația Culturală Română din Hamilton, de George Bălașu/19
 Țara de departe, de Sebastian Doreanu/20
 În „România” de peste Ocean, de Eugen Verman/21
 Vatra veche dialog cu Dumitru Răchitan, de Anca Sîrghie/23
 Dialog cu Dumitru Răchitan, de Menuț Maximilian/26
 Ocean întors. Și amintirile dăinuiesc, de Iacob Cazacu-Istrati/29
 Amintiri de la Săptămânile Culturale Românești, de Horia Ion Groza/31
 Săptămâna Culturală Românească, de Anca Sîrghie/35
 Semicentenar la Câmpul Românesc, de Anca Sîrghie/43
 Călcăm pe iarba..., poem de Adrian Munteanu/44
 O tribună a ideilor, de Rodica Gârleanu/46
 Cenaclul „Florica Bațu-Ichim”, de Constantin Groza/46
 Vatra veche dialog cu Milena Munteanu, de Cristina Mihai Bălaj/47
 Vatra veche dialog cu Ala Mândăcanu, de Veronica Bălaj/50
 Vatra veche dialog cu Eugen Enea Caraghiaur, de Veronica Bălaj/53
 România din Canada, câteva date/55
 Vatra veche dialog cu Nicolae Mărgineanu, de Veronica Bălaj/56
 Poeme de Dumitru Ichim/58
 Autori și cărți. Preotul Dumitru Ichim..., de Ionuț Biliuță/59
 „Pe unde-a umblat Dumnezeu”, de Nazaria Buga/61
 Biografie Dumitru Ichim, de Maria Daniela Pănzăan/64
 Eveniment editorial. Un dialog autobiografic (Veronica Pavel Lerner), de Mihai Zamfir/65
 Un dialog peste Ocean, de Veronica Pavel Lerner/65
 Un Ocean între întrebări și răspunsuri, de Nicolae Băciut/66
 Un soare paradisiac (Antoine Soare), de Melania Rusu Caragioiu/67
 Între două lumi – Canada și România, de Elena Buică/69
 Poeme de Veronioca Bălaj/70
 Istoria din fotografie, de Milena Munteanu Lițoiu/71
 Poeme de George Filip/73
 Eseu. Sensul vieții, de Elena Buică/74
 Ancheta Vatra veche. Exilul românesc. Milena Munteanu, de Nicolae Băciut/75
 Asociația Canadiană a Scriitorilor Români/78
 Obiceiuri de primăvară, la români și canadieni, de Dana Mateescu/79
 Poeme de D.H. Silvian/80
 Starea prozei. Două zile, de Francisc Pal/81
 Ana Blandiana, Premiul Griffin, de Milena Munteanu Lițoiu/83
 Demersul scrisului, de Elena Buică/84
 Poeme de Melania Rusu Caragioiu/85
 Săptămâna Internațional de Cultură, Hamilton 2018, program/86
 Panoramic cultural/87

Asociația Culturală Română, Hamilton, a devenit Laureat al Medaliei Centenarului Unirii pentru activitatea sa de promovare a Culturii, Literaturii, Istoriei și Limbii Române în Canada. Medalia va fi înmănată la Hamilton, în timpul Săptămânii Internaționale

Lucreția Filip, Florica Bațu-Ichim, Pr. Protopop Dr. Dumitru Ichim, Maria Sava, Bujoara Gruescu, Dorina Idvorian (rând 1, stg la dr) / C. Groza, Eugenia Krnecian, Dna Groza, Raul Sava, Ion Vasilescu, Andrei Krnecian, Alexandru Tomescu, George Gruescu, Pavel Filip, Cevi Vasilescu (rând 2, stg la dr)

Sculptorul Nicăpetre în curtea atelierului său de creație de la Hamilton

Număr ilustrat cu lucrări de Nicăpetre - Petre Bălănică (1934-2008)

România din Canada

Apariția revistei *Vatra veche* în urmă cu zece ani a fost reacția firească la abandonarea unui program estetic al revistei la care am lucrat două decenii – *Vatra*, de la Târgu-Mureș.

Existau tot felul de opțiuni pentru a reacționa la o astfel de schimbare de macaz.

Am ales-o pe ce-a mai puțin agresivă: realizarea unei noi publicații, care să înnoade tradiția preluată în seria 1971 de la *Vatra* din 1894. Îmi doream ca revista să fie după chipul și asemănarea acelei *Vatra* pe care eu o știam și la care am început să lucrez din toamna lui 1983, până în 2003. Și-a propus *Vatra veche* să fie și un omagiu celui mai important scriitor aflat între cei care au pus temelie, dar i-au dat strălucire și distincție revistei în anii grei ai presiunilor ideologice roșii, romulus Guga, dispăru prematur, la 44 ani, dar care a avut încredere în mine, de-abia ieșit din amfiteatrele Filologiei clujene, dar care îmi demonstrasem dorința de a face gazetărie culturală în revista studentească de cultură *Echinox*, unde am ucenicit până la ajunge secretar general de redacție, ca student!

Nu intuiam atunci anvergura pe care o va cunoaște demersul meu de publicistică culturală, dar acum, la un deceniu de la apariția revistei *Vatra veche*, mă felicit, fără falsă modestie, pentru ideea avută și-i mulțumesc lui Dumnezeu pentru inspirata clipă!

Revista și-a mărit în câteva luni numărul de pagini de la 20 la 88, o limită peste care nu-mi mai puteam permite să trec, pentru că volumul de muncă la un lunar, realizat de o singură persoană, era deja epuizant!

A crescut și numărul colaboratorilor și s-a extins și aria de cuprindere, din Australia în America.

O solidaritate editorială care m-a determinat să pun pe frontispiciul revistei un slogan, extras dintr-altul mai vechi: „Români din toate țările, uniți-vă!”

Între colaboratorii revistei *Vatra veche* s-au numărat și români stabiliți în Canada, care s-au regăsit în programul revistei, în atitudinea echidistantă, neînregimentată valurilor de politici literare, care s-au revărsat peste o viață culturală în derivă, în-

treținută de o atmosferă generalizată la toate palierele vieții publice – sociale, economice, politice etc.

Am apreciat statornicia acestora, hărnicia cu care își realizau materialele cu care colaborau.

Poate că în Canada s-a încheiat cel mai consistent grup de colaboratori: Veronica Pavel Lerner, Dumitru Ichim, Milena Munteanu, Elena Buică, pe regretatul Nicăpetre...

Legăturile redacționale s-au întărit până la nevoia de cunoaștere mai apropiată.

Săptămâna Culturală de la Hamilton a ajuns pretextul și prilejul fericit al unei astfel de proiecții, ratată, din considerente administrative în 2017, dar materializată în 2018.

Revista *Vatra veche* a realizat de-a lungul timpului câteva numere tematice, dedicate unor scriitori din zona afinităților mele electiv: N. Steinhardt, Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Ion Brad, Lazăr Lădăriu, Valentin Marica, Răzvan Ducan.

Un supliment dedicat autorilor români din Canada nu făcea decât să intre în rezonanță cu ideea cunoașterii, a descoperirii și promovării românilor care și-au găsit o patrie adoptivă sau gazdă, departe, peste un ocean de speranțe, cu gândul unui trai mai bun, dar și al nevoii de libertate, în toate sensurile cuvântului.

Am lansat proiectul, cu precizările de tehnoredactare destul de lejere, totuși.

Nu ne-am stabilit o listă de autori – totul a rămas la latitudinea celor vizați. Am promovat cum am putut și cât am putut proiectul, care a avut ecou la cine a dorit să asculte ecoul.

N-am vrut să știu de incompatibilități literare, de, firește, neînțelegeri dintre scriitori, de grupuri și grupulețe literare. N-am avut prejudecăți și nici nu mi-am propus să vindec eu răni ale vieții literare, cultural-artistice, din Canada. Am vrut doar să pun, cu bună credință și fără prejudecăți, o cărămidă, cât de mică, la edificiul impresionant deja, numit cultură și spiritualitate românească din Canada.

De aceea, sumarul acestui Supliment nu este unul preconcepț, ci cel care a rezultat din colaborarea voluntară... Nu a fost obligat nimeni să colaboreze, nu a fost ignorată nicio colaborare.

Sigur, ne-am fi dorit o cuprindere cât mai mare a fenomenului cultural românesc din Canada. El are și vechime și consistență, are tradiție, distincție. Există publicații de cultură, activități editoriale, manifestări cultural-artistice, există o stare de spirit entuziastă. Numitorul comun este trăirea în cultura română. Dincolo de tot ce oferă în plus sau diferit Canada, rămâne legătura trainică cu locul natal, cu nostalgii mai mult sau mai puțin manifestate.

Generațiile mature nu se pot rupe de legăturile tainice și trainice cu patria mamă, oricât de generoasă este noua patrie.

Ce se va întâmpla cu cei născuți în Canada în familiile de români e o altă temă, care reclamă o dezvoltare pe care nu ne-o putem permite acum și aici.

Există însă un liant, limba, cea care conservă apartenența la un spațiu și la valorile sale. „Vorbesc și scriu în limba română, limba în care →

NICOLAE BĂCIUȚ

visez și trăiesc", spunea un mare exilat, Cioran. Nu altceva spune și Veronica Pavel Lerner, cea care a ales în 1982 să trăiască în Canada: „Nu am *evadat* din limba română, în care am continuat până astăzi să gândesc și să scriu”.

Scrisul se constituie în dovada peremptorie a trăirii înăuntrul unei spiritualități, dincolo de granițe și distanțe. E greu să fii în pielea celui ce s-a rupt, fizic, uneori, ireversibil, de țara lui. Cu tot ceea ce reprezintă o astfel de opțiune. Despre ce să scrie cei care au harul scrisului. Despre țara de acasă, despre țara aleasă pentru a continua drumul în viață?

Și-apoi, în ce limbă să scrie? Pentru care cititori?

Mulți dintre românii din diaspora/exil nu doar că-și scriu cărțile în limba română, dar le și tipăresc adesea în țara mamă și le pun în circulație și pentru cititorii „de acasă”.

Un loc aparte îl ocupă Câmpul Românesc de la Hamilton și manifestările care se derulează anual aici, cu altitudinea maximă în cadrul Săptămânii Culturale Românești, ilustrată pe măsura importanței sale în paginile acestui supliment al revistei *Vatra veche*.

Sunt măturii din mai mulți ani, în care se vorbește despre fascinația și încercătura simbolică a unui loc al regăsirii și trăirii sub semnul apartenenței la un spațiu sub cerul căruia se regăsesc nu doar cei „vechi”, veniți din țara mamă, ci și cei „noi”, născuți pe pământ canadian, dar care se leagă cu firele ființei lor de apele, câmpiile, dealurile și munții părinților lor.

Sunt evocări și documentare și emoționante, radiografii ale stărilor de spirit care au însoțit an de an, depășind semicentenarul, participările la evenimentele de la Câmpul Românesc.

La modul ideal, mi-aș fi dorit ca din sutele de conferințe care s-au susținut aici, din recitalurile de poezie, să pot cuprinde măcar câteva, ca mărturie a mesajelor care pleau de-aici spre țară, spre fiecare în parte, de oriunde ar fi, dar care se siumte trăitor în „sentimentul românesc al ființei”.

Paginile despre Câmpul Românesc m-au făcut, pe mine, în tentativa de a defini indefinibilul, să adun în câmpul meu imaginar atmosfera întâlnirilor de la Hamilton.

Aș putea spune, fără să fi fost până la scrierea acestor rânduri, niciodată, la Hamilton, că deja cunosc bucăți cu bucăți acest loc, că-i ascult pe cei care s-au rostit aici cu dorul și dragul lor de țară, simțindu-se mereu responsabili față de ceea ce se întâmplă acasă, dar luptându-se după puteri și după mijloacele avute, pentru ca România să se întoarcă pe un drum pe care-l merită un popor încercat atât în istoria, în devenirea sa.

Așteptările noastre au fost foarte mari. Revista a ieșit așa cum s-a putut. Dar e doar un început. Și e prima oară când o publicație din România dedică un număr special autorilor români din Canada. Suntem conștienți de limitele demersului nostru. Dar deschidem o poartă prin care se poate intra cu noi proiecte, cu noi orizonturi culturale românești în Canada.

Noi atât am putut. Cu ajutorul și din mila lui Dumnezeu. Sperăm ca alții să o facă mai bine!

Dacă va trezi interes oferta noastră, atunci îi invităm pe cei care au ceva de spus despre timpul și viața pe care o trăiesc dincolo de Ocean, să scrie în paginile lunare ale revistei *Vatra veche*, într-o rubrică pe care am putea-o numi „România din Canada”, ori „Sub cerul „Câmpului Românesc”, ca să nu restrângem în vreun fel limitele unei geografii spirituale. Putem astfel apropia lumi, dar ne-am putea simți uniți și mai puternici, în aceeași limbă, ca să folosesc sintagma titlu a unui poem al lui Grigore Vieru, care se încheie tulburător, punând și tăcerea în dimensiunea limbii în care ne-am născut și trăit: „Și, când nu poți nici râde și nici plânge./ Când nu poți mângâia și nici cânta./ Cu-al tău pământ, cu cerul tău în față./ Tu taci atunce, tot în limba ta”.

Am trăit pe propria-mi piele o astfel de stare, în 1990, în timpul unei burse acordată de Magazine publishers of America, în lunile în care mă

Hamilton, 2018

ÎNTÂMPINARE

de Ziua Limbii Române,
31 august

**Nu am crezut că o să ai o zi,
când ale tale-s toate,
cuvânt care ne ești în nume
și pentru tine toate ne sunt date.**

**Tu ești pământ, cum ești și cer,
tu ești izvor, cum ești și mare,
tu, limba-n care m-am născut
ca rugăciune și-nchinare.**

**E ziua ta în fiecare zi,
te naști în noi, cu fiecare,
noi nu vom fi, dar tu vei fi
mereu o binecuvântare.**

**Nu am crezut să ai o zi,
dar, fie,
căci ziua ta e cât un an
și anul tău e cât o veșnicie.**

NICOLAE BĂCIUȚ

trezeam adesea vorbind și tăcând singur în limba română.

Spunem uneori că fiecare are România lui sau Canada lui, ori ce țară dorește fiecare, dar de ce n-am spune că fiecare are un „Câmp Românesc” al lui.

Voi fi și eu, de-acum, mai bogat. Voi avea și eu un „Câmp Românesc”, pe care-l voi duce cu mine până la capătul drumului, dar lăsând și mărturie despre faptul că „și eu am fost acolo”.

Fenomenul „Câmpul românesc” ar merita cu prisosință, cred, o cercetare doctorală, care să cuprindă tot ceea ce poate defini ce a însemnat acesta în istoria sa, în eferescența sa, în efectul lui terapeutic în tratarea dorurilor multe, a nostagiilor, a viselor, speranțelor.

Acum, când românii s-au răspândit masiv în întreaga lume, „Câmpul Românesc” se vede mai bine și poate folosi ca model pentru comunități masive de români care trăiesc în diaspora, pentru a nu se desțara, pentru a nu-și lăsa să dispară evanescent firea neamului.

Așa ca să putem și noi spune, cu bucurie și mândrie, „Bine te-am găsit, România, oriunde te-ai afla!”

EMINESCU ÎN ETERNITATE

“-Prietene. hăt...de departe vin la tine,
La Hamilton - pe românescul plai,
Să-mi spui ce știi mai bine și mai bine
Despre poetul nostru drag, Mihai?”

...Și Nică se dă jos din nemurire.
Sfântul Mihai ne-ascultă dintre stele.
-Poetule, las vouă moștenire
Cel mai frumos copil al dălții mele.”

George Filip

(În “Interviu Postum” - cu sculptorul Nicăpetre, despre Eminescu lângă statuia cioplită la Câmpul Românesc din Hamilton.)

...Nu cred că a numărat cineva statuile și busturile dedicate marelui nostru poet, Mihai Eminescu, presărate prin țară sau prin lume. Și puțini sunt cei care știu unde se află prima statuie a celui mai mare poet român din toate timpurile, Mihai Eminescu. La Galați!

Complexul statuar Mihai Eminescu de la Galați este un monument din marmură, realizat de către sculptorul Frederic Storck și care a fost dezvelit pe data de 16 octombrie 1911 în Parcul Municipal al orașului, care astăzi îi poartă numele. Complexul statuar Mihai Eminescu a fost comandat de municipalitatea gălățeană pe 4 ianuarie 1910 și a costat la vremea aceea 12.500 lei, finanțarea fiind asigurată printr-o colectă publică, organizată la Galați de către un Comitet condus de publicistul Corneliu Botez. Omul acesta din prima tinerețe a visat la un chip pentru poet și a reușit în 1911 să deschidă o serie și să impună o ținută. Albele și numerele de revistă dedicate lui Mihai Eminescu reprezintă o categorie aparte în bibliografia eminesciană, iar cartea “Omagiul Gălățenilor” din 1909 are o importanță deosebită, mai întâi pentru că este primul album de anvergură cu evenimentele culturale pe care le-a creat între anii 1909 și 1911.

În 1909, la 20 de ani de la moartea lui Eminescu, prin campania de presă dusă de Corneliu Botez în jurul apariției cărții “Omagiul Gălățenilor”, sărbătorile eminesciene devin naționale și se organizează mai în toate orașele țării, mari și mici, ba chiar și în provinciile românești din jurul României politice, pecum și în marile capitale europene, începând cu

Statuia din Galați

Parisul, capitala luminilor bătrânului continent. Cu acest prilej, se lansează liste de subscripții în vederea adunării de fonduri pentru a-i ridica o statuie lui Eminescu la Galați.

Dezvelirea statuii la 16 octombrie 1911 în Parcul Municipal al orașului a adunat români din toate colțurile țării, prilejuind manifestări omagiale de amploare națională. Au fost de față reprezentanți de seamă ai culturii românești, precum: Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga, Dimitrie Anghel, Ion Minulescu, Emil Gârleanu, Jean Bart, I.A. Bassarabescu, Al. Stamatiad, Natalia Negru, actrița Maria Filotti, Duiliu Zamfirescu - Președintele Academiei Române, la vremea aceea. Manifestările au fost prezidate de C.C. Arion, Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice. Din Bucovina, a participat Aurel Stefanelli, reprezentantul Junimii din Cernăuți, iar teatrele din București, Iași sau Craiova au fost reprezentate prin chiar directorii acestora. Slujba religioasă și sfințirea statuii au fost oficiate de P. S. Nifon Niculescu, Episcopul Dunării de Jos.

Bustul lui Eminescu se detașează dintr-o stâncă de marmură albă, din același soclu ieșind muza sa, reprezentată de o femeie ce ține în mână o făclie de lumină. Semnăturile-autograf de pe Actul comemorativ al dezvelirii acestui monument istoric se află la baza soclului. Despre concepția artistică, vorbește însuși autorul: “Nu mi-aș fi putut închipui niciodată pentru chipul celui mai mare poet-filozof al nostru, un soclu banal, care

nu spune nimic nici minții, nici sufletului. Mai potrivit cu geniul său poetic, eu l-am văzut pe Eminescu, ieșind dintr-o stâncă, simbol al celei mai desăvârșite eternizări. Și cum nu am voit să fie un simplu portret al lui Eminescu, l-am realizat în linii mari, împreunând severul cu idealul, am înțeles ca în expresia vagă a privirii să pun mai mult din melancolia sufletului său, melancolie care răsare așa de minunat din tot ce a scris poetul acesta mare și ca minte și ca suflet. Sufletul i se citește în priviri, mintea în geniul care, ținând în mână făclia de lumină, iese din blocul de marmură al stâncii, risipind în juru-i lumina operelor geniale, cu care Mihai Eminescu a îmbogățit gândirea și poezia românească. Referindu-se la statuia lui Eminescu realizată de sculptorul Frederic Storck, după fotografia poetului din 1885, reproducă excelent în fruntea albumului scos de gălățeni în 1909, “Omagiul lui Eminescu”, marele cărturar Nicolae Iorga scria în “Neamul Românesc Literar” din 23 octombrie 1911: “În loc de a da pe un domn cu jachetă sau chiar redingotă, având o figură asemănătoare vădit cu fotografia lui Eminescu, sculptorul a făcut să răsară dintr-o largă stâncă de marmură, însemnată de loviturile ciocanului, figura senină, blândă - nu visătoare, ci măreț domnitoare a poetului în plină maturitate, în stăpânirea întreagă a geniului său. Un trup sprinten de femeie se desface din piatră, făcând să fâlăie flacăra unei torțe - semn desigur al poeziei vi-oaie, ce, se smulge pentru dânsul din asprimea vieții înconjurătoare.” Monument de artă îndrăgit de gălățeni, statuia lui Eminescu din “Parcul Municipal “Mihai Eminescu” al orașului Galați iradiază din albul marmurei poezia cu cadențe celeste a “Luceafărului”.

Nu se cunoaște cu exactitate câte monumente (statui și busturi) sunt închinat “poetului nepereche” în România.

În București, există mai multe monumente ale marelui poet:

-În fața Ateneului Român se află statuia poetului, al cărei autor este Gheorghe Anghel.

-În Sala Ateneului Român a fost amplasat cel dintâi bust din ghips, încă din anul morții lui Eminescu-1889. Lucrarea aparține sculptorului Marin Filip (cel care i-a luat →

Prof. MARIA DINCOV

poetului și masca mortuară).

-În Rotonda Scriitorilor din Cișmigiu se găsește Bustul lui Mihai Eminescu, monument sculptat de Ion Jalea în 1943 - aflat pe lista monumentelor istorice ale Ministerului Culturii și Identității Naționale.

-O altă statuie este așezată în fața Muzeului Literaturii Române, sculptată de Milița Petrașcu.

-Efigia de pe monumentul funerar de la Cimitirul Belu (1890) este tot o operă memorială, realizată de sculptorul Ioan Georgescu.

-Același artist a semnat și Bustul poetului din parcul orașului Botoșani.

-În localitate Dumbrăveni din Suceava, există, de asemenea, un Bust al Luceafărului, realizat de Oscar Spaethe în anul 1902.

-În Municipiul Iași, un "loc de suflet al poetului", se află trei monumente dedicate memoriei lui Eminescu.

-Unul dintre acestea este o statuie din bronz, realizată de sculptorul Ion Schmidt Faur și inaugurată în anul 1929, fiind amplasată lângă Biblioteca Universitară - "Mihai Eminescu". Monumentul propriu-zis constă dintr-un grup statuar în centrul căruia este poetul, iar în dreapta și stânga sa, întruparea alegorică a Filozofiei și a Iubirii (filozoful și femeia). Eminescu are o înfățișare "luceferiană" impozantă, prin hlamida antică cu care este îmbrăcat. Statuia are 3,35 metri înălțime, dominând zarea Copoului de la înălțimea soclului de 5,30 m. La picioarele poetului se află, ca și în viață, Înțelepciunea - sub chipul unui bărbat care își sprijină capul în mână (în dreapta statuii) și Poezia sau Iubirea - imagine feminină pentru care a servit ca model chiar soția sculptorului, o pictoriță gorjeancă (născută Nicolescu). În partea din față a statuii, pe soclu, se află inscripția "Mihai Eminescu 1850-1889", iar în partea de jos a soclului se află un basorelief care îi reprezintă pe Cătălin și Cătălina din poezia "Luceafărul", având gravat în bronz o strofă din această poezie:

Cobori în jos, Luceafăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde-n codru și în gând,
Norocu-mi luminează."

În partea din spate a statuii, pe soclu, se află inscripția: "Ridicat din inițiativa Ateneului Popular de Toma Cozma din Pacurari-Iași, în anul

1929, iar în partea de jos a soclului este un basorelief care-l reprezintă pe Ștefan cel Mare, adunând oastea țării după lupta de la Războieni, având gravată în bronz semnătura sculptorului și o strofă din poezia "Doina" a lui Eminescu:

"De-i suna din corn o dată
Ai s-aduni Moldova toată,
De-i suna de două ori,
Îți vin codrii-n ajutor."

Aceste versuri au fost șterse în anul 1946 din motive politice.

Cel de-al doilea monument de la Iași se află în Parcul Copou, iar cel de-al treilea, în curtea Bisericii Trei Ierarhi.

-În Vaslui există trei monumente publice ale poetului nostru național, aparținând arhitecților Gabriela Manole Adoc și Dumitru Passima, precum și un bust în bronz semnat de maestrul Marcel Guguianu.

-În Bârlad, o statuie realizată de maestrul Ion Irimescu se află în fața Teatrului Victor Ion Popa din anul 1994.

-La Constanța, Bustul poetului a fost realizat cu multă măiestrie de către sculptorul Oscar Han - la începutul anilor '30. Monumentul este situat în apropierea mării, pe faleza Cazinoului, îndeplinindu-se astfel una dintre dorințele poetului, exprimată în versurile poeziei,"Mai am un sigur dor...":

"Mai am un singur dor,
În liniștea serii

Statuia din Constanța

Statuia din Iași

Să mă lăsați să mor
La marginea mării."

Poetul a văzut marea pentru prima dată în anul 1882, pe vremea când avea 32 de ani. Acesta a poposit timp de 10 zile la Constanța pentru a face băi de mare, la recomandarea medicilor, și s-a îndrăgostit iremediabil de frumusețea întinderii de apă.

Inițiativa înălțării unui monument în cinstea lui Eminescu, a aparținut strălucitului avocat, scriitor, jurnalist, primar și om politic al Constanței,

I.N.Roman, care l-a cunoscut personal pe poet și care s-a ocupat personal de strângerea de fonduri necesare lucrărilor. Din nefericire, acesta a murit în anul 1931, înainte ca statuia să fie terminată. Bustul lui Mihai Eminescu, sculptat în 1932, a fost dezvelit doi ani mai târziu, pe data de 15 august, de Ziua Marinei, în prezența regelui Carol al II-lea, care, a recitat prima strofă din poezia "La steaua", iar corul prezent la ceremonie a intonat "Mai am un singur dor."

-Tot la malul Mării, Negre este amplasat un bust al poetului la Mangalia, realizat de sculptorul Patriciu Mateescu din Statele Unite ale Americii.

-La Orșova, Bustul lui Eminescu este amplasat pe malul Dunării, lucrarea fiind intitulată "Danubia".

-La Focșani, în 1989 a fost dezvelit un Bust al poetului, sculptat de maestrul Marcel Guguianu.

Monumente închinat lui Mihai Eminescu se mai regăsesc pe teritoriul României la: Timișoara-1934; Putna-1926; Drobeta Turnu-Severin; Craiova; Sinnicolaul-Mare; Oravița; Giurgiu; Cluj Napoca; Dorohoi; →

Brăila; Oradea; Arad; Deva; Braşov; Ploieşti; Reghin, Târgu-Mureş, Târnăveni, Blaj, Slatina; Câmpulung Moldovenesc; Fălticeni; Scăieni-Prahova, bust Eminescu-Veronica Micle, realizat de Prof. Cristian Petru Bălan din Statele Unite ale Americii.

Eminescu peste graniță - Canada

Memoria poetului nostru național a depășit de mult granițele țării. Românii de peste mări și țări, ruși de pământul natal și de neam, regăsesc în Eminescu tot ce au lăsat în urma lor, de la văzduhul munților noștri și de la melancolia mării noastre, până la cerul nopții românești și teiul înflorit al copilăriei.

Din dragoste pentru Eminescu, românii de la Câmpul Românesc din Hamilton și-au dorit un bust al marelui poet, pentru ca toți cei care vizitează Câmpul, să admire, să prețuiască și să păstreze în suflete valorile spirituale ale neamului românesc, chipul "Luceafărului" fiind un simbol măret al acestor valori. Dorința acestora a fost îndeplinită în anul 1989 de către sculptorul brăilean -Nicăpetre, care a cioplit chiar acolo, direct, dintr-o bucată de marmură adusă de el din Grecia, bustul de o frumusețe rară a marelui poet.

Un monument al poetului există și la Montreal, în Place de la Roumanie, inaugurat în septembrie 2004, realizat de sculptorul Vasile Gorduz. Fie iarna (15 Ianuarie), fie în vară (15 Iunie), un grup de români se adună an de an la statuia lui Mihai Eminescu pentru a-i sărbători nașterea sau comemora trecerea la cele veșnice, organizatorul întâlnirii fiind an de an același poet George Filip din Montreal. La inaugurarea statuii în 2004, poetul George Filip s-a dus cu pâine caldă și vin și desculț, s-a înălțat până sub fruntea lui Mihai, numindu-se "fratele" "acestuia":

"Doamne- Mihai, să mă ierți c-am venit;

dulcele târg are toamnele bete.

Ți-am adus un ulcior și-un colac rumenit;

Poate ți-e foame, poate ți-e sete..."

("La teiul domnului Mihai"- G. Filip)

Poetul George Filip i-a dedicat lui Mihai Eminescu un volum cu 39 de elegii, câte una pentru fiecare an ars

Bustul de la Hamilton

de "Poetul Nepereche", pe "planeta aceasta tristă și rece". Volumul este intitulat "Scriitori spre Cer", care alcătuiesc o carte unică în literatura română. Niciun poet, până la George Filip, nu a scris o carte cu 39 de închinăciuni aduse la picioarele "Sfântului Limbii Române", scrie poetul Ioan Barbu în prefața cărții.

Doamne Mihai, te naști-renaști mereu,
Mileniul nostru este trist și greu,
Efervescența e un act anost
Și legea lumii nu-și mai are rost.

Nu mai doinesc fecioare la izvor,
S-a ofilit în grai cuvântul DOR,
Potecile prin codri s-au uscat,
Românii-n pribegie au plecat...

Pe-aici suntem departe de Carpați,
Din datini nu ne-am vrut înstrăinați.
Fugim în stol spre flacăra Treimii
Și am ajuns să îndrăgim străinii.

.....
Dar hai și gustă, ți-am adus colaci
Ca-n vremuri, ca toți oamenii săraci
Și tot așa-precum în vechii ani,
Ți-am adus vin de pe la Botoșani.

...Luceafăr blând, acei ce te-au tocmît,
Nu cel mai mândru loc ți l-au găsit,
Statuia Ta putea să steie - pură,
Lâng-o biserică...pe bățatură.

.....
Bine-ai venit Mihai-luceafăr clar.
Din nou vom vinde panglici la ziar,
Dar slava ta se suie-n zări albastre,
Țâșnind etern-din inimile noastre!

("Mihai Printre Români - la Montreal" / G. Filip)

Mihai Eminescu

La steaua

La steaua care-a răsărit
E-o cale-atât de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

Poate de mult s-a stins în drum
În depărtări albastre
Iar raza ei abia acum
Luci privirii noastre.

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe pe cer suie:
Era pe când nu s-a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

Tot astfel când al nostru dor
Pieri în noapte-adâncă,
Lumina stinsului amor
Ne urmărește încă.

La bustul lui Mihai Eminescu de la Hamilton, iulie 2015

To The Star

Up to the star that's just appeared
The journey's long, and so
For thousand years its light
careered
To reach us here, below.

It may have faded on its way
Of old, in blue spheres bright
Though only now its shining ray
Unfolds to this our sight.

The image of the star that died
Comes slowly to the fore:
It used to be when it would hide -
We see what is no more.

And likewise, while our yearning
dove
Died in the deepest night,
The light of the extinguished love
Still follows us in flight.

În engleză de

ANDREI BANTAȘ

Vatra veche dialog

Veronica Pavel Lerner
Condiția scriitorului român în
Canada

-Cum percepeți cele două concepte uzuale, exil, diaspora, în a defini condiția celui ce-și părăsește țara?

-Exilul este plecarea din țară fără posibilitate de întoarcere. Diaspora românească e comunitatea de români din afara granițelor țării. Cum însă nu orice român plecat din țară se încadrează sau activează în cadrul comunității respective, aş prefera termenul "Român stabilit în străinătate", el reflectă statutul celui plecat care și-a păstrat identitatea de român, fără ca neapărat să activeze în cadrul comunității românești din țara de adopție.

-Ați plecat din România constrânsă de circumstanțe familiale. Implicată profesional într-un domeniu tehnic. Cum ați perceput viața culturală a românilor din Canada, în general, din zona în care v-ați stabilit cu familia?

-Aș spune mai curând că am plecat din România constrânsă de greutatea vieții cotidiene și de lipsa de perspective de la începutul anilor 80. Circumstanțele familiale - fratele aflat în Canada - au constituit **ajutorul**, nu **constrângerea** care a determinat plecarea. Când am venit în Canada și m-am stabilit în Montreal, preocuparea principală a fost reînceperea unei noi vieți, așa că n-am avut contact cu viața culturală a românilor din Canada, care pe atunci nici nu prea exista. Abia când m-am mutat din Montreal în Toronto, după primii 15 ani de Canada, mi-am putut permite să caut activitățile culturale ale românilor. Deși eram implicată profesional în activitatea științifică, cum fiul meu rămăsese la Montreal

pentru a-și continua Universitatea începută, timpul disponibil rămas mi l-am dedicat lecturii presei literare din România, (apăruseră variantele online), scrisului și frecventării Cenaclului "Observatorul".

-Prin ce s-ar distinge viața culturală identitară și care e locul literaturii în acest context?

-În Canada, fiecare grup etnic are manifestările culturale proprii. Comunitatea românească a crescut numeric în ultimii ani și, ca urmare, și activitățile culturale s-au îmbogățit. Sunt organizate numeroase manifestări teatrale și cinematografice, lansări de cărți, întâlniri cu scriitori sau alte personalități artistice, emisiuni TV în limba română etc.

Canada, fiind întinsă de la un ocean la altul, provinciile își au propriile ziare în limba română, iar asociațiile românești respective organizează activități culturale artistice și manifestări mass media locale. La Montreal, există o librărie de cărți românești, înființată de revista montrealiză "Pagini Românești", unde se pot comanda prin internet cărți apărute în România.

Cenaclul "Nicăpetre" de pe lângă ziarul *Observatorul* din Toronto - condus de Dumitru Puiu Popescu, adună în jurul lui oameni de valoare din toate domeniile. Unele întâlniri se țin la Consulatul general al României din Toronto, cum sunt, de exemplu, cele comemorative ale poetului Mihai Eminescu sau ale sculptorului Nicăpetre, pe care l-am avut coleg de cenaclu mulți ani.

În fiecare an, în luna iulie, are loc "Săptămâna culturală" de la Câmpul Românesc din Hamilton (100 km de Toronto), organizată de Părintele Dumitru Ichim din Kitchener, care este și un foarte talentat poet. La manifestare, participă invitați de pe tot globul. Participanții asistă la conferințe, lansări de cărți, plimbări prin împrejurimi. În ziua de închidere, are loc un program artistic organizat de Dumitru Puiu Popescu, directorul Cenaclului "Nicăpetre".

-E literatura scriitorilor români din Canada adaptată locului, una de integrare, sau rămâne mereu conectată la literatura română de acasă?

-Orice scriitor, indiferent de naționalitate, scrie inspirat de propriile trăiri din realitatea în care se află. Aș spune că, dacă nu e vorba despre o

cronică de carte apărută în România sau despre o carte de memorii, un scriitor român aflat în Canada va descrie, în lucrările lui, realități din Canada. Dar literatura e un domeniu foarte vast. Cărțile turistice, de exemplu, sau culegerile de poeme, pot fi scrise oriunde pe lume și în orice limbă. Îmi vine totuși să cred, gândindu-mă la marele Nichita, că elementul important în viața unui scriitor nu este neapărat *subiectul* abordat, ci mai ales *casa* lui literară, adică *limba* în care citește, gândește și scrie. În rest, totul e *devenire*...

-Scriu, se afirmă românii din Canada doar în limba română sau își încercă puterile și în franceză, engleză...

-Unii scriitori au publicații și în alte limbi. **Călin Andrei Mihăilescu**, de exemplu, profesor la Western University din London (Ontario - Canada), membru USR, e foarte cunoscut în România datorită multiplelor activități literare în limba română. Are însă cărți publicate în mai multe limbi și numele lui e cunoscut în lumea universitară nord-americană. **Flavia Cozma**, de asemenea, scrie în mai multe limbi și are o reputație bună în multe țări. Alți scriitori publică în Canada traduceri ale cărților scrise în românește, cum am făcut și eu.

Sunt, de asemenea, scriitori sau poeți de origine română, unii foarte tineri, care activează în grupuri locale de scriitori, participă la antologii sau publicații online în engleză sau franceză.

-Cum sunt percepuți de critica literară, pe de o parte, dar și de publicul larg scriitorii români din Canada?

-Canada este o țară de emigrație, în care originea scriitorilor nu are mare importanță. Când un scriitor profesionist a pătruns în lumea literară, el are exact același tratament din partea criticii și a publicului larg ca orice alt scriitor, indiferent de țara lui natală. Dar, ca și în alte țări, n-am auzit de scriitori canadieni (sau nord americani, în general) de origine română care să trăiască numai din scris: sunt fie profesori universitari, fie traducători, fie lucrează în alt domeniu. Din critica literară la care am avut acces, am detectat câțiva scriitori bine primiți, dar cazurile sunt rare, pentru că nu sunt mulți scriitori canadieni profesioniști de origine română.→

NICOLAE BĂCIUȚ

-Scriitorii români din Canada și-au constituit o Asociație profesională aici. Care e rolul acesteia, prin ce poate ea sprijini, susține scriitorii de aici?

-Scriitorii români din Canada au o asociație și mai există și o alta, cea a scriitorilor de limba română din Quebec, provincia franceză a Canadei. Ambele asociații organizează lansări de carte, publică reviste sprijină activitățile literare ale membrilor.

Canada are un teritoriu imens și existența unor filiale pentru fiecare provincie a Canadei, după modelul filialelor USR în România, ar da posibilitatea mai multor scriitori români din Canada să beneficieze, mai ales în activitățile *live*, de sprijinul Asociației canadiene.

-Cum sunt legăturile scriitorilor români din Canada cu scriitorii români din țară?

-N-aș putea generaliza, dar, din câte am observat, există legături prietenești între scriitorii din România și cei din Canada.

-Cum e percepută poziționarea criticilor, istoricilor literari din România față de scrisul românilor din Canada? Ce le-ați reproșa acestora?

-Criticii și istoricii literari profesioniști din România se apleacă asupra lucrărilor care se impun din punct de vedere calitativ, indiferent de țara în care s-au stabilit scriitorii români. Personalități ca **Martin. S. Martin**, din Statele Unite, **Călin Andrei Mihăilescu**, din Canada, **Andrei Vieru**, din Franța, **Victor Ieronim Stoichiță**, din Elveția, sau regretatul **Matei Călinescu**, din Statele Unite, - ca să dau numai câteva exemple - au beneficiat de cronici literare sau de interviuri în presă și televiziune pe măsura calității lor de scriitori. Desigur, nu toți cei care scriu - nici în Canada, nici în alte țări, au parte de același tratament din partea specialiștilor, dar mi se pare normal ca numai după confirmarea calității, care cere timp, adevărații *scriitori* să atragă atenția istoricilor și criticilor literari din România.

-După ce ați ieșit de pe scena profesională v-ați activat energii de altădată. Ce înseamnă scrisul pentru dv? Care sunt țintele dv. literare? Ce aveți pe masa de lucru?

-Acuma îmi manifest "energiile", cum le numiți dv., prin ceea ce scriu. Sunt foarte ocupată, colaborez la

multe reviste din țară, dar și din Canada și, ca să pot scrie, trebuie să fiu la curent cu actualitatea culturală, deci citesc o mulțime. Muzica e, ca întotdeauna, alături de mine.

Nu știu dacă ceea ce practic e *jurnalism* sau *literatură*, dar nu sunt ele înrudite? Având în vedere că trăiesc în Canada, scriu despre realitățile de aici și, desigur, îmi place să pun umor în textele mele, iar prietena mea din România, fostă colegă de cancelarie (predând matematica), graficiana **Adelaida Mateescu** îmi înțelege bine umorul și îmi ilustrează excelent textele. Ocazional, când *poezia vine la mine* - pentru că poezia e cea care-l *scrie* pe poet, o las să mă *cuprindă* și să-mi *cânte* în oricare din limbile pe care le cunosc...

-Generațiile tinere duc mai departe nostalgiile și idealurile celor mai în vârstă? Care sunt valorile cul-turale, literare de care se atașează, în care se regăsesc? Se vor întoarce vreodată la obârșiile părinților?

-Marea majoritate a copiilor ajunși pe continentul nord american la vârste fragede se identifică, mai târziu, cu societatea în care trăiesc. Uneori ei păstrează obiceiurile și gusturile părinților, dar vor funcționa în limba societății în care au venit și în care își vor întemeia viitoarea lor familie.

Valorile de care se atașează tinerii - și spun asta din experiența fiului meu, venit aici la 5 ani - sunt, printre altele, cele culinare. Canada și Statele Unite sunt țări cu populația formată din imigranți și există multe activități sociale în universități și în întreprinderi, în care fiecare aduce câte un fel de mâncare specific țării lui natale. Cu ouă umplute și chiftele, fiul meu are mare succes la San Diego, iar în curând, pentru că și-a instalat un grătar în curte, va face și mititei, pe care americanii îi adoră. Pe mulți i-am învățat chiar eu să

Cenaclul "Observatorul", în tipografie

Cu colegii de la Mississauga Writers Group

pronunțe și memorizeze numele: mit (meat = carne) - it (eat = mâncăm) -ei (hei! = exclamație de bucurie - de buni ce sunt!)

Din punct de vedere al valorilor literare și artistice, tânăra generație consideră cultura României ca făcând parte din patrimoniul european, pe care-l apreciază. Contactul însă cu literatură română nu le e accesibil, numărul de traduceri în engleză a cărților românești e încă foarte mic.

Dacă se vor întoarce vreodată la obârșiile părinților? Schimbarea unei țări e un traumatism. Aș fi părăsit România dacă nu m-ar fi gonit condițiile imposibile de viață din anii '80? Tinerii care și-au întemeiat o familie - de cele mai multe ori prin căsătorii mixte, normale și frecvente într-o țară de emigrație - iar apoi și-au construit o situație convenabilă în țara de adopție, de ce ar pleca de la bine?

-În cazul dv. nu mai e loc de întors. Veți rămâne în a doua patrie, Canada. Ce l-ar putea face pe un român să se reîntoarcă acasă? Mă gândesc nu în general, la românii de aici, ci la cei care au preocupări de creație literară, plastică, muzicală etc.

-S-au făcut statistici privitoare la întoarcerea românilor din Canada în România și, din numărul total, care nu este foarte mare, predomină, în general, cel al pensionarilor a căror pensie din Canada le asigură în România un câștig mai bun. Cei cu preocupări artistice găsesc mai greu, pe continentul nord american, efervescența culturală a Europei, dar n-am întâlnit cazuri de artiști români plecați din țară și care s-au întors. Sunt multe exemple de pictori, scriitori, sculptori, care și-au continuat cu succes cariera artistică în țara de adopție.

Fiecare om, artist sau nu, e un unicat și își va alege singur locul de viață potrivit.

Vatra veche dialog

DUMITRU ICHIM

**"Am fost săraci, dar bogați în
fericire - copiii și poezia!"**

Am citit, recent, două volume de versuri semnate Dumitru Ichim, poet consacrat și Om al lui Dumnezeu, prin taina preoției și prin voința Lui, "Șarpele de aramă", București, Editura Sfântul Gheorghe-Vechi, și "Jumătate de inel deasupra oceanului", poezii de dragoste, Editura Călăuza Deva, jud Hunedoara. În cele două volume de poezie apărute în anul 2014, respiră candoarea, lumina, bucuria de a fi și de a trăi frumos, în iubirea lui Dumnezeu. Autorul observă viața, natura, minunile lumii dăruite nouă, cu mare recunoștință. Știe că duhul poeziei este un dar imens care poate deveni destin. Deși trăim într-o lume din ce în ce mai puțin sensibilă la frumusețea din jur, mult mai puțin atentă la valorile spirituale și sufletești, poezia există în tot ceea ce ne înconjoară. Trebuie doar să ai ochi să o vezi! Poezia din jur, poezia din suflet, poezia din cărți. Avem nevoie de poezie precum avem nevoie de lucruri materiale, căci ce ar fi o viață lipsită de imaginație, de creativitate, de sensibilitate și de frumos? Cu siguranță am fi mai plictisitori și mai anosti, mai săraci în interiorul nostru. Părintele Porfirie, monah și mare duhovnic contemporan de la Muntele Athos, (+1991), a spus între alte vorbe memorabile: „Cine vrea să devină creștin, trebuie să devină întâi poet. Să zboare în infinit, în stele, în măreția lui Dumnezeu, să fie sensibil, delicat, să vrea să sufere pentru cel pe care îl iubește. Iubirea ostenește pentru cel iubit. Doar iubirea atrage harul”. (Lângă Părintele Porfirie, Konstantinos Yannitotis)

Când i-am cerut acceptul unui interviu care să fie publicat în revista „Vatra veche”, supliment omagial dedicat românilor din Canada, a ezitat cu smerenia celui ce cunoaște valoarea cuvântului. În speranța că va accepta intenția mea, i-am trimis câteva întrebări, iar răspunsurile n-au întârziat. Îi mulțumesc din adâncul inimii pentru aceasta. Pentru cei ce l-au cunoscut pe părintele și poetul, de excepție, omul discret Dumitru Ichim, acceptarea de a se confesa devine un mare act de cultură ce vine să se așeze în orizontul de așteptare al cititorilor avizați, îmbogățindu-le biografia spirituală. Dialogul, ne aduce în prim-plan un om, un Preot, un Poet scriitor ce nu are pereche în preamoenescul felului lui de a fi.

*

-Deși cărțile dumneavoastră sunt prin toate librăriile și pe mesele literaților din țară, poate că unii iubitori de poezie nu sunt familiarizați cu periplusul dumneavoastră academic și intelectual. Spuneți-ne, vă rugăm, cine este Dumitru Ichim?

- Pot să vă vorbesc despre cărți, despre succesele și insuccesele mele. Dar a răspunde la întrebarea, dacă o iau în toată profunzimea ei, cine sunt eu, mi-e aproape imposibil să o fac. Pot oferi o hartă ontologică a duhului meu, cu mărire desenată în albastru și pustiriile în galben, dar ce au cules drumurile din mine și prin mine e greu de spus pentru că omul începe din sfârșitul lui, românul ar zice "minte cea din urmă", sau Einstein: "educația este ceea ce rămâne după ce cineva a uitat tot ce a învățat în școală". A vorbi despre tine înseamnă o mereu-aducere-aminte despre alții, iar pentru a ajunge la sinele tău, "revenindu-ți în sine", folosind sintagma Fiului Risipitor, trebuie să-și amintești întruna de Altul, că ești nu numai litera Lui, ci moștenești de la Părinte "duhul dător de viață" al poeziei Lui. Omul este o mereu-devenire spre majuscula Omului pe care o realizezi prin oameni, prin inimă și nu prin creier.

-Deci, niște repere ale sinelui.

-Exact, un fel de pereți ai acestuia. Având pereți poți să-ți definești un interior. Omul nebun, "vorbește cu pereții", lăudărosul care se mândrește prin ce școli a trecut și pe cine a avut ca magistrul, dar omul înțelept tot timpul vorbește de

ferestrele pereților, ce poți vedea dincolo de tine. Dacă nu ai un orizont, nu ai un răsărit și atunci ca parte din LUMEN (lume și lumină) devii mlădița prin care nu mai urcăseva luminii, a ființialului tău. Dar să revin la periplusul academic de care-mi este drag să-mi aduc aminte, ca să pot vorbi despre "ferestrele" interiorului meu. După absolvirea Seminarului de la Neamț și a Facultății de Teologie din București, am avut fericita ocazie să urmez doi ani, cursuri de doctorat în teologie, la catedra Prof. Dumitru Stăniloae, cel care m-a recomandat să-mi continui studiile în Statele Unite, doi ani la Seabury Western Theological Seminary din Evanston, Chicago, iar ultimul la Princeton, NJ, având ca îndrumător pe cunoscutul profesor James McCord. După susținerea tezei, trebuia să mă întorc în țară, dar am ales să "o iau cu binișorul" spre Canada, stabilindu-mă în Kitchener, Ontario. În 1974, am fost hirotonit preot și m-am căsătorit cu Florica Bațu, membră în Uniunea Scriitorilor Români și autoare a vreo zece cărți de poezii și proză.

- Cum a fost căsătoria celor doi poeți: Dumitru Ichim și Florica Bațu?

- (râzând) Să spună cei șase copii ai noștri! Cum să fi fost? A fost o iubire cum nici în telenovelele, care au invadat piața micului ecran românesc, nu găsești. Înainte de căsătorie, am fost foarte buni prieteni, ca poeți bucurându-ne unul de succesul celuilalt și frecventând aceleași cenacluri literare. Zice vorba: A tunat și i-a adunat! Am fost săraci, dar bogați în fericire - copiii și poezia! Dacă în viața noastră au fost anumite "neînțelegeri", apoi acestea au survenit din cauza poeziei, încercând fiecare să nu cadă sub influența celuilalt. Ca femeie, era foarte modestă, privind cu milă la "doamnele" pline de bijuterii și la fiecare nuntă - o rochie nouă! Pentru moartea ei a lăsat ca dorință să nu i se aducă flori, deși iubea grozav florile, ci toți banii donați în memoria ei să fie folosiți la pictarea bisericii. Ca preoteasă, s-a ocupat de capitolul EDUCAȚIA CREȘTINĂ, având rubrică permanentă în revista SOLIA, pe care în smerenia ei o semna cu pseudonimul Maica Preoteasă. →

**PR. GHEORGHE NICOLAE
ȘINCAN**

Din aceste articole, am selectat vreo 500 de pagini pentru ultima ei carte, apărută postum, "Grădina cu îngeri și Sfinți", publicată la Cluj și prefăcută de IPS Arhiepiscop Nathaniel. Ca mamă, când ne-am trezit că nu avem poezii pentru copii, a publicat multe cărți în acest domeniu. A întemeiat Cenușarul literar "Muntele Măslinilor" care, după moartea ei, a fost schimbat în "Florica Bațu Ichim". Discuțiile noastre erau despre cărți, despre ce scriam, despre familie și familia mai mare - parohia - unde era implicată foarte mult nu ca "preoteasă" care să-și etaleze poziția, ci ca prieten al celor suferinzi (leucemia ei a durat 23 de ani), ascultător și sfătuitor plin de blândețe și dragoste. Succesul unei parohii nu-l are capul, preotul, ci gâtul (preoteasa), care știe să înalțe capul spre cele de sus, spre care trebuie să înălțăm crucea și inima noastră. S-a implicat, de asemenea, în sprijinirea "Săptămânii Internaționale de Cultură" de la CÂMPUL ROMÂNESC din Hamilton și poate s-ar cuveni o carte despre acest suflet de poet, de mamă și de ziditor de suflete.

- Ce ne puteți spune despre această "Săptămână"?

- Asociația Culturală Română "Nae Ionescu" din Hamilton, Ontario, prin anii '50, a cumpărat o fermă de vreo 50 de acri pe care a amenajat-o într-o adevărată grădină cu parcuri și un locaș de cultură pentru evenimentele românești, iar sus pe deal au zidit o capelă în cinstea "Adormirii Maicii Domnului", care a fost sfințită de IPS Arhiepiscop Valerian Trifa. Aici, la "Câmpul Românesc", românii din Canada și din alte părți se întâlneau ca într-o mică Românie în care își păstrau datinile, obiceiurile și sărbătorile noastre strămoșești. Această asociație, sub îndrumarea lui George Bălașu, a redactat ziarul "Cuvântul Românesc" până la evenimentele din '89, fiind un far al culturii și spiritualității. Tot această asociație a întemeiat și susținut, de zeci și zeci de ani, această "Săptămână" la care timp de șase zile avem trei conferințe în fiecare seară, expoziții, mese rotunde, slujbe la capelă, și excursii la cascada Niagara și împrejurimi. Scriitori de prestigiu și oameni de cultură, din țară și străinătate, s-au perindat la această "Săptămână", unică prin diversitatea expunerilor, pe continentul american. Anul acesta, pe lângă scriitorii din Cluj, din Satul Mare, avem din Tg.

Mureș pe distinsul teolog și scriitor (mulțumim pentru onoare, Părinte Șincan!) și pe Nicolae Băciuț, care pe lângă activitățile culturale din țară editează revista "Vatra veche" și care ne-a făcut surpriza să ne aducă un număr din revistă dedicat activităților de la "Câmpul Românesc" din Hamilton.

- Care au fost sursele de inspirație literară ale poetului Dumitru Ichim?

-Vorbim de sursă, de izvor, sintagmă care s-a încetățenit, dar de fapt inspirația e o scânteie ca primă literă a luminii prin care începe transfigurarea lumii. Nu Taborul contează, putea să fie și Himalaia, ci evenimentul Schimbării la Față. Aceasta e Poezia - schimbarea la față a lumii! În Omul din Galileea se ascundea Dumnezeu. Condeii începe cuvântul, dar în acest cuvânt e învăluit Cuvântul. Tu trebuie să participi la această Schimbare a Lumii (metamorfosis), să ajungi de la existență la ființial, la ontic.

Pentru mine, sursa de inspirație începe, în primul rând, din marele poem pe care l-a scris Dumnezeu - kosmos-ul. Mă mir de toate și tot ce e în jurul meu e poezia Lui în care simt Spiritul Sfânt plutind pe deasupra apelor. Vorbind de literatură, mă hrănesc și nu mă satur de frumusețea poeziilor regelui David. Nu pot nega nici dragostea pentru poezia japoneză, fiind printre primii care au tradus în literatura română prima brazdă de haiku și tanka.

Ca o glumă, vă spun că m-am ferit toată viața de interviuri. Dacă tăceai filosof rămâneai. Lumea ar fi crezut că e ceva de capul meu, a omului care am învățat toată viața și tot prost am rămas, vorba ceea că, "știm că nu știm nimic".

Dumitru Ichim, Anca Sirghie, Milena Munteanu, Hamilton 2017

- Care a fost cea mai mare realizare ca preot?

- Ce ai făcut duhovnicește ca preot vede numai Dumnezeu, dar ceea ce văd oamenii este ce rămâne după tine. Dumnezeu a fost bun cu mine că mi-a dat o nevastă înțeleaptă și niște oameni buni care să mă ajute să zidesc. Nu am niciun merit, ci numai un mulțumesc "Ție, Doamne!" Povestea parohiei e în parte și a mea. Prin 1978, am cumpărat o fermă de 10 acri, care în timp a ajuns să fie în oraș. Acolo am zidit "Centrul Cultural Românesc - Banatul", o sală de 500 de persoane și 200 cea mică și o biserică, ridicată din temelie, în stil ortodox, cu sală la subsol. Biserica este pictată în stil ortodox în care te simți acasă, în România, cu majoritatea sfinților dragi neamului românesc: Sf. Calinic de la Cernica, Antim Ivireanu, Brâncovenii, Sf. Dimitrie din Basarabi, Ștefan cel Mare, Ioan Hozevitul de la Neamț, Daniil Sihastru și sfinții martiri ai Transilvaniei.

- Care e cea mai mare realizare ca poet?

- Poate că așa fi rămas necunoscut în România dacă Dumnezeu nu mi-ar fi trimis în cale pe părintele Savatie Baștovoi, din Chișinău.

Am scris multe cărți, dar nu s-au vândut pentru că erau... grele! Epopeea "Așa-i cânta îndrăgostitul din Sumer", peste 600 de pagini, cântărea...1 kg și 623 g! Părintele Savatie m-a luat sub aripa lui și m-a dus la cititor.

Una dintre fetele mele se numește Gloria și părintele într-o scrisoare îmi spunea că "vei ajunge, părinte, să-ți vezi gloria", la care eu, tot printr-o glumă îi răspundeam că pe Gloria o văd în fiecare dimineață, de obicei când îmi cere bani.

Deci, ultima mea carte de sonete "Tu știi că te iubesc" a avut un succes răsunător în România și Republica Moldova, numai la lansarea ei vânzându-se peste 200 de exemplare, pentru mine, care scoteam cărțile cu un tiraj 3-500 de exemplare, însemnând un succes.

- Ce pregătește preotul poet Dumitru Ichim pentru viitor?

- Lucrez la mai multe cărți odată, dar pentru toamnă pregătesc o antologie din poemele mele și o selecție din cele peste o mie de sonete, "Cartea a doua a psalmilor" și... cu Dumnezeu înainte!

Cu părintele Dumitru Ichim, și cu Doamna Florica Bațu-Ichim, mi-a făcut cunoștință decanul de vârstă al preoților români ortodocși din Ontario, Nicolae Zelea. Acum, când transcriu acest moment, părintele Zelea nu mai este. A plecat la peste 90 de ani... Îl cunoscusem în 2000 - la prima mea deplasare în Canada la copiii mei, om respectat, iubit, venerat de toată românimea din această parte a Canadei. Ctitor al mai multor biserici ortodoxe românești, entuziast promotor nu doar al credinței strămoșești, ci și al culturii noastre ancestrale, părintele Zelea mi-a deschis, de fapt, drumul spre cunoașterea unor români deosebiți, pe care, astfel, am avut onoarea să-i cunosc și despre care am și scris cu plăcere. "O să vă fac cunoștință cu un conjudețean de-al dumneavoastră... Cu părintele Dumitru Ichim, care-i din Dărmănești - Bacău, și cu soția sa" - așa mi-a spus și așa s-a și întâmplat.

- Mă bucur nespun că v-am cunoscut, nu mai zic de faptul că suntem din același județ din România. Ca ziarist, la Dărmănești am fost de zeci de ori și am și scris. Dumneavoastră de când n-ați mai fost...?

- Din păcate, sunt mulți ani... Dar, în momentul când mi se cere să vorbesc despre Dărmănești, e o întrebare destul de dificilă, pentru că eu port Dărmăneștiul cu mine, e aici... Toată lumea vorbește despre "deșărare", ceea ce e un lucru destul de neadevărat... Repet: în ce privește Dărmăneștiul, eu îl am în sufletul meu tot timpul și peste tot unde mă aflu. Dărmăneștiul și țara mea le port cu mine... Uite, îmi amintesc, eram în clasa a cincea și, dintr-o dată, vine la mama o învățătoare și spune că băietul matal trebuie să meargă la Bacău. Dar vai de mine, s-a speriat mama, ce-a făcut..., îl arestați? Nu, mamă, e cel mai bun de pe Valea Troțului... Era un concurs de Botanică sau ceva în felul ăsta, și mi s-a dat o diplomă, nu știu pentru ce, că n-am făcut nimica deosebit... În orice caz, eram foarte bun la Științe naturale... Mergem acolo, toți cu cravată, toți aranjați, începe un dans și eu, cum eram, așa, ca un spiriduș, neastâmpărat, mă succesc, mă învârtesc pe scaun..., până la urmă se rupe scaunul cu mine, toată lumea, erau oameni mari, profesori, a început

Vatra veche dialog

DUMITRU ICHIM
"DĂRMĂNEȘTIUL ȘI ȚARA
MEA LE PORT CU MINE"

să râdă de mine, iar eu să intru în pământ de rușine... Trece vremea, ajung la Seminar, și-mi spune unul, de unde ești, de la Dărmănești, îi zic, iar el, ți-aduci aminte, am fost la un concurs la Bacău, era unul, uite așa și așa, unul pârlit, vai de capul lui, numai rău a făcut, a rupt un scaun, ne-a făcut de râs pe toți... Uite, e o amintire din copilărie și vreau să vă spun că eu am rămas țaranul acela din Dărmănești, omul cu bunul simț, omul care-și vede lungul nasului, deci țaran de la talpa țării... M-am dus în țară și mama, vai de mine, acum ești educat, ești doctor în Teologie, ești mare pe-acolo, prin America... Îi zic: mamă, hai să te duc la București, să vezi și matal cum e acolo, să te țin ca pe palme, să-ți iau ce vrei... Mai zic, hai vino, mamă, în Canada, nu-ți trebuie nimic, ai căldură, ai wc în casă, ai totul. Iar mama face: vai de mine, Mitrel, multă școală ai învățat și tot prost ai rămas...! Păi, dar cum să-mi las eu găinușele, cum să-mi las eu grădina, cum să-mi las vecinele și să umblu ca tine haimana prin toată lumea, om fără cap și fără căpătâi... Și atunci i-am zis, hai, îmbracă-te frumos, mergem la București... Păi cum să mă îmbrac, doar acolo sunt numai boieri... Ei, te îmbraci așa, cum era pe vechi... S-a îmbrăcat așa, în port național, cum mergea la Biserică, ne-am urcat în clasa întâia a trenului, în compartiment eram eu, mama și două fete... Fiecare din cele două avea

câte o prăjitură, ecler, sau așa ceva, lua una o bucatică și se strâmba, ai, eu am fost în străinătate, am fost la Praga, acum doi ani, cealaltă: aa, și eu am fost în străinătate, am fost la Sofia... Le priveam și mă gândeam, eu, care am fost și în cele două Americi, și prin Asia, și prin Europa, prin neagra străinătate, he, he, dar mama, care nu știa altceva decât satul ei, le privea cum vorbeau și se strâmbau și se minuna și, dintr-o dată, mama zice: doamnă, dă-mi și mie o leacă de prăjitură de asta neagră, aia face ochii mari, ce și-a zis, ia, acolo, niște țărani, niște mitocani și, după un timp, îi dă mamei o bucatică precum bucatăica de anafură. Mama, cuviincioasă, după ce ia bucatăica de prăjitură, o face fărâmituri pe care le întinde sub banca trenului, unde ascusesem, într-o traistă, o găină, pe care o duceam soacrei mele din București. Alea două s-au înroșit, uite cum și-a bătut joc de noi o țarancă...

- Frumoasă poveste... Și sunt convins că aveți, în tezaurul amintirilor, multe de felul acesta. M-ați impresionat spunându-mi că ați rămas același om de la țară, talpa țării... Până la urmă, cum spunea Petre Țuțea, omul absolut e omul de la țară... Dar să revin, Părinte, și să vă întreb care-i menirea Bisericii noastre ortodoxe de aici, în unirea cugetului românesc? Sunt interesat de viața Bisericii noastre din Kitchener...

- Biserica e - și mă gândesc acum la Blaga și la "Plaiul mioritic" - un plai care nu e gol. În vârful Plaiului, românul pune Biserica. Toate bisericile sunt ridicate pe o anumită înălțime, iar dacă Blaga repetă Deal - Vale, Deal - Vale, fiecare vârf de deal e, de fapt, o Biserică, și fiecare cugetare e o Biserică. Altfel spus, noi ne-am născut creștini și am viețuit prin faptul acesta al creștinătății noastre și al Bisericii. Biserica e tot începutul nostru. Deci, dacă vorbim de un început al primelor manuscrise, al culturii, spiritualității noastre, nu putem vorbi în afară de Biserică. Primele manuscrise sunt bisericesti, primele tipăriți sunt bisericesti, primele lucrări de artă, în lemn, în fier etc., sunt în biserici... Biserica e cea care menține, susține viața aceasta, e punctul de orientare a neamului românesc. Mi-amintesc, acasă, când veneam de departe, în momentul în care veneam, →

EUGEN VERMAN

de pildă, de la prășit, și vedeam departe, în zare, în vârful dealului, Biserica noastră, ziceam că ajungem acasă. Altfel spus, a ajunge acasă, înseamnă Biserica ; Biserica nu este, undeva, în afara satului, este în mijlocul satului, este în vârful dealului, este în mijlocul cerului și în adâncul inimii noastre.

- Părinte, de curând, Biserica Ortodoxă românească "Sfântul Ioan Botezătorul", de fapt Parohia din Kitchener, al cărei ctitor și paroh sunteți, a sărbătorit 35 de ani de existență. Cu ce sentimente ați participat la acest minunat și sfânt eveniment?

- Sentimentul meu la acest mare eveniment este acela de împlinire sufletească. Nu este doar meritul meu. Tot ce am făcut e rodul inițiativei unui grup de români harnici, cu dragoste de țară și de credința noastră din străbuni, iar prezența mea - spun asta fără modestie - a fost un catalizator, în senul că i-am încurajat, i-am stimulat prin însăși prezența mea. Am început cu o biserică, pe o stradă din oraș, într-o casă veche, slujbele decurgeau frumos, dar devenise neîncăpătoare și atunci, în '78, cum ne-am gândit să facem o "Mică Românie", la ieșirea din oraș am cumpărat o proprietate, pe care am numit-o "Câmpul Bănățean", o proprietate de circa 5 hectare. Acolo, în '87, am construit "Centrul Cultural Românesc", unde, într-o clădire pentru vreo 500 de persoane, am început să ne întâlnim la sărbătorile naționale, la nunți și botezuri, dar și la manifestările spirituale, ca să spun așa, și mă refer, mai ales, la festivalurile culturale. După aceea, am zidit noua Biserică, acum vreo câțiva ani, iar la această aniversare am depănat, cu toții, momentele de început ale acestei Parohii, când au venit niște români din Iugoslavia, din Banatul Românesc de acolo, și cu ei s-a început... Deci, e sentimentul acesta de împlinire, de bucurie, și prilejul de a ura acestor minunați conaționali de a urma, mai departe, credința noastră din străbuni care ne unește cugetele și viața. Din păcate, la ora actuală, Biserica a devenit prea mică, deși, când am construit-o, am făcut-o dublă decât fusese spațiul de dinainte, deoarece au venit mulți români în această zonă a Canadei, mai ales după 1989.

- Părintele Nicolae Zelea mi-a spus că, împreună cu soția

Dumneavoastră - poeta, scriitoarea Florica Bațu - Ichim - ați înființat, tot pe lângă Biserică, Cenaclul Cultural "Muntele Măslinilor"...

- Da, e o formă în care ne întâlnim și discutăm tot ce ține de cultură și spiritualitate, adică se citesc versuri, proză, dezbateri probleme culturale etc. Cenaclul are loc în Limba Română, și în Limba Engleză pentru tineri, și nu este închis. Am avut, nu de mult, invitat pe domnul De Marco, profesor de la Universitatea din Waterloo, iar discuțiile s-au purtat în Limba Engleză, evident, care și-a și lansat ultimile cărți. De asemenea, domnul profesor Raiciu - dirijorul corului nostru -, care a fost prim-solist la Opera din București și în prezent are diferite contracte la Viena, Toronto este o prezență activă, catalizatoare în Cenaclul nostru... Pe lângă Cenaclu - care e afiliat la Asociația Română "Banatul", din Kitchener, - funcționează și o formație de dansatori, care a participat, cu 33 de ani în urmă, la primul Festival Folcloric Bănățean pe Continentul American, iar în acest an va fi al 34-lea Festival. Majoritatea celor care au înființat acest Festival sunt din Banatul Românesc din Iugoslavia și au fost cei care au adus, practic, românismul, pe continentul acesta, mai mult decât noi cei care am venit din țara - mamă. De fapt, activitatea acestei Asociații, în cei 35 - 36 de ani, poate fi rezumată în jurul Festivalului Folcloric ce a devenit "o modă" pe continentul american, unde-și dau întâlnire români din diferite comunități, din New York, Florida, Cleveland, Chicago, Detroit etc., cu formații de dansuri, de sport, iar un moment important e alegerea "Miss Banatul". Mă opresc aici și o las pe soția mea pe care o văd nerăbdătoare să vă spună mai multe despre Cenaclu...

George Bălașu, Pr. Dumitru Ichim și Sebastian Doreanu în biblioteca Centrului Cultural Nae Ionescu

Florica Bațu - Ichim:

"NU NUMAI PÂINE, CI ȘI TRANDAFIRI..."

Născută la București - în 1945 -, Doamna Florica Bațu - Ichim a debutat, în 1970, cu placheta de versuri "Mesagerul", publicând, apoi, în decursul anilor, în România și Canada, numeroase volume de poezie, precum și cărțile de proză "Bolnav de cancer în Medjugore", și "La porțile disperării, începutul speranței".

- Înțeleg că doriți să continuați Dumneavoastră ce a spus, până acum, domnul Dumitru Ichim...

-Cenaclul l-am început împreună cu soțul meu... Dar, mai întâi, să vă spun că, de fapt, cu vreo 15 ani în urmă, doctorii mi-au spus că o să mor în doi ani și jumătate, deoarece am cancer, și atunci când am văzut că nu mor, deși am tot așteptat să mor, m-am apucat să scriu, și am scris și am scris și am invitat și alți oameni să scrie și așa s-a simțit necesitatea înființării unui cenaclu. Amintesc familia Sava - Maria și Raul - și, bineînțeles, numele soțului meu, poetul Dumitru Ichim. Într-o seară de 30 noiembrie, ne-am dus în apartamentul familiei Sava, eram eu și soțul meu, apoi doamna Maria Sava, care scrie proză foarte bună, și soțul ei, care recită foarte frumos, băiatul nostru Iulian, care este un alt poet în familia noastră, și mai era "criticul" nostru, adică o... piscică, ce se uita de sus la noi, părând că nu-i place nimic din ce aude... Așa a început Cenaclul "Muntele Măslinilor", cu câteva persoane, într-o noapte de început de iarnă și a continuat și continuă. Am avut un mare succes, încă de la început ne-am regăsit în această țară unde trebuie să muncești pentru a-ți câștiga existența, deși toată lumea crede că noi trăim→

EUGEN VERMAN

aici pe roze, dar nu este chiar așa, trebuie să muncești de dimineața până seara, munca e foarte intensă, competiția e foarte mare, poți să-ți pierzi serviciul oricând, deci, în această țară în care începi să uiți că ai și un suflet, Cenaclul ne-a ajutat foarte mult. Asta, pentru că Cenaclul ne-a adus aminte că avem un suflet, ne-a amintit că avem niște sentimente, ne-a adus aminte că suntem ființe spirituale, deci nu este vorba numai de pâine, ci este vorba și de trandafiri. Încât, de la o întâlnire la alta s-au strâns tot mai mulți români, tot mai mulți intelectuali care purtau cu ei dorul de țara natală. Am fost foarte bucuroși când cei care veneau la cenaclu au început să scrie, iar unii dintre ei au scris foarte bine și chiar au publicat... Încurajăm nu doar poezia sau proza, ci și alte arte, doamna Dumitrache, de exemplu, a terminat de pictat, chiar zilele trecute, icoana Brâncovenilor, doamna Bujorica Groescu, o excelentă recitatoare, fostă profesoară în Banatul Românesc din Iugoslavia, ne încântă cu talentul ei, încurajăm sculptura, încurajăm știința, teologia, încurajăm tot ce ține de gândire, de spiritualitate.

- Participă și tineri, sau numai cei pe care nostalgia de țară le îndeamnă pașii spre cenaclu?

- Bineînțeles că vin și tineri. Vreau să spun că la cenaclul nostru nu există așa zisa luptă dintre generații, care, de fapt, mi se pare ceva ireal, nu poate exista o asemenea luptă, în fapt e o continuare a speței și fiind vorba de o continuitate, n-are niciun sens ca "bătrânii să se lupte cu tinerii". În orice caz, la noi există o cooperare foarte strânsă, fiecare vine cu talentul lui; cei mai în vârstă, de exemplu domnia Murgoci și Ocolișteanu, ne învață despre scriitori despre care unii dintre noi nu au știut nimic, domnul Ocolișteanu are și darul de a cânta, el interpretând melodii vechi pe care noi nu le-am auzit niciodată, iar cei tineri vin cu idei noi, și atunci se înfiripă discuții foarte interesante, care nu înlătură nici noul, nici vechiul, găsindu-se, de fiecare dată, căi de continuitate pentru supraviețuirea spirituală a noastră, a tuturor celor de aici. Sigur, o problemă este cea a tinerilor născuți aici, care, deși vorbesc foarte bine limba română, nu pot merge într-o competiție cu cei veniți din România și atunci pare că singura lor soluție este să scrie în lim-

ba engleză. Părerea mea a fost și cred că, totuși nu greșesc, când am spus așa: scrieți fraților în orice limbă vreți, fie și turcește dacă știți, numai răspândiți ideile noastre și nu uitați să amintiți și cuvintele "România" sau "București" sau "Moldova", să afle oamenii de aici, din Canada, că există, undeva, o țară numită România și, dacă tu ești un om bun, că ești scriitor, că ești muzician, că ești inginer și lumea spune uite, domnule, ăsta e român și a realizat ceva, e extraordinar pentru patria noastră și noi avem datoria să facem tot ce putem să ne ajutăm țara din pământul căreia ne tragem...

-Vă mulțumesc și Dumneavoastră și soțului Dumneavoastră și vă urez, din toată inima, sănătate și cât mai multe satisfacții spirituale în această operă extraordinară în care v-ați angajat!

14 august 2002, Câmpul Românesc de la Hamilton, Ontario - Canada

P.S. La următoarea mea vizită în Canada, adică în vara anului 2006, m-am revăzut numai cu părintele Dumitru Ichim, chiar la Biserica din Kitchener. Ne-am îmbrățișat cu bucurie și emoție, dar am discutat foarte puțin, deoarece părintele urma să officieze Sfânta Liturghie, de duminică, iar eu eram în trecere. Cu Doamna Florica Bațu - Ichim nu m-am mai văzut. În acești ani care au trecut de atunci, au continuat să publice cărți de mare vibrație poetică, despre care știu din ce mi-a transmis, prin computer, părintele Dumitru Ichim. Apoi, cu mare durere, am aflat că, în ziua de 4 septembrie 2010, pe un pat

Florica Bațu, mamă a șase copii, dintre care ultimul încă ne-nțărcat, află că are leucemie și că de-acum va trebui să se pregătească pentru o moarte relativ apropiată. Totul invită la disperare. Dar tragicul deznodă-mînt pare a se amîna de la sine... și-n loc să se dea de ceasul morții, Florica Bațu se apucă și scrie o carte. O carte frumoasă și adevărată, cum nu se scriu multe în dulcele grai românesc."

**Mitropolitul
BARTOLOMEU ANANIA**

din spitalul din Kitchener, s-a stins din viața Poeta, după 23 de ani de luptă cu boala. De câte ori deschid reportofonul și o ascult pe banda ce i-a nemurit glasul și vorbele, o revăd așa cum era în vara aceea a anului 2002: o "trestie gânditoare" (Blaise Pascal) vibrând de inteligență și dragoste de viață și de patria natală, cu fața de om suferind, dar optimist, cu glasul plăcut, cântat, parcă, de om cu multă simțire și, în același timp, de mamă duioasă și iubitoare. Căci a dat naștere la șase copii, numai ea știind ce-i bucuria aceasta, dar și grijele și neodihna. Iar în acest timp a scris, a scris, a scris... În încheierea acestui "post scriptum", transcriu - din volumul "Poeme din Grădina Luminii", semnat Florica Bațu-Ichim, apărut, într-o a doua ediție, la Chișinău, în 2013 - poemul "Rămânerea":

**Cu-n prunc la țată
și câțiva în poale,
amar vomând, gravidă, uneori
mă trec
prin lumea asta trecătoare
născând cu stele
și prânzind cu sori.**

**Mă rîd
femeile cu soldu-n modă
și-n glezna lor
cu zâmbet nebunesc;
eu port
tot rochia mea decolorată
am cearcăne la ochi
și-mbătrânesc.**

**Dar peste vremi,
când toate-om fi sub luturi
și teii
vor cădea pe noi desculți
poate un prunc
va gînguri-ntr-o seară
un vers
de "Proasta aia cu plozi
mulți"!**

(A se observa caligrafiera intenționată a cuvîntului "trecătoare")

Florica Bațu-Ichim - Opera literară

- *Mesagerul alb*, versuri, cu o prefață de Ion Caraion, București, 1970;
 - *Oglinzi*, versuri, Kitchener, Ontario, 1975;
 - *Vinerea Mare*, poeme în proză, Kitchener, Ontario, 1977;
 - *Seară lumească*, versuri, Kitchener, Ontario, 1978;
 - *Poezii pentru copii*, Kitchener, Ontario, 1979;
 - *Valea nopții*, în volumul colectiv *Agape*, Kitchener, Ontario, 1982 (alte două secțiuni ale cărții sunt semnate de Nicolae Novac, *Încrustări în bancă*, și Dumitru Ichim, *Planeta Ichtys*);
 - *Bolnav de cancer în Medjugorje*, Kitchener, Ontario, Canada, 1989;
 - *Poezii pentru copii*, București, 1993;
 - *La porțile disperării, începutul speranței...*, cu o prefață de Valeriu Anania, Cluj Napoca, 1994 (ediția II, 1996); 2017;
 - *Poeme din Grădina Luminii*, versuri pentru copii, Kitchener, Ontario, Canada, 2000;
 - *Petala infinitului alb*, versuri, București, 2001.
- (....)

• *Grădina cu îngeri și sfinți*, Editura Vremi, Cluj-Napoca, 2015, 526 pp.

*

Liniștea a treia, a somnului

Mi-e somn...
Somnul gonind se gonește pe sine...
ciudate tăceri în Cuvânt mă ating –
noapte, înapoi?
o noapte
de fără noapte –

ciudat anotimp urcându-mi prin plâmâni,
ciudate tăceri... ciudată-ntrebare...
ciudate atingeri de aer, de trup –
piele ciudat
se gudură nopții
gânduri ciudat
în lună zvâcnesc –
plete se lasă adânc,
întru stele
pașii ciudat
la lună, zvâcnesc –

nisipul sub lună se coace și țipă
țâșnind printre raze la lună ținând
și-i mult... și-i departe... și-atât de aproape...
nisipul sub lună se cere ținând
marea se zbate... stânca
zvâcnește...

iar eu mă înalț
cu dor de-a dansa –
aer ciudat pe piele se stinge,
lună sub tălpi
ciudat voi dansa –
crengile spun... și își spun... (dar e taină)
în aer

mă doare durerea din crengi intuind
durerea-mplinirii,
în muguri, necoaptă
sub lună cu lună
culori intuind
crenguță abia
încolțindă din iarnă.

... și bulgării spun...
Ce își spun?... ce își spun?...
... se întâmplă ceva... și nu știu ce este...
și își spun...
nu îți spun
și luturi... și cer...
și tac... și își spun... dar ce este?

rază de lună se lasă pe lămpi,
lunecând
pe mână... pe trup... pe gândire...
pe zâmbet...
e recele-dulce și cald-acrișor
și nu știu ce este... se-ntâmplă o taină
și-i lună în nour, un nor,
șoptește ceva picăturii de ploaie – o taină ciudată
în piele se țese –
mi-e somn... n-am să dorm...

mi-e somn... și am să dorm... –
taină ciudată... în ceruri... în mine...

La ferma cu numere

1 gândac
și
1 gândac
stau pitiți într'un rucsac.

2 pisoi trecând pe'aici
și simțind ceva mișcând,
„șoricei!” ș'au spus în gând
ș'au sărit peste voinici.

„Ga, ga, ga!”
și „Miau, miau, miau!”
„Câr, câr, câr!”
și „Au, au, au!”
a ieșit un tărăboi...!

3 căței, dinspre zăvoi,
pentru pace vin acum,
dar văzând pisici în drum:
„Ham, ham, ham!”
și „Miau, miau, miau!”
„Ga, ga, ga!”
și „Au, au, au!”

4 vulpi, șiretele
ce'au furat eretele
au pus ochii pe gânsac...

5 căprițe cu un sac
intră fuga'n tărăboi...
Au venit și 6 oi!

... Se lovesc,
se ciondănesc,
se tot ceartă,
se'mbrâncesc...

7 muște, ce își spun?
„Hai și noi, cu un tăun!”

8 cocoși
furioși
se arată'n fuga mare.

9 rațe vin călare
și, dacă te uiți mai bine,
s'au ivit 10 albine!

„Vă-o-leu!”
și „Câr, câr, câr!”
„Cot, cot, cot!”
și „Mâr, mâr, mâr!”
„Miau, miau, miau!”
și „Ga, ga, ga!”
Zău, mă crede, draga mea,
a ieșit o tevatură...!
N'ar mai fi tăcut din gură
dacă Mama nu venea
c'o nuia
și cu'n băț din ăla maaaare:
„Toată lumea,
la culcare!”

FLORICA BAȚU-ICHIM

În Sfântul Grai Românesc Între râs și plâns

Eram într-un sat din Oltenia în care fiecare copac avea o poveste, fiecare văcuță un nume și fiecare sâtean îi știa pe toți ceilalți. Acolo viața se desfășura ba din deal, ba din vale. Câinele mușca purceaua, iar purceaua schilodea puii, toți și toate erau în devălmășie... Puii erau chemați la mâncare: Pui, pui, pui, mânca-v-ar moartea! Iar moartea nu era niciodată prea departe. Ori venea dihorul, ori vulpea, ori scroafa, ori vecinii, pe puii ăia se bătea o lume întreagă. Cred că nimănui nu-i trecuse prin gând să zică: Mânca-v-ar viața! sau, și mai bine: Mânca-v-ar Raiul! Puteai să prevezi cu certitudine care vor fi poveștile când te duceai în satul cu pricina. Ori a murit vecina, ori a murit scroafa, ori puii s-au îmbolnăvit, mânca-i-ar moartea. Și cu toate acestea, lumea părea mereu mirată, veștile ne erau prezentate ca ceva mereu nou, surprinzător. Mai auzeam de câte unii care au căzut betegi, de-aveau gâtul moale sau capul moale sau au dat în alte alea, și explicația era ori că i-a descântat cineva, ori era vreo vrajă la mijloc. Fantasticul făcea parte din viața zilnică acolo.

Un lucru pe care-l credeam uitat, dar mi-a fost readus în memorie, e drumul cu autobuzul de la oraș la satul cu pricina. Țăranii plecau cu corfele pline, doar veneau la oraș după ale gurii, căutau de la pâine la zahăr și ulei și alte de astea. Erau femei încovoiate de greutate, unele cu cobilițe, altele aveau mâinile pline și de multe ori mai cărau și pe cap câte ceva. Odată intrate în autobuz, femeile se țineau cum puteau de corfele pline, nici nu se gândeau să se mai țină cu o mână de altceva. Din fericire, chiar dacă le scutura bine autobuzul, ele tot n-ar fi avut unde să cadă, doar nu era loc să arunci un ac. Îmi aduc aminte că după ce autobuzul era încărcat ochi, șoferul se dădea jos de la volan și mai ruga un bărbat să îl ajute să închidă ușa. Amândoi își uneau forțele, puneau fiecare câte un umăr în ușă. Cei de pe scări, împinși, îi înghesuiau pe ăilalți, până când burțile le erau presate de cei din jur, iar masa aia de oameni devenea un tot amorf. De afară vedeai câte un obraz deformat, strivit de câte o fereastră. Vedeai lumea stând în poziții chinuite, nădușind de căldură. Cum ușa îi presa tot mai tare, unii vociferau, alții râdeau, bucurându-se poate că au făcut un pas înainte pe scară, până când, în fine, ușa se închidea ferm în urma lor.

Cum spuneam, nimeni n-avea cum să cadă, autobuzul putea pleca de-acum, ușa era închisă, dar stai, că pe fereastra ușii deabia închise, încep să urce alții, sărind în capul bieților oameni din autobuz ce de-abia mai răsuflau de înghesuți ce erau. Cu toate acestea, o femeie de lângă mine ținea o corfă cât toate zilele pe burtă, fără să se gândească că dacă ar pune-o la bagaje s-ar mai face loc în jurul ei. Șoferul se urcă și el la volan și speram că, în sfârșit, vom fi gata de plecare. Dar stai, că șoferul începe să peroreze, să dea lumea dracului și, în dulcea limbă română, să se adreseze de această dată sexului frumos:

- Bă fomeilor, zice, voi nu vedeti, fă, că sunteți și proaste și urâte?

Eu am înmărmurit, dar nimeni altcineva nu s-a sinchisit. Părea să fie normal. Acestea fiind spuse, am fost, în sfârșit, gata de ducă.

Relația mea cu Oltenia a fost una complicată, dar știu că de atunci mi-am înmuiat judecățile. Am avut nevoie de perspectivă în spațiu și timp, să ajung să înțeleg farmecul acelor locuri, ba chiar să le descopăr sufletul.

Câteva considerații de limbă

Scrisesem textul de mai sus cu ceva timp în urmă. Când am încercat să traduc această mică lucrare în engleză, cititorii anglofoni au fost entuziasmați de traducere. Au făcut referiri la muzicalitatea textului, deși e altă muzicalitate decât cea din limba română. Au amintit și alte calități ale traducerii. Totuși mie NU îmi suna la fel; mă întrebam de ce?

În încercarea mea de a imprima spiritul locului și al limbii, sper că cel puțin am reușit să exprim precis și concis ceea ce doream.

Engleza e o limbă ce are alt ritm și impune o anumită concizie. Uneori sugerează chiar o stare de spirit, sau "mood". În engleză, ai altă libertate de mișcare, căci limba este structurată și gândită diferit. Totuși, constat că la ei înjurătura nu are aceeași forță. Nu dă la fel din coadă, nu este atât de nimicitoare, dar nici nu are aceeași dulceață. În cele mai multe limbi, ea ofensează și gata.

Limba română pare însă să aibă o varietate nelimitată de sudălmii ce pot conține urme fine sau tușe groase de bășcălie și chiar de umor. Indiferent că este exprimată cu năduf sau cu haz, înjurătura pare să fie o artă în sine.

În experiența mea de traducător, realizez că limba noastră este extrem de nuanțată într-o arie largă de trăiri, dar mai ales la capetele spectrului exprimării umane.

Pe de o parte, limba română pare să exceleze în exprimarea supărilor de tot felul, de la simpla melancolie la tristeți adânci, exprimate fie ca suspine, fie cu accente acute de disperare, sau cu răzvrătiri de limbaj ce pot fi deosebit de colorate și expresive.

La celălalt capăt al spectrului, limba română este extraordinar de versatilă în exprimarea alintului, răsfățului sau al altor emoții de o infinită tandrețe. În exprimarea inefabilului. Chiar și în prozaic, vaca nu e vacă, ci văcuță. Ciorba e ciorbiță. Mămăliga e mămăliguță. Însăși țara este răsfățată ca "țărișoara mea", și nu vorbesc aici doar despre diminutive. Chiar și numele munților falnici sună uneori ca un alint.

Cuvinte ca "omenie" sau "dor" sunt intraductibile sau găsesc greu echivalențe în alte limbi. Vorbim aici despre o sensibilitate nuanțată, rafinată și doinită pe strunele sufletului.

Am rămas astfel surprinsă să constat ce greu se exprimă în alte limbi mentalul și trăirea românească.

Cred că explicația nu stă doar în faptul că e totdeauna mai greu să exprimi ce simți într-o limbă străină, că nu poți avea aceeași precizie, nuanță și impact.

Cred însă că acest lucru se explică mai degrabă prin calitățile intrinsece ale limbii române de a exprima lumini, umbre și contraste, precum și un specific care nu poate fi capturat ușor în alte limbi.

Realizez că Sfântul Grai Românesc, cu asperitățile dar și cu deliciile sale, reprezintă pentru mine revenirea ACASĂ.

MILENA MUNTEANU LIȚOIU
Toronto, Canada

Amintiri despre sculptorul Nicăpetre

Petre Bălănică (1934-2008)

L-am cunoscut pe maestrul Nicăpetre la Câmpul Românesc de la Hamilton, în august 2000, când Ion Caramitru, pe atunci ministrul culturii, i-a înmănat artistului medalia "Mihai Eminescu", pentru bustul lui Eminescu.

Auzisem de numele Nicăpetre, dar mi-era puțin cunoscut. Frumusețea sculpturilor de la Hamilton m-a impresionat. Mi-aduc aminte că am sunat-o la București pe mama, regretatul critic de artă Amelia Pavel, ca s-o întreb ce știa despre Nicăpetre. "E un artist foarte mare, mi-a spus, am scris despre el, s-a stabilit în Canada". "Tocmai, i-am răspuns, am văzut niște sculpturi la Hamilton și bustul lui Eminescu m-a impresionat." "Sigur, e un sculptor de talie universală. Rândul viitor când îl mai vezi spune-i salutări de la mine."

Citesc în cartea lui Nicăpetre "DownTown Brăilița via '89": "*Eminescul meu nu a fost o comandă oficială, nu a fost făcut de un meseriaș, Eminescul meu a fost cioplit de un om care citește și iubește ce a dat acest poet lumii. S-a întâmplat ca acel om să fie sculptor, să mângâie cu mâinile lui această lumină dată de zei oamenilor, marmura, să fie sculptor bun care a așteptat timpul când soarta a hotărât să apară masca lui Apollo drept Eminescul nostru. Dar în primul rând eu am sculptat nevoia noastră de Eminescu.*"

A doua apropiere de maestru a fost în octombrie 2000, când acesta i-a invitat pe membrii Cenaclului "Observatorul" la atelierul lui din Scarborough. Admirându-i pe îndelete operele, am intuit atunci ceea ce apoi citeam în cartea sa: "*sculptura mea nu este o meserie frumoasă și bănoasă, sculptura mea este un destin.*" Iar mai departe: "*înălțând din nou un trunchi de copac doborât, cioplinind în el gândul tău, nu redevine un pericol?*" I-am transmis în acea zi însoțită de toamnă salutările doamnei Pavel și un zâmbet larg i-a apărut pe față: "Da, mi-aduc aminte de doamna Amelia, a scris frumos despre mine. Ce mai face?"

Apoi l-am mai întâlnit în ianuarie 2001, când, la împlinirea vârstei de

65 de ani, directorul cenaclului, Dumitru Puiu Popescu, i-a pregătit o frumoasă surpriză: a făcut rost din România de diapozitivele cu sculpturile lui și, în cadrul cenaclului ținut la tipografia ziarului "Observatorul", a început să le proiecteze pe un imens ecran. A fost o seară cu totul excepțională, pe care nici unul din cei prezenți atunci nu o va uita. Nicăpetre a fost foarte emoționat și, privind diapozitivele, ne-a oferit spontan o instructivă prelegere. "*Un artist n-ar trebui să-și explice sculpturile, ci să le lase pe ele să vorbească singure; dar eu o să vă povestesc totuși cum am ajuns la ele și ce mi-a trecut prin cap când le-am cioplit.*"

Cum o tipografie nu e o sală de spectacol, ne-am așezat pe tabureți, pe rulouri de hârtie și pe cutii. Un beculeț dădea lumină atâta cât să nu fie beznă totală. Sculpturile au fost comentate de autorul lor, care și-a depănat amintiri, uneori nostime, alteori cutremurătoare. Vorbele lui ne-au captivat. Tipografia a încetat să fie tipografie, iarna a încetat să fie iarnă, timpul s-a oprit, beculețul s-a transformat în soare și am trăit cu toții un moment de mare intensitate, încălziți de farmecul de povestitor al celui care ne vorbea.

În acea zi, am înțeles că marii sculptori și-au propus să învingă legile fizicii ale materiei. Deși Nicăpetre spunea că sculpturile trebuie să vorbească singure, fără explicațiile artistului n-aș fi știut să pătrund în intimitatea dintre artist și materie. Prezentarea a fost o lecție de înțelegere a sculpturii. Cuvintele au luminat propriile sale opere. Cum să nu fi fost nevoie de cuvintele lui? Artiștii de geniu sunt în avans față de contemporanii lor și rămân deseori neînțeleși. Dar când un asemenea artist are, pe lângă talentul de sculptor, și harul vorbei și scrisului, cum le avea Nicăpetre, se naște

Nicăpetre lângă bustul lui Mircea Eliade, opera lui, de la Hamilton

posibilitatea unei mai mari apropieri între artist și privitor

Cartea mi s-a părut tot atât de atractivă ca și prezentarea din acea seară, când ni s-a explicat ideea de zbor prezentă în lucrările lui Nicăpetre. Referindu-se la sculpturile în lemn, artistul ne-a mărturisit că în fața unui trunchi de copac, prima lui idee era să-l ridice, să învingă gravitația, să-l facă să zboare: "*în fața bucății de marmură, sau de lemn, sculptorul nu vede numai forma viitoarei sculpturi, ci întreaga ei mișcare.*"

După prezentare, l-am zărit pe maestru șezând singuratic pe o cutie și privind în jur. Purta un pulover gros, țărănesc. M-am apropiat și l-am întrebat: "Vă e drag puloverul, nu-i așa?" A zâmbit gânditor: "Da. Cum știți?" "Dumneavoastră, ca sculptor, iubiți materia, i-am răspuns, și fiecare din noi duce cu el istoria hainelor pe care le-a purtat, cu specificul țesăturii cu tot. M-am gândit că iubiți acest pulover din lână de oaie". "Nu v-ați înșelat", mi-a răspuns.

Citesc în cartea "Brăilița Down-town": "*Pânza de sac îmi și place. Are o textură vizibilă, aspră, lumina cade pe ea cu un efect special, culoarea întinsă pe suprafața ei are o viață aparte.*"

După acea memorabilă prezentare, sedințele de cenaclu din ianuarie au continuat să-l sărbătorească pe Nicăpetre alături de Eminescu, ocazie cu care Nicăpetre ne recita poezia →

VERONICA PAVEL LERNER

Nicăpetre recitând din Eminescu

lui preferată, "Glossa". Odată, totuși, a ales "Dintre sute de catarge". Când recita era transpus ca și cum ar fi comunicat direct cu poetul.

În ianuarie 2006, când Nicăpetre a împlinit 70 de ani, la cenaclul care s-a ținut în fața unui public de peste 300 de persoane și care, cu acea ocazie a primit numele "Cenaclul Nicăpetre", Dumitru Puiu Popescu, directorul ziarului și al cenaclului, i-a înmănat diploma de membru de onoare al comunității. Ne-a vorbit și atunci despre el, despre planurile și speranțele lui artistice legate de sculptură, de publicarea cărților și despre centrul cultural Nicăpetre înființat la Brăila.

La sfârșit, ne-a dat autografe pe cele câteva exemplare pe care le mai avea cu superbul album "Nicăpetre", apărut în România, conținând fotografii ale lucrărilor lui și ale casei memoriale din Brăila.

Nefiind critic de artă, contactul meu direct cu cineva de talia lui Nicăpetre m-a intimidat.

Mi-e greu să scriu despre marele lui talent. Prefer să folosesc un citat dintr-o scrisoare a lui Nicu Steinhardt către Virgil Ierunca: "*Fericiți cei ce s-au născut în acest paradis românesc; cei ce l-au privit cu ochi veseli și înălțărați; cei în ale căror vine curge sângele șesurilor, dealurilor sau munților natali; ... fericiți cei ce-l poartă-n suflet, deși se află departe; cei ce -orice, oricum și oricând - nu și-l zmulg din lăuntru lor, unde paradisul acesta pământesc și-a pus indelebila pecete.*"

Nicăpetre era purtătorul acestei pecetei. Noi, prietenii lui de la Cenaclul "Observatorul", născuți ca și el în România, dar trăind departe de țară, am avut privilegiul de a fi lângă el, de a-l asculta, citi, admira și iubi.

A plecat dintre noi fără a înceta să sperie că va lucra din nou. În ianuarie 2008, când era prea bolnav pentru a veni de ziua lui la cenaclu, Puiu Popescu l-a sunat la celular și cei peste 200 de participanți i-au cântat, gătuși de emoție, "Mulți Ani Trăiască".

A răspuns trist: "Vă iubesc" și acestea au fost ultimele lui cuvinte pentru noi, colegii, prietenii și admiratorii lui.

(din volumul "Oameni pe care i-am cunoscut", ed. Vatra Veche 2015)

Nicăpetre

Repere biografice

A absolvit Institutul de arte plastice Nicolae Grigorescu, în 1964. Prin calitățile artistice de excepție ale lucrărilor, s-a afirmat de la debut ca desenator și sculptor original, de mare valoare. Până în 1980, a trăit și a creat în România.

A publicat desene, încă din studenție, în revistele *Luceafărul*, *România literară*, *Săptămâna*, *Viața Românească*, *Albina*, *Ilfumuncas*. A ilustrat volumele: *Poeme*, de Theodor Balș, *Libertatea de a trage cu pușca*, de Geo Dumitrescu, *Veșmânt și culoare*, de Cristina Anghelescu, *Coloana fără sfârșit*, de Mircea Eliade.

Prima expoziție personală, de sculptură și desen, *Cariatide*, a fost realizată în anul 1969, la Galeria Simeza. I-au urmat expozițiile de sculptură din anii 1970, 1972, 1974, la Galeria Apollo; 1975 expoziția de desen la Galeria Amfora; 1976 expoziția de sculptură la Galeria de artă ale municipiului București; 1979 expoziția de sculptură și desen la Galeria de artă Bacău; 1980 expoziția de desen la Galeria Galateea.

Sculpturi monumentale din această perioadă se află la Măgura Buzăului: A fost aici, odată... (1971), Zăbală și paloș (1979), iar la Tîrgu-Jiu a realizat decorația exterioară de la sediul primăriei (32 capitele).

La 15 iulie 1980, data la care Nicăpetre a părăsit România, creația sa de desenator și de sculptor, realizată între 1962 - 1980, a rămas în atelierul din Bariera Vergului, Intrarea Mieilor nr. 10, atelier devastat după refuzul artistului de a reveni în țară. Plecarea din România i-a fost favorizată de invitația la Simpozionul de sculptură în marmură de la Skironio (Grecia), organizat de soția sculptorului Costas Polichronopoulos, în memoria acestuia. După o scurtă perioadă petrecută în Grecia și în Italia, în iulie 1981 Nicăpetre emigrează în Canada, la Toronto. Deși a fost obligat să lucreze ca dulgher sau vopsitor pentru a supraviețui, în ascuns a continuat să deseneze (ciclul Artistul și Natura), să

picteze (ciclul Livezi înflorite), să scrie (volumul autobiografic *Brăilița - Downtown - via UAP*) și să cioplească în parcuri, în locuri izolate, trunchiuri de copaci răsturnați de furtună și din ce în ce mai rar, în piatră.

Din 1982, a reușit să expună în Toronto, pictură și sculptură la Columbus Center, iar în 1985, a deschis expoziția personală de sculptură la Goethe Institute. Acesta a fost începutul unei intense activități expoziționale care îi va aduce recunoașterea internațională.

Nicăpetre s-a impus prin varietatea tehnicilor, a genurilor și prin complexitatea operei sale, prezentată în galerii și în alte spații culturale de referință din Canada, SUA, Japonia, Grecia, Germania, Austria.

În 1991, a fost distins cu Marele Premiu la Concursul Internațional de Sculptură Henri Moore de la Hakone (Japonia). Lucrarea premiată, *Adam și Eva*, sculptată în marmură, a intrat în colecția Muzeului Regal din Tokio.

În 1993, a obținut Premiul Juriului la a II-a ediție a Concursului Internațional de Sculptură organizat de Universitatea din Birmingham - Alabama, SUA. Lucrarea *Invocație*, sculptată în lemn, a fost cumpărată pentru colecția Universității.

În 1995, a participat cu lucrarea în lemn, *Devenire*, la Expoziția Trienală de Sculptură de la Osaka. Alte lucrări monumentale sculptate de Nicăpetre sunt instalate în parcuri culturale și spații publice din lume: *Iubirea mea... despre tine* (1974), marmură, la Villany (Ungaria), *Marea Umbră* (1980), marmură, la Skironio (Grecia), *Orgă de liniște* (1988), granit, la Straubing (Germania), *Acrotiri* (1993), marmură, la Krastal - St. Paul (Austria), *Devenire*, lemn (1994), la Saint-Jean-Port-Joli (Quebec), *Păstaie* (1996), lemn, la Kirkfield (Ontario) ș.a. Pentru Centrul Cultural Românesc din Hamilton (Canada) a sculptat portretele lui Mihai Eminescu (în 1989) și Nae Ionescu (în 2000), ambele în marmură, bustul lui Horia Stamatu (în 2001) în marmură, portretele lui Aron Cotruș (în 2002) și Mircea Eliade (2005), în bronz.

În vara anului 2004, Nicăpetre s-a reîntors pentru un stagiul de lucru la Brăila. A desenat alte variante ale temei Artistul și Natura, a modelat în lut bustul filosofului Petre Andrei și a publicat *Nicăpetre despre Nicăpetre*, volum alcătuit din fragmente selectate din autobiografia *Brăilița - Downtown via U. A. P.*

S-a stins din viață pe la 72 de ani, în dimineața zilei de luni, 21 aprilie 2008. (Wikipedia)

Asociația Culturală Română din Hamilton

Asociația Culturală Română din Hamilton este cea mai veche asociație românească din provincia Ontario. Ea a luat ființă în anul 1957, când un grup de tineri români, noi veniți pe meleagurile canadiene, porniți de la ideea modestă de a se cunoaște mai bine, de a se ajuta unul pe altul și de a face cunoscută suferința Neamului nostru, au simțit nevoia formării unei organizații românești la Hamilton.

Acest lucru nu era ceva nou. La Hamilton exista deja o comunitate românească. Acestei comunități, noua organizație, "Asociația Culturală Română", i-a adus un suflu nou de regenerare spirituală. Viața românească din Hamilton a căpătat un impuls, pornind înainte cu mai multă vigoare și semnificație.

Natural că au fost greutăți. Deosebirea între cele două generații de gândire și simțire românească exista, era o realitate. Cu timpul însă, sudura între cei noi veniți și generația tânără de aici s-a realizat. Dintr-un număr mic cu care s-a pornit, am devenit cu timpul o familie mare, având în rândurile noastre și parte din "bătrânii" generațiilor mai vechi.

În anii care au trecut, putem spune că Asociația s-a străduit să fie la înălțimea chemării noastre de Români în afara hotarelor țării. În primul rând, s-a dus o activitate de asistență socială în rândul românilor nou veniți. Suportul asociației dat celor care se aflau departe de țară a fost atât material, cât și sufleteș. Pentru a promova și a păstra comorile sufletești ale Neamului nostru, Asociația Culturală Română a organizat o școală de limba română, un cor, trupă de teatru, șezători, serbări naționale, conferințe și o emisiune de radio în limba română. Asociația a început să fie cunoscută de municipalitatea orașului, fiind invitată să ia parte la toate manifestările multiculturale ca: parada costumelor populare, ziua comunităților naționale, parada organizată cu ocazia Olimpiadei tineretului, membrii asociației fiind invitați de foarte multe ori la ceremonia înmânării cetățeniei canadiene noilor imigranți. Ca recunoștință din partea municipalității din Hamilton, membrii asociației au fost răsplătiți cu diplome.

Încă de la începuturile Asociației Culturale Române și mereu de-a

lungul anilor, gândul de căpătâi al întemeietorilor și al tuturor lucrătorilor pe acest ogor s-a învârtit neîncetat, atras parcă de o forță misterioasă, în jurul formării unei ctitorii care să exprime firea românității noastre aici. Așa se face că peste un deceniu Asociația a cumpărat 25 de hectare de teren împădurit, unde s-a clădit primul așezământ al viitorului "Câmp Românesc", multe personalități ale exilului românesc devenind membri ai asociației noastre. Pe la începutul anilor '80, clădirea din lemn devenea neîncăpătoare și, la îndemnul tuturor românilor care ne-au vizitat, s-a pășit la realizarea unui Centru Cultural, specific spiritului și firii noastre, un pridvor de închinare și reculegere sub umbrirea idealurilor ce ne invită spre tot mai sus.

În anul 1986, a fost inaugurat Centrul Cultural "Nae Ionescu", pentru care s-au cheltuit circa 300.000 de dolari canadieni, donați de românii din întreaga lume (inclusiv Africa de Sud și Australia), precum și din partea altor comunități române din America. 135.000 de dolari au fost donați de guvernul canadian, care susține material minoritățile, pentru a-și păstra și dezvolta identitățile culturale.

În cadrul Centrului, s-au pus bazele unei biblioteci, un muzeu cu specificul satului românesc, o cameră cu diferite obiecte tradiționale românești și o sală mare care poate găzdui până la 350 de persoane. După aceea, s-a trecut la amenajarea altor facilități: Capela "Sf. Maria", un monument dedicat eroilor Neamului nostru, troițe, piscina, un teren de fotbal, altul de volei, parcul și locuri de "picnicuri" pentru vizitatori. Lângă Capelă, s-a descoperit un punct energetic binecunoscut pentru vindecarea multor boli.

Câmpul Românesc își deschide porțile în fiecare an în luna mai, cu un banchet la care participă sute de ro-

Întrarea la Câmpul Românesc de la Hamilton

români din zonele învecinate: Toronto, Kitchener, London și Hamilton. Acest banchet dă semnalul de deschidere al sezonului de vară la Câmpul Românesc, care va fi marcat de "picnicurile" organizate la sfârșit de săptămână cât și de alte activități culturale și sportive.

Punctul culminant al activităților de la Câmpul Românesc, în timpul sezonului de vară, este "Săptămâna Românilor", care se ține de 30 de ani, fără întrerupere. La fel ca și anul trecut, anul acesta, această manifestare culturală are loc între 20 și 27 August, când se sărbătorește și Hramul Capelei "SF. MARIA" de la Câmpul Românesc.

În perioada de vară, aici vin foarte mulți români să-și petreacă timpul liber, fie că vin cu cortul pentru mai multe zile sau numai pentru o zi. Peisajul încântător, cu sălciile pletoase de pe malul râului, vegetația bogată și nealterată dau locului un aspect cu totul deosebit, în care vibrează un puternic sentiment de românism.

O mare contribuție o are și sculptorul Nicapetre, prin operele realizate (busturile din marmură ale lui Eminescu și Nae Ionescu) și "Rotonda Scriitorilor din Exil" (busturile turnate în bronz ale lui Aron Cotruș, George Donev, Vasile Postecă și Mircea Eliade) care se va completa cu busturile lui Vintilă Horia și Horia Stamatu. Activitățile la Câmpul Românesc au loc tot timpul anului.

La intrarea la Câmp, te întâmpină pe partea dreaptă o stâncă vopsită într-un roșu-galben-albastru și semnul pe care este scris cu litere mari ROMANIAN PARK. Va invităm să vizitați Câmpul Românesc și să ne transmiteți impresiile dumneavoastră.

GEORGE BĂLAȘU

Membru Fondator al „Asociației Culturale Române”

Troița închinată poetului Aron Cotruș

Țara de departe

În 1956, respectiv 1962, Maria Găzdaru, refugiată în Argentina alături de soțul ei, profesorul Dumitru Găzdaru, publica la Editura Cuget Românesc din Buenos Aires două volume sub titlul "Țara de departe". Aceste volume cuprindeau cele mai de seamă creații ale literaturii române, începând cu primele balade și poezii populare până la poezia cultă a secolului XX, schițe, nuvele, fragmente din romane sau din piese de teatru. De asemenea, cuprindeau descrierea geografică a României, arta plastică, istoria neamului românesc și evoluția partidelor politice. Maria Găzdaru a încercat să adune în cele două tomuri masive și să ofere exilaților români din întreaga lume ceea ce le fusese răpit odată cu instaurarea comunismului în România: Țara de departe la care visau neîncetat.

Dorul după ce-au lăsat în urmă, după locurile natale și familiile părăsite i-au împins pe exilații români să se unească, să încerce realizarea unor oaze de românism în lumea străină în care au ajuns să trăiască, să-și "recreeze" țara de departe. Au fost multe asemenea încercări, însă cele mai importante, care au rezistat timpului și s-au înscris ca repere în istoria exilului românesc sunt patru la număr: Institutul Român - Biblioteca Română din Freiburg, în Germania; Monumentul Moța - Marin din Majadahonda, Spania; Episcopia de la Vatra Românească din Michigan, Statele Unite, și Câmpul Românesc de lângă Hamilton, Canada.

De acest Câmp Românesc de la Hamilton am auzit, mai bine zis am citit prima dată, într-unul din numerele ziarului *Cuvântul Românesc*, cea mai anticomunistă publicație a exilului românesc. Ziarul circula printre cei prezenți în Piața Universității, singura zonă liberă de comunism, în acele câteva săptămâni eroice din primăvara anului 1990, când s-a încercat imposibilul. N-a fost să fie.

După studii universitare și câțiva ani de profesorat la un liceu din Brașov, valurile/vânturile vieții m-au așezat tocmai la poalele Munților Stânci, într-o țară nouă, întinsă cât un continent. Bineînțeles că am fost și eu, destul de repede, lovit de "sirocco-ul românesc", de acest minunat,

acest blestemat sentiment numit dor, cuvânt imposibil de tradus în alte limbi. Am început să visez la țara de departe. Să visez și să o caut. La început, în ziarele și revistele românești publicate pe noul continent. Iar cel mai important dintre ele, pe care-l răsfoisem doar în Piața Universității, ziarul *Cuvântul Românesc*. George Bălașu, directorul publicației, mi-a deschis paginile ziarului și a publicat, de-a lungul anilor, până și-a încetat apariția, tot ce i-am expediat. Articole pe teme de istorie, politică sau literatură, toate au fost primite. Ziarul își continua lupta, de data aceasta împotriva conducerii neo-comuniste de la București. Tot de la George Bălașu am primit invitația să particip la evenimentele Câmpului Românesc. Țara de departe era mai aproape decât îmi închipuiam.

Povestea Câmpului Românesc din Hamilton este istoria exilului creator, cum definește scriitorul Alexandru Tomescu în revista on-line "Alternativa" această perioadă de timp ce se întinde ca un arc peste șase decenii de suferință, luptă, speranță și vis românesc printre străini. "*Istoria exilului o pot face numai câteva personalități în stare să creeze într-un ritm românesc, pe care numai ele îl pot simți și înțelege*", scria din Spania un alt exilat, scriitorul Vintilă Horia. Să creeze cu mintea, să construiască cu brațul, am adăuga noi.

România mică de la Hamilton, cum a numit-o mai târziu scriitorul Nicolae Dabija, își are începuturile la mijlocul secolului XX, mai exact la data de 3 februarie 1957, când a fost înregistrată "Asociația Culturală Română" din Hamilton. În volumul IX din masiva lucrare "O contribuție la istoria exilului românesc", Aurel Sergiu Marinescu menționează actul oficial "Letters Patent" nr. 498869 și sediul noii asociații: 173 Park Street, Hamilton, provincia Ontario. Pornită din inițiativa unor tineri scăpați din ghearele comunismului nou instaurat în țară, era normal ca printre obiectivele asociației să fie înscrisă lupta pentru eliberarea țării. Alte obiective vizau păstrarea și valorificarea limbii și culturii române în exil, credința în Dumnezeu și unitatea, pe cât posibil, a celor siliți să trăiască printre străini. În felul acesta, asociația a fost organizată pe 3 secții: culturală, →

SEBASTIAN DOREANU
Denver, Colorado

**Sebastian Doreanu în fața lui
bustului lui Nae Ionescu**

**Sebastian Doreanu alături de doi
dintre întemeietorii Câmpului
Românesc, Lina și George Bălașu**

**Sebastian Doreanu împreună cu
Nicăpetre la dezvelirea bustului lui
Mircea Eliade**

**numărat George Bălașu, Nicolae
Pora, Tudor Murgoci, Constantin
Tudorache, Vasile Guian și alții.**

artistică și sportivă. Printre membrii fondatori s-au De-a lungul anilor, Asociația s-a lărgit, acceptând mulți membri, atât dintre cei care reușeau să fugă din țară dar și urmașii românilor stabiliți în Canada și Statele Unite la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului următor, generația cunoscută drept "mia și drumul". Urmașii lor, născuți și crescuți în Lumea Nouă, aveau astfel posibilitatea să învețe sau să-și perfecționeze limba română, să participe la sărbători românești, să cunoască tradițiile și cultura părinților și bunicilor. A apărut astfel, ca o necesitate, realizarea unui spațiu de petrecere a timpului liber împreună. În 1967, Asociația a cumpărat un teren de 20 de hectare în afara orașului Hamilton, într-o zonă cu multe ferme, aproape de autostrada care face legătura între Niagara și Toronto. Printre fondatorii Câmpului Românesc se regăsesc George și Lina Bălașu, Nicolae Pora, Vasile Guian, Tudor Murgoci, cărora li se alătură frații Hrîncu, George Denison, Nicolae Zacotă și alții. Ideea de la care s-a pornit a fost ca acest Câmp să fie un loc de întâlnire a tuturor românilor pribegi din întreaga lume. Deschiderea oficială a Câmpului a avut loc la data de 10 Mai 1968. Exilații români sărbătoreau Ziua Națională la 10 mai, așa cum s-a celebrat timp de peste șaptezeci de ani în România, înainte de instaurarea regimului comunist și cum s-a sărbătorit în afara țării în toți anii cât a durat exilul. Membrii Asociației Culturale din Hamilton au considerat-o data cea mai potrivită pentru inaugurarea Micii Români din exil.

Începând cu acel an s-au pornit lucrările de amenajare la Câmp. S-a construit o sală de petreceri, un bazin de înot, locuri speciale cu mese și bănci pentru picnic, râul și iazul au fost amenajate pentru pescuit, un podeț a fost construit pentru accesul spre colina unde s-a ridicat o capelă cu hramul Sf. Maria, locul fiind ales de IPS Valerian Trifă, episcopul românilor din Statele Unite și Canada. De-a lungul anilor, s-au celebrat acolo slujbe duminicale dar și nunți sau botezuri. Lângă capelă, a fost identificată o zonă bioenergetică. În urma cercetărilor făcute de profesorul Dumitru Hristenco din București împreună cu un profesor de la Universitatea din Guelph, Ontario, s-

a demonstrat că acolo se află un zăcămint de cuarț. Cei care au ocazia să viziteze Câmpul Românesc se pot bucura astfel de efectele terapeutice ale unuia dintre cele mai puternice puncte bioenergetice din lume. În 1987, în locul vechii săli de petreceri s-a construit o clădire nouă, mult mai spațioasă, care să adăpostească, pe lângă o sală pentru conferințe sau petreceri și o bucătărie modernă, grupuri sanitare cu dușuri, o bibliotecă compusă din mii de volume și câteva săli muzeale. Pereții au fost împodobiți cu tablouri ale unor figuri de seamă din istoria mai veche sau mai recentă a României. Această clădire a fost numită Centrul Cultural Nae Ionescu. De asemenea, troițe și diferite alte sculpturi se află în întregul perimetru al Câmpului. Chiar la intrare, după ce treci de bolovanul pictat în tricolorul românesc, pe partea stângă s-a ridicat un monument în amintirea victimelor comunismului, martirizați în pușcăriile din țară. Alături se află o cruce de piatră, ridicată din inițiativa lui Vasile Buian și a maiorului Bumbăcescu, în onoarea generalului Platon Chirnoagă. Mulți ani de zile, pe două catarge aflate în apropiere, se înălțau steaguri ce fluturau în vânt cât dura Săptămâna Internațională a Românilor. În apropierea Centrului Nae Ionescu se află o troiță din lemn închinată lui Aron Cotruș, poetul exilat ce și-a găsit odihna veșnică în țară străină, în pământ american. Alături, două busturi de marmură, realizate de sculptorul Nicăpetre. Un Mihai Eminescu tânăr, visător, și un Nae Ionescu gânditor, două simboluri

Bustul poetului Vasile Postecă

Bolovanul tricolor la intrarea în Câmpul Românesc

ale neamului românesc: eros și logos, poezia și filosofia creștină, unite în timp și spațiu într-o Mică Românie de peste mări și țări. Într-o frumoasă poieniță, în mijlocul Câmpului, se află alea scriitorilor români din exil. Același Nicăpetre a realizat din bronz și au fost amplasate, de-a lungul anilor, busturile lui Aron Cotruș, George Donev, Mircea Eliade, Horia Stamatu, Vintilă Horia și Vasile Postecă, mărturie pentru cei ce vor veni că spiritul românesc și-a făcut simțită prezența în Lumea Nouă. De asemenea, în apropiere, se găsesc două pietre funerare, în amintirea doctorului Ștefan Issărescu și a lui Nicolae Pora, acesta din urmă contribuind cu sume importante la modernizarea Câmpului.

Această oază de românitate nu ar fi fost posibilă fără multă muncă și mari sume de bani. Guvernul canadian a oferit ajutor financiar, prin politica sa de sprijinire a comunităților etnice dar efortul principal a revenit membrilor Asociației Culturale Române. Pe lângă cei menționați anterior, se cuvin amintiți Ilie Croitoru, Ion Bălan, Frank Gawriletz, Ion Bulică, Mihaela Moisin, Florin Săndulescu, Florica Bațu-Ichim, preotul Dumitru Ichim, Emilia și Dumitru Răchitan. Prin sumele donate, dar mai ales prin munca depusă de-a lungul anilor de către toți aceștia împreună cu mulți alții, Câmpul Românesc s-a păstrat și s-a dezvoltat ajungând un punct de reper pe harta culturală a exilului românesc. S-au desfășurat aici Convenția Uniunii și Ligii Societăților Românești din America (U.L.S.R.A), iar începând cu deceniul opt s-a organizat ROMFEST-ul. Se sărbătoreau în fiecare an diferite evenimente, începând cu ziua lui Mihai Eminescu la 15 ianuarie, urma la 27 martie Unirea Basarabiei cu România, Ziua Națională și Ziua →

ÎN "ROMÂNIA" DE PESTE OCEAN

Capela din Câmpul Românesc de la Hamilton - Canada, Ontario - poartă Hramul Adormirii Maicii Domnului. Românii din Toronto, Brampton, Kitchener, Mississauga, dar și mulți alții, inclusiv din orașele americane din "vecinătate" - Chicago, de exemplu -, au dat, acestui binecuvântat loc, numele de "A doua Românie". Cum se încălzește vremea, și până la venirea toamnei celeia târzii, dar și iarna, mai cu seamă la "Revelion", zeci și sute de conaționali își petrec sfârșitul de săptămână aici. În anul 2002, m-am aflat și eu printre ei - o mulțime exuberantă, de la copii la bătrâni, veniți la slujba de la Capelă, dar și pentru a petrece momente fericite în compania... Limbii și cântecelor strămoșești. Câmpul Românesc de la Hamilton - Hamiltonul e un cochet oraș aflat la vreo trei-patru kilometri - aparține comunității românești de peste o jumătate de secol, din momentul în care Asociația Culturală Română din orașul amintit - la inițiativa preotului Nicolae Zelea și a altor iluștri români aflați în diaspora - a cumpărat, de la

un fermier canadian, aproape 25 hectare de teren - o splendidă poiană în plină pădure - acolo unde, în decursul anilor, au fost ridicate o capelă ortodoxă, o sală de conferințe și de spectacole etc., s-au construit o piscină și alte dependințe, iar unii români și-au ridicat chiar mici "cabane" în care locuiesc în concedii. Tot aici, cei care vin au prilejul să se oprească și să se reculeagă, dacă pot spune așa, în fața celebrului bust al lui Eminescu, sculptat de Nicăpetre, considerat, aici, al doilea mare artist român al genului, după Brâncuși. M-am reîntâlnit, cu plăcere, cu sculptorul - care a locuit în Canada - după ce, cu mulți ani înainte, fusese oaspetele redacției ziarului nostru din Bacău, el fiind frate cu reputata mea colegă, ziarista Mândica Mardare... Cum spuneam, locul este splendid, amintind de pădurile noastre seculare, semețe. Din drumul, asfaltat, care străbate pădurea, te poartă spre "Romanian Park" un drumeag "de țară", indicat de o impunătoare stâncă pe care e desenat "Tricolorul" și sunt înscrise cuvintele pe care tocmai le-am amintit. Nu eram pentru prima oară aici - și nici pentru ultima -, dar, după slujbă, atunci, în acea duminică

Poeta Florica Bațu-Ichim, recitând la Căminul Măslinilor

de 14 august 2002, i-am cunoscut pe soții Dumitru Ichim și Florica Bațu - Ichim, el preot și doctor în Teologie, poet, eseist; ea poetă, scriitoare, într-un cuvânt două ilustre simboluri ale credinței strămoșești și ale culturii române, ale susținerii trainicii și viguroasei "punți" aruncate peste abisul uitării de neam și de țară. Pentru mine, a fost un moment de mare emoție și onoare să cunosc acești români deosebiți, ambii membri ai Uniunii Scriitorilor din România, cu care m-am întreținut, cu bucurie și mare plăcere, timp de aproape un ceas, căci cei doi soți, părinți ai șase copii, urmau să plece acasă, în Kitchener, unde preotul e paroh al Bisericii ctitorite de el însuși, cu hramul "Sfântul Ioan Botezătorul".

EUGEN VERMAN

→Regalității la 10 mai, iar la 1 Decembrie Unirea Transilvaniei cu România. Din 1979, s-a organizat anual Tabăra de vară". Mai tarziu, s-a schimbat în "Săptămâna Câmpului Românesc" iar în ultimii ani a devenit "Săptămâna (Culturală) Internațională a Românilor". La toate aceste manifestări dar mai ales la Săptămâna culturală din fiecare vară, au participat personalități de prim rang din domeniul culturii și artelor: scriitori, cântăreți, dansatori. Dacă înainte de 1989 cei care veneau aici erau exilații români stabiliți în întreaga lume, după căderea comunismului s-au trimis invitații oamenilor de cultură și politicienilor din țară. Pe mulți am avut bucuria și plăcerea să-i cunosc. Pe alții doar din amintirile celor care le-au fost alături.

Au trecut pe la Câmpul Românesc: IPS Valerian Trifa, Archiepiscopul Bisericii Române din America și urmașul său la conducerea episcopiei, IPS Nathaniel Popp; **preoții**: Nicolae Zelea, Roman Braga, Gheorghe Calciu, Petre Popescu, Radu Gra-

țian, Nicolae Tănase, Remus Grama; **scriitorii**: George Donev, Vasile Pos-teucă, Nicolae Novac, Zahu Pană, Florica Bațu-Ichim, Dumitru Ichim, Dumitru Bacu, Gabriel Stănescu, Doru Munteanu, Adrian Săhlean, Aurel Sergiu Marinescu, Alex Cetățeanu, Laurențiu Orășanu, George Bajenaru, Ioan Suciuc Buchiu, Corneliu Florea, Horia I. Groza, Francisc I. Dworshack, Ovidiu Creangă, Mircea Ștefan Bartan, George Filip, Menuț Maximilian, Elena Cîmpan, Marian Costache; **profesorii universitari**: Nicolae Iliescu, Aurelio Răuță, Mihai Fotin Enescu, Apostol Stan, Nicolae Ciachir, John Halmaghi, Nicolae Di-ma, Claudiu Mătasă, Theodor Dami-an, Anca Sîrghie, Nicholas Andronescu; Ion Pascaluță (membru în Sfatul Țării care a votat unirea Basarabiei cu România în 1918); **publiciști**: Ion V. Emilian, Radu Budișteanu, Traian Popescu, Eugen Bărsan, George Georgescu, Alexandru Tomescu, Petre Mi-hai Băcanu, Grigore Culian, Andrei Bădin, Erast Călinescu, Jean Buchiu, Vasile Tega, Iacob Cazacu; **politi-cieni**: Victor Ciorbea, Dorin Chir-

toacă; **artiști și cântăreți**: Ion Cara-mitru, Ștefan Hrușca, Maria Drago-miroiu, Lia Lungu, Doru Octavian Dumitru, Vasile Voiculeț și mulți, mulți alții. Unii dintre ei au fost cola-boratori permanenți ai ziarului "Cu-vântul Românesc".

Multe din cărțile și discurile lor lansate în cadrul Săp-tămânii culturale le-am adus cu mine pentru a le prezenta românilor de lângă Munții Stâncoși, în Colorado, unde am încercat, după puterile mele, să păstrez legătura cu țara prin întâl-nirile Căminului "Mircea Eliade".

Tempus irreparabile fugit, spunea poetul exilat la Tomis și câtă dreptate aveau vorbele sale.

Vechea generație de exilați s-a rărit, dar spiritul și viața culturală a Câmpului Românesc pulsează în continuare.

În fiecare vară, la Centrul Cultural Nae Ionescu, în mijlocul continentului american, românii răsfirați de vânturile vieții în întreaga lume, continuă să se întâlnească, pentru încă o săptămână, în această minunată Țară de departe.

Vatra veche dialog

DUMITRU RĂCHITAN

“Suntem români, dornici să păstrăm și să transmitem copiilor noștri tradițiile, cultura și sentimentele patriotice de români”

Există oameni care binecuvântă locul pe care îl calcă și prezența lor este cheazășia reușitei. Inginerul Dumitru Răchitan, actualul președinte al Asociației Culturale Câmpului Românesc din Hamilton este nelipsit de la evenimentele de acolo de când a călcat pe pământ american. Cu experiența și entuziasmul său de bun român, domnul președinte știe cu exactitate când se cere să acționeze discret cu întreaga lui echipă de prieteni și voluntari și când este convenit să apară în față, întâmpinându-și musafirii, coordonând pas cu pas tot ce se întâmplă în acea gură de rai îndepărtată de țară, plasată în inima Canadei, țara cu un milion de lacuri. Invitată la a 49-a ediție a Săptămânii Internaționale a Culturii Române, eveniment desfășurat la Câmpul Românesc, Hamilton, între 11 și 16 iulie 2016, am solicitat domnului Răchitan un interviu, nu numai ca român desțărât, ci și ca președinte al Asociației Culturale Române din Ontario.

- Sunteți absolvent al Facultății de Electrotehnică din Institutul Politehnic timișorean și Emilia, soția dumneavoastră, are studii economice. Aveți o fată frumoasă, pe Cristina, formând o familie minunată. Chiar cu riscul de a vă stârni amintiri răscolitoare, vă întreb: Cum ați ajuns în Canada?

D. În România, nu am dus o viață grea și nu avusesem de gând să părăsesc țara, dar atunci când s-a născut Cristina, laptele praf se aducea

din Germania și se procura numai pe bază de rețetă de la medic. Când mi-am dat seama că ajusesem să duc benzină medicului ca să-mi dea mai mult de o cutie din ceea ce era hrana de bază a copilului meu și aceasta se producea în defavoarea altor părinți, la fel de disperați ca mine că le mor bebelușii de foame, ei bine, atunci m-am decis să emigrez cu orice risc. Făceam exerciții de înot pe lacul de la Cernica și în săli de gimnastică, pentru că nu primisem viza solicitată legal spre a-mi vizita fratele, medic stabilit la New York, și intenționam să trec clandestin Dunărea. Am reușit să ajung în Austria, unde lângă Viena am fost primit în lagărul de la Traiskirchen în august 1987. Acolo se primea “Cuvântul românesc”, ziarul care se citea pe toate meridianele globului, din Australia și Noua Zeelandă și sudul Africii, până în cele două Americi și Europa. Eu, care citisem până atunci în țară “Scânteia”, am făcut un adevărat șoc, aflând cât de diferit se interpreta realitatea românească dincolo de granițe. M-am blocat cu totul. Citeam fiecare număr din “Cuvântul românesc”, de câte 3 ori, mă impresiona și rubrica religioasă pe care o semna părintele Dumitru Ichim. Așa, am decis să mă îndrept spre țara frunzei de arțar.

- Totdeauna începutul rămâne imprimat într-un mod special în amintire. Care a fost cea dintâi manifestare la care ați participat la Câmpul Românesc din Hamilton? Am făcut această specificare geografică spre a distinge acest

Câmp Românesc din Ontario de cel de lângă Montreal.

- Țin minte ca astăzi prima manifestare culturală la care am participat la Câmpul Românesc, când se omagia unirea Basarabiei cu România. Norocul meu fusese că am întâlnit la biserică un român care avea mașină. El m-a dus acolo, la Câmpul Românesc, pentru că eu nici nu găseam serviciu. Familia mea era încă în țară, unde soția era persecutată și fiica mea nu era primită la grădiniță pentru că avea un tată trădător. Socrul meu, căpitan de navă pe Dunăre, nu mai putea activa luând curse spre Germania, ca înainte, și era dărâmat. Cum m-a dus românul acela la Câmp rămâne o amintire de pomină. El avea o mașină cu 7 locuri, care erau complet ocupate pentru deplasarea de la Toronto la Câmp, așa că am acceptat să ocup locul... din portbagaj, fapt posibil pentru că pe atunci aveam 60 kg, eram subțirel și nu a fost nicio problemă, mai ales că ardeam de nerăbdare să ajung și eu acolo. Am ascultat vorbind pe cei care la ocuparea Basarabiei de către ruși au fugit în România, dar cum și acolo au fost vânați, mulți au reușit să plece în Occident și de acolo unii să ajungă în Canada. M-au impresionat până la lacrimi unele mărturisiri ale lor. Se povestea de ocuparea Basarabiei, pământ românesc înstrăinat. Participanții plângeau, cutremurați de emoție. Am făcut cunoștință la biserică cu mai mulți conaționali, care mă duceau la evenimentele de la Câmpul Românesc. Ei, după ce am găsit serviciu și mi-am cumpărat mașină, am fost nelipsit la evenimentele de acolo. Mi-a sosit și familia din România și când se desfășura Săptămâna Internațională a Culturii Române plecam într-acolo direct de la serviciu. Sau, când eram în tura de noapte, stăteam acolo întreaga zi până în ultima clipă. Și de acolo goneam spre serviciu.

- Ce vă atrăgea într-o asemenea măsură spre Câmpul Românesc ?

- Nu concepeam să lipsim la evenimentele importante ale Câmpului, care devenise pentru noi o inimă a adevăratului românism. Mai exact, din 1994, am început să ne luăm concediu exact când se desfășura Săptămâna Internațională a Culturii Române și dormeam în →

ANCA SÎRGHIE

cort, ca cei mai mulți participanți. Am devenit membru al Asociației Culturale Române de acolo, unde eram atras de calitatea oamenilor, care făcuseră ceva pentru țara noastră, luptând împotriva comunismului, riscând enorm. Unii ieșiseră din închisori, alții înfruntaseră pe sovietici în Basarabia, acționând pentru unirea cu România. Pentru mine ei erau adevărate modele umane. Activa acolo un veritabil conglomerat de patrioți români. Unii își dedicaseră viața luptei pentru un țel înalt și spiritul lor de luptă mă încânta pe mine care sosisem din România socialistă cu amintirea congreselor Partidului Comunist Român, unde aplaudacii ovaționau îndelung pe Ceaușescu. Simțeam că am ce învăța de la acești oameni veniți din alte colțuri ale Americii sau din Europa ca să dialogheze între ei.

- Dumneavoastră purtați în memorie o bună parte din metamorfozarea acestui colț de rai românesc atât de îndepărtat de țară. Care au fost cele mai importante realizări care au modernizat structura Câmpului?

-Ca să nu se facă vreo confuzie, trebuie să precizez că la Câmp există Centrul Cultural "Nae Ionescu", având un muzeu, o bibliotecă cu peste 10.000 de volume, o cameră muzicală, bucătărie, dependințe moderne și, bineînțeles, o sală mare cu capacitate de 300 persoane, unde organizăm și în prezent revelioane, discoteci pentru tineri, evenimentul Basarabia, campionate de tenis de masă. De Ziua copilului, la 1 iunie, vin elevi și profesori din școlile de limba română învecinate, adică din Toronto, Hamilton, Burlington, Okville, cu clasele I-VIII. Se desfășoară activități de istorie, geografie, de limbă și literatură română. Sunt 150-180 de copii, pentru care un întreg week-end fac voluntariat părinți și profesori. Atrăgător este pentru toți participanții faptul că se vorbește numai românește, că părinții au prilejul să se cunoască între ei și elevii se împrietesc. Față de evenimentele organizate la școlile canadiene, unde elevii sunt separați de părinții lor, aici vin împreună copii și aparținători, fapt mult dorit de toți. Este un eveniment de familie, așadar. Ați participat în acest an la banchetul de deschidere din luna mai a sezonului

de vară la Câmpul Românesc și ați văzut ce veselie și cât dans a fost acolo, unde se servește o mâncare foarte gustoasă și proaspătă. În octombrie, simetric se face balul de închidere a sezonului estival. Sunt găzduite felurite spectacole, petrecerea de Halloween, care aici are nota specială de a alături părinți și copii, cum nu este permis în școlile unde ei învață. Toți se costumează, fiecare după propria fantezie, iar concursul care se organizează are un juriu imparțial, astfel stabilindu-se costumele ce vor fi premiate. S-a pierdut cu totul tradiția diavolului care trebuie alungat. Aici românii găsesc unicul loc unde părinți și copii iau parte la o petrecere de familie. Costumele sunt confecționate de participanți și latura estetică este cea mai importantă, căci tocmai ea este evaluată prin premii. Aici place decorul românesc, inclusiv figurile istorice cele mai reprezentative de pe pereții sălii celei mari. Atunci când nu avem propriile evenimente, închiriem sala altor comunități, adică la cetățeni uruguaieni, ruși, portughezi, turci, spanioli, care nu au propriul lor spațiu de manifestare. Sunt week-end-uri când se organizează nunți, botezuri, picnicul privat al doboroginilor, spre exemplu. Cheltuielile de întreținere sunt greu de suportat altfel.

- Din punct de vedere organizatoric și funcțional, cine ce face la Câmp pentru ca activitatea să aibă fluentă?

D.R.: Toată activitatea este desfășurată de un team pe bază de voluntariat. Astfel, Mihaela Moisin este vicepreședintă, Emilia Răchitan și Florin Săndulescu activează ca *trustee*, Olivia Colceriu este casieră, Neli Cornea este secretar A.C.R., Alexandru Colceriu-(membru al comitetului de organizare) administrator. Activi sunt Anca,

Aurel și Daniel Olteanu, Dan Manolescu, George Popa sau familia Maria Dincov și Florin Burdujan, între mulți alții.

-Trăiți într-o țară a oportunităților, căci în Canada oamenii activează numai din interes, sperând să agonisească bogății, să ducă un trai mai bun decât în România postdecembristă, spre exemplu. Ce știți că au realizat predecesorii dumneavoastră, de la care acum ați preluat, acceptând să administrați acest spațiu sacru al românismului în Canada ?

- La început, prin 1967, cred, 17 români au citorit acest spațiu, făcând documentația împroprietăririi și depunând banii necesari. Câmpul Românesc are o suprafață de 25 ha. S-a construit o cabană, care s-a dovedit în timp neîncăpătoare. De aceea, în 1987, a început edificarea unei săli moderne cu complexul ei, cum o vedeți și dumneavoastră acum. S-au solicitat donații de la românii de pretutindeni, adică de la emigrația română din toată lumea. Cum s-a produs concret acest anunț? În 1975, apăruse la Câmp, unde era un centru important al luptei anticomuniste, ziarul "Cuvântul Românesc". Farmacistul George Bălașu, care s-a implicat în această activitate, mai are și acum cecul banilor trimiși pentru abonamentul lui Mircea Eliade care, bineînțeles că și scria în paginile ziarului. Acest ziar era difuzat în întreaga lume, din Australia și Noua Zeelandă, în Europa, în sudul Africii, introdus clandestin și în România. Prin acest ziar s-a făcut apel la românii din toată lumea ca să trimită bani pentru edificarea noii săli de la Câmpul Românesc din Hamilton. Astfel s-au strâns 75.000\$ CAD, dar suma era insuficientă. S-a făcut un împrumut la bancă și datoria s-a lichidat în timp.

- Ce se organiza în tensionatele deceniile ale socialismului aici ca luptă anticomunistă?

-La Câmpul Românesc, se făceau intense manifestări anticomuniste. De aici, grupuri de români plecau spre Washington la Ambasada României când veneau acolo importanți șefi de state sau se pleca la New York la întâlnirile unor personalități. Prin ziarul de aici se făcea mobilizarea, ca să se meargă la Națiunile Unite sau spre Ambasada României din Ottawa cu scopul de a dezvălui public →

situația românilor de sub regimul comunist. La edițiile anuale ale Săptămânii Culturale veneau niște oameni deosebiți, precum pr. Gheorghe Calciu, Zahu Pană, Aurel Sergiu Marinescu (scriitor și istoric care a intrat în posesia corespondenței Ambasadei Române din Lisabona până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial), Prof. Dr. Nicolae Dima (realizator de emisiuni și corespondent la Radio Vocea Americii), John Halmaghi (mare enciclopedist român), Prof. Claudiu Matase etc. Mai târziu, după anii 90, au participat la Săptămână și Dorin Chirtoagă, primar la Chișinău, prof. Nicolae Dabija, poeta Doina Uricariu, Victor Ciorbea, actorii Ion Caramitru, Valeria Seciu, Ovidiu Iuliu Moldovan, Olga Tudorache, Horațiu Mălăele etc. Despre fiecare dintre aceștia s-ar putea vorbi îndelung. Aici a fost găzduit vreo 2 ani sculptorul Nicăpetre, considerat a fi un Brâncuși al românilor americani. Brăileanul Nicăpetre a realizat statuile Rotondei Scriitorilor Români în Exil, singura expoziție în aer liber pe continentul american a marelui sculptor. După ce-l realizase pe Eminescu, pe Nae Ionescu, au urmat ziaristul Donev din America, apoi Horia Stamatu, Horia Vintilă, Mircea Eliade, Vasile Postecă și Aron Cotruș. Cam la doi ani, era o nouă dezvelire de bust, pentru așezarea căruia se consultau îndelung. Acest artist a dat astfel o și mai puternică tentă națională spațiului binecuvântat al Câmpului. Meșterul epigramist Valeriu Cercel a ridicat și o troiță lui Aron Cotruș. S-a constatat că acești oameni nu puteau fi opriți de sistemul comunist din țară și de aceea, se trimiteau securiști, care să se infiltreze. Când aceștia erau descoperiți, ieșea câte un mare scandal.

-Cum ați ajuns președintele Asociației?

-Asociația Culturală Română are alegeri la fiecare doi ani. Fuseseră președinți George Bălașu, Florin Săndulescu, George Donison, Mihaela Moisin, Bill Ascenuic și alți membri ai Asociației. Eu și soția mea, Emilia, eram activi. Eu am venit cu propunerea de a organiza un eveniment de anvergură, în colaborare cu revista "Faptu' Divers". Eu mi-am luat responsabilitatea să creez grupul de lucru, decidând cum să colaborez cu redactorii spre a

stabili programul celor 3 zile ale evenimentului. Câmpul Românesc răspundea de cazare, de masa participanților, de distracția lor, care se întindea până în zorii zilei următoare. Era vorba de un eveniment sportiv, căci Cupa Faptu' Divers se disputa pe terenurile de fotbal din vecinătate. Veneau echipe de fotbaliști amatori din orașele americane și canadiene, astfel că erau câte 3000 de participanți. Vă dați seama că aveam nevoie de 40-50 de voluntari, care să-mi fie de ajutor. Competiția aceasta s-a organizat timp de 10 ani și eu am dovedit că știu să

organizez un eveniment de anvergură, pentru că reușesc să comunic cu oamenii, să-i responsabilizez, să-i motivez. Eram recomandat, de acum, ca un potențial lider. La viitoarele alegeri, am fost propus ca vicepreședinte. În această calitate, am activat 4-5 ani, ca apoi să fiu ales președintele Asociației Culturale Române. Era în anul 2005.

- Care este secretul izbânzii dumneavoastră într-o activitate atât de specială și solicitantă?

-Menționez că Statutul Asociației impune ca munca pentru întreținerea acestei proprietăți și a activităților de aici să fie făcută de voluntari, neplătiți, precum se interzice și înstrăinarea prin vîndere a acestei proprietăți. Securitatea comunistă a Republicii Socialiste România nu a reușit să corupă și să dezbinе membrii A.C.R., pentru că imediat ce erau descoperiți, ei erau eliminați și Asociația devenea mai puternică, folosind metode mai dure de luptă anticomunistă. Deconspirându-i ca persoane, se vedea clar că Securitatea era prezentă în mod continuu. Am fost acuzați de multe: antisemitism, ultranaționalism etc. Nu există așa ceva. Suntem români, dornici să păstrăm și să transmitem copiilor noștri tradițiile, cultura și sentimentele patriotice de români,

chiar dacă trăim departe de țară. Eu am programele Săptămânii Internaționale a Culturii Române din ultimii 10 ani și le pun la dispoziția oricui, ca să vadă că toate tematicile abordate sunt de actualitate, culturale, sociale, istorice, medicale etc. Nu se face niciun fel de politică, nici verde, nici roșie, decât o politică a culturii române. Asta da! După 1990, când libertatea României fusese dobândită, desigur că temele politice dezbătute până atunci nu-și mai găseau rostul. Viața printre străini este aspră și ceea ce ne propunem an de an este să revitalizăm interesul pentru tradiția noastră culturală, care are valori inestimabile, iar copiii noștri născuți în America riscă să le uite.

-Ce personalități oficiale și ce oameni de cultură v-au vizitat la Câmpul Românesc în ultimul deceniu de când dumneavoastră conduceți Asociația?

- La Câmpul Românesc din Hamilton au venit ambasadori, consuli, lideri de partide. Aș enumera pe Elena Ștefci și Maria Ligor, dintre ambasadori, pe consuli Valentin Naumescu, Antonella Marinescu și Doru Liciu, pe Victor Ciorbea, pe acad. Nicolae Dabija, pe prof. univ. Anatol Petrenco, pe ministrul Culturii Ion Caramitru, sosit cu actorii Valeria Seciu și Iuliu Moldovan. Excelenta actriță Olga Tudorache a venit jucând un rol de neuitat în spectacolul „Gaițele”. Prin anii '90, ne-a vizitat „Divertis”, apoi Formația „Colibri”, Mircea Vintilă sau Vasile Socaciu. Ne-au onorat cu prezența soliști ai muzicii populare de primă mărime, ca Benone Sinulescu, Sofia Vicoveanca, Ștefania Rareș, Irina Loghin, Veta Biriș, Angelica Stoican. Dar nu numai muzica populară a fost reprezentată aici, în această oază de românită. A fost aici Paula Seling. Vin profesori universitari, cum chiar dumneavoastră în ultimii ani și acum pentru prima dată profesorul Toma Roman de la A.S.E. București. Sunt prezenți publiciști prestigioși, cinești etc.

A.S.: Ce proiecte de viitor apropiați și de perspectivă aveți?

D.R.: Dorim să ne integrăm cât mai bine în viața social-culturală canadiană, continuând ceea ce facem, ca structură a evenimentelor. Va trebui să creăm noi manifestări, atractive pentru tineri, ca să înscriem noi membri în Asociație, cei care vor duce →

mai departe munca noastră bazată pe voluntariat. Ei, tinerii, pot să asigure viitorul Asociației. Se cere să ne implicăm mai puternic în evenimentele canadiene, așa cum sunt festivalurile multiculturale din Ontario, la care să avem standuri cu artizanat și mâncăruri românești, să facem expoziții de carte, de pictură cu însemne identitare. Scopul nostru în viitor este să evidențiem personalitățile românești care se remarcă în diferite domenii, trăind în Canada. Procesul cu care ne confruntăm în ultimii ani este dezinteresul conaționalilor noștri. Oamenii comunității noastre nu se implică îndeajuns în viața românească de aici. Există în Canada multe grupări, asociații, dar eu realizez că numai uniți putem face ceva semnificativ. Doamna ex-consul al României în Toronto, Antonella Marinescu, a fost singura reprezentantă a guvernului român care a încercat o unire a reprezentanților societăților și asociațiilor românești din Ontario. Simțeam că vom face un pas înainte. Dar dansa nu mai este aici, și trebuie să o luăm de la capăt...

Anul acesta am înființat la Câmpul Românesc Cenaclul literar "Aron Cotruș", ca modalitate de a atrage noi membri și de a crea un nou cadru de activitate. Ne-am dori să acordăm o bursă unui profesionist al cărții care să vină pentru 3-4 luni în timp de vară la Câmpul Românesc. El ar reuși să aranjeze și să clasifice prețiosul fond de carte, care însumează 10.000 de volume, unele inexistente în bibliotecile din țară. Specialiștii în problemele diasporei române americane ar avea o bază serioasă de studiu, la fel ca fondul de carte de la Vatra în Michigan S.U.A., acela fiind mult mai frecventat ca al nostru. Așadar, pe lângă bază de loisir turistic și de manifestări culturale, Câmpul Românesc este deschis cercetării istorice și literare. Un obiectiv imediat este să mărim cu câteva căsuțe baza de cazare pentru anul viitor, când la început de lună iulie 2017 vom desfășura cea de-a 50 a ediție a Săptămânii Internaționale a Culturii Române.

A.S.: Vă doresc succes în tot ce întreprindeți și un spor considerabil de membri tineri.

18 iulie 2016, Toronto, Canada

Dumitru Răchitan

președintele Asociației Culturale
Române din Hamilton, Canada:

**“Românii sunt foarte bine
văzuți de canadieni. Nu mai
există nicăieri ceea ce avem noi
la Câmpul Românesc”**

**Întâlnirea cu președintele
Asociației Culturale Române din
Hamilton, ing. Dumitru Răchitan a
fost una deosebită. Împreună cu
doamna Emilia Răchitan păstrează
vie atmosfera de sărbătoare
specifică românilor, peste Ocean în
Canada. Din dialogul purtat într-
un loc mirific, la Câmpul
Românesc, veți descoperi un român
adevărat, care poartă cu cinste
steagul tricolor pe aceste meleaguri
unde românii au făcut întotdeauna
cinste țării.**

**- Câteva cuvinte despre
Câmpul Românesc, considerat una
dintre minunile exilului românesc.**

- Inițial, în 1956 s-a creat Asociația Culturală Română la Hamilton, care era formată din noii emigranți, dar și o parte dintre emigranții veniți cu mult timp înainte. Erau cu toții cam de aceeași vârstă și s-au legat niște prietenii. Acești români s-au cunoscut în biserica din Hamilton. S-au hotărât să înființeze o asociație culturală care să promoveze cultura, tradițiile, obiceiurile și, după cum o să vedeți, în sală sunt poze din 1956-1958, grupuri de dansuri care participau la evenimente multiculturale organizate de Guvern și de alte comunități.

Canada este o țară multicultură, unde fiecare comunitate își prezintă porturile specifice lor, cultura, tradiția, tot ce aparține fiecărei comunități. Pe urmă, s-au gândit că nu au unde să se întâlnească, deoarece se întâlneau la fiecare, pe rând, acasă. Atunci au hotărât să cumpere pământ și au cumpărat această locație pe care au denumit-o Câmpul Românesc. Inițial, aici, jumătate terenul era fermă, o parte mlaștină, o parte pădure. Pe urmă a început greul muncii fizice și acel pământ a fost transformat în acest minunat colț de parc, cu teren de fotbal, teren de volei, zonă de picnic, bazin de înot, o capelă și o zonă în care, cei care doreau, puteau să-și aducă rulote în care să doarmă, să-și

petreacă weekend-ul sau când veneau la muncă voluntară, seara, nu mai mergeau acasă, rămâneau peste noapte aici, ori veneau pentru diferite evenimente, cum ar fi cel de acum, la Săptămâna Culturală, își luau concediu și petreceau aici două-trei săptămâni. Clădirea, parcul, tot ce s-a făcut, s-a făcut prin muncă voluntară.

- Această clădire este un adevărat complex, care găzduiește și o bibliotecă, muzeu. Când s-a construit?

- După ce au cumpărat pământul, inițial, s-a înjghebat o clădire din lemn, deoarece era mai ușor și s-au priceput mai bine. Acea clădire a devenit neîncăpătoare astfel că, prin anii 80 s-au hotărât să construiască o clădire mai mare.

Bineînțeles, că aveau nevoie de fonduri. Tot aici, la Câmpul Românesc, a funcționat ziarul cu, cred eu, cea mai mare răspândire din lume - Europa, Australia, Noua Zeelandă, Africa de Sud, America, de la nord la sud. De fapt, acest ziar - "Cuvântul românesc" - a fost arma politică cu care au luptat împotriva sistemului comunist. O parte din membri au creat acel bastion de luptă anticomunistă, aici, la Câmpul Românesc. Pe cei născuți aici, în Canada, nu i-a prea interesat partea politică. Ei erau mai mult cu tradițiile, obiceiurile. Și atunci, prin acest ziar, s-a făcut reclamă pentru a dona bani pentru construcția acestui imobil. Așa au reușit să adune 75.000 dolari de la oameni care nu s-au gândit niciodată că vor ajunge la Câmpul Românesc, de la oameni care au fost impresionați de efortul pe care-l depuneau acești oameni care lucrau la ziar. Acești oameni, practic, își riscau viața pentru că sistemul comunist nu dormea. Ei au încercat tot felul de infiltrații, au fost compromiși în toate felurile. Dar oamenii au donat bani. O parte din bani s-a donat, o parte s-a primit de la Guvern, iar restul a fost împrumutat de la bancă. Așa s-a construit această clădire. Multe dintre lucrări au fost făcute de membrii asociației, de →

MENUȚ MAXIMINIAN

românii care frecventau Câmpul, și care se pricepeau la ceva, la instalații de apă, electrice, la pus gresia, prin muncă voluntară. De asemenea, românii vin aici să se roage la Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”. Vara, aici vin foarte mulți români pentru a-și petrece timpul liber în mijlocul naturii, într-un peisaj de basm, care amintește de România. De altfel, o uliță întreagă de rulote se află aici.

- Anul acesta sărbătorim 50 de ani de activitate efectivă aici, la Câmpul Românesc. Ce a reprezentat de-a lungul celor 50 de ani, pentru comunitatea românească canadiană, dar și din SUA, acest Câmp Românesc?

- Acest Câmp Românesc este unic. Nu mai există nicăieri ceea ce avem noi aici. Era foarte vizibil, oamenii care erau aici probaseră valoarea lor prin ceea ce au construit și atunci toată lumea a spus că cel mai potrivit loc în care să ne întâlnim este la Câmpul Românesc. Veneau emigranții din Europa – Germania, Paris, Spania, Portugalia, Anglia - , zburau ca să vină până aici. Veneau de peste tot la această Săptămână Culturală. Era o baie spirituală, era hrană pentru spirit, pentru că veneau scriitori, poeți, artiști, oameni de valoare, filozofi, care își expuneau lucrările, făceau comentarii, își promovau cărțile, pentru că ziarul „Cuvântul Românesc” putea să editeze și cărți. S-au editat foarte multe cărți aici. Pe acea vreme era ceva extraordinar. Veneau oamenii și nu le venea să mai plece, pentru că nicăieri în lume nu era un loc unde să se adune atâția români, atâtea valori. Fiecare dona cărți la bibliotecă. Erau discuții permanente, care începeau la ora 9 și se terminau la ora două noaptea. Era ca și acum în România, când scriitorii se întâlnesc la Uniunea Scriitorilor. Așa se întâmpla atunci aici, la Câmpul Românesc. Avem în bibliotecă foarte multe cărți scrise despre întâlnirile de acum 50 de ani și până astăzi. Nu era numai parte culturală, erau și tradiții. Se prezentau tradiții de teatru, erau grupuri de dansuri. Cei care aveau copii, aici, la Bibliotecă, era o tablă unde copiii învățau limba română. Nu se făceau activități doar în timpul Săptămânii Culturale, ci și în timpul verii. Sunt oameni de 60-70 de ani, care veneau

pe vremuri aici, și vin acum și întreabă „Domnule, unde-i tabla aceea?” Dar, din păcate, nu mai aveam loc unde să punem cărțile și a trebuit să rearanjăm camera. Aici a avut loc o activitate foarte intensă. Pe hol sunt expuse piesele de teatru, recitalurile de poezie, grupurile de dansatori, dar sigur că, Asociația nu s-a rezumat doar la acest spațiu închis al Câmpului Românesc, ci participa și la evenimente multiculturale organizate de orașul Hamilton, atât ca gastronomie, cât și tradiții: dansuri, parada costumelor. Peste tot unde erau evenimente, erau și membrii Asociației.

- Am văzut că aveți aici mai multe monumente, inclusiv câteva busturi ale scriitorilor. Câteva cuvinte despre această parte a Câmpului.

- Cum vă spuneam, Câmpul Românesc a atras toate valorile emigrației și, existând o locație sigură a românilor, oamenii se regăseau aici și acest loc le dădea o stabilitate, o încredere că nu sunt singuri și oricând puteau primi un suport, fie material, fie spiritual, vorbe frumoase, sfaturi.

Așa a apărut sculptorul Nicăpetre, care își făcuse în spatele clădirii vechi, un atelier. Aici a făcut aceste sculpturi. Sculpta și în lemn, nu numai în broz sau marmură. Domnului Bălaș i-a venit ideea să facă busturile scriitorilor din exil. Așa au apărut busturile create de Nicăpetre. Cred că în fiecare an se dezvelește câte un bust. Am asistat la toate aceste momente. Era un om deosebit. Nicăpetre a reușit să-și deschidă un atelier din Toronto, cu ajutorul unei persoane bogate, care i-a dăruit cu o casă, nelocuită, unde el a început să creeze mult mai mult.

Așa a apărut Nicăpetre la Câmpul Românesc, unde a căpătat încredere în el și stabilitate.

Busturile dedicate scriitorilor Mircea Eliade, Aron Cotruș, George Donev, Vasile Postelnicu, Vintilă Horea și Horea Stamate sunt un reper pentru noi.

De asemenea, aici se află unul dintre cele mai frumoase busturi în marmură dedicate lui Mihai Eminescu și un bust al lui Nae Ionescu.

Nu e de mirare că datorită frumuseții acestui loc vin români din Toronto, Kithener, London, Hamilton, dar și de la Montreal și chiar din America, din Florida sau Colorado.

O parte din conferințarii și organizatorii „Săptămânii Câmpului Românesc”

(jos, stg-dr) Prof. Dr. Claude G. Matasă, DCE, DSc., DHC, Florida, USA, Pr. Dr. Dumitru Ichim, Prof. Dr. Nicolae Dima, USA, Aneta Tomescu, (în spate, stg-dr) ing. Liviu Cănanău, Prof. Dr. Tiberiu Cunia, doi invitați, Dr. Dumitru Pădeanu (Corneliu Florea), ing. Dan Manolescu, Ion Vasilescu, Tudor Murgoci (cofondator al Asociației și al ziarului „Cuvântul Românesc”), Constantin Groza, Prof. Alexandru Tomescu, Prof. Iacob Cazacu-Istrati din Republica Moldova, ing. Dumitru Răchitan, președinte ACR, Prof. Paul Leu, USA (2009)

- Alocați foarte mult din timpul dumneavoastră liber Câmpului Românesc. Ce vă îndeamnă la această „luptă”, să vă sacrificați timpul pentru Câmpul Românesc?

- În lagăr fiind în Austria, așteptând să emigrez, am găsit acest ziar, „Cuvântul Românesc”, în 1987, și venind din România, unde era întuneric, citind ziarul și făcând o comparație cu cele din țară – *Scânteia* ș.a., în care nu găseai nimic, citeam acest ziar, care era plin lecții de istorie, de cultură, politică și-l dădeam din mână în mână. Mi-am dorit să vin să văd Câmpul Românesc. Din primul an am venit aici și am avut ocazia să cunosc niște oameni deosebiți.

Erau cei care construiseră acest Câmp Românesc. În fiecare an îmi luam concediu și veneau la Săptămâna Culturală. Era ceva de neimaginat, să întâlnești atât de mulți oameni de valoare pe metrul pătrat. Erau grupuri, grupulețe de oameni valoroși. Efectiv nu știai la care să asculți, fiecare discuta pe o anumită temă. Era ceva care m-a făcut să cred că asta trebuie să→

continue. Aveam obligația morală. Era păcat ca noi, cei veniți după cei care au construit acest Câmp, să nu putem să-l menținem. Este foarte greu pentru că e o diferență față de timpurile de atunci. Într-o discuție, îmi spunea cineva, că cei care au construit acest loc aveau un scop, o menire. Era și un loc de întâlnire culturală, dar și bastionul de luptă anticomunist.

După anii 90, am scăpat de comunism. Ce mai facem noi acum? Care este scopul? Am găsit de cuviință să arătăm românilor că acesta este locul unde noi ne putem întâlni, ne putem manifesta. Dar fiind așa de puțini, cu mare greu păstrăm ceea ce avem aici și nu mai puteam participa și la evenimentele multiculturale care se organizează. Dar organizăm evenimente, începând cu luna martie, avem Unirea Basarabiei cu România. Avem harta României Mari, a Basarabiei.

Continuăm Săptămâna Culturală, sărbătorim hramul capelei, am adoptat și o parte din evenimentele canadiene. Facem Halloween, dar organizat simplu, ca un bal mascat. Facem Revelionul, evenimente specifice neamului românesc.

- Câteva din numele importante care au trecut pe aici.

-Au fost foarte mulți oameni de cultură, de artă, artiști. Au venit Benone Sinulescu, Irina Loghin, Sofia Vicoveanca, Veta Biriș, Angelica Stoican, Paula Seling, Narcisa Suci, ministrul Culturii Ion Caramitru, actorii Valeria Seciu și Iuliu Moldovan, poeta Doina Uricariu ca directoare a I.C.R. de la New York, excelenta actriță Olga Tudorache, actorul Horațiu Mălăele, "Divertis", "Colibri", Mircea Vintilă și Vasile Socaciu, Mirabela Dauer, Raul, Romania și mulți alții.

- Care a fost momentul în care ați hotărât să părăsiți țara? De ce ați luat această hotărâre? Aveați un loc bun de muncă, erați inginer, erați căsătorit.

- A fost un moment de nebunie. Aveam familie, copil, aveam mașină, aveam video, un cerc de prieteni destul de elevați, cu care făceam schimb de cărți, de filme, eram foarte bine. La un moment dat, când s-a născut fiica mea, soția nu avea destul lapte și a trebuit să găsim alte surse. Dar atunci totul era redus la cartelă. Când am văzut că nu găsesc lapte, în

Alexandru Tomescu, Dumitru Răchitan și Iacob Cazacu-Istrati la fixarea bustului din bronz al scriitorului Horia Stamatu

aceea noapte am venit acasă și am zis că eu o să plec, pentru că în această țară nu se mai poate trăi. Îmi era frică că acel copil va muri de foame sau va fi subnutrit. Fratele meu fiind plecat în America, am depus actele să plec în vizită. Nu am primit acceptul, așa că am hotărât să trec Dunărea înotând. Eu fiind născut la Porțile de Fier. Am început să pregătesc planul să trec Dunărea. Am încercat cu un coleg de serviciu, dar a renunțat pentru că nu știa să înoate. Am vorbit cu fratele meu mai mic, dar nu a vrut. Mi-a spus că nu are niciun motiv, la fel și un văr. Atunci am hotărât să plec singur. Am început pregătirea fizică, mergeam la lacurile din București. Soția mergea cu barca, iar eu cu labe și mănuși, înotam sub apă cât mai mult ca să nu fiu vizibil. Dacă eram văzut, eram împușcat. Așa erau ordinele.

Îmi aranjasem să merg la un sârb, la o persoană cunoscută. Am stabilit să merg la el, să stau la el de unde să-l contactez pe fratele meu în America. Trebuia să ajung la granița cu Austria, unde să trec din nou granița singur. Eram așa de hotărât încât nu mi-a mai păsat dacă primesc viză sau nu. Planul A exista deja. Planul B era să primesc pașaportul, dar asta nu mai era o prioritate. Vroiam să trec Dunărea în octombrie, dar în luna august a ieșit pașaportul. Am depus pașaportul la Tarom, de unde ei l-am trimis la Ambasadă. În final, când am fost strigat, mi s-a spus că nu am primit viză pentru America. N-am comentat, mi-am luat pașaportul și am mers personal pentru viză. Am mers la interviu cu consulul, iar el mi-a spus că nu primesc viză pentru că am să rămân acolo, deoarece am un frate acolo, am o meserie bună. I-am spus că nu este adevărat, că am tot ce-mi trebuie aici

și că nu are rost să rămân acolo. Mi-a dat un act pe care să-l semnez că nicăieri în lume nu am voie să cer azil politic. L-am semnat, pentru că vroiam să plec oriunde, dar să nu mai stau în România. În 10 zile, am plecat din țară. Am plecat prima dată în Austria, pentru că acolo nu aveam nevoie de viză. Erau trei țări unde nu aveai nevoie de viză – Austria, Suedia și Turcia. În Austria, avem escală, am coborât din avion. M-am întâlnit cu fratele, care era în excursie în Europa. M-am dus și m-am predat la lagăr. Am stat acolo o perioadă de timp pentru cercetări, investigații, pe urmă am depus aplicație pentru Canada.

- Cum sunt priviți românii în Canada?

- Foarte bine. În primul rând, nu a ajuns oricine în Canada. Au existat și există niște criterii ca să ajungi în Canada. Trebuie să ai 10.000-15.000 dolari canadieni. Dacă aveai această sumă, însemna că ești în stare să faci ceva. Pe urmă, canadienii se uitau și la ce meserie ai.

Sigur că aici au venit foarte mulți oameni de valoare, oameni care au venit cu gândul să facă ceva aici. Sunt oameni foarte bine plătiți, am cunoscut români din toate domeniile, foarte bine poziționați profesional, financiar, economic, oameni care s-au integrat și sunt foarte bine văzuți și de canadieni. Acum, canadieni înseamnă italieni, indieni, chinezi. Canada este o țară multiculturală, în care ai colegi de muncă de toate culorile, națiile. La locul de muncă toți ne facem treaba la fel.

Actualmente, sunt manager și răspund de tot ce mișcă în companie, de la clădire, la utilaje, la automatizări, partea mecanică, electrică, electronică, programare. Sunt manager responsabil pe partea tehnică.

- Cum se vede de aici, de peste Ocean țara? Cum o văd canadienii și cum o vedeți dumneavoastră?

- Cum o văd canadienii nu știu. La nivel de stat, la nivel de guvern, probabil că există niște relații de colaborare, dar sunt convins că nu există o colaborare foarte puternică, pentru că atunci când merg în România nu există decât o singură bancă în care pot schimba dolari canadieni. Nu am reușit să schimb dolarii canadieni decât la Banca Transilvania. Cum o văd eu? →

Dacă merg ca și turist, văd țara extraordinar de bine. Sigur că vezi și părți bune, și părți rele.

Călătorind de la București la Turnu Severin văd mai multe orașe. Acolo unde s-a furat mai mult este dezastru, acolo unde s-a furat mai puțin s-a mai făcut ceva. Mi se pare incredibil.

Am ajuns în București în 1980. Același drum îl fac și acum. Găsesc aceleași gropi pe traseu, când trec prin Slatina. Se pare că acolo a fost cel mai mare hoț. Acel hoț a ajuns ministrul Finanțelor.

În alte orașe s-au mai făcut variante să ocolești orașul, ca de exemplu la Pitești, Craiova, Turnu Severin, Timișoara – pentru a fluidiza traficul. Mă uit la orașul unde am copilărit – Severin, unde am crescut. Este curat, frumos, sunt locuri de distracție pentru oameni, se vede că se face ceva. Cât se fură, nu știu. Dar în altă parte se fură tot. Sigur că, politic, ce să vezi. Niște hoți au pus mâna pe putere și o transmit de la unu la altul. Fiecare încearcă să găsească modalități fure, să se îmbogățească. Sunt convins că românii de aici sunt mult mai patrioți și ar putea face mult mai multe pentru țară decât cei aleși.

- Un mesaj pentru cei de acasă. Vă este dor de România?

- Mi-ar plăcea să vin mai des în România pentru că acolo sunt lucruri minunate și mă simt excepțional.

De la anul am hotărât să ne retragem de la serviciu, să ne retragem în România și să călătorim prin lume.

Mesajul meu pentru România este să nu mai voteze hoții și să găsească pe alticineva. Doar așa poate să se facă o schimbare. Nu știu dacă este posibil. Ar trebui să apară o altă grupare care să elimine aceste partide, pe care nu le mai pot da la o parte.

De exemplu, în Franța, partidele care ar fi trebuit să conducă țara au fost eliminate și au apărut alții, partid nou. Așa ar trebui și în România, numai așa se poate face schimbarea. Altfel, există o perpetuare a hoților care-și transmit puterea de la unul la altul.

- Mulțumim, vă apreciem pentru tot ceea ce faceți aici, vă felicit și să dea bunul Dumnezeu ca acest Câmp Românesc să fie și peste 100 de ani, la fel și generațiile care vin să ducă munca dumneavoastră mai departe.

Ocean întors

Și amintirile dăinuesc...

Sufletul este unica valoare a omului (maximă latină)

Amintiri frumoase îți inundează inima când cineva îți vorbește ori îți arată vreo poză de la Câmpul Românesc. Am de acum, 9 ani care mă leagă de această localitate pe care eu o numesc RAIUL ROMÂNESC DIN CANADA.

Despre Câmpul Românesc din Hamilton am scris de mai multe ori, dar nu pot să trec de fiecare dată peste a nu face cunoscut cititorul cu o scurtă istorie a acestui minunat colțisor de rai sau "...o mică Românie", cum a numit-o acad. Nicolae Dabija, după vizita sa aici în vara lui 2011...

Membrii Asociației au cumpărat un teren de 25 ha pe care s-a clădit primul asezământ al viitorului Câmp Românesc în anul 1967, fiind ajutați și de Guvernul Canadei și de românii din întreaga lume, inclusiv din Africa de sud și Australia. Cu adevărat, arată ca o frântură de rai, aici avându-le pe toate... : apa, codrul și izvorul... un lăcaș sfânt, un palat de cultură și Rotonda sfinților exilului românesc (sculpturile lui Nicăpetre, care a realizat busturile unor mari bărbați ai neamului românesc: Mihai Eminescu, Nae Ionescu, George Donev, Horia Stamat, Mircea Eliade, Aron Cotruș, Vasile Posteuca, Vintilă Horia), de asemenea și "Iordanul" (râulețul) care, după mine, desparte zona spiritual – religioasă (biserica de zona spiritual – laică).

Academicianul Nicolae Dabija, după vizita la Câmpul Românesc, a rămas foarte impresionat, că : "...și acolo, în America, Basarabia e în sufletul fiecărui român" și "Imnul manifestărilor de la Câmpul Românesc, începând cu inaugurarea lor, de acum aproape cinci decenii și

până azi, este "Marșul Basarabiei". Toți cei prezenți, oameni de diverse vârste, în sala încăpătoare a Centrului Cultural se ridică în picioare ca să intoneze:

"Az-noapte la Prut
Războiu-a-nceput,
Românii trec dincolo iară,
Să ia înapoi
Prin arme și scut
Moșia pierdută astă-vară..."

Unii dintre cei prezenți – bătrânul George Bălașu ș.a. – îl cântă cu lacrimi în ochi."

După cum scrie ziarista de la presa bucureșteană Maria Muguraș – Petrescu, invitată de onoare la Sărbătoarea Internațională SĂPTĂMÂNĂ CULTURALĂ A ROMÂNILOR, EDIȚIA 2015 : "La bisericuța ridicată sus pe deal în stil maramureșean, de la copii până la cei maturi, se aude rugăciunea *Tatăl nostru*. Dar mai presus de orice, întâlnim câțiva români de suflet, veniți parcă să reprezinte aici întreaga hartă a țării : Preot Dr. Dumitru Ichim (Dărmănești, Comănești, jud. Bacău), unul dintre cei mai mari poeți contemporani nord-americani ; Dl ing. Dumitru Răchitan (Gura Văii, Oltenia), Președintele Asociației Culturale Române, cel care gândește, organizează și dirijează toate activitățile Câmpului Românesc de la Hamilton ; Dna Emilia Răchitan, economist (Turnu-Severin) ; Dna tehnologist Neli Cornea (Turnu-Severin), care ne-au răsfățat cu bucate alese și gustoase „ca la mama acasă”. Aici întâlnim vechii prieteni sociologul Cristian Medeleian, din Țara Moșilor, și pe poetul și publicistul basarabean din Vadul-Leca, Iacob Cazacu-Istrati ; Dl. ing. Aurel Olteanu (Giurgiu-București) ; Dna prof. Anca Olteanu (Sibiu) ; fiul lor, Daniel Olteanu (pe care l-am lăsat acum doi ani în urmă elev la un liceu francez, iar acum îl găsim student la University of Western Ontario, Facultatea de Știință; Dl ing. Dan Manolescu (București) ; Dna. ing. Mihaela Moisin (București); Dl. tehnician mecanic Alexandru și Dna economist Olivia Colceriu (ardeleni); Ei au grijă ca totul să funcționeze impecabil. Împreună cu alții, activează în cadrul Câmpului Românesc numai în calitate de voluntari." →

IACOB CAZACU-ISTRATI

În Palatul Nae Ionescu, se organizează evenimente de tot felul: nunți, botezuri, revelioane, seri de creație, ședințe ale cenaclurilor din împrejurimi, spectacole de muzică ușoară, sau populară, serbări de Halloween, reprezentații teatrale la care vin artiști din diferite colțuri ale lumii.

Biblioteca de aici e una din cele mai bogate, care poate face concurență unor biblioteci din țară și nu numai, conținând cărți nespuse de valoroase. Câmpul Românesc mai dispune de un muzeu etnografic cu expozate și gravuri vechi, care vin să confirme încă o dată istoria existenței neamului românesc pe aceste meleaguri.

Domnul Dumitru Răchitan, președintele Asociației Românilor din Hamilton ne povestește:- “ Săptămâna Culturală a Câmpului Românesc a început cu mulți ani în urmă, din nevoia de a promova valorile românești ale emigrației. Dorința inițiatorilor a fost ca românii de pretutindeni să poată să se întâlnească într-un loc unde se vorbea și se gândea românește. Personalități și luptători care au refuzat să accepte sistemul comunist s-au întâlnit an de an la Câmpul Românesc, unde de fiecare dată se omagiau valorile naționale și în mod special acele valori care erau marginalizate, or total șterse din cultura românească.

Acest eveniment era o sărbătoare Românească, cei mai mulți veneau cu corturile, cu trailerile or cei care locuiau mai aproape de Câmp veneau de dimineață și se întorceau acasă seara târziu, după ce se terminau comentariile pe marginea temelor prezentate. În fiecare zi, de dimineață până seara, se formau grupuri și se purtau discuții interesante care completau de cele mai multe ori conferințele prezentate în fiecare seară. Scriitori, poeți și actori își prezentau lucrările și se făceau cunoscuți în rândul emigranților mai noi ori mai vechi și deseori aici se făceau lansări de carte. Prezența editorilor de ziare din lumea liberă la acest eveniment le dădea prilejul conferențiarilor să se facă cunoscuți în întreaga emigrație. Pentru fiecare dintre cei care veneau să petreacă toată săptămâna la Câmpul Românesc, era o vacanță de vis și o baie de românism. Aici, participanții se regă-

seau în mediul în care își petrecuseră o parte din viața trăită la baștină, pe meleagul natal..

După 1990, odată cu deschiderea granițelor, la Săptămâna Culturală au început să participe și personalități din România și mai târziu din Basarabia (Republica Moldova). În prezent, Săptămâna Culturală de la Câmpul Românesc continuă să atragă noi participanți. Acest eveniment îmbină foarte armonios trecutul, reprezentat de puținii veterani care au mai rămas, și prezentul format din noii veniți, care cu curiozitate și bucurie participă la acest eveniment cultural deosebit”.

Programul Săptămânii Culturale a debutat luni 6 iulie 2015.

Moderator a fost Dna Prof. Univ. Dr. Anca Sîrghie, care, în cuvântul de deschidere, a accentuat importanța evenimentului. Jurnalistul cultural Muguraș Maria Petrescu, membră a Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, a transmis mesajul de salut al Dlui Doru Dinu Glăvan, Președintele acestei Uniuni, precum și mesajul scriitoarei Mariana Păndaru, Președinta Asociației Scriitorilor din jud. Hunedoara, redactorșef al revistei „Ardealul Literar”.

Apoi, pe parcursul săptămânii, s-au ținut următoarele conferințe: Muguraș Maria Petrescu – *Passionaria Stoicescu, Puzzle sunt eu...*; Ing. Florin Ene, Kitchener, Canada – *Originea cuvântului*; Ing. Dan Groza, Hamilton, Canada – *Eterna poezie a lui Lucian Blaga* ; Prof. Univ. Dr. Anca Sîrghie – *Radu Stanca, poet baladist și Cercul Literar de la Sibiu* ; Mircea Ștefan, din Ohio, SUA – *Vasile Voiculescu – doctorul fără de arginți* ; Sandu Sindile, Kitchener, Canada - *Mereu același - Lucian Blaga* - Prof. Sebastian Doreanu,

Denver, Colorado, SUA – *Conser-varea tradițiilor în era globalizării Junii Brașovului.*; Prof. univ. Dr. Nicholas Andronesco, *Fiziografia lui Eminescu* ; Prof. Sebastian Doreanu – *Prezentare de carte: Amintirile unei muze despre Lucian Blaga de Anca Sîrghie* ; Lia Lungu, interpret de muzică tradițională, New York - *Timișoara - Ritualuri de nuntă*, moment artistic; Pr. Prof. Univ. Dr. Cezar Vasiliu, Sherbrooke University of Montreal – *Aspecte creștine în lirica eminesciană*.

Pe parcursul săptămânii au fost expuse tablouri semnate de fetița SOPHIA LEOPOLD.

Banchetul de închidere a avut loc sâmbătă. Foarte frumos ni l-a descris Maria Muguraș, care ne spune : ”Moderatorul programului artistic a fost Dl. Prof. Dumitru Puiu Popescu, Editor & Publisher al ziarului „Observatorul” din Toronto.

Au cântat și au recitat membri ai Cenaclului Nicăpetre. De multe aplauze s-a bucurat Cleopatra Cazacu - împreună cu mama ei au cântat cântece patriotice, bunicul Cleopatrei, poetul basarabean Iacob C. Istrati, care împreună cu prietenii săi poeții Mircea Ștefan și Nicholas Andronesco au recitat frumoase versuri.

Un moment emoționant l-a creat Sofia Loepold, pictorița de 6 ani, care de pe acum se dovedește a fi un artist înăscut.

Până după miezul nopții, petrecerea a fost animată de muzică, dans și multă veselie.

Săptămâna Câmpului Românesc de la Hamilton, Canada, s-a dovedit și în această ediție a fi una dintre cele mai prestigioase manifestări culturale ale românilor de pretutindeni.

Participanții au rămas cu certitudinea că splendidul Câmp Românesc este și va rămâne și pentru tinerele generații care se ridică, un spațiu al românismului adevărat, păstrător al limbii și tradițiilor neamului nostru.

Așteptăm cu mari emoții și nerăbdare Săptămâna Culturală a Românilor din anul viitor...

Pregătiți-vă de pe acum, oaspeți dragi, români de pretutindeni: Bucovina, Ardeal, Basarabia, SUA, Germania, Italia, Australia și din toate colțurile lumii.

(*Confluente literare*, nr. 1687, din 14 august 2015).

Amintiri de la Săptămânile culturale ale Câmpului Românesc

“In time’s eternal hold/ Let age on me grow/ And memories of old/ Fall slow in sweet snow;/ The stars that glow their smile/ Through shadowy pine,/ As old friends of mine,/ Will linger here awhile”. Astfel sună în engleză frumoasele versuri eminesciene “Cum n-oi mai fi pribeag/ De-atunci înainte/ M-or troieni cu drag/ Aduceri aminte/ Luceferi, ce răsar/ Din umbră de cetini/ Fiindu-mi prietini/ O să-mi zâmbească iar”, din mult îndrăgitul poem “Mai am un singur dor”. Versiunea engleză a acestuia aparține tânărului Adrian George Săhlean din New York iar bustul de marmoră al marelui bard, plasat ca o lumină caldă sub streșini de arbori seculari, în pitorescul parc al Câmpului Românesc din Hamilton, aparține sculptorului Nicăpetre care mărturisea: “am sculptat nevoia noastră de Eminescu”.

Aflat în exil, Mircea Eliade mărturisea în prefața sa la “ediția de pribeag” întocmită de el și tipărită la Paris, în 1949, sub egida Bibliotecii Române din Freiburg: “Noi, cei de aici, rupți de pământ și de neam regăsim în el [în Eminescu] tot ce-am lăsat în urmă, de la văzduhul munților noștri și de la melancolia mării noastre, până la cerul nopții românești și teiul înflorit al copilăriilor noastre. Recitindu-l pe Eminescu, ne reîntoarcem, ca într-un dulce somn, la noi acasă”.

Da, Câmpul românesc s-a născut din dor. Din dor și din dorința de o soartă mai bună a neamului românesc. A fost inaugurat în anul 1956 în apropiere de orașul canadian Hamilton, într-un minunat cadru natural cu un pârâu curgând visător pe sub arcu de umbră al unui podeț de lemn ducând spre Capela Sfintei Marii ca un sălaș țărănesc dar sacru, și o clopotniță scundă, chemând cu glasul ei la momente de meditație și introspecție. În luminișul unde se află capela stau în cerc opt scaune, precum o participare brâncușiană la tăcere, în jurul unui culcuș de vatră, ca în așteptarea celei de a Opta Zi a pruncului, a mirilor, a sărbătorii. Locul vetrei a fost identificat ca un vortex, un punct energetic binefăcător.

Parcul cu pădurea, pajiștile, poeziile și troița sa ridicată în memoria Eroilor Neamului adăpostește Centrul Cultural cu o bibliotecă de peste zece mii de volume și cu un mic muzeu memorând specificul satului românesc. Prin eforturile comunităților românești din America și Canada, a fost organizat în 1988 la Cleveland în statul Ohio, sub patronajul Bisericii Ortodoxe și Greco-Catolice din Exil și a diferite organizații românești (inclusiv al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte, ARA, fondată în 1975), Festivalul Românilor de Pretutindeni, ROMFEST, un eveniment de mare amploare culturală. Festivalul s-a repetat apoi din doi în doi ani fiind găzduit la Washington, Princeton, Los Angeles, Hamilton și București, ultimul având loc sub patronajul Mitropolitului Banatului, IPS Nicolae Corneanu. În același spirit, s-a păstrat și tradiția Săptămânii Culturale de la Câmpul Românesc, cu participarea românilor din întreaga lume, eveniment care anul trecut și-a sărbătorit semicentenarul.

Am avut bucuria să particip la trei din aceste manifestări de aleasă atmosferă academică, de nobilă solidaritate și de emoție sufletească. Cea dintâi a fost în august 2005 cu o largă participare, când pajiștea a fost împânzită de rulote și corturi, Conferință marcată de fascinante discuții socratice peste zi și de un program de comunicări seara cu audiență numeroasă. Am trăit atunci un moment istoric. Generația exilului, îndelung separată de țara subjugată, a deceniilor comuniste, își încheia misiunea și strădaniile ei se preluau într-un nou context de către următoarea generație – aceea a diasporei (un termen mult dezbătut ca acuratețe), într-o deschidere și colaborare creatoare cu țara liberă.

Topica principală a Conferinței a fost definirea specificului Exilului precum și a spiritului de solidaritate, verticalitate și rezistență ale acestuia împotriva regimului comunist din țară care a animat pe cei care l-au reprezentat cu adevărat.

Am cunoscut atunci pe câțiva din vechii militanți. Unul dintre ei a fost domnul George Bălașu, membru fondator al Asociației Culturale Române din Ontario (1957), al binecunoscutului ziar *Cuvântul Românesc*, al Centrului Cultural din Hamilton, al festivalului Romfest.

Dânsul scria: “Noi, oamenii, suntem parte din istoria vremilor în care trăim. Întrucât istoria are ciclurile ei de evoluție, pe baza cărora putem diferenția o epocă de alta, așa și activitatea noastră omenească are etape cu câte un început și un sfârșit. În felul acesta, ne putem orienta mai bine în varietatea și mulțimea de evenimente care, toate la un loc, dau istoria lumii. Încheierea unui ciclu de viață sau activitate nu înseamnă că totul se sfârșește ci, de cele mai multe ori, un sfârșit poate fi semnul unui nou început, mai bun și mai plin de succes”. În decembrie al acelui an, 2005, tribuna militantă a ziarului *Cuvântul Românesc* a publicat ultimul număr al ziarului. Domnul Bălașu s-a retras din funcția de președinte, aceasta fiind reluată de doamna Mihaela Moisin și ulterior de către domnul Dumitru Răchitan.

Un altul a fost Ion (John) Halmaghi, născut în 1918 în Ohio, care a suferit cincisprezece ani de închisoare comunistă. Profesor de filosofie, romanic comparată, limba română, civilizație și cultură românească la Universitatea din Pittsburgh, în Pennsylvania el a co-fondat un Institut de Cercetări Româno-American pe lângă acea universitate. A fost o voce curajoasă, cu iubire de neam și țară, și un condei aprig care semna Ion Boieru. Articolele sale din *Cuvântul Românesc* scrise în perioada 1976-1982 și puse laolaltă într-un volum sub titlul “Criza politică contemporană și exilul românesc”, ridicau în 1976 problema unei noi organizații de rezistență după demisia lui Constantin Vișoianu și încetarea existenței Comitetului Național înființat în 1945 →

HORIA ION GROZA

în Vest, vorbea în 1979 despre “doi uriași ai gândirii românești” încă ignorați – Petre Țuțea și Vasile Băncilă, semnala în 1982 discursul Părintelui Iulius Aron, un vajnic “tribun al Blajului” la Convenția de la Canton în statul Ohio. Și el își lua rămas bun de la ceilalți. La sfârșitul acelui an, 2005, avea să se întoarcă în țară, pe dragile sale meleaguri sibiene.

Aurel Sergiu Marinescu, o conștiință vie, foarte activă, mereu la zi, cu febră gazetărească și condei acid, a fost alături de ei. Articolele sale au fost strânse în cartea sa, în nouă volume, de mare valoare documentară pentru epocă, intitulată “O contribuție la Istoria Exilului Românesc” (Ed. Vremea). Marcat și dânsul de suferințele sistemului penitenciar politic al regimului comunist, a adus din țară cu mari peripeții un jug autentic pentru muzeul de la “Câmpul” din Hamilton, cu adâncul tâlc al lipsei de libertate de atunci a României.

S-a vorbit mult despre exil la acea Conferință. După cum am amintit însă, intenția Conferinței din 2005 a fost și începutul punerii activităților culturale sub semnul colaborării cu cei din țara acum liberă. Conferința a fost organizată de către Asociația din Hamilton împreună cu Fundația Culturală “Cuvântul Românesc” din București. Au fost invitați Horia Roman Patapievici, pe atunci președintele Centrului Cultural Român, și Dinu Zamfirescu, fondator al Institutului Național pentru Memoria Exilului Românesc, dar nu au venit. Valeriu Pavel, președintele Asociației “Ștefan cel Mare” din Norvegia a vorbit atunci despre “Relațiile statului român cu emigrația, o problemă a tuturor guvernărilor postdecembriste”. Privind noua orientare, Alexandru Tomescu avea să scrie în 2006 în revista sa electronică *Alternativaonline*, într-un editorial intitulat “Acrobații politice”: “Sunt 17 ani de când ne-am însușit orice mișcare și atitudine politică ca pe o formă de eliberare spre un model năzuit, atunci, în acel decembrie ‘89, spre un triumf apoteotic al valorilor: libertate, adevăr, dreptate, bunăstare”.

Am cunoscut la acea manifestare doi interesanți vorbitori despre emigrația românească veche. Părintele Remus Grama de la catedrala română Sfânta Maria din

Cleveland, absolvent al Seminarului teologic McCormick din Chicago și al Universității din Youngstown, autorul cărții “Policarp Morușca, Scrisori din captivitate” (Cluj, 2004), a documentat destinul tragic al acestui remarcabil episcop antebelic al emigrației române care a fost reținut cu forța în România după instalarea autorităților comuniste până la decesul său din 1958.

Poetul brașovean Doru Munteanu, directorul revistei *Astra*, mi-a dăruit o frumoasă carte, “Scrisoare din America” - o antologie de versuri epistolare din anii 1900-1918. După cum scrie el în prefață, dacă în 1881 erau 11 emigranți români în Canada și America, în 1918 erau câteva sute de mii, iar azi sunt peste un milion. “Ce i-o fi apucat pe Ion, Gheorghe ori Vasile, știutori de puțină carte să scrie scrisori în versuri celor de acasă? La această întrebare nu poate răspunde decât sufletul românesc”. Iată un eșantion din emoționanta epistolă a lui Ioan Ștefan, trimisă în 1911 din Fort-Wayne, Indiana, oraș puternic industrializat în acei ani, care apoi avea să fie lovit mortal de marea Depresiune Economică din anii 1929-1932: “Biata inimă străină/ Mult plătește și suspină/ N-are prânz, n-are mâncare,/ Numai lunga supărare/ Americă, turn înalt,/ Cin’ focul te-a lăudat,/ Că tu ești oraș frumos,/ S-adună banii pe jos,/ Dar tu ești oraș cu unghiuri,/ S-adună banii cu junghiuri”.

Fascinante au fost discuțiile socratice din timpul zilei după cafeaua de dimineață. O personalitate de mare intelectualitate este Doru Tsaganea, profesor de Matematică și

Dr. Francisc Ion Dworschak, vorbind cu ocazia dezvelirii bustului lui Mircea Eliade, la Câmpul Românesc, Hamilton, Canada (2005). În spate asistă: Mihaela Moisin, George Bălașu, Preot Dumitru Ichim, Pavel Filip, Florica Bațu-Ichim, Preot Nicolae Zelea, Doru Tsaganea

Economie, precum și de Relații Internaționale de la Colegiul Metropolitan din New York. Tema strădaniei ființei umane pentru înțelegerea logică și existențială a infinitului, exprimată în concepte matematice, filosofice și religioase, înțelegere importantă pentru deslușirea structurii universului și a complexității raționamentului logic, naște interesante dezbateri. Dânsul a prezentat la Conferință aspecte ale societății românilor din exil, în aceeași zi cu expunerea mea despre scriitori și exil bazată pe o anterioară sinteză pe care o făcusem la Romfest în 1994, la Los Angeles.

Plăcute și stimulatorii au fost ceasurile de dimineață petrecute între noi, poeții, cu care ocazie am legat strânse și calde prietenii. Atunci am descoperit minunatul talent poetic al bunului Alexandru Tomescu, autor al excelentei reviste electronice *Alternativaonline*, al unei emoționante mărturii prin romanul său cu elemente autobiografice “Să știi să privești” (Criterion Publishing, 2008) și al efervescentei cărți de jurnalist “De peste Atlantic” (Anamarol, 2011).

Poet de mare calibru, cu o voce personală, de mare și profundă originalitate, foarte iubit de public, cu o vibrantă și adâncă filosofie religioasă, este Părintele Dumitru Ichim, autor a numeroase volume de poezie. Iubesc versurile sale de trăire în interiorul cuvântului. Se petrece atunci un proces de esențializare rațională ca atunci când bogăția cromatică a toamnei și strălucirea zilei dispar spre alb-negrul clar al cunoașterii hibernale dar, în același timp, orele se umplu de emoție ca o lungă seară pătrunsă de →

Ion Halmaghi, Preot Nicolae Zelea, poeta Florica Batu Ichim (stg) / Invitați din Chicago (dr) la dezvelirea bustului Mircea Eliade, Campul Romanesc Hamilton, - 2005

penumbra de taină a intuiției credinței, când mintea și simțurile încep să perceapă alte măsuri de timp, poate ale unui Timp al eternității: “Nu a toamnă suflă vântul,/ Ci de timpul ce nu-l știu./ Peste tot atototârziu/ s-anserat demult cuvântul” (*Seara cuvântului*). El spune foarte blagian: “Tu, care ești atât de unul/ redă-mă iar să mă ascult/ pentru-a uita în grai de arbor/ că-n orice clipă-i un dedemult” (*Deltă-izvor*).

Părintele Dumitru Ichim este primul care a scris poeme în formă de *haiku* și *tanka* în limba română, ceea ce nu este puțin lucru (în 1977 prin placheta de *haiku*-uri *Valea nisipului de aur*, și în 1987 prin placheta de *tanka* intitulată *Luminii plângeam orfan și greier*). A făcut-o în 1974 după ce s-a stabilit în Canada. Practicarea unei asemenea poezii a cerut un efort special, de adevărat inovator, prin adaptarea formelor proprii unei limbi cu cuvinte sacadate, concise silabic, cum este limba japoneză, la tiparele limbii române de înmădare a unor cuvinte lungi, multisilabice, complexe ca picior metric. Ca o grădină japoneză într-o atmosferă plină de mister în care înțelesurile se furișează subtile precum furișele de ceață, *haiku*-urile lui Dumitru Ichim sunt pline de gravitate și bogate sugestiv. Tonul lor are patina solitudinii meditative - “Țâțana porții/ scârțâie. Prieteni trec, / Doar vântul intră” (*Singurătate*) și a unei delicate structuri sufletești - “Visează pruncul.../ Maica Domnului trece/ Desculțându-se” (*Denie*). Sufletul irumpe în bucuria luminii: “Umbrele noastre/ Stau pe aripa soarelui/ Și-l tot așteaptă” (ciclul *Lacrima privighetorii*).

Am cunoscut-o atunci și pe soția Părintelui: pe sensibilă poetă Florica Bațu-Ichim, autoare a șapte volume de poezii și a două volume de proză confesivă, de o forță emoțională extraordinară (*Bolnav de cancer în Medjugore*, 1989 și *La porțile disperării, începutul speranței*, 1994). O prezență activă în lumea culturală româno-canadiană, a condus, printre altele, cenaclul literar “Muntele Măslinilor” din Kitchener și, ca mamă atentă și iubitoare, a adus pe lume și a format pentru societate șase vrednici tineri.

Un alt prieten în ale poeziei făcut atunci în 2005 a fost Adrian George Săhlean, un extraordinar traducător în

limba engleză a versurilor lui Mihai Eminescu, combinând substanța adâncă a poemelor cu cantabilitatea lor deosebită, și realizând superbe versiuni proprii întru totul limbii engleze. Așa cum susține el, traducerea veritabilă este în realitate o creație. Lucru pe care l-am experimentat și eu când mi-am tradus propriile mele versuri. Adrian Săhlean a îmbogățit patrimoniul literar românesc cu o inegalabilă versiune engleză a *Luceafărului* (*The Legend of the Evening Star*, carte prefată de elogiile de Nina Cassian) și este un neobosit promotor al creației marelui poet peste hotare, cu publicații, conferințe, recitaluri. La sfârșitul Săptămânii culturale din 2005, Adrian Săhlean ne-a desfășurat cu un recital de poezie, împreună cu doamna Lia Lungu, care a întocmit o emoționantă evocare a “Profanului în cântecul ritualic la români”.

Rotonda Scriitorilor din Exil constituie un loc important în economia spațiului natural al Câmpului Românesc. Nu este simplu a reda fizionomia unică a persoanei, specificul vieții acesteia și spiritul operei sale într-un simplu bust, în structura căruia capul ocupă 90%. Sculptorul Nicăpetre a reușit aceasta în cele opt busturi prezente aici. Am participat la dezvelirea a două dintre ele. În anul 2005, a fost dezvelirea bustului lui Mircea Eliade. Cu nelipsita sa pipă alături, cu ochelarii și ridurile feței sale încercate de suferințele vieții, chipul cărturarului vorbește despre greutatea operei și gândirii sale, având totodată ceva din configurația unui totem ce sugerează pe deplin activitatea sa de istoric al religiilor. La dezvelire, profesorul de istorie Sebastian Doreanu a citit scrisoarea cunoscutului cercetător Mac Linskott Rickets, șef de catedră în departamentul de filosofie și religie al colegiului Louisburg din Carolina de Nord, fost student al lui Eliade la Chicago.

Centrul Cultural “Nae Ionescu”

Sculptorul Nicăpetre

Am cunoscut atunci, în 2005, câte ceva din universul fascinant al maestrului Nicăpetre, un reprezentant de frunte al generației anilor 1960-1970 din țară, deținător a trei prestigioase premii internaționale. Motivul Cariatidelor sale de pe vremea participării în tinerețe la binecunoscuta tabără de la Măgura a fost reluat în motivele sale verticale, realizate în lemn și piatră, la Scarborough și Toronto. Aceste coloane în limbajul lor abstract merg spre înțelesuri adânci, mesaj propriu maturității, experienței de o viață și meditației în solitudine, cu titluri precum *Devenire*, *Invocație*, *Instinct*, *Descântec* sau *Masca Zeului Judecător*. Cu iubire pentru locurile natale, a înființat în Brăila Centrul Cultural Nicăpetre, care strânge majoritatea sculpturilor și desenelor sale. Cineastul Florin Zamfirescu i-a dedicat un frumos eseu cinematografic intitulat “*Solitudine în albastru minor*”. În acele seri înstelate de la Câmpul Românesc, Adrian și cu mine l-am abordat pe artist, care mi-a dăruit un album cu lucrările lui. Am croit atunci o punte de la suflet la suflet cu acest trist și cald singuratic. Am intuit că nu mai avea mult de trăit și, într-adevăr, aveam să-l mai văd o singură dată, căci în 2008 a părăsit acest tărâm pentru lumea de dincolo.

Am mai fost de două ori la această manifestare: în 2007 și 2012, moderator ai prezentărilor fiind bunii mei prieteni, Părintele Ichim și Alexandru Tomescu. Întâlnirile au fost mai restrânse, dar calde și rodnice. Din ele am plecat cu mare satisfacție intelectuală și sufletească, recunoscători pentru mediul primitiv, românesc, ca la noi în țară. La slujba de la capelă, din 2007, a participat IPS Arhiepiscopul Natanael de la Vatra Românească. Ne-am întrecut la a trage clopotul, pe când dânsul →

era întâmpinat, tradițional, cu pâine și sare. Părintele Arhiepiscop ne-a vorbit atunci despre Icoana Nașterii Domnului. Pe teme înrudite s-au desfășurat lucrările Conferinței și în celelalte zile: “Prințesa Ileana - Maica Alexandra - și aspectul soteriologic al Exilului” (Alexandru Tomescu), călătorii la locurile din Țara Sfântă (un splendid film documentar al lui Ștefan Russu și amintirile inginerului Petre Albușescu). L-am iubit mult pe domnul inginer Albușescu. Venea în fiecare an cu micuța sa soție, șofând de pe Coasta de Est cu o rulotă în spatele mașinii pe care o parca la Câmp și în care dormea. Rulota lui ca și a Părintelui Ichim arătau ca mici și cochete căsuțe de țară, cu flori la uși și ferești. Părintele Ichim a vorbit atunci despre cultură, religie și secularism, iar eu am avut o lungă, pasionantă, dar obositoare prezentare despre *Dialogul dintre Știință și Religie* în procesul cunoașterii umane, ilustrat cu numeroase exemple din genetică și biologie, proprii specificului profesiei mele. L-am revăzut pe maestrul Nicăpetre. Nu știam că este pentru ultima oară că mă întâlnesc cu acest om remarcabil.

Aveam să revin la Câmpul Românesc peste cinci ani, în 2012, tot cu o temă de cunoaștere - o cunoaștere spirituală, când am vorbit despre *Rugul Aprins de la Mănăstirea Antim și spiritualitatea poporului român*. Pe teme de credință creștină, au mai fost răspunsul documentat al profesorului Ion Ștefănescu la întrebarea “oare într-adevăr a fost întunecată noaptea Evului Mediu” și comentariile pe marginea minunatei cărți de poezie de mare și profundă trăire a Părintelui Dumitru Ichim “Psaltirea apocrifă a dreptului Iov”.

Pasionante au fost în anul 2012 temele de biologie. Profesorul Constantin Groza a prezentat nenumărate aspecte inedite din viața miraculoasă a albinelor, cu revelatorii detalii din ingenioasa funcționalitate a corpului lor și, mai ales, din organizarea lor socială. Eu am vorbit despre cartof, ca prieten al omului (rolul său în istoria civilizațiilor, impactul cultural, biologie, importanță nutrițională). Vârful de interes l-a atins însă expunerea genetistului molecular Dr. Thomas Ichim, deținător de patente în folosirea terapeutică a celulelor stem, o tehnică de mare actualitate în medicina umană. Un amănunt

emoțional: ca răspuns cu mare dragoste și dăruire suferinței mamei lor, admirabila doamnă Florica Bațu-Ichim, care era bolnavă de leucemie, cei mai mari din cei șase copii ai săi, Toma și Cristina, au urmat facultăți care să le dea șansa de a găsi o soluție de vindecare. Thomas este autorul lucrării științifice inovatoare despre celule regenerative endometrice, reparatorii în țesuturile afectate de cancer. Iar Christine este autoarea unor lucrări importante de cercetare în imunoterapia cancerului. Împreună, cei doi frați au înființat un centru medical de cercetări oncologice (Batzu Center for Leukemia Research, aflat azi sub conducerea lui Dr. Lisa M.J. Smith). Din păcate, în acel an al Săptămânii Culturale, în 2012, mama lor plecase deja din lumea noastră în urmă cu doi ani. Mi-aduc aminte de sensibilele sale versuri din ciclul *Petala infinitului*, pornite din adâncul minunat al sufletului ei de mamă: “Măine plecăm, lumea o să se așeze între noi, cuvintele lor, privirile lor, gesturile lor/ ce înțeleg ei din Marea Iubire?/ Taci, Puilul mamei./ Noi avem Taina noastră...”

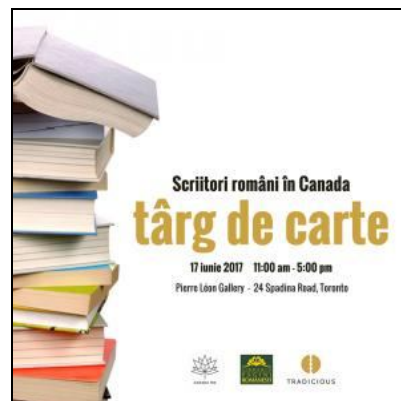
Zilele petrecute la aceste manifestări au fost întotdeauna rodnice, iar mediul românesc cu schimbul de opinii, prietenii legate, cunoștințele acumulate, acțiunile întreprinse pentru comunitate și țară, sunt bunuri câștigate care ne ajută să dăm sens pozitiv vieții noastre.

*

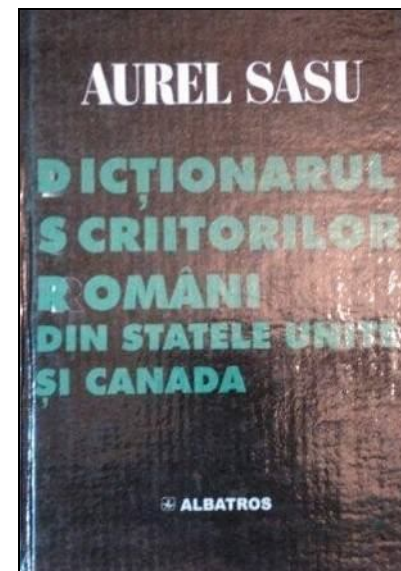
Aflăm de la Doamna Ala Mindicanu, hotărârea recentă a tuturor asociațiilor și organizațiilor comunităților româno-canadiene întrunite la Montreal de a decerna Asociației Culturale Române din Hamilton, titlul de Laureat al Medaliei Centenarului Unirii pentru activitatea sa de promovare a Culturii, Literaturii, Istoriei și Limbii Române în Canada.

PRIMUL TÂRG DE CARTE "SCRIITORI ROMÂNI ÎN CANADA" / "ROMANIAN WRITERS IN CANADA"

Primul târg de carte "Scriitori români în Canada" / "Romanian writers in Canada" a avut loc pe 17 iunie 2017, la Pierre Léon Gallery, Toronto

SĂPTĂMÂNA CULTURALĂ ROMÂNEASCĂ

Hamilton, Canada, 2013

(Jurnal)

I. ÎN OGRADA „CÂMPULUI ROMÂNESC” DE LA HAMILTON, CANADA

Visul de a participa în Canada la Săptămâna Internațională a Culturii Românești de la Hamilton, în sfârșit, era gata de împlinire. Plecam de la Sibiu pe via München-Toronto în 9 iulie 2013 spre Câmpul Românesc, locul de desfășurare a unor manifestări culturale prestigioase. Nici amânarea cu 3 ceasuri a cursei avionului Lufthansa la München (uf, măcar nemții știau altădată ce este punctualitatea!) și nici rătăcirea aberantă a bagajului meu, care mi-a sporit întârzierea în aeroportul din Toronto, (unde geamantanul cu multe cărți, corect cântărit la plecare, fusese prea greu și muncitorii îl puseseră pe altă bandă, decât cea la care în mod firesc așteptam, ceea ce nu pomenisem niciunde și nicicând ca formă de protest... Unde să-i reclami?) nu s-au dovedit a fi impedimente destul de eficiente. În sfârșit, rulam pe o largă arteră canadiană Highway 401, care leagă orașul Montréal de Windsor acolo unde Canada coboară până la paralela 42, adică sub latitudinea României, spre exemplu. Doar Canada este considerată o țară nordică, nu? Ținta noastră era Hamilton, unde am ajuns exact când începea la Câmpul Românesc programul celei de a doua zile, cum îmi planificasem încă din ultima lună a anului universitar, încheiat la Sibiu cu o feroare neobișnuită tocmai datorită acestei ținte fascinante răvnite de mult timp.

Pe locurile pitorești din Ontario, Canada, unde fusese cândva picnicul unor străini, românii au dorit să-și facă propriul sălaș spiritual. Știam că din 1957 terenul a fost achiziționat prin aportul a 10 familii, care au făcut împrumut la bancă. Și astăzi unii dintre ei povestesc cu recunoștință că Guvernul Canadei, stat multicultural, a dat suma de 65.000\$ ca încurajare pentru o asemenea instituție. Ei s-au bucurat de ajutorul Ministrului Multiculturalismului Ms. Munro, care a făcut actele, după cum își amintește George Bălașu, unul dintre ctitori, timp de decenii cel mai activ dintre

membri, prezent și la ediția 2013, la care a venit de la azilul, unde locuiește actualmente. El evoca emoționat momentul când acel ministru a întors prima lopată de pământ la ridicarea clădirii principale.

Așezarea este pe cât de largă, pe atât de binecuvântată de Dumnezeu ca priveliște. „La Câmpul Românesc suntem ca și acasă./ Înconjuțați de arbori umbroși, statui și flori, // Pârâul șerpuiește prin iarba-naltă, deasă/ Purtându-și tandru zestrea de cântece și dor. // Ne adunăm ca prieteni, ca buni creștini și frați/ În caldele-antotimpuri și-n cele cu omături/ Și ne simțim cu toții ca-n plaiuri de Carpați./ Cu Dunărea și Oltul și Mureșul alături.“, în expresia lui Ion Segărceanu din poezia *La Câmpul Românesc (Hamilton)*. Deschizător de drumuri, George Bălașu a scos aici ziarul „Cuvântul Românesc”, care în deceniile 8 și 9 din secolul XX a fost cea mai bună publicație anticomunistă. Alături de George Bălașu, erau Mihaela Moisin, Florin Săndulescu și alți români, care au înfruntat riscurile unei asemenea ctitoriri și au acceptat munca voluntară, ca această instituție să se consolideze, să-și constituie o tradiție redutabilă. Nu ne îndoiim astăzi că această oază de spiritualitate românească își are istoria ei, cu evenimente memorabile, cu momente sărbătorești și cu perioade mai dramatice de umbră.

Spațiul acesta mirific sub raport geografic a sedimentat românismul cel mai autentic al diasporei americane. El și-a dobândit și o aură de legendă, atrăgând personalități dintre cele mai surprinzătoare, găzduind povești, provocând mărturisiri incitante. Alex Cetățeanu, președintele Asociației Canadiene a Scriitorilor Români, director activ la revista „Destine Literare” din

Montréal, își amintea zilele trecute cu mândrie: „Prima dată am fost la Hamilton în anul 1985 (!) și de mai multe ori de-a lungul anilor. Ultima dată am fost acolo în anul 2007, cu bunul și regretatul meu prieten Claude Matasa și cu Tiberiu Cunia (sau Cunea - aromân, profesor universitar american, cel care a pus la punct scrierea „cuneiformă”). Se vor fi perindat în cursul anilor oameni de orientări politice diferite, însă nici unul dintre ei cu teama de a-și exprima opiniile într-o țară a libertății cum este Canada. Conform opiniei lui Corneliu Florea de la Winnipeg, „la Câmpul Românesc nu se poartă cămașa verde, nici cea roșie, ci a fost și rămâne doar o rampă de lansare a rachetelor împotriva comunismului și antiromânismului.”

Am salutat la intrarea pe alee steagul tricolor care gardează pe o placă metalică inscripția prea modestă și desigur neîncăpătoare prin laconismul ei „Romanian Park” sprijinită de un bolovan și el tricolor. Te oprești apoi la o troiță, care aici, atât de departe de țară, nu are o simplă încărcătură decorativă, ci îți amintește de rolul pe care îl jucase ea cândva în istorie, ținând locul bisericilor dărmate de dușmanii credinței ortodoxe. Și atunci, ea îți devine cu atât mai dragă, pentru că te umple de evlavie. De mult visată a fost clipa când ne-am oprit, așa cum aveam apoi să o facem de fiecare dată când ne plimbam, la Rotonda scriitorilor români în exil. Nu se putea imagina un mod mai vibrant de a-ți încărca sufletul cu simboluri ale trăirii românești de la tricolor la troiță, apoi la personalități dintre care unele ne-au reprezentat ca neam în fața lumii, altele, legionari importanți, care atât de departe de țara intrată pe toboganul socialismului și-au găsit adăpost, scăpând de prigonirile de tot felul. Unii dintre cei care au emigrat peste Ocean neîndoios numai →

ANCA SÎRGHIE

astfel și-au salvat viețile. S-au scris câteva cărți despre modul cum intelectualii români prestigioși de orientare legionară, dar nu numai aceștia, erau trecuți peste graniță de către oameni specializați într-o asemenea operațiune riscantă, dar izbăvitoare.

În selecția făcută, stau alături aici, la Câmpul Românesc: scriitorul Horia Stamatu (1912-1989), George Dornev (1909-1998), poetul Vasile Posteuca (1912-1972), diplomatul și scriitorul Vintilă Horia (1915-1992), savantul în istoria religiilor și scriitorul Mircea Eliade (1907-1961), diplomatul și scriitorul Aron Cotruș (1891-1961), ca busturi în bronz executate de Nicăpetre. Despre acest sculptor, am auzit vorbindu-se în ianuarie 2012 și la Cănaclul care îi poartă numele de la Toronto, unde văzusem pentru prima dată imagini ce ilustrau viața și creația sa în evocarea făcută de Dumitru Popescu, susținută și de relatările soției defunctului artist. La Câmpul Românesc, lui Aron Cotruș i s-a ridicat și o splendidă troiță în preajma râului curgând leneș mai la vale. Și noi l-am trecut cu bucurie pe un pod ca să ajungem la schitul cu clopotniță și cu altar pictat naiv. Acolo, preoții invitați slujesc în răstimpuri la reuniunile românilor. Ne-am oprit și la scaunele brâncușiene, amintindu-ne de Masa Tăcerii de la Tg. Jiu, scaune așezate în jurul unei pietre care are puterea de a te reîncărca energetic. Nu sunt sigură că de la șederea noastră acolo, la piatra energizantă, ni s-a creat o stare atât de bună, dar știind că organizatorii reuniunii anuale a Săptămânii culturale din 8 - 13 iulie 2013 au fost preotul dr. și poet Dumitru Ichim și ing. Dumitru Răchitan, președintele Asociației Culturale Române din Hamilton, luminoși în disponibilitatea lor discretă, mereu eficientă, îmi îndrept spre dânzii gândul meu de deplină recunoștință și mulțumire. Cert este că nicicând și niciunde eu nu am trăit alături de un grup de oameni străini având sentimentul că suntem frați buni ca spirit și trăire întru românită. La modul eminescian, poienița de poveste de la Câmpul Românesc este înconjurată de pădure. Nu întâmplător acel loc ne-a inspirat duhul eminescian, căci nu departe de localul principal al sălii festive este plasată și statuia lui Eminescu, bust

de marmură superb în visare, realizat tot de Nicăpetre. M-a contrariat diferența dintre expresivitatea aspră a busturilor celorlalți și Eminescu. Mi-a venit în ajutor artistul plastic Doru Cioată, care mi-a explicat că pentru sculptorul Nicăpetre sarcina de a reprezenta simbolul național, care este Eminescu, diferea de responsabilitatea asumată la celelalte lucrări, căci pentru "poetul luceafăr" el trebuia să se conformeze cu imaginea pe care o are poporul întreg despre poetul romantic în idealitatea lui. Oricum aceasta este lucrarea cea mai cunoscută a lui Nicăpetre. Nae Ionescu (1890 - 1940), profesorul de logică și filozofie la Universitatea din București, care a modelat o întreagă pleiadă de gânditori și a însuflit câteva promoții de tineri cu idealurile naționalismului creator în perioada interbelică, și-a găsit și el locul convenit în sculptura din marmură a lui Nicăpetre. Conjugându-și eforturile, sculptorul de la Câmpul Românesc, în planul artisticului și poetul-publicist Gabriel Stănescu, ca autor al creștomatiilor întocmite lui Mircea Eliade, Nae Ionescu, alături de Emil Cioran și Petre Țuțea, au răspuns imperativului de a promova autentică valoare a culturii române în lume. Sincronizarea lor ne apare astăzi plină de semnificații pentru înțelegerea rolului pe care diaspora îl joacă în ansamblul culturii naționale.

În Canada, conaționalii noștri revin la Câmpul de la Hamilton, ca la o simbolică Mecca a românilor, la evenimente felurite, indiferent de anotimp, oricând cu aceeași ardoare. Ion Segărceanu evocă în versuri atmosfera de trăire națională a acestui

loc, în răstimpuri devenit însăși România în miniatură: „La noul ctitorit lăcaș divin/ Răsună clopotul în ritmic ton:/ Aici românii grupuri, grupuri vin/ Din Hamilton, Toronto, Burlington...// Se-nalță-n jur, în graiul din străbuni/ Cuvinte dulci, pulsând de voie bună-/ E Câmpul tot un freamăt de români/ Încinși de dorul de a fi-mpreună...” (*Zi de Paște la Câmpul Românesc*). Și noi ne-am bucurat să fim în miez de vară pentru o săptămână împreună, într-o frățietate cum rar mi s-a întâmplat să simt pentru personalități necunoscute înainte de acest eveniment, dar care nu au rămas așa și după el.

II. DIN CALENDARUL SĂPTĂMÂNII INTERNAȚIONALE A CULTURII ROMÂNEȘTI

Știam din programul anunțat că luni, 8 iulie 2013, în alocuțiunea sa, *Argumente pentru o nouă direcție culturală*, scriitorul, ziaristul și profesorul Mircea Platon din Toronto a făcut o paralelă între opera lui William Faulkner „cum e la ei” și permanenta idee care ne însoțește peste tot „cum e la noi”. Sandu Sindile din Kitchener a prezentat *Tinerețea octogenarului Nichita Stănescu*, o amănunțită biografie a poetului. Iulian Ichim din Kitchener a susținut în limba engleză tema *Paralelismul spiritual – Irlanda și o paranteză basarabeană*, iar Maria Muguraș Petrescu din București, traducătoare de literatură și membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, a comentat proza lui Dan Ghițescu din Montréal, referindu-se la romanele *Praful și pulberea*, *Zodia Cameleonului*, *La răsărit apune soarele*, *Noaptea nu aparține nimănui* și *Omul care vine din Est*, care oferă o lectură cu totul antrenantă. Secretul ei este senzația tonică și plăcută că tu însuși, ca cititor, faci parte din lumea acelei cărți, așa ca într-o reprezentare de film 3D, o trăsătură definitorie a prozei scriitorului fiind valența ei cinematografică. Invitat la serată, Dan Ghițescu a mărturisit că tot ce a scris până în prezent se axează pe tema manipulării, tratată în varii forme, pe care autorul ține să le semnaleze.

Martți, 9 iulie, 2013, Maria Muguraș Petrescu a prezentat mesajul de felicitare transmis de Doru →

Dinu Glăvan, președintele Uniunii Ziariștilor din România, cu prilejul organizării unui astfel de eveniment cultural atât de important, invitând pe cei care sunt membri ai UZPR din diaspora să scrie neobosit și să trimită cât mai multe texte presei din țară și din străinătate. Tema aleasă, *Verbul „a fi” la români începe cu poezia*, a fost așezată sub semnul lui Mihai Eminescu, din a cărui creație a citat prima strofă din *Glossă*. Gestul m-a impresionat, el amintindu-mi că în *Jurnal portughez* Mircea Eliade afirmă că pentru un exilat a-l citi pe Eminescu echivalează cu o întoarcere acasă. Este ceea ce am simțit, ascultând versurile citate. Revenind la același mare poet, dar și ziarist, ea a prezentat cea mai recentă carte care a fost publicată de eminescologul Nicolae Georgescu, lansată de Uniunea Ziariștilor Profesioniști la Muzeul Literaturii Române din București pe 28 mai 2013. Este vorba de *O zi din viața lui Eminescu (28 iunie 1883) – dosar de presă*, publicată de Casa Editorială „Floare albastră”, București, 2013, carte în care se dau detalii importante despre felul cum s-a petrecut această zi fatală din viața marelui poet, dar mai ales jurnalist la ziarul „Timpul”.

A urmat un eseu despre poezia lui Dumitru Ichim, cu o punctuală referire la *Ideograma sufletului meu*, volum bilingv de versuri în traducere engleză făcută tot de Maria Muguraș Petrescu. Cartea a fost publicată la Editura *Gracious Light*, New York, 2013, (127 p.). Ideea generală exprimată de traducătoare este aceea că „scos la iveală sau la lumina textului dintr-un ungher tainic, pe care uneori nici el nu și-l poate explica. Cuvântul la Dumitru Ichim este contemplat, analizat, șlefuit până la atingerea perfecțiunii fizice a statuiilor ovoidale ale lui Constantin Brâncuși. Înnobite cu diverse categorii gramaticale, schimbate uneori chiar voit, diferitele lui fațete semantice, pe care le dobândește în acest proces de creație lirică, au nebănuite și nenumărate valențe filosofice și interpretative... Asemenea lui Iov care rabdă, dar nu și pierde speranța, Dumitru Ichim crede cu tărie că nu poți să scrii sau să exiști în Dumnezeu decât în tăcerea absolută a ascultării și a Cuvântului născut, iar nu făcut. Lirica lui Dumitru Ichim este împreunarea

mâinilor în rugăciunea poeziei”.

Pe o masă erau frumos rânduite volumele cu versurile vredniciei poetice a lui Dumitru Ichim, care cerea o lectură revelatoare. Atât de departe de țară, mi s-a părut tulburător să se rostească asemenea versuri vibrante în grai românesc și în traducere engleză. Desigur că, așa cum se observă tot mai adesea în peisajul cultural postdecembrist, poeții noștri au înțeles că nu pot străpunge barierele notorietății universale dacă nu asigură versurilor circulație în cât mai multe limbi străine. Una dintre plachetele de versuri ale părintelui era tradusă și în albaneză. Nu lipseau nici poeziile soției părintelui, plecată la Bunul Dumnezeu. Da, i-am citit numele, Florica Bațu-Ichim, apoi titlul *La porțile disperării, începutul speranței...*, tipărite la Editura Arhidiecezană, Cluj, în anul 1996. Înainte de toate, chiar și numai aceste titluri m-au dus cu gândul la sensurile date speranțelor de viață și ale celor de dincolo de ea.

M-a smuls din visare prelegerea intitulată *Clima spiritului românesc din afara României*, în care Constantin Groza din Kitchener pune accent pe valorile spiritului național la românii din țară și la cei din diaspora. După aprecierea vorbitorului, pământul și limba nu sunt edificatoare, dar valorile spirituale, da.

Operele create în străinătate sunt parte a spiritualității naționale. După ultimele statistici, 13% dintre români trăiesc în afara granițelor, majoritatea ingineri, medici, preoți.

O sugestie este ca la Câmpul

Sebastian Dorean prezintă cărțile aduse din țară

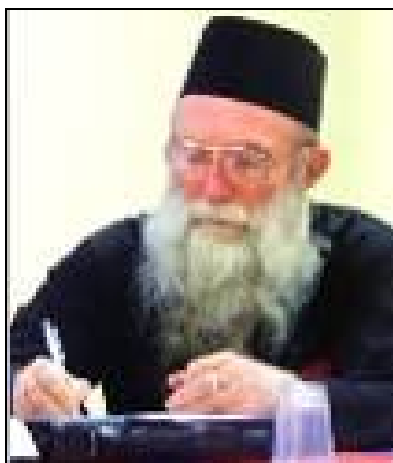
Românesc să se organizeze tabere de creație. Noile generații, cu copii născuți în străinătate, vor avea de dus mai departe spiritualitatea națională, chiar dacă vorbesc românește mai rău ca părinții lor. Ceea ce contează este că românii diasporei mai păstrează conștiința de neam.

Continuitatea o asigură publicarea pentru diasporă a unor cărți despre istorie, despre personalități importante. Școlile de română din străinătate conservă spiritul românesc. Îmi vine în minte titlul unei cărți, *Limba română fără profesor* de Adriana Elena Răducan, venind în întâmpinarea celor care se inițiază în cultura noastră națională.

Prof. Sebastian Doreanu, ca istoric, a argumentat cu multă grijă pentru amănuntele semnificative la o asemenea temă incitantă, ideea că *Greva regală* a fost singura încercare de opoziție la instalarea comunismului, manifestată prin nesemnarea de către regele Mihai I a unor documente emise de Petru Groza cu guvernul său din 1945-1946.

Profesorul Constantin Teodorescu din Kitchener a prezentat lucrarea *Preot Profesor Dumitru Stăniloae și spiritualitatea românească*. S-a încheiat în felul acesta o zi de sesiune densă ideatic.

Momentul consacrat lansării unor cărți recent editate și expuse timp de o săptămână în sala de conferințe a Câmpului românesc a fost susținut de Sebastian Doreanu, Anca Sîrghie și Maria Muguraș Petrescu, fiind receptat de public ca un adevărat regal.→

Dumitru Ichim

III. LECȚIA CASCADEI NIAGARA

Ziua de miercuri din programul manifestării culturale de la Câmpul Românesc a fost dedicată unei excursii la Cascada Niagara, deliciul turistic și mândria întregului continent american. Așadar, a cincea cascadă a lumii ca mărime, dar prima ca debit de apă. Nimic din ceea ce înseamnă ofertă comercială nu a rămas nevalorificat în zona orașelului acestuia, de la locuri de distracție, mulaje de animale preistorice dintr-un jurassic parc, la o roată alb-lucitoare în soarele de amiază, care îți oferă panorama celor două părți ale cascadei, cea americană și cea canadiană. Multe restaurante și terase. Pretutindeni, prețuri pipărate. Nu m-am putut opri să nu intru în Castelul Dracula, în care ți se oferă trei trasee ale groazei, în funcție de „cât de speriat” dorești să fii. Am ales cea de-a treia propunere de traseu, cu sperietura cea mai mare. Și nu mă îndoiesc că cei vreo 20 \$ dați erau pe măsura suierăturilor care treceau în bezna absolută a traseului pe lângă urechile tale, aidoma aparițiilor morbide și a figurilor monstruoase care îți tăiau calea. O atmosferă coșmarescă, de care am fost cum nu se poate mai bucuroasă să scap, fără să mă pot abține să judec pe cei care, cu mijloace puține, cu investiții minime și lipsă totală de fantezie, profită în mod kitsch-ist de legenda românească, ei prosperând economic. Unde? În cealaltă jumătate a Terrei, departe de țara noastră. Scăpăm de acest purgatoriu al omenștilor tentații, când, în sfârșit ne îndreptăm spre terasa de pe care se văd panoramic cascadele cu revărsarea neostoită și grandioasă a apelor.

Observăm de pe malul canadian podul care face legătura cu Statele Unite ale Americii, spre orașul Buffalo. Privim cascada Niagara din spațiul american, pe care eu o admirasem în iarna lui 2001. Desigur că nici iarna priveliștea apelor înghețate nu este mai puțin spectaculoasă, iar noaptea orga de lumini face loc fanteziei, tăindu-ți respirația de uimire. Vara dă, însă, zonei întregi o cu totul altă spectaculozitate, susținută de natura exuberantă. Spuza stropilor de apă aduși de adierile vântului sau de curenții de aer te surprinde plăcut pe

Cascada Niagara

asemenea caniculă. Este greu să alegi între călătoria cu vaporul pe sub clocotul apelor ce se prăvălesc de la mare înălțime cu o constantă, covârșitoare tenacitate și intrarea în tunelul din laterala cascadei. Da, în limita timpului disponibil ne-am decis pentru cea din urmă, căci ea deschidea perspectiva fructificării energiei apelor de către mintea umană. Aveam șansa unui mod special de a ne apropia de cascadă, cu spectacolul ei grandios. Acolo am simțit totală nepăsare împăratească a naturii, Măria Sa, față de micimea omului ca realitate cosmică. M-a salvat de umilință cugetarea lui Blaise Pascal care definea omul ca fiind doar „o trestie, dar o trestie gânditoare”. Cu greu mi-am desprins gândul de lecția Cascadei Niagara. Da, săptămâna culturală de la Hamilton va continua cu alte seri pline de inedit.

IV. DIVERSITATEA PROBLEMATICĂ A UNEI SESIUNI ROMÂNEȘTI ÎN CANADA

Seara culturală se anunța tensionată. Prof. Univ. Dr. și scriitor Ala Mândăcanu din Montréal, Președinte al Comunității Moldovenești din Québec, a susținut tema *Diaspora basarabească și spiritul național românesc în condițiile de auto-deportare*, o expunere bine documentată despre problemele actuale dar și acute ale românilor de peste Prut. Mulți între ei sunt azi răspândiți în toate colțurile lumii, căci problemele lor în Republica Moldova așteaptă o rezolvare firească. Diaspora poate să joace un rol important, dar ea trebuie să se organizeze, având un plan de activități bine coordonate. Demersurile ei vor trebui cunoscute de organismele statale de profil ale României și ale Republicii Moldova. Conferențiarul a adresat mulțumiri

membrilor comunității române din Montréal, Toronto, Quebec și Saskatchewan, care participă la susținerea familiilor de basarabeni din Montréal, colaborează cu C.M.Q., F.C. Moldova și participă la activitățile comune. Este un semn că diaspora are capacitatea de a se solidariza, dar i se cere făcut mult mai mult.

Poetul Mircea Ștefan Bartan, sosit din Cleveland, Ohio, SUA, a continuat seara vorbind despre *Aspecte inedite din viața și opera lui Octavian Goga*. El a comentat unele detalii relativ cunoscute despre activitatea acestui mare poet și nu mai puțin om politic al unei perioade dramatice din istoria noastră contemporană.

Scriitorul Marius Fincă de la Montréal a prezentat lucrarea *Cine sunt strămoșii noștri?* Luând ca premisă afirmația lui Mircea Eliade „Cei mai glorioși «naționaliști» nu sunt eroii, nici șefii politici, care nu fac decât să conducă destinele istorice ale neamului lor. Cei mai glorioși «naționaliști» sunt creatorii care cuceresc de-a dreptul eternitatea. Există o sete de eternitate în fiecare om, sete pentru neamul și țara lui. Dar există și o altfel de eternitate: un salt dincolo de istorie, prin care o țară și un neam intră și rămân în eternitate”. El mărturisește că lucrarea lui „nu se vrea o cronică istorică completă, ci doar o inventariere a știrilor referitoare la etnonimul strămoșilor noștri. Din lipsă de spațiu și timp dl. Fincă s-a referit doar la „cele mai cunoscute patru nume: dac, get, valah și român, cu toate variantele lor, lăsând la o parte altele mai puțin răspândite.”

Scriitorul și memorialistul Ion Anton Datcu din Montréal a propus expunerea *Martiri în infernul concentraționar*, evocând drama ofițerilor români care au luptat cu eroism pentru țară și neam, asasinați după Al II-lea Război Mondial de ocupanții comuniști. Tatăl lui, Lt. Col. Anton Datcu, care la 7 august 1942 a fost grav rănit în lupta de la Stalingrad, avea să fie unul dintre ofițerii batjocoriți de noul regim comunist.

Obişnuieți cu surprizele dimineților acestei săptămâni culturale fabuloase de la Hamilton, joi, 11 iulie 2013, am primit invitația Preotului Dr. Dumitru Ichim de a face →

o plimbare prin piața menoniților din Kitchener, chiar pozând pe cei vestimentați tradițional. Cu toții ardeam de nerăbdare să vizităm Biserica Sf. Ioan Botezătorul, unde părintele era de mulți ani paroh.

Așteptările ne-au fost împlinite. Am admirat terenul generos ca lărgime pe care a fost așezată biserica. Sfântul lăcaș a fost construit de comunitatea românească locală în 1994. Am vizitat toate sălile aferente, spațioase și moderne, gata să răspundă oricăror solicitări de viață religioasă, culturală și socială a bănașenilor. Ca o asigurare că la o asemenea instituție treaba nu se termină niciodată, doi meșteri lucrau cu hărnicie. Ne-am închinat în biserică la icoane, la moaștele păstrate cu sfințenie și am părăsit incinta sacră, cu marea mulțumire de a costata că și departe de țară românii fac dovada vredniciei lor. Înțelegeam ce lăsa părintele Dumitru Ichim în urmă acum, la încheierea misiunii sale preoțești.

V. VIAȚA BATE FILMUL

Serata din ziua de joi, 10 iulie 2013, a fost deschisă de poeta Doina Uricariu. Ea nu s-a prezentat ca director I.C.R. la New York, nici ca scriitor, ci ca român „dornic să întâlnească pe conaționali care fac ceva pentru locul unde trăiesc. Poeta și-a continuat astfel confesiunea: din familia mea, 14 persoane s-au întors de la pușcărie într-o epocă de crâncene decapitări. M-am născut între oameni de mare demnitate. Părinții s-au căsătorit fără să se cunoască. Mama mea de 20 de ani, studentă la medicină, basarabeancă orfană, asistentă la Spitalul Colțea din București, era amenințată cu deportarea în Siberia. Ea o tratase pe Ana Pauker, care îi va da ideea că poate scăpa de deportarea în Siberia dacă se căsătorește. Se știe că la Oarba de Mureș s-a petrecut o pagină epopeică a Războiului, iar Gheorghe, care supraviețuise aceluși măcel, nu mai avea maxilar și era internat în spitalul Colțea.

Dintre răniții spitalului el a fost ales ca mire de profesorul cu care lucra domnișoara basarabeancă. S-au căsătorit, cu martori. Pe certificat nu apare semnătura mamei. Au divorțat mai târziu și apoi s-au recăsătorit firește. În 39 operații, s-a folosit pro-

priul os iliac cu care s-a reconstruit organic maxilarul distrus al tatălui meu.” Doina vorbește pe baza documentelor găsite de ea. Dispensa dată de Regele Mihai a fost importantă. De aceea, atunci când, într-un târziu moment postdecembrist, Doina a plecat în străinătate, ea s-a dus glonț la Verssois în Elveția, să mulțumească Regelui Mihai pentru tot ce făcuse spre ajutorarea familiei sale. Intenționând să intre în țară, Regele fusese rejectat de către președintele Ion Iliescu și marcat de o asemenea respingere, drept care ea publică pe 4 pagini în „România literară”, primul interviu cu explicarea zilei de 23 august 1941 dată de Regele Mihai. Urmarea unei asemenea cutezanțe nu a fost deloc idilică. A început blocarea poetei Doina, care aducea informațiile datorate unui unchi al ei într-un document unic, cuprinzând pe generalii noștri din Al II-lea Război Mondial. De aici, cartea *Maxilarul inferior*, cu pledoaria pentru monarhie, căci, după opinia ei, „merităm să fim în concertul monarhiilor europene. Eu cred în invincibilitatea individului, căci omul sfințește locul”. *Scara leilor*, o carte despre Basarabia, dezvăluie o altă rană a istoriei. „Prin părinți - preciza ea -, am deschis calea spre rănilor istoriei. Am citit la Vatican documente care trebuie puse în context. Dacă există punte spre lume, părinții sunt aceste punți, ca și patria, o altă punte. Cred că, fără pământ, un copac nu poate crește. Sunt severă cu mine și cu ceilalți. Am mai trecut de curând printr-o altă încercare și, dacă

Doina Uricariu – mărturii cutremurătoare

Lia Lungu la troița închinată lui Aron Cotruș...

am scăpat, este pentru că probabil mai am ceva de făcut. În socialism, era cenzură, așa că am avut sentimentul că sunt un avion cu 4 motoare din care funcționa doar unul. Când românii au plecat din țară spre alte zări, aveau dorința să funcționeze toate cele 4 motoare.”

De ce m-am oprit în reportajul meu atât de apăsător asupra cuvântului Doinei Uricariu? Explicația stă în emoția pe care mi-a produs-o, așa cum personalități ale trecutului erau evocate uimitor de ea, o personalitate a prezentului. În aceeași notă, istoricul Sebastian Doreanu, impecabil ca moderator, a insistat asupra legitimității istorice a regalității în România, amintind că în monarhie, când se nășea un alt prinț, indiferent unde se întâmpla evenimentul, se punea sub pat pământ românesc, astfel ca pruncul să se nască în pământul țării.

Lia Lungu, publicistă și interpretă de succes a cântecului românesc în America, a primit un mare premiu în Grecia cu spectacolul *De naștere, de dragoste, de moarte*. Din acesta, ea a prezentat la Câmpul Românesc doar fragmentul final, intitulat *Ritualurile de trecere la daco-români*. Ritualurile de trecere au fost evocate de Lia Lungu cu gândul la cei care de prin anii '50 au pornit activitatea la Câmpul Românesc. Spectacolul ei a debutat cu tulnicirea lui Dumitru Răchitan, care a folosit un instrument original, un tulnic adus din Apusenii, așezat la loc de cinste în Muzeul Câmpului Românesc. Momentul pregătit cu mi-gală s-a desfășurat într-un decor →

dominat cromatic de roșul macilor, ca simbol al vieții, și negrul morții, culori aflate parcă anume în covorul întins pe peretele de fundal. Pentru a situa spectacolul ritualic în atmosfera casei țărănești tradiționale, decorul era completat cu două măști populare executate de Nicolae Popa din satul Târpești, jud. Neamț, cu icoane vechi pictate pe lemn sau sticlă, cu un tablou câmpenesc și cu buciulul care suna a jale atunci când Dumitru Răchitan a deschis acest ritual. În excursul ei teoretic, Lia Lungu a explicat că ritualurile ajută omul în momentele-cheie ale vieții. Ritualurile de trecere comportă 3 surse, și etape succesive: de separație ce preced nașterea, nunta, moartea, apoi cele de prag și cele de integrare. Prin ritul de prag al morții omul se apropie de tenebrele ei. Venind din vremuri ancestrale, tradiția ritului de prag include un bocet al zorilor și la fel de impresionantul bocet al drumului („Rămâi, drumule, cu bine./ Că n-oi mai pași pe tine...”). Este invocată pronia cerească pentru iertarea păcatelor, acum, când viața este curmată. Ceremoniile stabilesc diferențele dintre categorii de oameni pe sexe și generații. Îndepărtarea de sacru prin frivolitatea tinerilor este o formă de grabă ce afectează individul trecând prin crize existențiale. Se apelează la terapeuți, la psihoterapie în căutarea sensurilor primordiale. Satul din amintirea noastră este patriarhal. Suiți la ceruri, țăranii români așteaptă, așa cum de acolo dacii speră să le facem dreptate. Acest spectacol copleșitor, structurat pe scurte secvențe ritualice, a răvășit de emoție întreaga asistență, atunci când artista întinsă pe scenă cu mâinile pe piept a închis ochii, din care a curs o ultimă lacrimă, încremenind în așteptarea mării judecăți divine și a reînvierii. Iată un răspuns românesc transmis din vechime pe calea ritului de prag la nelineștitoarele întrebări existențiale. Calendarul manifestării își urmează cu decență linia. Iacob Cazacu, istoric și poet, a vorbit *Despre mișcarea de rezistență în Basarabia față de regimul sovietic*. După anexarea din 1940 a Basarabiei, sovieticii au avut de înfruntat mișcarea de rezistență atât a oamenilor simpli cât și a intelectualilor. Au existat 3 tipuri de rezistență. Una era cea activ-violentă, cu arma, când soldații ruși s-au

năpustit asupra butoaielor cu vin și le-au ciuruit. Gospodarul a tras cu pușca și i-a omorât. Apoi s-a prezentat la tribunalul din Chișinău și a luat 25 ani de închisoare, dar nu a fost omorât. O altă formă de ripostă este cea pasivă sau nonviolentă, manifestată prin bancuri, poezii, cântece, dar aceasta i-a dus pe basarabeni la închisoare, așa cum s-a întâmplat cu poetul Dumitru Matcovshi, care scrisese versul „Mi-e foame, mamă” în perioada foametei sovietelor. Nu numai băștinașii au luptat, ci chiar conaționali, până și rușii. Condamnările erau pe 25 de ani, rar scăpându-se cu 10 ani. În Basarabia, s-au făcut organizații. Mihai Teașcă mai caută în arhive. „Armata neagră” era o organizație. Din centrul nord al Basarabiei s-a ridicat liderul Miliutin din Râspopeni. Se cere menționat și Partidul Libertății, al lui Conrad. Tinerii s-au organizat în 1940 la Orhei la Liceul „Vasile Lupu” Mahadaconda, având în frunte pe Anatol Cumer și fratele lui. Erau 32 membri, dintre care găgăuzi, elevi care au înțeles că ceea ce s-a petrecut nu era firesc. Și fetele au participat, iar lor li s-au alăturat și 2 profesori de 24 ani. Depuneau jurământ, lipeau prin oraș documente despre foamea instalată. Armata română era așteptată, iar cel ce a afirmat acest lucru a fost arestat. De ziua ocupației sovietice în septembrie, băieții au înlocuit steagul sovietic cu cel românesc. Pentru atitudinea lor, 8 elevi au fost condamnați și împușcați. Între 1972 și 1984, s-au ascuns peste 200 dosare, care au fost dezvăluite în Anglia. Relatarea continuă în nota unui dramatism inimaginabil, așa cum este toată istoria modernă a Basarabiei, insuficient cunoscută, mereu falsificată. Frontul Patriotic Național din Basarabia și Bucovina de Nord, care s-a constituit la Chișinău în 1969, adunând 100 membri, condus de Alexandru Șoltoianu, avea un program de unire cu România. Prin acțiunile lor, unioniștii dovedeau cât de dezinformați erau. Alexandru Usatiuc Bulgăre, în 1970, a trimis un plic cu 6 pagini de text și 70 doleanțe ale organizației către Nicolae Ceaușescu, explicând cât de violentă era politica de deznăționalizare a sovieticilor. Președintele României socialiste nu-l primește, dar consilierii poartă cu el 3 ore de discuții, după

Lia Lungu, Anca Sirghie, Doina Uricariu și Dumitru Răchitan, la sfârșit de spectacol...

care documentul încredințat este trimis KGB-ului. Usatiuc va fi judecat și i se dau 6 ani de detenție și 5 ani de deportare în Siberia. „A existat și o formă de luptă mixtă”, continuă vorbitorul cu un iz didactic. La Institutul pedagogic din Tiraspol și la Facultatea de Agronomie, studenții care vorbeau românește erau bătuți. Ca ripostă, ei s-au împărțit în două grupe și venind pe un bulevard larg unii spre alții băteau ei pe cei ce vorbeau rusește. Nu s-a scris nimic despre această rezistență. Exemple sunt cu mult mai multe. Guvernul României a recunoscut că moldovenii sunt români. S-a constituit Organizația românilor din Basarabia, dar atunci când se acceptau excursii ale românilor la Chișinău, securitatea urmărea pas cu pas pe turiști. Câți dintre noi cunoscuserăm asemenea realități?

Doina Uricaru citește poezii ale ei, dintre care am reținut *Ca merele de ceară un popor* și *Amfitrion*. Menționează că a primit de la Casa Regală Decorația - Coroana României - în grad de Cavaler. Se iau din 3 în 3 ani alte grade. Bunicul și tatăl ei aveau pentru fapte de arme acel titlu. Ea este prima decorată pentru activitate culturală.

Valeria Stoian cântă cu o blândă nuanțare din repertoriul ei de muzică românească, repertoriu pe care îl oferă canadienilor în următoarele luni de popas american. Ion Anton →

Datcu de la Montréal, în cea de-a doua intervenție a sa, *Între literatura interzisă și cea permisă*, a vorbit despre autori români care au fost trecuți pe o listă neagră în anii comunismului, precum Octavian Goga, Lucian Blaga, Radu Gyr, Petre Țuțea, Eugène Ionesco, Mircea Eliade etc., în favoarea poezilor proletcultiști. Vorbitorul panoramează situația literaturii române de după Al Doilea Război Mondial, cu derapajele ei datorate presiunii politicului. El condamnă stilul sicofant al celor care din activiști au devenit acuzatori ai comunismului. Radu Gyr a fost reabilitat, iar Mihai Neamțu a recitat poezia sa anticomunistă *Ridică-te Gheorghe, ridică-te Ioane*, așa cum s-a demonstrat și în *Memorialul durerii* realizat de Lucia Hossu Longin. În cele 14 lagăre de concentrare erau gropi comune. Se aud nume cunoscute ca Nichifor Crainic, Andrei Ciurunga etc., etc. Așa cum le înșiră scriitorul memorialist, numele lor devin parcă versuri de poem. Nu se poate face abstracție de faptul că poeții proletcultiști - Nina Cassian, Marcel Breslașu etc. i-au proslăvit pe Lenin, pe Stalin. În versurile proletcultiste era înfierat imperialismul american. Sunt menționați Maria Banuș cu *Zidul Doftanei* sau Dan Deșliu cu *Minerii din Maramureș. Privesc din Doftana* de Th. Fedea Rudenco. Aurel Baranga publica un poem „*Trăiască, trăiască, republica noastră.*”

Mi-am dat seama, ascultând, că în anii liceului fusesem și eu obligată să le memorez, dar acum se amestecau în devălmășie în minte, unde se topiseră într-o aceeași magmă, pastă fără reliefuri, fără proeminente, dată de mult timp uitării. Ce greu le va fi fost profesorilor mei de atunci să le prezinte ca poezii de autentică valoare, când creația eminesciană însăși era redusă la fragmentul discursului rostit de muncitor din *Împărat și proletar* și obscura poezie *Viața*. În demonstrarea anomaliei sub cheia căreia stătea așezată întreaga noastră cultură nu a fost omis de către Ion Anton Datcu nici Festivalul tineretului din 1953, când era o mare foamete în țară, dar magazinele au fost umplute cu alimente, cu produse felurite pentru câteva zile. Mai apropiat de noi în timp, poetul Adrian Păunescu condamnă Securitatea, dar

este servil față de Ceaușescu. D-l Datcu denunță concludiv hienele care vor să stingă neamul românesc. Patriotismul este ultimul refugiu al lichelelor, ceea ce îl va determina pe Virgil Ierunca să scrie *Antologia rușinii*.

VI. O SEARĂ MOZAICATĂ

Ultima seară a săptămânii culturale, de vineri 12 iulie 2013, este cea mai compozită dintre toate.

Cuvântul îmi este dat mie, Dr. Anca Sîrghie, profesor de la Universitatea „Alma Mater” din Sibiu și membru al Uniunii Scriitorilor din România, cu sarcina să prezint cele mai recente cărți publicate, pe care le-am editat în colaborare cu profesorul Marin Diaconu și le-am prefăcut cu multă preocupare: *Aurel Cioran – Fratele fiului risipitor* și *Dăltui* de Radu Stanca. Sunt cărți care geografic vorbind au făcut neașteptate piruete prin lumea românească din țară și din America. A fost o șansă de a scoate din conul de umbră două personalități ale peisajului cultural transilvănean, urgisite de istorie, condamnate la uitare. Aurel Cioran este fratele avocat al gânditorului de la Paris, Emil Cioran, „fiul risipitor” în parabola biblică. Două destine paralele, dar și complementare prin felul cum s-au îngemănat în spirit fratern, deși au avut traiecte existențiale total diferite, căci Emil și-a apărut libertatea gândirii, trăind în sărăcie, departe de țară, iar Aurel, neacceptând să părăsească România ocupată de sovietici, deși era conștient că ideile lui naționaliste îl vor expune la ani grei de temniță. Așa avea să se întâmple și numai credința în Dumnezeu l-a întărit pe Aurel Cioran să supraviețuiască regimului de exterminare din închisoarea de la Aiud. Cartea *Aurel Cioran – Fratele fiului risipitor* luminează o întregă

pleiadă de intelectuali români intrați în corespondență cu Aurel. Cel mai consistent dialog epistolar a fost purtat cu fratele de la Paris, apărut cu tenacitate atunci când în România socialistă Emil Cioran era anatemitat pentru ideile sale nonconformiste. Vorbind despre Aurel Cioran, am simțit că, de fapt, l-am adus acasă, aici, la Câmpul Românesc, unde a fost nelipsit prietenul său John Halmaghi, profesorul și bibliologul, publicistul care a semnat frecvent articole în „Cuvântul Românesc” sau „America”. Nu întâmplător la înmormântarea de la Sibiu a lui Aurel din noiembrie 1997, John Halmaghi a venit tocmai din America.

Rod al unei căutări de un deceniu în presa românească a anilor 1932 - 1962, volumul cu texte inedite editorial, intitulat *Dăltui*, este prilejuit de comemorarea din decembrie 2012 a lui Radu Stanca, de la a cărui trecere în posteritate s-au împlinit 50 de ani. Restituirea din noul volum se face pe linia traiectului său evolutiv, de la debutul prematur la 12 ani, ca, la 15 ani, să semneze primele versuri, și până la maturitatea deplină artistică ca poet, eseist, dramaturg și complex om de teatru. Noul volum atestă adevărul că în plină epocă a proletcultismului, Radu Stanca nu a scris niciun vers care să-l compromită. El rămâne în zăriștea posterității un adevărat exemplu de demnitate. Actor, regizor, cronicar dramatic, eseist și critic literar, mort prematur, dar având un talent indiscutabil, Radu Stanca, o figură unică a literaturii noastre contemporane, este „salcia plângătoare” a generației poezilor întunecatului deceniu. Așteptata ediție de *Opere* nu se poate realiza fără informațiile cuprinse în *Dăltui*, care întregeste universul creației lui Radu Stanca pe toate laturile în care el s-a afirmat.

Cunoscutul medic Cristian Răchitan de la New York și-a început conferința cu exprimarea emoției pe care i-a produs-o intervenția mea, după care el consideră că nu i se cuvine să mai vorbească. În semn de recunoștință, îmi va oferi drept cadou prima consultație în ziua următoare, deși lista s-a făcut cu o lună în urmă. Pentru mine, o surpriză binecuvântată! În conferința sa, *Cum relația dintre manifestarea noastră →*

Anca Sîrghie

materială și existența noastră spirituală afectează calitatea sănătății și calitatea vieții, el demonstrează care sunt entitățile ce constituie spațiul vieții și cauza bolilor, vorbind despre prevenirea și chiar eliminarea lor. Obsedat aproape de întrebarea „de ce?”, el a călătorit în Asia, oprindu-se mai mulți ani în Tibet, a vizitat China, Filipine, Indonezia și Thailanda, familiarizându-se și cu practicile medicinei vechi tradiționale. Cauza bolilor poate fi explicată prin relație dintre cauză și efect. Odată ce cauza este depistată sau localizată la nivelul structurii, se poate constata ce este în neregulă și se pot stabili strategiile ce duc spre vindecare. Conferențiarul pune în dezbatere cele patru identități: spiritul, destinul, corpul și sufletul, care au fost, la fel, pe larg discutate într-un stil interactiv, care a lăsat liberă intervenția unor participanți interesați de tema dezbătută.

Cota interesului este în creștere atunci când realizatorul Raul Dudnic, de la canalul de televiziune ROMEDIA din Toronto, ne-a prezentat filmul *Românii din Alberta*, el recurgând la mărturiile unor cetățeni români, aflați la a patra generație în Canada. Chiar dacă ei vorbesc doar puțin românește, sunt emoționați când recunosc că sunt români, urmași ai acelor țărani care au plecat din satul Boian al Bucovinei, în vremea stăpânirii Imperiului Austro-Ungar, ca să se stabilească în 1899 în provincia Alberta. Acolo ei au găsit pământuri întinse și fertile, pe care le-au lucrat cu hărnicie. Din film, răzbate dragostea lor față de pământul natal și nostalgia după locurile dragi, după râurile în care se scăldau în copilărie, după școala unde învățaseră să scrie și să socotească. Ei își amintesc de biserica satului Boian unde fuseseră botezați, cununați sau își prohodiseră morții familiei. Greutățile cu care au luptat nu au fost puține, de la faptul că nu vorbeau deloc limba țării în care poposiseră, dar amintirea a tot ceea ce odinioară îndrăgiseră i-a făcut să dea numele Boian așezării pe care aveau să o reclădească aici, într-o țară nouă, cât mai apropiată de cea pe care o lăseseră dureros de mult în urmă. Ca o ironie a sorții, satul Boian, nu mai există pe harta României. Acum el este doar un toponimic fără oameni, undeva în Ucraina.

VII. FASTUL ARTISTIC AL UNUI ACORD FINAL

La banchetul de rămas bun din 13 iulie 2013 la Câmpul Românesc, prin tradiție, se evocă un artist care și-a lăsat pe aceste meleaguri amprenta sa de personalitate complexă ca sculptor și scriitor. „Nicăpetre a creat mult, în condiții vitrege”, cum a ținut să explice Dumitru Popescu. Sculptorul român a primit în dar un hambar de la o canadiancă și acolo a lucrat din plin, încălzindu-se cu lemne. Dar hambarul a ars. Apoi atelierul a fost reconstruit. Amintirile curgeau. Artistul nu lipsea de la cenaclu. La Toronto, au venit Ion Caramitru și Ovidiu Iuliu Moldovan cu recitalul *Eminescu*. Ei au adus din partea Ministerului Culturii un premiu special pentru Nicăpetre, care era nu doar un excepțional desenator, ci și un scriitor, autor a 5 cărți, lansate rând pe rând în cenaclu. Artistul citea ziua întreagă. Era monarhist. Regele Mihai are lucrări de ale lui. Artistul l-a vizitat. Grav bolnav, Nicăpetre aștepta un transplant de ficat. Cu 3 săptămâni înainte de moartea sa, Decebal Tașcău i-a mai luat un interviu care este postat pe Youtube. La banchetul de adio, rând pe rând, fiecare dintre conferențiarii participanți a fost chemat la microfon. Nu am mai simțit ceva asemănător ca frățietate românească de când, tineri fiind, am intrat împreună cu alți 17 compatrioți la Națiunile Unite de la Geneva. Pe neașteptate ghidul ne-a spus că acolo călcăm pe pământ românesc. Aici era mult mai mult, căci o întreagă istorie a locului mustea de spirit românesc.

Conferința susținută de Cristian Răchitan

Moderatorul evenimentului, Dumitru Popescu (în stânga), invitând la cuvânt pe frații Cristian (la mijloc) și Dumitru Răchitan (în dreapta)...

Nici la banchetul de adio gazdele noastre, care ne uimiseră zi după zi ca promptitudine și ingeniozitate culinară, nu s-au dezis. Doamnele Sanda Breaz, Mihaela Moisin și Emilia Răchitan, fiecare surprinzându-ne cu specialitățile culinare preparate, fără să ezite a face orice efort ca noi să ne simțim minunați, au fost aplaudate la scenă deschisă, în fața la peste 100 de participanți. Familia întreagă a lui Aurel Olteanu ne-a venit în ajutor cu discreție și sollicitudine, iar tânărul de 17 ani Daniel Olteanu, frumos educat, mânuind 3 limbi - engleza, româna și franceza -, plin de tact în călăuzirea noastră la Niagara, a asigurat și partea tehnică a seratelor și a spectacolelor din program. El a dovedit că buna creștere românească nu se oprește la frontierele țării, iar pentru că el este fiul unei foste eleve de-a noastră în liceele din Sibiu și reîntâlnirea noastră a fost încărcată de emoția amintirilor, trăirea mea a fost cu atât mai puternică.

Cenaclu Nicăpetre de pe lângă revista „Observatorul”, condus, de editorul și publicistul Dumitru Puiu Popescu, a susținut un foarte frumos program, în care a alternat poezia cu muzica și cu lansările unor cărți. Medicul Dan Predescu a dirijat Corul *Atheneum*, care, ca de obicei, a impresionat asistența cu buna calitate a interpretării unui repertoriu ales cu profesionalism. Un moment solemn a fost cel în care Dumitru Puiu Popescu a înmănat din partea revistei „Observatorul” de la Toronto diplome de onoare invitaților care susținuseră conferințe la Câmpul Românesc, prilej ca asistența să le cunoască impresiile cu care pleacă din acest for al românității din îndepărtata Canada, țara multiculturalității.

28 august 2013

SEMICENTENAR LA CÂMPUL ROMÂNESC

DIN HAMILTON

ÎN CANADA, UN EVENIMENT
ROMÂNESC UNIC ÎNTR-UN
COLȚ DE RAI UNIC

În recenta vizită a lui Klaus Iohannis la Washington, întâlnindu-se cu românii diasporei americane, președintele le-a spus: "Sunteți un catalizator pentru dezvoltarea României. În același timp, este firesc ca și România să vă apere și să vă promoveze drepturile și interesele". Încântată să constat că fostul nostru elev la Colegiul Național Brukenthal din Sibiu, acum primul om al statului, gândește la fel ca mine, mărturisesc că în ultimii 16 ani mi-am făcut un proiect personal, astfel că tocmai la acest dialog, purtat în plan cultural de diaspora noastră americană cu țara-mamă, ținem să participăm, oriunde și oricând se cuvine și constatăm că prezența noastră este binevenită. Aceasta, pentru că lacuna sufletească și spirituală, pe care o resimt conaționalii noștri, trăitori în Lumea Nouă, este greu de acoperit, cel puțin la nivelul primelor două generații.

Răspunzând unei noi invitații, ne îndreptăm într-o zi de iulie 2017, an jubiliar în care însăși Canada își sărbătorește 150 ani de existență, spre Toronto, metropola financiară a frunzei de arțar. Ținta noastră era un eveniment al comunității conaționalilor noștri, care și-au făcut o onorantă tradiție din solicitarea unor personalități de pe întregul continent american și din țară, care să participe la Săptămâna Internațională a Culturii Române, ajunsă în acest an la a 50-a ediție. Evenimentul face parte din calendarul Câmpului Românesc de la Hamilton, Canada, un picior de plai mioritic creat în Ontario, foarte departe de țară. În 1957, acolo au fost cumpărate 25 ha de teren, pe care s-a construit în 1986 Centrul cultural "Nae Ionescu", având sală festivă cu 400 de locuri, muzeu etnografic, sală de muzică și bibliotecă. Afară piscina cea curată tentează în plin sezon estival pe orice turist și este pregătită o scenă de spectacole a parcului, în care tronează Rotonda scriitorilor români din exil, cu Aron Cotruș, Vintilă Horia, Mircea Eliade, George Donev, Horia Stamatu și Vasile Postescă, sculptați

de Nicăpetre, acest Brâncuși al spațiului american. Mai bine de 3 decenii, acolo s-au organizat cele mai înflăcărâte manifestări anticomuniste, susținute și de ziarul "Cuvântul Românesc", răspândit în întreaga lume. Desigur că în noul anotimp postdecembrist, Câmpul Românesc de la Hamilton și-a pierdut funcția de bastion al luptei anticomuniste, dar este spațiul unui fertil dialog cultural panromânesc, având noi targeturi impuse de cerințele diasporei române de peste Atlantic.

O seară de petrecere românească, susținută în 8 iulie 2017 de șase ansambluri de dansuri folclorice din zonă, a adunat la Câmpul Românesc din Hamilton peste 700 de participanți, bucuroși de joc și cântec până târziu în noapte. Cu un asemenea prelude de veselie românească, am simțit, ca invitată pentru a cincea oară la evenimentul de elită care este Săptămâna Internațională a Culturii Române, că dialogul spiritual care va urma între 10 și 15 iulie 2017 își va împlini menirea. Desigur că seară după seară surprizele evoluției unor noi invitați s-au ținut lanț, asigurând strălucire sărbătorească evenimentului axat pe ideea păstrării identității românești în spațiul transatlantic. Gazdele noastre ne-au condus din primul moment la Toronto, unde am urcat în Turnul CN, adevărat cui care împunge cerul, ca de la 342 metri să admirăm panorama capitalei financiare a Canadei.

Programul Semicentenarului Săptămânii Internaționale a Culturii Române de la Câmpul Românesc, Hamilton, într-o ediție jubiliară ca aceasta, nu putea să înceapă altfel decât cu prezentarea Cenaclului literar de la Kitchener, înființat acum 20 de ani din inițiativa preotului-poet Dumitru Ichim, un "dezvoltator al limbii române", cum se impune în prezent, când cărțile lui au început să

aibă succes în România. "Asigurăm o zi ie, sărutului, dar lui Eminescu nu-i mai dedicăm o zi, din moment ce semnificația lui 15 ianuarie este Ziua culturii naționale - ține să opineze Dumitru Ichim, spre a continua. La Kitchener, în acea zi, cele 3 școli de limba română oferă publicului, care cântă, împreună cu corul, melodii pe versurile lui Eminescu. Facem la Kitchener ceea ce nu se face în țară. La Kitchener, în Canada, viețuiesc români, dar și germani sau șvabi, care sărbătorească pe marii scriitori." Moderatorul simpozionului științific, prof. Sebastian Doreanu, din Denver Colorado, întărește ideea, considerând că "Eminescu e un simbol identitar de care nu ne putem lipsi". În conferința intitulată *Eminescu în eternitate*, prof. Maria Dincov din Toronto a plecat de la convingerea că „Rareori un neam s-a regăsit într-un poet, ca românii în Eminescu”. Trecând în revistă busturile presărate în țară și în lume, fiecare cu istoria sa, ilustrate și cu imagini, conferențiarul a menționat cu justificată mândrie faptul că în Canada se găsește la Câmpul Românesc, Hamilton, un minunat bust în marmură adusă din Grecia, creație din 1989 a lui Nicăpetre. Sculptorul ținuse să precizeze: „nu aveam comandă, ci am sculptat nevoia noastră de Eminescu”. La Montreal în septembrie 2004 se dezvelea statuia lui Eminescu sculptată de Vasile Gorduz, lucrare pe care tocmai în prezent românii din capitala culturală a Canadei o vor plasa într-un loc mai bun decât fusese până acum. La Windsor și la Edmonton sunt altele, în total 4, pe când în SUA este un singur bust, creat de Nicolae Pascu-Goia, adus din țară și aflat la Biserica "Sf. Maria" din Queens, New York.

Iulian Teodor Ichim, luptător ecologist din Kitchener, a vorbit despre *Prințul Charles și conservarea valorilor naturale*, expunând un punct de vedere original, care a →

ANCA SÎRGHIE

atras contraargumente din partea asistentei. "Autointitularea lui Charles ca prinț de Transilvania nu are nicio urmă negativă pentru România", a concluzionat moderatorul. Prezentarea pe care am făcut-o eseului monografic *Poezia lui Dumitru Ichim*, semnat de profesoara sibiancă Maria-Daniela Pănăzan, a stârnit o reală emoție întregei asistențe, dar mai ales poetului, aflat în fața primei cărți dedicate domniei sale. Dumitru Ichim mi-a mulțumit cu lacrimi de bucurie în glas pentru prefața la eseu, intitulată *Acrobația imaginărilor în poezia lui Dumitru Ichim*, redactată la invitația poetului noii cărți, proaspăt apărută la Editura CronoLogia din Sibiu. Prima seară s-a încheiat cu filmele documentare regizate de Dorel Cosma, începând cu *Palatul Culturii din Bistrița*, urmat de *Poezia bistrițeană în America și Malaezia*. Circulația poezilor bistrițeni pe diferite continente a fost o revelație pentru participanții la serată, care au aflat noutăți impresionante despre orașul cu cel mai înalt turn de biserică din Transilvania cu lift, cum nu există altul pe linia de la Paris până la Moscova. Palatul Culturii are un imn, scris de Cornel Udrea, iar ansamblul formațiilor de cântece și dansuri moderne și folclorice de pe Someș este tot mai cunoscut în țară și chiar peste hotare.

Ziua de marți, 11 iulie 2017, a debutat cu o excursie la Cascada Niagara, cea mai căutată destinație turistică pe continentul american. Încântarea noastră a fost absolută, mai ales că de pe malul canadian și în plimbarea cu vaporeșul, imaginea celor 3 părți ale cascadei a fost covârșitoare. Seara, simpozionul a fost deschis de prof. dr. Rodica Gârleanu, care a vorbit despre *Constantin Noica și aspirația spre universal a culturii române*, trecând de la biografie la etapele creației gânditorului, al cărui target fundamental este tocmai cel de a deschide cultura română spre lume. Revelația serii a constituit-o medalionul sorescian susținut de Sergiu Cioiu, acel "artizan al cântecului și un interpret al verbului", cum îi place să se autodefinască, amintindu-ne felul cum solistul șlagărului *Vânt nebun* valorifica prin 1970 texte clasice în spectacole poetico-muzicale. După trei decenii de viață canadiană, recent, Sergiu Cioiu a lansat la București volumul de inter-

viuri *Nu știm aproape nimic*. Fabliourile inofensive ale lui Marin Sorescu, gen *Goanga*, *Bănuitorul iepure*, *Dii*, *Grijă* etc., au fost folosite într-un spectacol, pe care acum artistul îl refăce cu titlul *Pe cine numim... eu?* E un titlu inspirat de versurile lui Sorescu, despre ce este dincolo de ceea ce se vede la oameni. Mulțumirea lui Sergiu Cioiu a fost să descopere printre participanții la jubileu pe fanii de altădată ai cântecelor sale, iar proiectele artistice de viitor cuprind spectacole ale unor turnee în România, fără să fie neglijată nici Canada comunităților românești.

Începută cu o liturghie, oficiată la capela "Sf. Maria" de la Câmpul Românesc, ziua a treia de simpozion a debutat cu conferința intitulată *Tudor Arghezi și canonul literar*, aducându-se argumente ale originalității lui Arghezi, "al doilea mare poet de după Eminescu în lirica română". Pentru că tema literară-cadru a simpozionului jubiliar era *Tudor Arghezi și contemporanii lui*, noi am tratat un subiect incitant, *Lucian Blaga, "fratele mai mic" al lui Eminescu*, demonstrând cu date concrete că nimic nu lipsise din arsenalul admirației față de marele lui înaintaș. Tânărul Blaga l-a editat în 1923, scriind prefețe la cele două volume, (am oferit participanților copii ale acelor ediții rarissime și necunoscute marelui public), a tradus poezii eminesciene în limba germană, meritând pentru calitatea acestei prestații onorantul Premiu „Haman-giu”. Devenit academician, Blaga a citat în discursuri la Academia Română și a comentat versuri ale lui Eminescu, a chiar polemizat în 1943 cu primul său detractor, blăjeanul Alexandru Grama. Tuturor admiratorilor lui, care încercau să acrediteze ideea că el este superior lui Eminescu atât ca poet, ca filozof și nu mai puțin ca dramaturg, Lucian Blaga le răspundea cu înțeleaptă decență că tot ce dorește este să fie "fratele mai

CĂLCAM PE IARBA DE SĂRUT NEBUNĂ

Călcăm pe iarba de sărut nebună. Sclipea zăpada-n suflete, ușoară. Ploua tihnit și grav în câte-o vară, Cânta un greier tainic pe o strună. Mă scuturam de frunza ce-o să moară.

Se pregătea lumina să apună. Un soare crud ardea pe câte-o dună Și-n trup uitarea începea să doară. Din struguri mustul se scurgea pe dale

Și floarea-n glaștră născocea povești.

Scâncea o ciută în păduri de jale, Tânjea mirarea stinsă în ferești, Dansau pe jarul clipelor vestale, Dar tu, iubito-n toate nu mai ești.

27 ianuarie 2005

ADRIAN MUNTEANU

mic al lui Mihai Eminescu". Profesorul brașovean Adrian Munteanu, aflat într-un amplu turneu prin Canada, a prezentat în serată un proiect transdisciplinar intitulat *Poezia românească între tradiție și modernitate*.

Bogata seară s-a încheiat cu filmul documentar pe care l-am realizat recent, *Amintiri despre Lucian Blaga*, partea a II-a, în continuarea peliculei prezentate în ediția precedentă.

Noutatea constă în faptul că acum mărturisirile aparțin-neau a două prietene ale poetului în cel mai dramatic deceniu al existenței lui creatoare, doctorele Livia Armeanu și Elena Daniello, surprinse într-un dialog efervescent și nu lipsit de un anume umor al relației încrucișate.

Conform tradiției, în dimineața zilei de joi, noi, musafirii, am făcut o excursie la Kitchener, oraș cu 520.000 locuitori, între care populația de menoniți stârnește interesul pentru modul lor de viață în care nu acceptă tehnica modernă, cu aportul electricității, al automobilelor, ei înțelegând să trăiască la început de secol XXI exact ca străbunii lor.

Un popas binecuvântat s-a făcut la frumoasa Biserică Ortodoxă „Sf. Ioan Botezătorul”, edificată de pr. Dumitru Ichim, care ne-a fost călăuză, încântându-ne cu originalitatea picturii din sfântul lăcaș și cu spațiile largi ale sălilor dedicate activităților sociale și culturale. →

Ultimele două zile de simpozion au fost mai bogate ca precedentele prin mese rotunde animate, cu programul unor lansări de carte, cu lecturi de poezie, moderate de mine, cum se crease tradiția din edițiile precedente. În acest context de caldă emulație, reprezentanți ai Societății scriitorilor „Conexiuni”, însumând 15 ani de lucrare culturală bogată, și noua revistă „Conexiuni literare”. Exemplificator, antologia *Cinci poeți germani* (Editura „Karuna” din Cluj-Napoca, 2006), cuprinde nume contemporane, traduse din germană: Ulla Hahn, Hellmuth Opitz, Nora Gomerger, Volker Zumbirk, Barbara Köhler, așa cum în carte sunt prezenți cu o pagină de comentariu și cu câte zece texte, alese din volumele publicate.

Au fost punctate debutul scriitorului Cristian Medeleian, din Toronto, cu romanul *La colibe* și al Alyseei Sirghie, din Michigan, cu cartea bilingvă pentru copii *Povestea celor trei cățeluși*. S-au prezentat de către autorii înșiși romanul *Surorile* de Ionuț Leonard Voicu, *Muchia malului*, *Povești din New York* de Menuț Maximilian, recenta mea carte *America visului românesc*, prezente și pe standul simpozionului de-a lungul întregii săptămâni. Nominalizările unor titluri ce reprezintă Cenaclul „Grigore Vieru”, activ la Toronto din inițiativa Mariei Tonu, întocmai revistelor „Lumina slovei scrise” de la Universitatea „Alma Mater” din Sibiu sau „Destine literare” de la Montreal și a ziarului bistrițean „Răsunetul”, au dovedit că pulsul literaturii române este intens și bine reprezentat la jubileul semicentenarului din Canada.

Sărbătorirea lui Mircea Ștefan din Cleveland, Ohio, la cei 50 de ani ai săi de poezie, a fost augmentată prin lectura expresivă a lui Sergiu Cioiu, care s-a oprit asupra unor versuri reprezentative din volumele autorului. Dialogul scriitorilor de pe ambele maluri ale Atlanticului este la Câmpul Românesc de la Hamilton o realitate emoționantă, încercată intens la fiecare ediție.

De la ultima zi de simpozion se așteaptă, ca de obicei, conferințele cele mai interesante și nici de data aceasta speranțele asistenței n-au fost zadarnice. Prof. univ. dr Cezar Vasiliu, apreciat ca personalitatea cea mai presitigioasă a comunității

românilor din Montreal, a vorbit despre *2000 de ani de la moartea împăratului Traian*. Conferința mea intitulată *Tudor Aghezi – psalmistul a dezvăluit mistificarea ateistă la care a fost supus poetul în învățământul comunist din România de până la 1979, când Nicolae Balotă a cutezat să demonstreze că dramatica zbatere între credință și tăgadă nu a fost stăvilită de ideologia marxist-leninistă, însușită samavolnic, ci l-a însoțit pe psalmist până la sfârșitul vieții sale*. Poetul Adrian Munteanu a adeverit *Ce aduce nou sonetul lui Dumitru Ichim*, fiind el însuși autor al unor volume de sonete, valorificate într-un recital emoționant *Fluturile din fântână*. Așa cum era firesc, simpozionul jubileului a fost încheiat cu o temă de sinteză, *Câmpul românesc de la Hamilton între minunile exilului românesc* în interpretarea prof. Sebastian Doreanu.

Ziua de sâmbătă a fost rezervată strălucitului banchet jubiliar, când numărul participanților a întrecut măsura tuturor serilor precedente. Conform tradiției, moderatorul programului artistic a fost Dumitru Popescu, directorul ziarului „Observatorul” din Toronto, unde domnia sa animă, ca nimeni altul, Cenaclului „Nicăpetre”. O jumătate de zi s-a ascultat muzică, s-au citit poezii și s-au semnalat noile cărți lansate la jubileu, într-o întrepătrundere cum numai domnul Dumitru Popescu știe să o realizeze, creând o stare de emoție artistică, nutrită de toate noutățile vieții culturale românești din Toronto. O revelație a produs și Cenaclul „Grigore Vieru”, prezent cu un recital de poezie și muzică, prin grija plină de însuflețire a doamnei Maria Tonu.

Artele și-au dat mâna la jubileu, căci standurilor cu cărți li s-a alăturat expoziția de sculptură a lui Sylvio Suga, care în cei 15 ani de activitate

Anca Sirghie și Adrian Munteanu

în Canada conduce compania Sugat Design și e membru al cunoscutului Al Green Sculpture Studio. Sculpturile sale în marmură împletesc într-o manieră originală reflexe brâncușiene cu teme ale ipostazierii frumuseții feminine. Sophia Leopold, acum în vârstă de 8 ani, este de mai mult timp prezentă ca talentată pictoriță la Toronto, deschizând expoziții care promit un viitor artistic cert.

Evenimentul care a marcat semicentenarul Câmpului Românesc de la Hamilton, Canada, a fost onorat de prezența Viceconsulului General al României la Montreal, Ileana-Letiția Belivacă, și a Consulului General al României la Toronto, Mugurel Stănescu.

În discursurile lor, ei au marcat importanța acestei manifestări, ce a strălucit ca densitate a activităților și ca bună organizare a fiecărui moment, izbândă datorată în primul rând implicării președintelui ing. Dumitru Răchitan, a preotului-poet Dumitru Ichim și a echipei lor de români inimoși.

Dialogul diasporei cu țara-mamă ar putea să fie acum mai efervescent ca oricând, dacă Ministerul românilor de pretutindeni, destinat și unor asemenea inițiative, ar ieși din inerția prezentă, venind cu propuneri eficiente.

Asemenea evenimente culturale majore dovedesc cu prisosință că Atlanticul nu mai este o stavilă, ci devine o punte de legătură spirituală și sufletească între români. În mod cert, diaspora, atât de extinsă spațial și numeric în anotimpul postdecembrist, poate fi înțeleasă ca parte integrantă a comunității noastre naționale, așa cum observa și președintele Klaus Iohannis, care o consideră un vector al progresului. Spre a fi astfel, este necesar ca ministerul de resort să aplice un program coerent și de reală percutanță, ca să-și dovedească eficiența în cel mai apropiat viitor.

O tribună a ideilor, a valorilor

Asociația Culturală Română din Hamilton a organizat în 2017 a 50-a ediție a Săptămânii internaționale a culturii române.

Pr. dr. Dumitru Ichim, sufletul manifestărilor, director al Săptămânii internaționale a culturii române, a reușit-și de această dată să invite personalități de seamă ale culturii române din țara și de peste hotare. Au fost prezenți profesori, ingineri, doctori, scriitori, poeți, actori, ziariști. Conferințele susținute pe parcursul celor șase zile s-au desfășurat într-o atmosferă deschisă, colocvială, ceea ce a permis ca idei din diverse domenii să poată fi cunoscute și dezbătute.

Au fost prezentate documentarii interesante, cum ar fi "Mihai Eminescu în eternitate", de prof. Marieta Dincov, "Amintiri despre Lucian Blaga", de prof. univ. dr. Anca Sîrghie,

"Poezia bistrițeană în America și Malaezia" și "Palatul Culturii din Bistrița" de prof. dr. Dorel Cosma.

Un rol aparte au avut lansările de carte din care enumerăm cartea de sonete "Tu știi că te iubesc", de pr. dr. Dumitru Ichim, "Surorile" de Leonard I. Voicu, "Duminică în Manhattan" de Dorel Cosma, "Fluturile din fântână", sonete alese de Adrian Munteanu, "Muchia Malului, Povești din New York", de Menuț Maximilian, ș.a.

Artistul Sergiu Cioiu s-a remarcat prin excepționalul și emoționantul medalion sorescian "Pe cine numim... eu!" și cartea lansată "Nu știm aproape nimic, Pușa Roth în dialog cu Sergiu Cioiu".

Că de fiecare dată, Cenaclul literar "Nicăpetre" a încheiat Săptămâna, fiind prezent cu un program cultural artistic al cărui organizator a fost Dumitru-Puiu Popescu, editorul *Observatorului*.

Se cuvine să apreciem contribuția moderatorului sesiunii științifice, prof. Sebastian Doreanu, și a prof. univ. dr. Anca Sîrghie, moderator al meselor rotunde; și nu în ultimul rând, contribuția președintelui Asociației Culturale Române din Hamilton, ing. Dumitru Răchitan.

Dacă analizăm activitățile, temele, mesele rotunde, lansările de carte, documentarele, care au făcut obiectul celor cinzeci de ediții ale Săptămânii culturale, putem concluziona că aceasta rămâne o tribună a ideilor, a valorilor, unde personalități din domenii diferite - poezie, muzică, pictură, istorie, filozofie - au intrat într-un dialog deschis cu tineri și mai puțini tineri, dialog între generații. Promovarea culturii românești, a spiritului, este o datorie și o onoare.

Prof. dr. RODICA GÎRLEANU

Cenaclul "Florica Bațu-Ichim"

Contribuție importantă la succesul Săptămânii Culturale Internaționale din Hamilton

Promovarea valorilor culturale românești este o preocupare majoră în viața fiecărui român care trăiește în afară granițelor României.

Fie că lucrează în domenii care nu au legătură cu valorile culturale, fie că este implicat direct într-o formă organizată sau mai puțin organizată în promovarea acestor valori culturale, orice român care trăiește în afară granițelor țării de origine, aduce cu el în bagajul de emigrant o serie de valori culturale pe care le dezvoltă pe pământul în care își construiește nouă casă.

Cenaclul literar "Florica Bațu Ichim" din Kitchener, la fel ca și Câmpul Românesc de la Hamilton, au fost și sunt unele dintre formele organizate care promovează și dezvoltă valorile culturale românești în spațiul culturii canadiene.

Înființat în urmă cu 20 ani, mai precis în toamna anului 1997, de 4 persoane care doreau să promoveze literatură românească și de ce nu să o îmbogățească cu lucrări literare de valoare, Cenaclul a continuat să existe și să se afirme atât în spațiul din Kitchener cât și prin manifestările

culturale care au loc aici la Câmpul Românesc din Hamilton.

Poate nu este lipsit de interes să menționez procesul de geneză a Cenaclului, tocmai pentru a reliefa modul în care se poate dezvolta o cultură în afară granițelor României.

Cenaclul literar "Florica Bațu Ichim", a luat ființă din inițiativa poetei Florica Bațu-Ichim, părintelui Dumitru Ichim și a soților Maria și Raul Sava, într-o seară de toamna în casă familiei Sava.

De la înființare, și-a propus și realizat să promoveze prin scrieri de înaltă ținută literară, literatura și cultură românească.

Menționăm că am avut invitați personalități din țară și din alte colțuri ale lumii, scriitori, poeți, ziariști, oameni de știință, pictori, critici literari, care au prezentat lucrări de o mare ținută artistică.

În același timp, Cenaclul a avut și are o contribuție importantă la succesul Săptămânii Culturale de la Câmpul Românesc din Hamilton. Este de ajuns să vedeți programul săptămânii culturale de-a lungul anilor și veți putea constata că an de an Cenaclul literar a participat prin lucrările prezentate de membrii săi la bună desfășurare a manifestărilor culturale.

Desigur, dar nu în ultimul rând, succesul Cenaclului cât și al Săptă-

Cenaclul „Muntele Maslinilor”, devenit „Florica Bațu-Ichim - (rând 1) Maria Sava, Tudor Murgoci, Constantin Groza

mânii Culturale este strâns legat de personalitatea directorului cultural și a președintelui Cenaclului, distinsul poet și preot Dumitru Ichim.

Acest poet de o mare finețe artistică, pe lângă pasiunea pentru poezie este un dezvoltator de literatură și chiar limba română fiind un foarte apreciat publicist. Recent, cărțile domniei sale publicate în România au avut un succes enorm la publicul cititor, fiind republicate în mai multe ediții.

O parte dintre cărțile domniei sale le puteți vedea la această ediție a Săptămânii Culturale de la Hamilton și va promit că nu veți regreta citindu-le.

CONSTANTIN GROZA
Secretarul cenaclului literar
FLORICA BAȚU ICHIM,
Kitchener, Ontario

Vatra veche dialog

Milena Munteanu
Întâlnirea cu miracolul literaturii

Niciodată nu este prea târziu să dai frâu liber imaginației și preaplinului sufletesc.

Milena Munteanu te atrage atât prin scrisul frumos, cald, plin de introspecție psihologică și bună ordonare, cât și prin ancora interioară prin care nu se depărtează de limba română și de rădăcinile pe care le poartă cu eleganță și gingășie în lumea canadiană.

A publicat două cărți: *Depart de țara cu dor* și *Amintiri din Țara Soarelui Răsare*, pe lângă numeroase colaborări la diferite reviste din Canada (*Observatorul*, *Candelă de Montréal*), dar și la *Confluențe Literare*, *Starpress*, *Vatra veche* și altele.

-Amintiri din Țara Soarelui Răsare este, de fapt, o călătorie captivantă prin Japonia, văzută de turiști, de ochiul nord-american și european, dar și, puțin, prin înțelepciunea lor. Cum s-a născut această carte?

-Cartea s-a născut în urma unor călătorii în Japonia, când am fost fascinată și de înțelepciunea lor, cum ați observat, dar și de diferența enormă dintre culturile noastre. Soțul meu a fost invitat de mai multe ori să conferențeze în Japonia, așa că m-am bucurat și eu de mai multe șanse de a-i descoperi cultura, obiceiurile, arta, și de a-i înțelege istoria. Cartea *Din Țara Soarelui Răsare* a fost scrisă în doar câteva săptămâni. De aceea, multă lume spune că a fost scrisă "la

cald", cu entuziasmul descoperirii, dar și cu dinamismul și căldura primelor contacte de la fața locului.

-Fiecare capitol are drept motto un proverb japonez. Este impresionant cum le-ați găsit. În ce-a constatat pregătirea dinaintea plecării, dinaintea scrierii și, mai apoi, șlefuirea cuvintelor?

-Pregătirea înaintea plecării a fost minimă, știam puțin sau deloc despre Japonia, așa că, înainte de plecare, mă întrebam chiar care ar fi obiectivele majore de interes. Oare, dintre atâtea minunății nipone, de care să te apropii mai întâi? Japonia a avut de-a lungul istoriei mai multe capitale, diferite shogunate și-au ales alte capitale. Kyoto a fost capitala țării pentru aproximativ 11 secole, dar, în afara de Tokyo și Kyoto, am vizitat și alte foste capitale, cum ar fi Nikko, Kamakura și Nara. Descoperirea la fața locului a fost una caldă, entuziastă, țin minte că dormeam puțin, poate din cauza diferenței masive de fus orar, dar și din cauza eferescenței date de descoperirea unei lumi atât de fascinante, care ni se releva pe măsură ce o cutreieram... Eu citisem înainte cărți semnate de scriitori japonezi, unele care câștigaseră chiar premii Nobel, dar nimic nu poate substitui întâlnirea cu oamenii ei. A fost o întâlnire emoționantă cu lumea, cultura, valorile, trecutul și speranțele unei țări tumultuoase, care parcă clocotește, precum izvoarele termale ce țâșnesc din pământul vulcanic. Întâlnirea cu lumea niponă m-a impresionat profund, iar cartea a izvorât cu aceeași forță și determinare pe care o are firul de apă care iese la suprafață. Scrierea acestei cărți a fost una însoțită de bucuria descoperirii, fără însă să fie chinuită de durerile facerii... A izvorât firesc, influențată de miracolul japonez: volumul este scris în mai multe tablouri, mici puncte de vedere care captează farmecul nipon, mici crâmpie de frumusețe surprinse la fața locului. Cartea este scrisă succint, alert, poate influențată de concizia și simbolistica lumii nipone. Este dezbărată de zorzoane inutile, în plus este scrisă cu înflăcărare, mirare și bucurie. După aceasta, a urmat o revizuire repetată și o șlefuire a textului, a imagisticii și simbolisticii, în spiritul miniaturizării și simplificării, caracteristice mediului ce a inspirat scrierea de la

capul locului. Întrebați despre probele japoneze. Cele mai multe sunt găsite în alte limbi și traduse de mine în română, din limbile în care le-am aflat. Mai apoi am găsit câteva proverbe japoneze în limba română, dar tot traducerea mea îmi plac mai mult.

-Volumul acesta, cu eseuri foarte bine scrise, în care, pe lângă descrierea locurilor și a istoriei din spatele imaginilor, apare și introspecția psihologică, a avut parte de recenzii foarte bune. Este ușor, este greu să intri în grațiile unor scriitori cunoscuți, ale unor critici literari, mai ales când ești la început de drum artistic?

-M-am bucurat să văd cât de calde au fost recenziile la carte. Cumva, ea m-a conectat și cu grupul cititorilor și cu cel al criticilor. Mici selecții de miniaturi din carte au luat premiul I la concursul internațional *Memoria slovelor* și mi s-a spus că toți cei din juriu au fost plăcut impresionați. Cred că asta vine și dintr-o foame de frumos, o curiozitate despre alte lumi, despre legea lor morală, iar felul în care a fost scris acest volum, fără să dea lecții, prezintă totuși câteva dimensiuni legate de etica, determinarea, curățenia, disciplina, rafinamentul artistic care i-a impus în locuri de frunte în ierarhiile mondiale din multe domenii. Aș spune că acest lucru este adevărat și pentru locul pe care ei îl dețin în inimile oamenilor.

Aveți dreptate, am fost răsfățată cu multe cuvinte critice extrem de favorabile, am fost încântată de recenziile primite la carte.

-Totuși, nu aceasta a fost prima realizare scriitoricească, ci volumul *Depart de țara cu dor*. Cum este România privită de pe malul de vest al Atlanticului?

-Țara noastră se vede cu aceeași căldură pe care o păstrăm în suflet pentru locul unde ne-am născut și ne-am format. Cu nostalgia amintirilor de acasă și cu multă dragoste.

-Când ne-am întâlnit la sesiunea Asociației Canadiene a Scriitorilor Români, am vorbit puțin despre origini și așa am aflat că de fapt rădăcinile vă sunt din Sibiu. La ce nu poate renunța o sibiancă, oriunde ar fi în lume?

-Mărginimea Sibiului va rămâne întotdeauna în inima mea. Cred că →

CRISTINA MIHAI BĂLAJ

acolo am învățat verticalitatea, frumusețea legii morale, dragostea de oameni, valoarea tradiției, acolo am descoperit frumusețea din noi, dar și speranța că vom putea din nou să ne găsim balanța interioară. Frumusețea dinăuntru se exprima prin folclor, prin cântările din fluieră, prin hațegane și învărtite, dar și cu acul, prin arta costumului săliștenesc, cusut în alb și negru, care are o cuminenie, o decență, o eleganță, o frumusețe, așa cum rar se întâlnește în lume. Noi am avut și avem în Mărginimea Sibiului un focar extraordinar de bogăție sufletească ce izvorăște dintr-o mare adâncime de simțire și de lege morală, ce ne-ar putea inspira pe mai departe.

-Soțul dvs., un distins profesor universitar (o să vă rog să ne dați și nouă « cartea lui de vizită », adică unde lucrează, ce predă) este oltean. Și dvs. ați crescut, cel puțin o parte din viață, la Craiova. Care sunt cele mai frumoase amintiri din Bănie și cele cu oltenii?

-Da, soțul meu este profesor la York University în Toronto. El a dobândit un doctorat de la Universitatea din București și unul în Canada. E expert în Computer Engineering și are contribuții diverse la invenții, patente, comunicări științifice, fiind președintele mai multor organizații canadiene și internaționale în domeniu. Noi am fost colegi de facultate, la Craiova, și așa m-am alăturat eu cu un oltean. Cine ne știe pe amândoi spune că el este calm ca ardelenii și eu sunt mai iute, ca oltenii... Pe măsură ce m-am îndepărtat în spațiu și timp de Oltenia, am câștigat și o nouă apreciere a ei. Am ajuns să o înțeleg cu sufletul, să îi văd farmecul, ba chiar și magia... Am scris recent câteva amintiri din Bănie, unele puse pe hârtie direct în engleză, care sper să vadă lumina tiparului aici.

Am amintiri dragi legate de plimbările prin Parcul Poporului (Parcul Romanescu), într-o zi de toamnă însorită, când ploua cu frunze ruginii, iar noi eram foarte tineri. O amintire splendidă este nunta noastră la restaurantul Doljana, în inima Olteniei, cu neamurile mele venite de la Sibiu. Mama mare, mama mamei, venise îmbrăcată în costum național alb și negru și mi-a făcut cadou, la nuntă, un strai, un Țol țesut de dânsa.

Țin minte că la nunta mea s-a oprit circulația din apropierea casei Băniei, când au trecut neamurile

mele, ciobanii, cu clopurile și veselie lor debordantă. La nunta noastră, s-a jucat și oltenește și ardeleneste. Acum, că stau să mă gândesc, cred că întâlnirea aceasta dintre lumi a fost improbabilă, dar uite că, printr-o minune, s-a împlinit.

-Ah, și să nu uit, cum este cucerită o ardelenă de un oltean? Ha, ha, ha.

-Cu farmec personal. Cu un zâmbet. Cu promisiunea unei aventuri frumos trăite împreună. Cu acuratețea unei viziuni, dar și cu execuția ei impecabilă. Suntem căsătoriți de peste trei decenii și încă ne zâmbim unul altuia.

-După ani buni trăiți în Canada, orice nou-venit se simte și canadian și parte din țara de origine. Este această simțire o rupere în două sau, dimpotrivă, o lărgire a inimii și a minții?

-Cred că pentru mine au fost amândouă. Când sunt în Canada mă gândesc acasă, când sunt în țară, mă gândesc la Canada. Este și o lărgire a inimii și a minții, așa cum ați spus-o atât de frumos. Am învățat multe, mai ales despre ce înseamnă omenirea, fundamentalul uman din noi toți. În Canada, am fost expusă la atâtea alte perspective, la alte culturi și obiceiuri, am întâlnit exponenți/reprezentanți ai omenirii largi, aici, în Toronto. Asta mi-a dat șansa să reflectez asupra noastră și să mă întreb despre noi, românii, și locul nostru în lume, în mozaicul cultural universal. Am dorit să înțeleg ce am fost, ce suntem și ce am putea deveni. Acum mă gândesc la țara noastră cu o nouă

înțelegere și o dragoste sporită, căci o văd din perspectiva istoriei care nu ne-a fost favorabilă de multe ori. Continui să învăț din determinarea înaintașilor care au pus, mai presus de orice interese comune, ale obștei, pentru ca noi să vorbim azi românește.

-Cum vede fiul dvs România și civilizația ei?

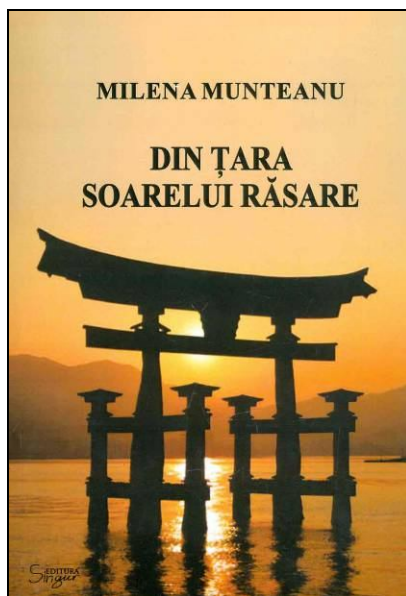
-Alexandru e născut în țară și revine cu plăcere acasă. La un moment dat, făcuse un site intitulat « România optimistă », care ajuta comunitatea să identifice probleme comune, ce erau supuse spre rezolvare și monitorizare online. El a făcut asta în urma unei vizite în țară, când, pe de-o parte, a fost uimit de frumusețea ei, pe de altă a fost mirat că multă lume aruncă hârtii pe jos, așa că s-a gândit să facă ceva. Alexandru a participat și la grupul / clubul studenților români de la Universitatea Yale și University of Toronto, pe care le-a absolvit.

-Când veniți în țară, ce le povestiți prietenilor despre Canada și canadieni?

-Ce să le spun, oare, decât că sunt și ei, canadienii, tot oameni. Dar că sunt toleranți și acceptă mai ușor diferențele dintre noi. Că oamenii par inspirați de grandoarea și generozitatea Canadei, a peisajului, a geografiei pe care de multe ori o percepem ca nelimitată...

-Este scrisul o formă de a nu te desprinde de limba natală sau modul de-a « striga în gura mare » gândurile, trăirile și, mai mult, dorința de-a schimba lumea?

-Cred că, cel puțin în cazul meu, plecatul din țară a fost un catalizator în ceea ce privește scrisul. Poate că altfel nici n-aș fi scris, nu știu. Mai întâi scriam impresii acasă, sub formă epistolară, aveam atâtea de povestit, dar era și dorul de casă, care se cerea mărturisit pe hârtie. Apoi a fost trecerea tatei, primul din neam care s-a împământat în afara țării, tot restul din neam fiind înmormântați în România, inclusiv tatăl lui, care trăise vreo 10 ani în America, dar care s-a întors la origini. Tatăl meu, însă, este simbolul plecării definitive. Asta mi-a schimbat perspectiva despre implicațiile părăsirii vetrei strămoșești. De aceea am și vorbit în interviurile date domnilor Nicolae Băciut și Ion Cristofor, despre importanța într-ajuto-rării reciproce, indiferent unde trăim. Având în vedere volumul emigrației recente, acest lucru devine absolut →

necesar, dacă dorim să ne continuăm limba și tradițiile, indiferent unde viețuim.

-Cum vă este perceput scrisul de către familie, dar de către colegii canadieni și de românii din Țara Arțarului? Ță propoș, unde lucrați în viața de zi cu zi?

-Scrisul meu a început ca un hobby, dar devine tot mai serios, tot mai bine articulat și în limba română și în engleză. Nu ați întrebat, dar pentru mine are o legătură directă cu rostul meu în viață, cu urma pe care o las în trecerea prin lume, cu obligațiile pe care le am față de ai noștri. Scrisul îmi ia timp de lângă familie și de la alte îndatoriri pe care le am. Sper însă ca puținul pe care îl fac prin participările mele regulate la revistele românilor din Canada, USA, Australia și România, să ajute la canalizarea unor energii în direcțiile dorite, spre binele comunității, al nostru al tuturor.

Ce lucrez eu? Am lucrat mai întâi ca ingineră până când am fost promovată într-un rol de arhitectă de sisteme. Apoi am făcut un MBA (Master în Administrarea Afacerilor, n.r.) la Universitatea din Toronto, iar acum sunt directoare la una dintre cele mai mari companii din Canada (dacă nu chiar cea mai mare). Continui să evoluez, să mă adaptez, să învăț, să mă redefinesc pe măsură ce mi se prezintă alte oportunități. Viața este o călătorie fascinantă. Mai importantă decât stația finală, este călătoria spre destinație care, dacă este trăită cu fervoare și curiozitate, ajunge să fie captivantă prin ea însăși. Cred că am fost norocoasă să traversez viața cu ochii deschiși. Trăiesc cu bucurie și îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru bune și rele, căci toate m-au învățat câte ceva.

-Când și cum s-a cuibărit în dvs. aplecarea spre literatură? Ar fi frumos să ne amintim de profesorii de română și felul în care ne-au îndrumat pașii spre frumusețile limbii noastre materne.

-Cred că m-am simțit întotdeauna aproape de literatură. Primul mentor a fost tatăl meu, care, deși avea o formație științifică, era un cititor pasionat, împătimit chiar. Devora cartea și avea o perspectivă extrem de generoasă asupra lumii. A avut o carieră tehnică de succes, dar sufletul îi dădea ghes la preocupări umaniste, avea o disponibilitate filologică /

filozofică așa cum rar am întâlnit. Era un filozof înăscut, cu un interes enciclopedic. Ne citea de la Chaucer la Shakespeare, de la Heisenberg la Feynman (ultimii fiind laureați Nobel în Fizică), de la idei contemporane la ce știu eu ce. Când îl vizita câte un prieten, îi pune în brațe ultima carte gustată. Tata avea o mare sensibilitate artistică și era dispus să-și împartă lumina minții și a sufletului cu alții. Pe mine mă inspirau discuțiile noastre, fie că erau despre doctoratul lui, despre istoria artei, a literaturii, fie că îl auzeam fredonând / fluierând muzică clasică.

Având în vedere cât de bogată era biblioteca părinților săi din Săliștea Sibiului, cu volume rare ce se citeau cu sfîntenie, nici nu mă surprinde disponibilitatea enciclopedică și curiozitatea sa vie. În plus, el fusese inspirat de spiritualitatea săliștenească ce mustea de bogăție și frumusețe. Avea miez. În cartea mea *De parte de Țara cu Dor* vorbeam despre drumurile învățate în munții Cîbinului, dar și despre drumurile culturale începute acolo, influențate chiar de atmosfera intelectuală a Săliștii. Spuneam că în vacanțele petrecute acolo, mă comparam cu un fir de apă ce de-abia izvora care, deși nu-și găse încă drumul spre marea cea mare, știa sigur din ce munți izvorăște.

În școală am avut profesori excepționali de română, franceză și germană, care m-au inspirat și mi-au stârnit curiozitatea. Îmi aduc aminte că îmi făceam timp să merg la seratele literare de la Muzeul de Artă, la lansări de carte, țineam urechea ciulită pentru astfel de mici evenimente culturale. Apoi m-au bucurat discuțiile filozofice/ filologice, aveam o mătușă care era redactor la Editura Academiei și, prin dînsa, auzeam despre ce se mai scrie, ce se mai citește, iar eu îmi așteptam cuminte rîndul la lectura ultimelor cărți apărute.

După emigrarea în Canada, am fost încurajată de un prieten scriitor din țară, a cărui influență a contat foarte mult. Păstrez și acum păreri și imboldurile lui, care au fost decisive în drumul meu scriitoricesc. Apoi, am fost inspirată de discuțiile permanente cu scriitorii veterani de pe lângă *Observatorul (revista românilor din Toronto, condusă de către admirabilul Dumitru Popescu, n.r.)*. Doamna Elena Buică a scris niște recenzii foarte calde și bine

MILENA MUNTEANU

DEPARTE DE ȚARA CU DOR

articulate la prima mea carte și m-a împins să scriu mult, des și bine, să scot scrisul din sertar, să public. Deosebit de importante au fost și conexiunile literare pe care tot dînsa mi le-a pus la dispoziție. Apoi, am fost încurajată de câteva distincții câștigate la diverse concursuri internaționale și alte recunoașteri, care mi-au dat curaj.

-Literatura depărtării, așa aș numi fenomenul scriitorilor care și-au găsit vocația în urma emigrării, este una dintre oglinzile sufletului românesc. Cum vedeți acest suflet? Care-i este menirea în lume?

Frumos spus. Sufletul românesc e un subiect larg, despre care s-au scris multe cărți. Eu cred că există ceva, poate greu de definit, care ne caracterizează. Avem o încăpățănare, o stăruință, o determinare, care sper să fie pusă la lucru în sensul bun. Sufletul românesc a fost clădit pe baza unei înțelepciuni populare care a fost cernută, rafinată de-a lungul timpului. Transferul acesta de înțelepciune din tată în fiu ne-a consolidat niște caracteristici comune. Din păcate, aceste valori au fost alterate, așa că mă tem că acum avem o mare confuzie de valori.

Cred că menirea sufletului românesc depinde de ceea ce vom face noi mai departe, de determinarea noastră de a-i continua devenirea. Tradițiile, în toată frumusețea și bogăția incredibilă a moștenirii primite din bătrîni, ne-au fost transmise nouă, să le dăm mai departe. Vom fi oare în stare să le transmitem așa cum le-am primit? Probabil că doar faptele de fiecare zi vor putea răspunde la această întrebare.

Vatra veche dialog

ALA MÂNDĂCANU UN PREȘEDINTE VOLUNTAR PENTRU ROSTIREA ROMÂNEASCĂ

Dr. ALA MÂNDĂCANU,
Președinta Asociației Comunitatea
Moldoveni-lor din Québec,
vicepreședinta Asociației Culturale
Române, Montréal, Canada.

Volubilă. Zâmbitoare. Amicală. Fermă și activă. Din primul moment înțelegi că e o persoană inventivă, cu voința și perseverență de-a finaliza cele propuse. Fără aroganță se prezintă prin ceea ce face. Vorbește cu accent moldovenesc îndulcind anumite sunete. Impune o anume claritate a opiniilor. Lucru vizibil dintru început.

Ne-am întâlnit la fix, că și când ar fi fost prestabilit, la intrarea în Centrul Comunitar, de la 6767 Côte-des-Neiges din Montréal. Am senzația ciudată că ne-am cunoscut cândva, iar acum ne-am revăzut. Asta datorită forței sale de comunicare, desigur. E un magnetism al prieteniei care funcționează ad-hoc. Ala se impune fără să fie scortosă, sau cu aer de superioritate.

Ne va fi gazdă pentru o suită de convorbiri cu artiști români stabiliți în această parte de lume.

Ne însoțește în biroul său. Are calitatea de președinte al Asociației Comunitatea Moldovenilor din Québec și, mai nou, cea de vicepreședinte al Asociației Culturale Române. Asociațiile partenere, ACR și CMQ, au din partea primăriei un birou și acces la sălile de întruniri. Biroul este dotat cu aparatură modernă, obținută din proiectele realizate în cei șase ani de activitate.

Masă din dreapta e rezervată hărții României, în care apele și

munții au luat chipul scriitorilor de seamă. Fiecare cu fotografia sa. Fotografia lui Mihai Eminescu se află la loc de cinste, alături de cea a lui Grigore Vieru. Desigur asta spune mult. Aici e punctul sensibil.

Mă gândesc admirativ că este nora lui Valentin Mândăcanu, cel care a scris eseul „Veșmântul ființei noastre”, în 1988, lucrare ce a înflăcărat manifestările sutelor de mii de basarabeni pentru recunoașterea limbii române și trecerea la alfabetul latin dincolo de Prut. A fost și ea, alături de întreaga familie, au strigat împreună „Limbă, alfabet!”, au sperat și au riscat, învinșând în cele din urmă. Ala este autoarea unui volum de publicistică „Dor de Libertate” apărut la Chișinău în 2007, în care putem găsi reminiscențele acelor vremuri frumoase...

Îmi păstrez vorbele pentru convorbirea care va urma. Ala nu se instalează protocolar, în fotoliu. Are mereu ceva de făcut. Îmi pune la dispoziție dictafonul, și-a pregătit și aparatul foto...

- Dacă s-ar fi nimerit să-ți solicit această întrevedere pe vremea când erai deputat în Parlamentul Republicii Moldova, oare tot așa de ușor ai fi acceptat?

- Dragă Veronica, să știi că așa era și pe atunci, numărul meu de telefon mobil îl cunoștea toată lumea, eram sunată la orice oră din zi și din noapte. Am fost mereu accesibilă celor care au nevoie de mine și așa am rămas. Uneori în detrimentul somnului și al liniștii celor dragi...

- Ai ajuns în Parlament luptând pentru o cauză nobilă, istorică... Alături de soțul Emil și de tata-socru, ai fost lângă cei mulți. Sentimentele au fost de ardere, de flacără. Vorbește-ne de acele momente...

- Tatăl-socru, Valentin Mândăcanu, a jucat un rol important în declanșarea Mișcării de eliberare națională în Basarabia. Eseul său „Veșmântul ființei noastre”, despre faptul că vorbim românește și că alfabetul trebuie să ne fie latin și nu rus, a fost acea „buturugă mică” ce a făcut să se răstoarne „carul mare” și să se declanșeze mișcarea națională pentru limba română și alfabetul latin care a cuprins în câteva luni toată Basarabia.

Anii 1988 – 1991 au fost cei mai fericiți în viața mea și a familiei mele.

Îmi amintesc cum ne întrebam, eu și soțul, participant activ și el la revoluție, oare cât poate să dureze această stare de fericire, de speranță și de inspirație... Totul ne părea posibil – democratizarea societății, ieșirea din imperiu, apropierea de România... Multă lume a trecut prin această stare de euforie.

Din păcate, revoluțiile se termină repede, de cele mai multe ori altfel decât ne-am dorit, iar rutina reformelor ce presupune multă muncă, sacrificiu și calificare, este obositoare. Societatea, o spun cu multă tristețe, nu era pregătită pentru instaurarea unui nou sistem economic, social, politic.

Cred că, în mare măsură, nici astăzi nu este pregătită...

- Ai devenit și tu lider politic, la un moment dat. Partidul tău cerea drepturi pentru femei... Te poți numi feministă? Cat ai reușit să rezolvi din cele propuse, știind conjunctura istorică, socială și politică de atunci?

- De fapt, Liga Creștin-Democrată a Femeilor, la baza căreia am stat și eu, s-a născut ca o asociație neguvernamentală, nu ca partid.

În primăvara anului 1989, a apărut ideea creării unei mișcări care să înlocuiască structurile comuniste ale femeilor. Eu eram deja implicată în Mișcarea de eliberare națională, fiind unica femeie în comitetul său executiv. Am observat că pe la adunările femeilor au început să vină și să fie foarte active tot persoane care erau și în fruntea structurilor partinice de profil. Am sesizat că e posibilă deturnarea mișcării femeilor... Și atunci am intervenit cu câteva prietene și am adus-o în fruntea Ligii pe Leonida Lari, scriitoare, poetă talentată, iubită și respectată în Republica Moldova pentru poziția sa intransigentă față de sistemul totalitar sovietic. Leonida Lari a fost prima președintă a Ligii Femeilor, cu ea am mers la demonstrații, am cerut revenirea la limba română, la alfabetul latin, am stat în fața tancurilor ... După ce Leonida a devenit parlamentar în România, adică în 1992, președinta Ligii a devenit Lidia Istrati, deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, scriitoare și ea, lider recunoscut.

Atunci, în 1992, Liga Creștin-Democrată a Femeilor a primit →

VERONICA BĂLAJ

de la Ministerul Justiției licența de partid politic. În 1994 am participat pentru prima oară la alegerile parlamentare în cadrul unei alinațe electorale alături de alte partide democratice. Lidia Istrati și eu am devenit deputați în Parlament. Între timp, apăruse și un alt partid de femei, care însă a decis să meargă la alegeri aparte, de unul singur, și nu a trecut pragul electoral.

Abia în Parlament am început să studiez mai îndeaproape legislația internațională privind drepturile femeilor, am început să învăț engleza și să mă documentez mai serios. În 1995, am participat la Conferința a IV mondială a Femeilor de la Beijing, apoi am trecut diferite stagii la ONU, în Marea Britanie, Suedia etc. În 1997, dna Lidia Istrati a decedat după o boală necruțătoare, și eu am fost aleasă președinte al LCDF. La alegerile parlamentare din 1998, LCDF și-a repetat succesul și eu am fost aleasă pentru a doua oară ca deputat. Având deja experiență în domeniul egalității de gen, am devenit vicepreședinte al Comisiei pentru Drepturile Omului și președinte al Subcomisiei pentru oportunități egale (desființată ulterior).

Aici am avut mai multe inițiative, propuneri legislative, unele acceptate de Parlament, altele – nu, dar toate aceste evenimente nu pot fi descrise într-un interviu, luând prea mult spațiu... Vă spun doar că am participat la adoptarea Constituției Republicii Moldova și am votat „contra” din cauza articolului 13 care spunea că „limba moldovenească este limba de stat”, am votat pentru ratificarea convențiilor în domeniul drepturilor omului, am contribuit la perfecționarea cadrului juridic național privind drepturile femeilor. În 2000, am susținut deza de doctor (PhD) în tema promovării drepturilor femeilor.

- După 8 ani de activitate parlamentară, ai lucrat ca redactor-șef al unui hebdomadar și mai apoi ai intrat în pedagogie, devenind decan al Facultății de Comunicare și Jurnalism la Universitatea Liberă Internațională din Moldova. Meseria de a-i dăscăli pe tineri, cât de importantă este pentru tine?

- Eu vin dintr-o familie de învățători, așa că pedagogia îmi este în sânge, dacă putem spune așa. La Facultatea de Jurnalism și Comuni-

care am venit în 2004, cu o experiență de mai mulți ani în domeniu, trecând toate treptele meseriei, de la corector la o revistă pentru copii până la redactor-șef al unui hebdomadar.... Consider că este extrem de important ca în învățământ să fie invitate persoane cu experiență în domeniu, nu doar teoreticieni și deținători de doctorate... Aici, în Canada, din câte am văzut, cei care predau la colegii și universități sunt oameni cu o mare experiență în domeniile lor. Îmi amintesc că pe timpul când făceam facultatea la Chișinău, aveam profesori în jurnalism care nu au lucrat nicio zi la vreo redacție...

Ceea ce am încercat eu la facultate a fost o abordare nouă, după mine, a procesului educațional, aș numi-o mai curând parteneriat cu studenții, când mergi alături de ei pe același drum al cunoștințelor teoretice și practice și îi ghidezi pas cu pas, descoperindu-le pe parcurs tainele meseriei.

- Ce anume le-ai dăruit studenților și ce anume crezi că ar trebui să păstreze ca bun spiritual, în afara cunoștințelor teoretice sau practice?

- În pedagogie, personalitatea profesorului este crucială. Nu doar cunoștințele teoretice și calificarea dascălului contează, ci și moralitatea sa, dragostea pentru oameni, corectitudinea, onestitatea.

Primește și astăzi scrisori de recunoștință de la foștii mei studenți. Chiar acum, recent, la începutul lunii octombrie, când la Chișinău se sărbătorește ziua pedagogului, am primit mai multe felicitări de la foști studenți. Vreau să citez aici unul din

Ala Mândăcanu (a treia din stânga), cu Lia Ruse, Livia Nemțeanu și Melania-Rusu Caragioiu. Rândul din spate: Ionuț Voicu, Marius Fincă, Victor Socaciu (Consulul general al României la Montreal), Adrian Tufcea și D.H. Silviu

Ala Mândăcanu lângă Eugen Doga (în stânga ei) și, de la stânga la dreapta: Eugenia-Alexei Mărgineanu, Nicolae Mărgineanu, Marina Negruță, Ambasadoare a Republicii Moldova, dna. Ala Beleavski și la dreapta dnei. Ala Mândăcanu, naistul Vasile Iovu.

aceste mesaje primit de la una din studentele mele venite la masterat din domeniul practic, azi doctor în științe, profesoară și ea: „Mult stimată dnă Mândăcanu, vă aduc sincere felicitări cu ocazia zilei pedagogului. Sunt fericită că am avut ocazia să învăț atâtea lucruri extrem de importante de la dvs și pe care le aplic acum cu succes în practică”.

- Ai menționat în discuțiile anterioare, cu o tonalitate specială, subtil afectuoasă, numele regretatului poet Grigore Vieru... Ne poți povesti ce amintiri te leagă de el?

- De poetul Grigore Vieru mă leagă multe amintiri frumoase. Am avut mereu o mare admirație pentru creația sa și pentru felul său de a fi. Una din întâlnirile memorabile cu dumealui a fost chiar la Timișoara, în februarie 2001, unde ne-am văzut în trei – eu, Grigore Vieru și Nicolae Corneanu, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit al Banatului, o personalitate extraordinară, în timpul unei delegații.

Trebuie să spun că Timișoara anului 2001 m-a impresionat nespus prin arhitectura sa și prin atmosfera europeană.

Amintirea acelei vizite la Timișoara îmi încălzește și azi sufletul. Anume Grigore Vieru m-a invitat să-l însoțesc la Mitropolit. Atunci l-am cunoscut pe Mitropolitul Nicolae Corneanu, care mi-a lăsat o impresie deosebită prin felul său de a vorbi, calm și convingător, dar și prin faptele sale creștinești. Acolo am aflat mai multe despre istoria Mitropoliei, am auzit pentru prima oară despre faptul că la inițiativa Mitropolitului la Timișoara credințioșii de diferite →

confesiuni, ortodocși, catolici, protestanți, musulmani, evrei ș.a.m.d., se respectă și se felicită reciproc la sărbătorile religioase, se vizitează în zilele sfinte și își urează sănătate. Mi s-a părut fantastică și în spiritul Domnului această experiență, nemaivăzută de mine nicăieri nici până atunci, nici după.

Tot în acea călătorie am aflat că Grigore Vieru nu scrie doar poezie, ci și muzică. Era o nouă activitate pentru el. Mi-a pus să ascult câteva casete cu melodii scrise de el și interpretate de un cor de copii din Chișinău. Am rămas încântată să aflu o nouă fațetă a talentului său.

- Cum ai ajuns la Montreal? Decizia de a schimba viața radical, mai ales când ai deja nepoți, este, după mine, una curajoasă cu o motivație serioasă la bază...

- Decizia familie mele de-a schimba radical mersul lucrurilor a avut câteva temeuri. Unul era de ordin politic. Electoratul a votat în 2001 și în 2005 cum a votat și a adus la guvernare partidul comunist, lucru inacceptabil pentru familia noastră, care a fost în primele rânduri ale Mișcării de eliberare națională. Atmosfera la Chișinău era tot mai încălcată... a început o nouă perioadă nefastă, a ofensivei vechii mentalități; corupția, materială și morală, a căpătat proporții uriașe, idealurile naționale erau marginalizate... Nu mai credeam că se poate face ceva în următorii 20 de ani...

Al doilea temei era viitorul copiilor și nepoților mei, care îmi părea tot mai sumbru și nesigur în condițiile unui stat falit.

Astfel că atunci când a apărut ocazia, am urmat copiii și am făcut pasul decisiv, lucru de loc ușor la anii mei, și am schimbat radical soarta. Sigur că nu m-am rupt de locul de origine, de Chișinău legându-mă multe fire. Și eu și soțul mergem mereu la baștină și pot spune că facem naveta, fiind în continuare bine ancorati în realitățile de la Chișinău... Sângele apă nu se face...

- Praguri de trecut avem cu toții... De unde ai forța necesară pentru a înfrunta greutățile? Să fie oare luată din anii de luptă pentru o cauză nobilă?

- Dacă ai un Crez și o Cauză nobilă, nu există praguri de netrecut. În popor se spune: bine faci – bine găsești. Echilibrul dintre interior

(suflet) și exterior (cei din jurul tău) îți dă puteri și te ține calm... Familia, prietenii, voluntariatul în folosul comunității, toate împreună îmi dau puteri.

- Am dori să aflăm care sunt cele mai importante activități culturale pe care le-ați organizat la Montreal, cei doi parteneri, ACR și CMQ, tot pentru binele și renumele limbii și culturii române...

- Despre activitățile Asociației Culturale Române și ale Comunității Moldovenilor din Québec mai bine să vorbească alții. Am primit, de exemplu, frumoase cuvinte de apreciere din partea lui Stephen Harper, primul ministru al Canadei, din partea președinților Klaus Iohannis și Nicolae Timofti...

Vă pot sugera să vedeți broșurile anuale editate de-a lungul celor șase ani de activitate... Vedeți site-ul nostru www.moldovaquebec și veți găsi acolo și evenimentele noastre lunare.

În acești ani ce au trecut pe neobservate, am organizat numeroase concerte, conferințe, cluburi, seminare, servicii consulare, expoziții etc. Anual organizăm Ziua Limbii Române, i-am avut ca oaspeți de-a lungul timpului pe Cristi Aldea-Teodorovici, Pavel și Cleopatra Stratan, formația Zdob și Zdub, compozitorul Eugen Doga, interpreți

Nicăpetre, la Măgura Buzăului în 2003

Ala Mândăcanu și grupul care a audiat piesa-monolog a cunoscutului om de teatru Constantin Chiriac, de la Teatrul "Radu Stanca", din Sibiu.

Mihai Ciobanu, Vitalie Dani, Nicolae și Isidor Glib.

Membrii Clubului de Aur au întruniri săptămânale, iar proiectele de cooperare intergenerațională la care participă locuitori din Montreal de toate vârstele, originari din România și din Republica Moldova, sunt înalt apreciate de comunitatea de limba română. Nu pot să nu menționez colaborarea cu instrumentiștii montrealezi, originari de pe ambele maluri ale Prutului, reuniți sub bagheta magică a Maestrului în Arte, Nicolae Mărgineanu, vicepreședinte ACR.

- Tot ceea ce întreprindeți sunt rodul unei trăiri, al unei comuniuni de idei și dorințe și totul se desfășoară sub semnul onorant de... voluntariat. Deja v-ați făcut remarcați, știe comunitatea largă că existenți... Aveți o istorie creată în imagini, simțăminte, cărți, expoziții, aniversări... Ce s-ar mai putea adăuga aici?

- În activitatea comunitară nici nu se poate altfel. Ori e voluntariat pentru o cauză, ori e business. Văd că vin din urmă forțe tinere, lucru care mă bucură nespus. Asta, de fapt, ar fi satisfacția mea cea mare: să știu că ceea ce am clădit în timp nu se pierde...

- Viitorul într-un proiect... Cum sună? Succint, desigur.

- Acum, când vorbim suntem la sfârșit de an, e toamnă și e timpul totalurilor. Ne gândim la proiecte viitoare, dar nu le facem publice înainte de vreme. Vă asigur că vor fi frumoase și vor aduce mari satisfacții participanților la ele.

- Mult succes și felicitări! Și cauza să fie preluată de generația viitoare !

Vatra veche dialog

EUGEN ENEA CARAGHIAUR
SPĂRGĂTORUL DE
FRONTIERE, EUGEN ENEA
CARAGHIAUR A DEPĂȘIT
VÂRSTA DE 90 DE ANI

Privire ageră, scutitoare, fără a fi agresivă. Ușoară undă ironică. Agilitate în mișcări. Activ. O inteligență vie, atent la spectacolul lumii. Intuitiv, creator, nedezmințită credință pentru țară și neam, mărturisită de la primele fraze. Îl întâlnesc în carne și oase la Montreal și încerc să-l compar cu cel din imaginația mea, întrucât, Prințul Caraghiaur, cum este cunoscut aici, este o legendă vie. Știu doar că a scris foarte mult, în varii domenii, literatură, un roman în șapte volume, despre perioada premergătoare războiului al doilea, o frescă incomparabilă, trăită; a publicat eseuri sociologice, studii de istorie, poezii, tratate de economie, a tradus din limba franceză și invers... Precisez îmi scapă ceva... A fost condamnat la moarte chiar de un tribunal din Timișoara, a trecut mai multe frontiere fraudulos. O viață cât mai multe romane.

Are nenumărate medalii și distincții mi se spune..

Percep că este primit cu ton onorific, respectuos. Comunitatea românească din Montreal dar și din Canada îl cunoaște/recunoaște ca pe o persoană remarcabilă. Se prezintă. Poartă și titlul de Prinț al Casei Cumane de Panciu {emblemă la care ține foarte mult, cu acte, mărturii afective, transmise prin viu grai de la alte generații}. Din documentarea prealabilă, aflu că a scris despre el

Academicianul din Chișinău, Mihai Cimpoi, în volumul "O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia," (1996), figurează în diferite antologii și în cunoscutul tom, "Un Dicționar al scriitorilor români de peste granițele țării", semnat de Dr. Aurel Sasu, Cluj-Napoca, 2003 și 2005, refăcut și adăugat. Nu mai menționez revistele sau antologiile.

Poate ar fi destul pentru a-mi legitima uimirea să precizez faptul că are la activ peste 60 de lucrări publicate și că, la peste 90 de ani, scrie și dă o admirabilă lecție de perseverență și putere de-a marca notabil trecerea anilor...

- Aveți privilegiul de-a ne vorbi de la înălțimea vârstei de peste 90 de ani. Ne-ați condus cu superba limuzină albă prin Montreal, sunteți încă șoferul sigur pe el... Recunosc de la bun început că în această convorbire nu voi putea scoate în evidență decât puține dintre reușitele dumneavoastră. Multe, neobișnuit de multe și, mai ales, în varii domenii semnalate. Identitatea dumneavoastră sufletească este triplă. Basarabean, (v-ați născut dincolo de Prut), român, (unde v-ați format) și canadian (unde v-ați împlinit întreaga activitate). Cum le consonați acestea toate zi de zi?

- Fiecare face parte din propria mea existență. Am sufertul în trei învelișuri, am mai spus asta. Nu uit nimic, nu pun pe una mai presus de cealaltă, doar atât cât are dimensiunea în derularea trăită de mine. Sunt canadian, aici am avut libertatea să-mi manifest personalitatea, trăiesc de peste 60 de ani aici, vă imaginați ce legătură am cu locurile acestea dar, nu pot renunța la memoria afectivă a copilăriei petrecută în Basarabia, m-am născut în 15 august

1923, la Comrat. Tatăl meu a fost profesor de matematică. Deci sunt basarabean. Invoc aici, volumul scris în 1982, *Sufet basarabean*, Editura Nagrad, Milano, cu o prefață de Iosif Constantin Drăgan.

Conjunctura istorică ne-a făcut să schimbăm adesea locul. După o deportare a familiei în Morozowsk, Rusia, în 1940, deși, sau tocmai pentru că terminasem clasa a zecea în limba rusă, la Chișinău, posedând chiar o diplomă de la Stalin și o bursă de 400 de ruble, am reușit să ne sustragem trupelor rusești revenind cu familia la Chișinău. Apoi, am participat la luptele preliminare de la Cotul Donului în cadrul batalionului 150 de transmisii al Diviziei a 20-a române, în calitate de voluntar cu grad de caporal TR. Deveniți apoi cetățeni ai României Mari, am peregrinat din Craiova la Calafat în multe alte localități, am făcut studii de inginerie, la Facultatea de Mine și Metalurgie la Timișoara, și apoi, viața m-a obligat să străbat distanțele de la Volga, la Saint-Laurent, în America de Nord, prin Serbia, Italia, Franța până în Quebec. Am lucrat în minele din Abitibi, am trecut prin mlaștinile din peninsula Gaspé, am poposit pe malul Atlanticului. Am fost miner, vagonetar, prospector expert în navigație, constructor, în fine, inginer geolog cu o competență girată pe când eram în Franța, de către Universitatea din Nancy. Am adunat o experiență considerabilă. Dar apropos de faptul că am trei învelișuri sufletești, aduc o mică argumentare din cele multe câte s-ar putea înșirui. Vreau să spun că peste tot am slujit ideea de patrie, de dreptate. La Timișoara, în studenție în 1945, am pus bazele Tineretului Universitar Național Țărănist, pe idealul alipirii Basarabiei la România.

NKDV-ul stalinist, în data de 17 august 1948, m-a condamnat pentru asta la moarte, iar Tribunalul Militar din Timișoara la doi ani de temniță grea. Am reușit să fug și să trec Dunărea înot, pe malul sârbesc, iar după o vreme am ajuns în Italia. O întreagă aventură. Ne apucă dimineața dacă vă povestesc prin ce-am trecut și cum am scăpat cu viață.

Vedeți, s-au scurs deja două ore de când povestesc doar despre trecerea granițelor până în Franța. →

VERONICA BĂLAJ

Eugen Eni Khan Caraghiaur, la lansarea cărții „Manifest Global – Teoria Creditului Național”

Să notăm neapărat că nu mi-am dezmințit niciodată dorința de-a face ceva pentru evoluție și binele istoric, așa că, în Canada odată ajuns, țara libertății de exprimare, mi-am activat legătura cu genetica spirituală. Am luat legătura cu exilul românesc, iar aici, unde trăiam, am avut diferite inițiative. Am înființat Congresul Canadian Român și am fondat Biserica ortodoxă Sf. Ioan Botezătorul, din Montreal. Funcționează și acum. Am înființat și un post de Televiziune în limba română, asta ceva mai târziu. Am militat pentru drepturile românilor emigrați și am reușit să obținem toate cele solicitate, ani la rând. Mi-am arătat gratitudinea scriind volumele, *Poeme, din Canada*, Editura La Voix du Peuple, Montreal, 1977 și *Cântare Canadei*, 1981.

După revoluție, în '89, am revenit în țară, am avut întâlniri cu Corneliu Coposu și am simpatizat cu PNȚCD.

- Aveți o preferință pentru istorie, așa că, în tot acest timp cât și lucrați sau înființați diverse organizații, (un mod de-a ține legătura cu nația de unde veneați), scriați și literatură. Acum ați ajuns la un număr impresionant de volume. Peste 60, după cum spuneam. Ar trebui să conturăm calitatea dumneavoastră de poet, romancier, sociolog, economist și, desigur, autor de cărți cu tematică istorică. M-aș opri deocamdată la această aspect, ținând cont de titlul nobiliar pe care vi-l asumați. Al 51-lea Mare Han-Principe al Cumanilor din lume și Al 51-lea descendent, începând cu 892, Prinț al Casei Cumane de Panciu. Cum anume se pune problema influenței lăsate de cumani, din punctul dumneavoastră de vedere ați explicat în mai multe lucrări. La ce anume vă obligă acest titlu pe care vi-l ațișati cu mândrie și responsabilitate? Vă propun să sintetizăm.

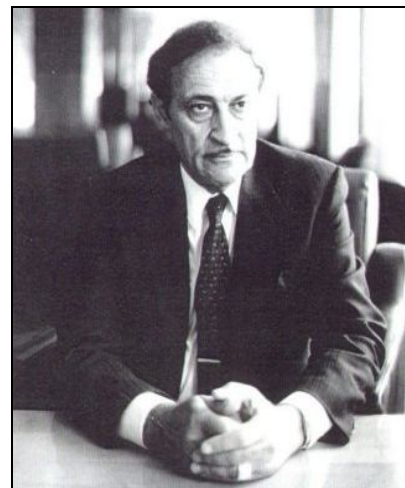
- Încep cu partea a doua a întrebării. Mă obligă pe mine și urmașii mei să nu uităm nicio clipă că tradiția, țara din care provenim trebuie slujită cu sufletul și gândul, cu arma, dacă e nevoie. Nu se poate abdica de la acest principiu. Apoi, dreptatea, corectitudinea, sunt lege morală de la cel mai mic fapt până la cea mai importantă situație. Întotdeauna am fost corect și de aceea am reușit în lumea nouă. Sunt niște principii care nu aparțin doar cumanilor dar, la ei

era lege. Mai sunt și alte direcții în care aceștia și-au lăsat amprenta.

Am scris mult în acest sens. Cea mai importantă lucrare o consider pe cea intitulată "Prinții Cumanilor", unde este descrisă cronică acestora detaliat. Posed scrisori de la tatăl meu, era corespondența purtată între șeful Boemiei și Hanul Bark. Nimeni nu posedă așa ceva. Sunt documente de suflet dar și de istorie. Când aveam 12 ani, mi-a venit ideea să le copiez. A fost o inspirație divină pot spune. Tata mi le dăduse zicând că nu strică ... să mă amuz. Erau ținute într-o ladă din metal.

Viața are mereu meandre, așa și în cazul acesta... Când am fost nevoiți să plecăm din Chișinău, lada cu secrete scrise ne-a fost furată. S-a crezut desigur că ascundea un alt soi de valori. Scrisorile rămase în copii, sunt acum documente rare. Istoria cumanilor s-a transmis din generație în generație și există dovezi că ei au influențat benefic evoluția istorică a poporului de pe meleagurile noastre. Memoria duce spre trecut, vine ca un suvoi sacru spre noi, nu avem dreptul să uităm sau să minimalizăm ceva. Mă simt legat de vatra din strămoși moștenită.

Aș mai aminti volumul *Prinții cumanilor*, eseu istoric Editura Vald@Vald, Craiova, 1994, cu o prefață de C. Dumitrache. La loc de cinste în sufletul meu este și lucrarea *Protoromânii*, Editura Semne, lansată la Alba Iulia la 1 Decembrie 2012. Nu mai prejos ca valoare informativă, documentară sunt volumele *Sarmato-Geții*, O istorie restituită, dar și *Negru Vodă Cumanicus*, istorie succintă a Cumaneii Mari, apărută la București, Editura Semne, volum lansat în 2008, la sala Marin Preda. Iată doar câteva titluri care pot fi argumente istorice în favoarea teoriei pe care o susțin în

Eugen Eni Khan Caraghiaur –

ceea ce privește legătura și influența cumană.

- Ar fi interesant să vorbim și cu Eugen Enea Caraghiaur, economistul care a pus în circulație idei valabile pentru orice societate preocupată de prosperitate.

- M-aș referi desigur la volumul, *Credit social*, în variantă franceză, "Democrație active", editura Voix du Peuple, Montreal, care s-a vândut foarte bine. Apoi, fără să intru în detalii profesionale, trebuie să spun că din experiența mea de om de afaceri dar și prin studii, volumul intitulat *Manifest Global, Teoria Creditului Național*, cu subtitlul care condensează teoria expusă, adică *Pace, dreptate și prosperitate pentru toate popoarele lumii*, carte editată de Liga Culturală Pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni și Editura Semne, București, 2003. Consider că poate fi o contribuție la strădaniile de prosperitate după tehnici și teorii aplicabile în lumea modernă.

- Sunteți și poet, ținând cont că aveți un număr considerabil de volume de versuri... Scrierea în ritmare de vers este poate o formulă, o modalitate de-a vă consola, de-a comunica, de-a trimite spre lume experiențe particulare..

- Nu, nu sunt poet profesionist, aceștia sunt oameni care au doar această preocupare. TRĂIESC DIN SCRIS. Dacă e posibil, depinde de conjunctură, de valoarea operei lor, de societate... După toate datele însă, știu că nu se prea poate așa ceva. Eu scriu din... dorința de a-mi exterioriza anumite stări. Am avut multe drame de învins în viață dar firea mea puternică, perseverența, m-au ajutat. Poezia e o supapă.→

Eugen Eni Khan Caraghiaur, înconjurat de membrii Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Quebec.

- Dar titulatura de romancier, considerați că vi se potrivește?

- Mulți dintre cei care mi-au citit romanele, șapte sunt la număr, din seria care prezintă memorialistic, veridic, frământările, zbuciumul premergător conflagrației mondiale, pe o perioadă lungă, între 1917 - 1949, consideră că sunt demne de luat în seamă. Sunt membru al USR. Mă onorează.

Primul volum din serialul fluviu, Lumini și umbre, se intitulează *Visuri și tentații*, al doilea, *Caleidoscopul amarului*, bine prezentat de către Gh. Avramescu, apoi, următorul volum, *La răscrucea destinului*, (1999), urmează, *Sub Teasc*, editat în 2000 și prefațat de academicianul Mihai Cimpoi, *Păienjenis*, al cincilea volum, în fine, *Spărgători de frontiere*, lansat la București, 2012. Lucrez la cel de-al șaptelea volum din serie. Mai am sub semnătură, romanul în limba franceză, *Guerre et vie, Război și viață*, deocamdată doar în limba franceză.

- Exilul, cum l-ați defini în ceea ce vă privește?

- O șansă de a deveni mai bogat sufletește. Am cunoscut, am trăit și într-o altă cultură. M-am integrat, mi-am adaptat trăirile pentru nația mea la alți parametri. Am devenit mai puternic. Toți care își asumă exilul sunt mai puternici pentru că pot adăuga ceea ce au moștenit în primii ani de viață, la alte culturi, la alte moduri de-a înțelege lumea. Sunt obligați să aibă forță sufletească să răspundă călduros și salutului venit de acasă și celui auzit într-o altă cultură.

- Aveți o sumedenie de medalii, titluri onorifice... Toate sunt rodul unor ani de muncă, de perseverență, de rezistență la impedimentele, chiar valurile furtunoase ale vremilor. Au avut rolul să vă re-echilibreze în momente le de cumpănă?

- V-au impulsionat, aducând energii noi...

- Dacă ați fost un om cu o suficiență înăscută, v-ați fi oprit la un anume moment, dar asta nu s-a întâmplat..

- Acestea le-am obținut prin munca mea, deci, le-am determinat eu pe ele să apară... E un raport special ... Nu pot spune că m-au influențat, n-am devenit mai îngâmfat, dar mi-au fost o confirmare. Binevenită. Când am primit pentru a treia oară

Medalia de Aur Mihai Eminescu, chiar că am fost copleșit. În 1998, mi-a fost conferită de către Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni și de către Uniunea Scriitorilor din Moldova, în 2008, la București, și în 2010, de către aceeași Ligă. Starea onorantă nu poate fi comparată cu o alta. Nu aveam cuvinte, eram acasă. Iubit. Asta e ceva nemaipomenit. Să fii iubit acasă chiar dacă ai plecat...

- Aveți un secret al longevității? Știți că asta stă pe buzele tuturor celor care vă interviează..

- Curajul poate... Îmi răspund eu însumi uneori, poate curajul de-a nu te lăsa copleșit de frica zilei de mâine, voința de-a învinge. Când eram în lagăre, asta mă ținea, voința. Vă închipuiți cum era să fii spulberat, nimic când am condus greva a 5000 de deținuți politici dacă nu ignoram frica. Se petrecea în Italia. Apoi, cumpătarea în fața tentațiilor. Eu, din tinerețe, de pildă, nu beau decât ceai. Niciodată cafea. Ar mai fi desigur mulți factori dar secrete sau rețete speciale nu am.

- Dumneavoastră, „spărgătorul de frontiere”, (vă folosesc sintagma din titlul unui volum al dumneavoastră pentru că sună extraordinar), așadar, vreau să vă întreb cum anume v-ați autodefini?

- O fac printr-un vers al meu: ”Cu toga hanală -/ mă plimb prin viață cum mă voi plimba prin cer/... Cu toată plângerea realității/ Îmi răcoresc ochii cu stropi de iertare/ Dumnezeu meu e mare”.

- Vă doresc multă sănătate și voință să nu vă lăsați învins de trecerea timpului! Următorul interviu, la centenarul dumneavoastră.

Eugen Eni Khan Caraghiaur, la o lansare de carte

Nicăpetre în Muzeul de la Brăila, care-i poartă numele

Românii din Canada - câteva date

„În Canada există o comunitate de origine română consistentă numeric – 238.050 de persoane, din care două cincimi se află la prima generație de imigranți – 98.615, iar o altă parte, de pondere numerică relativ apropiată, a emigrat de trei sau mai multe generații și aproape că nu mai vorbește limba română – 83.400”.

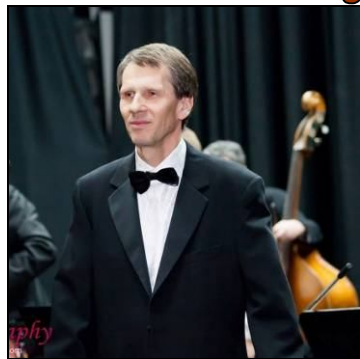
„Principalele orașe din Canada în care locuiesc etnicii români sunt: Toronto (50.520), Montreal (47.985), Vancouver (17.485), Calgary (13.590) și Edmonton (11.605).

În general, numărul românilor din marile orașe a crescut constant, excepție făcând-o aglomerarea urbană Kitchener-Cambridge-Waterloo unde în 2016 mai locuiau 9.690 de români față de circa 15.000 la începutul anilor 2000, explicația constând probabil în diminuarea oportunităților economice din această regiune

Principalul pericol pentru apartenența la identitatea culturală românească a imigranților și originarilor din România îl reprezintă pierderea limbii române la a doua generație, fapt ce a determinat reacția membrilor comunităților românești locale care, prin propriile eforturi, au impulsionat crearea unei rețele destul de dezvoltată de cursuri de limba română în școlile publice din Canada”.

(Din „Aproape un sfert de milion de români trăiesc în Canada”, de Doru Liciu, în C/ontributors.ro, 22 noiembrie 2017)

Vatra veche dialog

NICOLAE MĂRGINEANU
ȘEFUL ORCHESTREI
«RAPSDIA ROMÂNĂ DE LA
MONTREAL »

Un om energic și sufletist, de pe tărâmul muzicii. Chiar el spune că dacă ar fi pe o stație orbitală, tot ar compune în gând muzică și tot ar avea partituri “în cap”. Dl. Nicolae Mărgineanu, directorul artistic al Orchestrei «Rapsodia Română de la Montreal» și trezorierul Asociației Culturale Române din Montreal are multă experiență de viață și povestirile lui sunt frumos încărcate de un folclor autentic, chiar și în exprimarea colocvială.. Numit Maestru în Artă (în 2013), prin Decretul Președintelui Republicii Moldova, de unde este originar dânsul, poartă cu mândrie un tezaur viu al ținuturilor de dincolo de Prut : limba română și, aș putea spune, melodioasa limbă română, cu accent moldovenesc. Venit pe meleaguri canadiene în urmă cu peste douăzeci de ani, a creat aici o orchestră care nu are odihnă în a prelua și prelucra valoroase piese autentice românești, și a le interpreta pe scenele din Canada și SUA.

*

- Plecarea spre alte orizonturi are varii motive.... Financiare, (căci, firesc e ca omul să dorească o viață mai bună), politice, religioase, divergențe de opinii socio-politice etc... Fiecare dintre cei care au plecat au o istorie personală a drumului ales... Încercăm să-l aflăm în cazul dumneavoastră...

- Emigrarea mea a fost o întâmplare, mi-am zis cândva. Acum constat, după atâtea vremuri tulburi, că n-a fost o întâmplare, că totul a

fost dispus și aranjat la momentul prielnic de către MARELE REGIZOR. Eram pe atunci în plin avânt patriotic, problemele existențiale încă nu ne rodeau din interior, parcă se zărea o lumină undeva pe linia orizontului, dar faptul că munceam în patru locuri, iar salariile încă dacă le ridicam după o jumătate de an... Ei, dar care fecior sau fiică de țăran din Basarabia nu cunoaște avaturile tinerelor familii care trebuie să-și întemeieze un cămin? Adică cei patru pereți, care să-ți adăpostească nevasta și copiii după asfințitul soarelui. Patru pereți îi aveam, dar școala și grădinița copiilor, întreținerea care te secătuia de ultimele agoniseli... Vara mai era cum era, vara copiii se bucurau de paradisul din curtea bunicilor de la țară. Mare noroc, pe atunci, să ai părinți încă în putere, care să-ți ia copiii pe vară sau în vacanțele școlare la țară! Devenise o tradiție în acest sens, dar adevărul e că nu exista pentru noi, cei de rând, o altă soluție ca să-ți îndepărtezi copiii de duhoarea și fierbințeala asfaltului din oraș.

Zic mare noroc, pentru că acești copii zburdați verile prin satele bunicilor, alergați după caprele din răpă sau după bobocii din ogradă, se deosebeau, erau altfel dezvoltăți, și fizic și intelectual. Ei cunoșteau două lumi - cea verde, întremătoare, de sub nucul din poartă sau a dudului de lângă cuptorașul de vară, și cea de cazarmă - a grădinițelor și școlilor din oraș. Doar faptul că soția mea a avut o mamă care ne-a ocrotit copiii sub acest aspect ne-a făcut să nu ne ruineze definitiv poverile vremurilor.

Acestor mame-bunici, văd prea bine acum, li se cuvin monumente înălțate, asemenea celor pentru deportați.

Spuneam că Marele Regizor m-a deplasat pe tărâmul de peste ocean, la un festival de folclor, iar un contract

de muncă privind o serie de orchestrații, pentru mine atunci floare la ureche, căci aceste orchestrații le făceam la Chișinău zilnic pe degeaba, neremunerat, pe când aici - mi se plătea o avere, nu alta, m-a făcut să zăbovesc prin aceste ținuturi, iată deja de peste 20 de ani. Nu știu cum ar fi evoluat viața familiei mele în condițiile de acolo, știu doar că aflarea noastră aici a redus la minimum febrila preocupare de a asigura pâinea și plata pentru școala copiilor.

- Depărtarea de țară presupune un gol... Cum ați ales să-l umpleți?

- Departele de țară a fost simțit mai acut în primii ani, când o telefonica ne costa cât un salariu de la noi din Basarabia. Apoi, de când cu internetul, timp de-am avea să ne împărtășim reciproc năvălirile inimilor noastre despărțite... Din alt punct de vedere, orchestra pe care am încropit-o chiar din primele luni, n-a fost ca să umplu un gol. A fost o necesitate! Trebuia să ne coagulăm într-un mod anume, atunci când eram puțini și dispersați prin natura lucrurilor, vatra jocului nu tot prin doi-trei muzicanți aduna sătenii de prin văi la hore? Iar eu, personal, să mă fi aflat și pe o stație orbitală, în capul meu tot ar fi răsunat partituri și variațiuni orchestrale.

Apoi stați, că depărtarea e o noțiune relativă, semnificativă e întinderea oceanului, care nu poate fi parcursă pe jos. Nu uitați că încă de pe timpurile țarului, în războiul cu Japonia, străbunii noștri au venit pe jos de la Răsăritul Depărtat. Apostolește au parcurs distanțele. Pe timpul războiului, în 44, un moș de-al meu a venit pe jos din Germania, dar citiți *Murgul din Crimeea*, de Ion Druță, să vedeți ce însemnau pe atunci distanțele. Ce să mai zicem de perioada deportărilor, când se străbătea sălbăticia Taigalei pe jos, în căutarea rămășițelor de familie despărțite din ordinul lui Stalin. Uniunea Sovietică se întindea pe două continente, pe o jumătate de glob, leații mei au făcut armata pe la Polul Nord, pe la Sahalin, o scrisoare expediată acasă ajunea timp de 2-3 săptămâni. Mai pe încoace, vai de mine, oare nu moldovenii vindeau răsărită prin piețele Vladivostocului? Și mături de mălai la Magadan? Erau cei mai prosperi indivizi, de ce ne mirăm acum? →

VERONICA BĂLAJ

Afișul spectacolului “Gala vedetelor” – martie 2015

Oare pe ei nu-i vâjâia dorul de baștină? Dar asta-i, că după ce agonisau ceva, după ce se săturau de climă vrăjmașă, „blin și ciort vozmi”, aveau unde se întoarce, acasă erau primiți, găseau un loc de muncă, iar familia îi aștepta. Adică noi avem distanțele imprimare în gene. Pe mine nu mă mai bântuie dorul de cei rămași acolo, pe mine mă preocupă drama și impactul zdrobitor al neînțarcerii. Să fie asta blestemul nedezlegat al tracilor? Cine a împânzit uscatul și a pus temeliile atâtor vetre de națiuni și civilizații noi?

- Au fost desigur și praguri de trecut, nu s-a desfășurat totul foarte roz... cred. Fiecare cu istoria, voința sa, șansele sale, lupta sa... Aș propune să personalizăm acest fapt.

- Care praguri? Oceanul, nu pragurile. Strămoșii noștri se refugiau în munți, pragurile erau doar stăvilare vremelnice contra hoardelor. Istoriile se aseamănă, azi poate niște unități au ajuns aici dintr-un spirit de aventură, ceilalți din motive de necesitate, de imposibilitate, de orizont închis. Drepturile omului! Păcat că nu au anticipat aleșii poporului cărările spre Turnul Babel. Dar dacă înadins a fost creată asemenea stare de fapt? Cine a venit să ia locul nostru? Chinezii, mongolii? Astăzi deja e criză de brațe de muncă prin ținuturile natale.

- S-a dovedit de-a lungul istoriei exilului sau al emigrării că toți cei care pornesc pe această cale sunt niște curajoși. Se adaugă și alte calități, dar curajul de-a o lua de la capăt într-o lume nouă nu poate fi ignorat. De unde v-a venit forța?

- E o mare diferență între curaj și disperare. Din câte cunosc, ai noștri nu că au manifestat abundență de curaj - cine avea nevoie de el? - dar frate bun cu disperarea mai fiecare. Curajul vine din disperare? Noi toată viața o tot luăm de la capăt. Și pe asta o avem deja în sânge.

Când s-au organizat colhozurile, părinții noștri de la care capăt au luat-o? Dar când li s-a întors câte o bucată de hectar de pământ, fără tehnică de lucru, fără cai și pluguri de arat, de la care capăt au luat-o? Dar când s-au pomenit cu agoniseala de la casele de economii devalorizată-furată mișelește, de la care capăt au luat-o?

Biografia noastră e un lanț nesfârșit de începuturi fără de sfârșit. Că vorba veche nu pe loc gol s-a născocit: Românul greu până pornește un lucru, că de lăsat îl lasă ușor. Sau - lesne e să termini lucrul neînceput. Pentru a supraviețui! Nu i-au trebuit nici curaj, nici disperare.

- Religia, credința v-a fost un sprijin spiritual, moral și aici, desigur. Cum ați REÎNODAT această relație, aici, într-o lume nouă?

-Lumea e aceeași peste tot. Depinde de individ cum se respectă și respectă principiile general-umane. Vorba e că în unele zone aceste principii chiar sunt funcționale. Iată de ce în aceste zone se poate munci, societatea evoluează mai organizat, există o minimă siguranță, fără de care individul nu se poate statornici. Și pasărea zboară cât zboară, dar până la urmă coboară la cuibul statornic. Iar credința e în sufletul omului. E pretutindeni cu el.

Noi ne-am născut credincioși și creștini. Mi se pare că omenirea se îndreaptă spre o religie universală. Nu poate îngădui Marele Regizor ca omenirea, ființele raționale, să se dușmănească, să se omoare din considerente religioase.

Ca și cum copiii unui tată, pe care îl iubeste fiecare în felul său, s-ar ciomăgi din iubire prea multă și mai dreaptă, mai adevărată față de părintele lor.

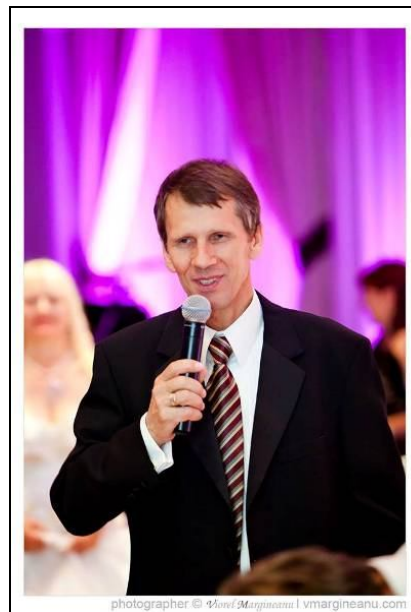
E cumva un haos în afară, UNICUL e în adâncurile noastre. Iar tradițiile creștine sunt frumoase și creatoare de mari valori spirituale.

Ca și ale altor confesiuni, pe care poate că eu le cunosc mai puțin. Dar nu mai vorbiți atâta de o lume nouă. Pita și brânza de puțină nu ne dă dreptul să ne motivăm inaptitudinile, ifosele și defectele proprii prin lumea nouă.

- Unul din punctele sensibile pentru orice emigrant este limba maternă. Dumneavoastră o păstrați, o iubiți, o perpetuați chiar peste mări și țări...

Orchestra "Rapsodia Română din Montreal"

Nicolae Mărgineanu prezentând un spectacol. „Această poză amintește de faptul că în spatele fiecărui bărbat de succes se află o femeie puternică”- spune dl. Mărgineanu

Aveți activitate foarte diversă, haideți să aflăm și noi cum e să porți țara în suflet? La noi, din păcate, azi dacă spui că ești patriot, pare ciudat, anacronic, exalatat, sau... nu prea interesant, ca să nu spun că unora le este rușine.. Mi-e rușine să recunosc asta, dar... e o realitate.

- Și cu limba maternă e ca mersul pe jos. Dacă ai decis să te avânți în largul oceanului, ești dator să te folosești de tehnică, de niște vehicule, cu înotul nu răzbești până la celălalt mal. Dar asta nu înseamnă că nu mai ai nevoie să mergi pe jos. Copiii mei, și o spun asta cu mândrie, sunt poligloți. Patru limbi le cunosc la perfecție, iar altele câteva - după necesități. Ei au însușit aceste limbi ușor și bine datorită limbii materne, adică limbii române.

La facultate, cunoașterea limbii române le-a fost de mare ajutor.

Starea lacrimogenă a necunoașterii limbii materne e o slăbiciune de caracter și o lenă a părinților, dar și un dezavantaj al copiilor. Nouă, basarabenilor, povestea asta ne e răscunoscută, dar nu ne-a învățat minte pe toți.

Se știe că în URSS nu erau priviți cu ochi buni cei care își vorbeau frumos limba română. Și dacă vine un timp al reîntoarcerii la baștină, copiii noștri ar trebui să îngroașe →

rândurile alolingvilor? Dacă eu aş fi în măsură să decid pe undeva, aş emite o directivă prin care toţi emigranţii să fie obligaţi să cunoască limba ţării de origine. Şi punctum.

- **V-aş ruga să ne descrieţi noua dumneavoastră identitate, clădită pe asumarea şi preluarea unor noi coordonate de viaţă, de cultură... Mai scurt spus, ce aţi păstrat de acasă spiritual, cultural vorbind şi ce aţi preluat, devenind astfel, oameni mai puternici, mai bogaţi ca fiinţă socio-spirituală?**

- Personal, nu am o nouă identitate. A fi cetăţean al unui alt stat (multinaţional) nu înseamnă a-ţi schimba identitatea ca individ. Dacă noi, românii basarabeni, am trăit în cel mai multinaţional stat, oare ne-am schimbat noi identitatea? Ea se clădeşte în om cu secolele.

Identitatea mea de român basarabean e foarte sănătoasă, călită, verificată şi admirată. Nu avem nevoie de operaţii plastice identitare. În faţa Divinităţii suntem toţi cu şanse egale. În faţa Lui contează cum ai valorificat zestrea cu care Te-a dăruit la naştere, şi dacă nu ţi-ai irosit darurile cu un neisprăvit, pe criterii de identitate. Nu sunt nici mai talentat, nici mai neajutorat din acest considerent. E o socoteală intimă, şi nu mă bat cu pumnul în piept că sunt cutare din cutare. Fac ce pot, am ţinut cu tot dinadinsul să organizez o orchestră, în muzică jubilează sufletul identitar. Am băgat de samă că e uşor să luneci în derizoriu doar pe acest criteriu. Întâi ne manifestăm ca om între oameni, apoi ca identitar. Dar corelaţia asta e atât de încleştată, că nu mă încumet să o desprind. Ştiu doar că nu sunt altul, că-s în Canada, la Montreal, sau la Chişinău, pios plecat cu fruntea în faţa mormintelor părinţilor şi neamului meu.

- **Aţi scris lucrări de specilaitate ... participaţi la evenimnete culturale de suflet şi răsunet... În Montreal măcar.**

- Cu scrisul cărţilor deocamdată nu mă pot pronunţa (lăuda), deşi mai am unele publicaţii şi manuscrise care ţin de specialitate (materiale didactice), repertoriu muzical academic etc.

Iar în privinţa „evenimentelor culturale de răsunet”, nu numai că particip la majoritatea, ba chiar la o parte din evenimentele cultural-artistice, la care avem între 500-700

de spectatori, organizarea revine cu desăvârşire - familiei mele. Mă refer la spectacole de folclor românesc, susţinute de orchestra „Rapsodia Română de la Montreal”. Ca urmare a acestor activităţi, „Gala Personalităţilor din Montreal” anul 2012, mi-a conferit titlul onorific „Personalitatea anului 2012, la categoria „PROMOVAREA CULTURII ROMÂNĂ”.

- **Prietenii CUM SUNT AICI? Românii se spune că nu se prea ajută, nu se prea înţeleg, sunt dispersaţi în biseri cuţe, grupuri... cu diferenţe însă... căci... până la un punct e normal să fie apropiaţi unii de alţii toţi care au aceleaşi preocupări sau principii. Merge vestea frumoasă că, la Montreal, românii sunt ceva mai uniţi!**

- Prietenii sunt peste tot aceleaşi. Şi depind de felul cum le cultivă persoana concretă. Eu am avut noroc de o soţie care a moştenit de la maică-sa darul de a-i aduna în jurul ei pe toţi - rude şi prieteni, fini şi prietenii lor, ori simpli conaţionali. Şi pe băieţii mei îi văd ca sprijin de nădejde ai comunităţii. Dar, vorba vine, nu-i pădure fără uscături, iar uscăturile pocnesc mai tare la orice adiere... Facem abstracţie de uscături.

Sculptură de Nicăpetre

Nicolae Mărgineanu, Şeful de orchestră a “Rapsodiei Române din Montreal” în timpul unui concert
- **Ştiu ca aţi construit puncte de reper cultural aici... să le numim măcar pe câteva dintre acestea...**

- „Orchestra Rapsodia Română de la Montreal”, în colaborare cu „Ansamblul de Dansuri Populare Româneşti HORA” este considerat ca un vădit reper cultural artistic în Canada şi în SUA. Apoi mai sunt membru fondator al consiliului de administraţie al „Asociaţiei Culturale Române” de la Montreal (ACR) şi preşedinte al „Fundaţiei Culturale DOR”.

- **Care-i legătura cu ţara, în afară de familie?**

- Invităm şi întâlnim diferite personalităţi din ţară, actori, muzicieni, scriitori, sportivi, politicieni iar publicul întotdeauna este impresionant şi impresionat.

În cea ce mă priveşte, legătura mea cu ţara este cât se poate de prolifică. Vin în ţară la ceremonii, colaborez cu cine mă solicită, conlucrez cu foştii mei colegi din lumea artelor.

- **Ce aţi schimba acum în România dacă aţi avea posibilitatea?**

V-aţi mai întoarce rupând din nou un fir deja ţesut? Am văzut că unii practică repatrierea...

- Eu şi soţia mea ne-am întoarce. Deşi vedem că am ajunge cerşetori pe la sponsori.

De cerşetori nu e criză în urbea de pe malurile Băcului.

Mai grav e că copiii mei, aici cu afaceri viabile, nu se regăsesc printre cei din ţară.

Ei nu ştiu a da mită, ei ştiu a plăti impozite şi sunt mulţumiţi de ceea ce le rămâne

- **Proiecte...? Oamenii de creaţie nu pot fără a-şi construi cel puţin mental o legătură cu viitorul.**

- Proiecte? De scurtă durată. Dacă vrei să-l faci pe Dumnezeu să rădă, vorbeşte de planurile tale.

IMNUL SOARELUI CĂTRE WAKA - TAGA

Oamenii Muntelui,
ai ultimului munte
ce-a vorbit către oameni
tot ce știa despre cer,
pe tobele lunii,
ca fiii de tunet, cu palmele bat:
"Iyahe nakoda, ehage nakoda,
e-ha-ge, e-ha-ge, e-ha-ge,
ehage nakoda....",

dar Omul Alb nu înțelege
niciun grai de-al pădurii,
decât limba-i de sârmă ghimpată
rupând căprioarelor carnea.
El nu a citit "Cartea Zimbrului",
pe care Marea Câmpie ne-a
scris-o,
nici "Cartea Vulturilor",
cum să rămâi de-a pururi tânăr,
iubind.

Tot el ne-a spus
că oasele noastre-ar fi albe.
De la Munții-cu-Șira-Spinării-
de- Stâncă
și până la Marea Câmpie,
oasele noastre, albele...
Bine-ai grăit, Omule Alb,
fratele geamăn al morții!

Nu pielea,
ci tobele noastre sunt roșii,
ca inima
Atotputernicului Waka-Taga,
ca flăcările
iubirii din arderi de tot,
ca buzele
ce-au sorbit din săruturi rubinul
și cântă
ca duhurile roșii prin arțari:
"I-ya-he na-ko-da, e-ha-ge na-
ko-da,
e-ha-ge, e-ha-ge, e-ha-ge,
i-ya-he, e-ha-ge na-ko-da..."

PRE LIMBA LUI WAPTA

Izvorul Alb
a ajuns la noi pe pământ
din cântecul înalt către Yoho.

Fetele
beau seara pe furiș
din limpezimea lui
și privind spre vârful lui Yoho
își pun o dorință în gând.

În limba lui Wapta
și-al cornului de aur al lunii
taina Izvorului Alb

s-ar putea tălmăci
"voal-de-mireasă-cântând".

Știu ele ce știu...

Îndrăgostite
beau seara pe furiș
și privind spre Vârful-lui-Yoho
zâmbesc între ele
aceluiași dor.

UMĂRUL PĂRINTESC AL LUI YOHO

"Și s-a suit în munte. Si era
singur."

Din soare,
numai atât ați putut să-nțelegeți?
Doar umbra?

În fiecare seară
pe umăr lui Yoho-i adoarme
durerea ca soare,
unica stea alungată
din părinteasca ogradă a nopții.

Primul născut
singurătăților lui...
Toată averea de-acasă,
umbra - ca ultimă haină
i-a dăruit-o omului,
veșmânt spre ființă,
ca jertfa să-i fie deplină.

"Tu,
Kitchi Manito, prin firea culorii,
au învățat-ai pre oameni
să-i cânte lumina?"

Luminătorul zilei
suspină prin somn.
Desigur visează că-i om.
Fiii Soarelui
îl biciuiesc a doua oară
până la umărul părintesc
al Răstignirii pe munte.

Și era singur,
fără de umbră în noapte.

TEEPEE

...și trăgând din împrumutul de
pipă
l-am rugat
să ne vorbească de teepee,
iar el,
zâmbind peste umărul meu,
cuvântă sie însuși amar:

"Niciodată să nu te încrezi
în cuvintele Omului Alb..."

Mereu sălășluirea i-a fost
în afara numelui său.

Teepee
sunt hărțile noastre în formă de
con,
din piele de urs, sau de zimbru.

Fiecare lucru are un teepee
pentru duh bântuind lăuntricul
lui.
În piatră
e duhul de munte,
în apă
e duh ce-a zburat peste ape,
de-aceia îl vezi după ploaie
cum își rotește coada,
păunul ce-și bea curcubeul.

Iar noi?
Toți - manito de teepee,
ca melcii-n cochilia lor.
Harta e numai o haină
de primenit pentru școală
izvorul apei de foc,
la fel și
ghețarii, muntele, marea...
Noi locuim în nume,
precum în inima îndrăgostiților
duhul roșu al vinului.

Niciodată să nu te încrezi
în cel nenăscut în teepee.
În afara cuvântului
el își are sălașul,
și-atât de departe de numele lui,
că lacul și codrul și marea
sunt scrise de el pe hârtie,
hârtie uscată, vopsită și tare
ca inima Omului Alb.

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

(Din volumul în lucru
TESTAMENTUL LUI YOHO)

Autori și cărți

Preotul Dumitru Ichim sau paradoxul unei existențe lirice asumate

Poezia ca activitate umană și estetică se bucura în Grecia antică de o bine-meritată reputație, ca formă de comunicare dintre muritori și tărâmurile olimpiene ale zeilor.

În lumea romană, categoriile estetice au evoluat, transformându-l pe poet atât într-un trudnic al cuvântului înaripat de sens și emoție, dar și într-un oracol cotidian al adevărilor mereu-ascunse și niciodată revelate, al tainelor lumii înconjurătoare.

Această putere de a transcede creația și de a privi cu vizionarism esențele lucrurilor prin puterea sacră a poeziei a fost preluată de către trăitorii și cugetătorii Bisericii creștine, care au transpus prin poezie atât extazul întâlnirii cu Cel Necuprins, dar și adâncurile doctrinare ce scăpau atenției colective.

Nu este de mirare că întreg cultul Bisericii și iconografia sunt de fapt poezie? Că Sfântul Simeon (+1022) sau Sfântul Grigore de Nazianz (+390) înaintea lui, numiți Teologi de tradiția nedespărțită a Bisericii, și-au exprimat dorul divin prin intermediul poeziei?

Că în perioada recentă, preoți și teologi ca Valeriu Anania, Tudor Argezi, Daniel Sandu-Tudor sau Nichifor Crainic și-au exprimat aleantul spiritului sau durerea lanțurilor prin bucuria acceptării suferinței în rimele înscrise pe pergamentul sufletului lor?

Acestei tradiții sfinte de glăsuitori ai tainelor cerești și ai abisului simțămintelor umane se face urmaș și Părintele Dimitrie Ichim.

Preot cu și din duhul lui Mihai Eminescu și George Bacovia transplăntat dincolo de Ocean în timpul urgiei comuniste, părintele Dumitru a pus împreună slova bisericească plină de aroma cuvântului sfânt din bătrâni cu adâncurile teologiei și contemplației personale pentru a oferi celor care îl citească rodul bun al ostinelilor sale scriitoricești.

Membru al cenacului "Mihai Eminescu" de la New York, implicat mereu în nenumărate activități literare și de simțire românească, sacerdotul

Dumnezeului Celui Viu s-a convertit pe sine în hierofantul cuvântului poetic, mereu pendulând pe axa versului inspirat de marile avânturi ale sufletului (eros și tanatos) și de bucuria spirituală a lui Hristos cel Înviat.

Precaritatea vieții și bucuria reînălțării cu iubirea asumată și filtrată prin flacăra trăirii duhovnicești descriu versul preotului băcăuan.

Format la școala înaltelor trăiri estetice ale lui Nichita Stănescu, Ion Barbu sau Marin Sorescu, Dumitru Ichim aduce în poezia românească prospețimea trăirii sale spirituale intense, volubilitatea cuvântului, dibăcia versului, trăirea cuvântului și extragerea de sens până la rafinarea completă a acestuia în poezie ca abis revelator al cunoașterii estetice a Absolutului.

Cele două volume de poezii ce fac subiectul acestei cronici de poezie respectiv *Jumătate de inel deasupra Oceanului* – *Poezii de dragoste* (2012) și *Șarpele de aramă* (2014) pun bazele unei noi condiții existențiale a poetului slujitor al dumnezeirii și anume aceea a „sacerdoțului liric”. Sub pana lui Dumitru Ichim, cuvântul poetic se transformă din instrument de comunicare a adevărului în materie revelatorie la nivel ideatic și sensibil a Frumosului și Iubirii, el captând nu doar atenția cititorului, ci și sufletul acestuia. Dincolo de cuvinte de apreciere golite de sens, graiuri-

le poetice ale lui Dumitru Ichim împletesc în mod fericit bucuria iubirii cu cea a întâlnirii dumnezeirii, care devine în ochii poetului sacerdot prilej de participare și angajare fericită în plenitudinea vieții: „Pe buze degetul îmi pui./ Făcându-mi semn să tac./ și tac, dar amândoi zâmbim./ Să știi că l-am închis afară,/ cu sabie cu tot, pe heruvim!” (*Arhanghelul ni s-a părut o tufă de bujori*, p. 22)

Așa cum este prezentat de poet, episodul liric al iubirii la adăpostul îngerilor, natura ludică a personajelor, transformarea lumii angelice în pretext și prilej de fericire amintește cititorului de pericopa biblică a Sarei, soția lui Avraam, care pentru un surâs în preajma Treimii a fost răsplătită cu un copil la o vârstă înaintată. Această racordare lirică la literatura sapiențială a cuvântului biblic conferă autorului libertatea spiritului pe care numai poezia ce proclamă iubirea ca antecameră a dumnezeirii o poate oferi.

Dacă *Jumătate de inel deasupra Oceanului* confundă în mod fericit dumnezeirea cu iubirea pentru oameni, celălalt volum prezentat reprezintă o incursiune antropologică în teoria omului căzut, a mărului care a născut izolarea omului de Dumnezeu, a lui Iov celui prigonit, a unei lumi apocaliptice căzute dar răscumpărate prin iubire. Într-una din poeziile sale, adevărat epitaf spiritual al depășirii morții și al precarității vieții, printr-un exercițiu liric al poetul-sacerdot se transpune în rolul lui Iov, metaforă a suferinței dar și a apropierei constante a omului de Dumnezeu: „Ah, nu cumva să uiți!/ Va trebui să mergi cu el,/ cum cere târgul,/ pe scurtătura/ drumului de apă/ de la izvorul inimii/ până la bobul din pleoapă,/ așa cum v-am croit /când v-am luat măsura/ mărimei de inel”. ()

Substituind luptei și dialogului constant dintre Iov și Dumnezeu propria viață și fericită însoțire în viață cu cineva ca analogon al crucii salvatoare, părintele Dumitru Ichim ne face să ne împărtășim deopotrivă din sacramentul suferinței împreună-împărtășite a căsniciei creștine, dar și din comuniunea constantă și apropierea cu Dumnezeu făpturii. Depășirea acestei condiții vremelnice prin căsătorie și dragoste își găsește confirmarea lirică în alte expozeuri poetice →

IONUȚ BILIUȚĂ

ale Evangheliei, dar și a tradițiilor irenice ale satului și comunităților ortodoxe românești. În ziua praznicului Învierii, avântul poetului devine unul mistic, aproape de comuniunea cu Dum-nezeul Cel Înviat: „Cât, Doamne, Te-am dorit!/Cuprinde-mă/și arde-mă de-i cu puțință,/în învierea Ta ca să mă strâng,/ să Te culeg./ Cu cât Te-mbrățișez mai mult,/ mi-s brațele/ tot mai setoase-n necredință./ Nu pot să cred, Te văd dar parcă-s orb,/ nu-mi ești de-ajuns iubirii să Te sorb./ Nu cu un deget, ci-mbrățișarea plină!/ Ai înviat și nu Te las fiindului/ părere./ Iubirea Ta o simt acum deplină!/Prin mine ești a doua Înviere –/ hemoglobină cu hemoglobină!” (*A doua Înviere*, p. 47)

Metafora lui Iov este reluată într-o altă poezie, și anume “Cină de Taină” (p. 49), motiv al precarității condiției umane în fața divinității. În opinia lui Dumitru Ichim, sacrificiul personal al lui Iisus este comparabil cu cel al iubirii erotice dintre bărbat și femeie, sacralizarea iubirii devenind icoană a lumii transcendente: „Cana de lut/ nu scăpăra nicio stea./ Cândva fusese inima lui Iov,/ și acum /tăcea,/ dar când a atins-o/ a tresărit lutul ei/precum/genunea-n suspinul de hău:/ Facă-se voia Ta,/ precum în cerul Tău...!”

Iubirea în cuplu în cheie lirică devine în viziunea lui Dumitru Ichim o re-editare a creației dumnezeiești, prin care toate fundamentele lumii sunt re-create.

Pe urmele lui Paul Evdokimov și a altor gânditori ruși ortodocși din exil, pentru poetul canadian, sacerdot al Cuvântului, dragostea conjugală ca analogon al dumnezeirii va fi una din permanențele și licențele stilistice cel mai des uzitate, cu vădita intenție de a reînnoa firul rupt dintre lumea secularizată și dumnezeire.

Slefuitor al cuvântului, sacerdot al poeziei, spirit ales, de o sensibilitate lirică rafinată, creația poetică de valoare a preotului Dumitru Ichim continuă tradiția marilor săi înaintași și se leagă organic cu pământul moldovenesc din care își trage seva și rădăcinile.

Deși prea puțin cunoscut în mediile poetice și literare din România, fiind una dintre prezențele vii ale exilului, opera lui Dumitru Ichim se cere receptată atât în mediile literare cât și în cele teologice.

"pe unde-a umblat Dumnezeu", crește un Înger

La începuturile literare, "în noaptea sfântă din grăunță", a scris haiku, a evoluat spre tanka - forme ale poeziei extrem orientale, în care trăirea e sugerată doar în câteva exemplare silabe (*Pasărea cu șapte aripi* amintește de motivul heraldic al *păsării cu trei picioare* din ținuturile - arhipelag și peninsule - ale Soarelui-Răsare). Și ce este mai subtil, mai plâpând și mai aproape de simplitatea dumnezeiască decât un haiku de Bashō engravat pe o piatră, într-o grădină japoneză, păstrată în feeria lampioanelor!

Aici, totul este esențializat, până la linia continuă - cea care era căutată și de Brâncuși: "Am șlefuit materia pentru a afla *linia continuă*. Și când am constatat că n-o pot afla, m-am oprit. Parcă cineva nevăzut mi-a dat peste mâini"¹. Transferăm această importantă mărturisire a sculptorului pentru că ea își revarsă rostul și în scrierea unui poem, în a cărei structurare, poetul trebuie să trăiască asceza desăvârșită a textului. După toate canoanele.

Este ceea ce arta poetică occidentală a fixat: "Prinde elocvența și rupe-i gâtul". Amintit de orice *introducere în poetică*, acest vers al unui poet francez a făcut carieră.

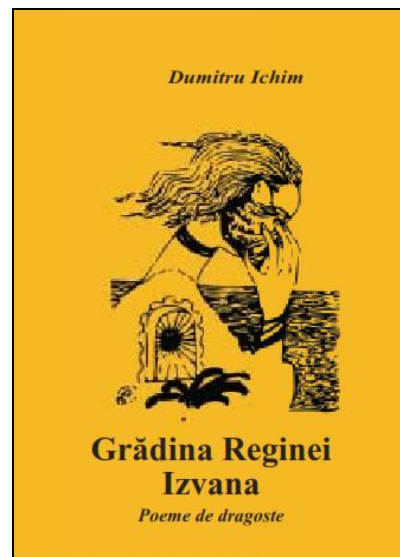
Dar, prin această reducere la esențial, la diafaneitate, la *haiku*, pășim în "pământul transfigurat"² care are, printre avatarurile sale, și "frumusețea care va salva lumea".

Acest tărâm al diafaneității e un tărâm în care poetul își spune: "Aici nu sunt decât eu!" Dar el este generos și smerit foarte și împrășteie viziunea sa, într-un joc de artificii vizuina-bil. Tot ce atinge, tot ce privește are șansa de a deveni poem, în alchimia tainică a proceselor și transferurilor în creație. Deși, "tot ce-am strâns e pleavă". Cu toate acestea, în jocul cu îngerii "de-a v-ați ascunselea", "cu poemul meu/ L-am ospătat până-n amurg pe Dumnezeu". Iată de unde plecăm.

Și, peste toate, începutul de lume, "clipa înspăimântată" în vortexul cosmic.

¹ - Petre Țuțea, *O întâlnire cu Brâncuși*, în Rev. *Rațiunea Mistică*, 2009.

² - Ioan Alexandru, *Pământ transfigurat*, B.P.T., Ed. Minerva, 1982.

Dar și bucuria de a trăi în Urania, în lumina corpusculară - cea "urzită", "fără de stative, fuscei, hemoglobină".

Câteva poeme mi-au amintit o întâmplare cu un copil căruia i-am spus: "Ai 4 ani și tu ai un Înger. Roagă-te, cu îngerul tău, pentru mine!" După o cărăruie și o colină, el m-a întrebat: "Spune-mi: îngerul meu crește odată cu mine?"

În poezia lui Dumitru Ichim, crește un Înger, care apără spațiul, păpădiile, narcisa, orhideea, trifoiul, bujorul, șofranul, trandafirul, trandafirul sălbatic, trestia, o albină, crinul plecat dintr-o icoană, crinul "cu patru aripi gata pentru zbor", "un cireș ce peste noapte înflorise", magnolia, salcâmul care înflorește "pe limba sa"; apără copilul de "stingătorul de lumânări", a cărui "vorbă / întotdeauna a fost veche / ca iarna putrezind"; dar iată, în preajma copilului, și un "înger mai mic / o fi adormit pe jos / și trebuie să-l care pe umăr / până-n pătuțul lui / din norul curat de culcare". Căci, "prin ochii copilului / trece o umbră / mult mai subțire / ca borangicul serii / în ecou..." Aflăm că "împărăția-i dată / celor ce-nfloresc / să zboare / cu toate patru aripi deodată". Universul floral nu are, în el, nimic exotic, nimic străin pentru că este nevedit din "flori / din neamul celor ce se aduc / în Vinerea Mare pe epitaf". Copilul, mereu prin preajmă cu "firul subțire de rază", anunță: "Am aflat cine lucrează / în spatele somnului Meu / și Mă trezesc prin livada de vis / pe unde-a umblat Dumnezeu".

Este "copilul universal" care atinge pânza de miracole a lumii: el →

NAZARIA BUGA

spune mereu: "Știu!" Scoasă din "ascunzișul hainei" sale, copilul atinge universul, cu o narcisă. Copilul, el însuși "mai înalt decât crinul", îl ceartă pe Archange Gavriil, dintr-un trefond ușor suprarealist, că și-a pierdut crinul său, ca pe un fiu: "Te-ai rătăcit / de îngerul tău păzitor? / Nu-ți fie teamă, am să te ajut".

Discursul vespéral al Îngerului (care își desfășoară peste tot filologiile sale), fie și ca "semn al depărtării", apare în contrast cu "stingătorul de lumânări" - "demonul din a XXI vale"³ care sparge și amenință simetria lumii, iar lezarea simetriei pune accente pe viața copilului - le Petit Prince - care, prin narcisa lui, restaurează teritoriile: ale sale și ale altora.

Fiecare poem are o epică ("vântul care ridică stuhul"). "Pe scurtătura drumului de apă", "drumul apei" desfășoară și el ten-siuni epice: "dă-mi moștenire pustiul/ așa/ cum numai dunele / știu-!" dar "pleiadele / treceau pe lângă ei înflo-rind / cu lumina în șoapte". Un alt în-ger "desena pe unda apei / precum un inel / tămăduitoare trecere".

Rezolvarea poemului e dureroasă: "Ia patul tău... / că se cuvine ca îngerul morții / în patul tău să moară".

E posibil ca Îngerul, în cele din urmă, să spună: "Eu sunt Raphael îngerul. Și, de am băut și de am mâncat la masa aceasta, doar ochilor voștri li s-a părut aceasta"⁴. Coborâm în anghelologie. Textul trimite la o proză (foarte scurtă) a "ultimului val" românesc: "ploile care se întorc în cer"⁵ - cu umbra lui Dumnezeu peste oameni, în "jocul secund" pe care numai Dumnezeu îl îngăduie ca atare.

Poezia caută, precum Pilat din Pont, "Adevărul / umbra lui / în numele tuturor urmelor". În "Vinerea Mare", "copilul universal"⁶ vede în albină un înger. "Omoar-o să nu te înțepe!", îi spuse, din lume, mama. "Mamă, dar oare / nu mi-ai spus / că la moartea lui Doamne-Doamne / nu se lucrează / că-i Vinerea Mare?"

Poetul e arghezian, în căutările și suișurile sale: "Lasă-mă să Te sorb din lumină / până se va face întuneric / peste tot pământul" sau "Cuprinde-

mă / și arde-mă de-i cu puțință/ în în-vierea Ta ca să mă strâng". Îl descoperim pe Arghezi (din *Duhovnicească, Heruvic, Psalmi, Între două nopți*), cu al său "Vreau să te pipăi și să urlu: Este!" ori în "Sufletul meu deschis ca șapte cupe / Așteaptă o ivire din cristal".

Întrebarea este ("când unul dintre noi / deja se pierduse / celui alt în oglindă"): ce s-ar fi ales de această Poezie - cu motivele, temele și subtemele ei - dacă autorul ar fi rămas în această Românie profundă, ancorată, cu dramele ei, în Dragonul Carpat; România - generatoare, la nesfârșit, de polisemie și metaforă? Consider că autorul, în ceea ce-l privește - esențial - , a înfăptuit raptul cel mai dureros: și-a smuls rădăcinile "adânc înfipte în pământul neamului"⁷ său: "tăcere subțire și albă / din miresmele pâinii".

Pentru că poezia sa, "ca-n stema-mpăratească-a unui spic", e scrisă - cu toată universalitatea teologală a motivelor - de parcă ar fi încă aici, în România, patria durerilor-fantomă, dar și a epifaniilor cotidiene: aici unde "transcendentul coboară"⁸ și "doar numai ție ți-a fost hărăzit / ca să bei / din primul potir de lumină". Dar poetul, în pofida tuturor distanțelor, se face o "scară plină de îngeri / corcoduș înflorit în noaptea de denii".

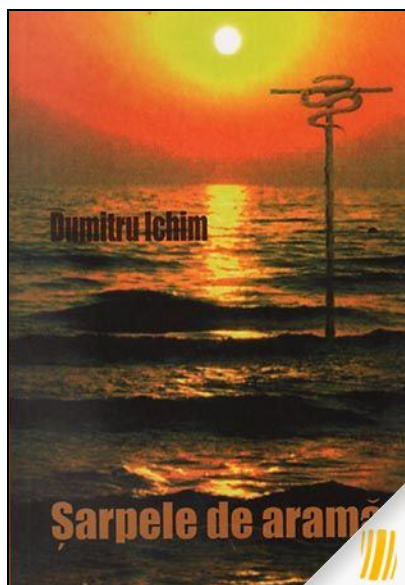
Elementele predicative suplimentare (din mica "filocalie vorbită"), dubla determinare sintactică, evaluările de sintaxă, fenomenul de dizlocare - atât de drag achizițiilor postmoderne,

toate, și multe altele, creează acele fericite "sfere lexicale", prin care *Șarpele de aramă* își dobândește autonomia. Fiind "o piatră" pentru "templul său", e timpul să-și aibă definit acel teritoriu, numai și numai al său, în "pustiul" și-n metafizica acestei lumi.

Arsenalul poetic provine din registre diferite ale românei vorbite, din "polenul de făină" (fluierul stăni, pită, căușul palmelor, fărâmtura de pâine, hălăciuga, scrin, hultani, hârbă,...), pe care autorul le transfigurează, în rostul lor, uneori, "cu totul și cu totul de aur", căci "era căușul palmelor de înger / plin de minune și apă". Trăim, prin poezie, într-un univers transfigurator: "vârful lui de toiag / după lovirea în piatră / precum un migdal înflorise". "Învățați de la sămânță întâi.../ iar toate celelalte le voi întoarce vouă".

Și, pornind de la o formulă ca aceasta, s-ar putea scrie un Acatist: "Marie / și pururea Fecioară / așteptărilor mele-mprumută / Pruncul tău și al Duhului Sfânt". O împrumutăm noi înșine ca pe o rugăciune, cea mai scurtă. Unul din marii duhovnici ai Ortodoxiei⁹ spunea: "Împrăștiati chipul Maicii Domnului".

Făcând abstracție de titlurile care secvențează ansamblurile, această carte are traseul unui poem de amploare, este recursul la Geneză și la frumusețea de neegalat a trăirii în lumina fără asfințit a Evangheliei. Este o "împrăștiere", un elogiu adus Mariei, "loc de întâlnire între Dumnezeu și om"¹⁰. Arhetipul feminin, acoperământul fragilității omenești, "cu Pruncul înfășat în axion". Este o sesizare (cu mijloacele prozodiei) a ontologiei femininului: univers în care "singurul lucru nou sub soare" este Întruparea Fiului lumii: chemarea de a-L întrupa. Arhetipul *Teotokos* e suveran, dincolo de sacerdoțiu și de ierarhie. Iar "cea mai frumoasă mamă din lume" își desfășoară, cu egalitate desăvârșită, lecția ei de pedagogie sacră: mereu ea "privește spre Copil / din spatele lui Dumnezeu". Iată poemul care →

³ - Cum l-ar fi numit, la mijlocul veacului trecut, în *Hiroshima* sa, E. Jebeleanu.

⁴ - Cartea lui Tobit.

⁵ - Dan Stanca, în rev. *Rățiunea Mistică*, 1994.

⁶ - G. Călinescu l-a bănuț pe Ion Creangă, în *Amintiri*, că ar reflecta universul "copilului universal".

⁷ - Cum ar fi spus Sadoveanu, într-un jurnal *Anii de ucenicie*.

⁸ - Lucian Blaga, *Spațiul mioritic*, Ed. Cartea Rom., 1936

⁹ - Ioan Negruțiu, *Accesul la memorial*, Ed.

Sfântul Gheorghe-Vechi, Buc., 1999.

¹⁰ Paul Evdokimov, *Femeia și mântuirea lumii*, traducere de Gabriela Moldoveanu, Ed. Christiana, București 1995; *Sacrement de l'amour (Le mystère conjugal à la lumière de la tradition orthodoxe)*, Éditions de l'Épi, Paris, 1962; *Le sacerdoce royal: état charismatique du chrétien*, în vol. *Le Mystère de l'Esprit-Saint* (autori: H. Cazelles, P. Evdokimov, A. Greiner), Maison Mame, Paris, 1968.

edifică: "Pentru că tu ești mama,/ ești la fel de frumoasă/ca această piatră ce ți-am adus"/grăi către Fecioară/ Copilul Iisus."/E rotunjită de ape și vise/pe dinafară"/Are pleoapele-nchise, dar nu doarme/ somnul rotundului greu/ ca Iacob la capăt de scară./ Piatra aceasta își amintește/ceea ce nimeni nu știe/cum îngerii cântau lui Dumnezeu,/ pentru prima dată lumina rostind-o/cu numele ei de Marie,/din rază în rază/ecoul suind./Piatra aceasta nu doarme./Ascult-o!/ Perdeaua e trasă./ Tăcerea-i întreagă, / Cu pleoapele închise,/se roagă ca tine, / la fel de frumoasă./Lumino!/Cum ar putea să doarmă/când Dumnezeu de departe/s-a întors acasă!"

Iată și o definiție a oglinzii: "o apă / în care ai putea să te vezi / ca și cum ai fi încă o dată". Era pe când "înflorise luna".

Oricum, poetul își are "jumătăteea" sa "de inel deasupra oceanului".

Poemul navighează peste acel tărâm "al salvării", soteriologie pe care o regăsim, până târziu, în exegeza teologilor care păzesc pragurile: Georges Barrois, Thomas Hopko, J. Meyendorff: "La chute inaugure l'histoire du salut. La femme personnifie une énergie immanente à l'humanité qui s'oppose à la puissance du Mal, personnifiée dans le Serpent. Il y aura hostilité entre sa descendance et celle de la femme. Il la blessera au talon. Mais le Fils né de la femme lui écrasera la tête"¹¹.

Dar iată, aflăm că "pe ascuns / plânse însuși Dumnezeu" - imagine care rămâne prin paradoxul ei. Asta, de-ar fi să ne referim la "pustiul" acestei lumi: "Am fost până la soare, / bătându-i în poartă, / dar nu era acasă". De fapt, poezia lui Dumitru Ichim e o răsturnare de canoane, e un tumult în care limba română se refractă, din nenumăratele fațete ale prisme. Se primenește, se schimbă la față ("Dă-mi rănilor Tale că tare mi-e frig"), arondată de multitudinea de sintagme care iau cu asalt ființa poetului - transferul de durată (și imperceptibil) de la "chip la asemănare", către un apex desăvârșit. Versul liber, departe de constrângerile formale, îngăduie limpezimi în apele sensului, defrișându-se și tulburându-se acele mълuri în care cresc neapărat

rădăcinile crinilor.

Neologisme precum *hemoglobina*, *algebra*, *paradoxal* intră și ele în planul "atoateșătorului" ce-a "întrapat/ din lumină primul trandafir". Dar neologismele stau cuminte pe lângă alte forme de tezaur: *porfira*, *vizon*, *fîret de aur*, *ița*, *ghemul*, *spata*, *stative*, *fuscei*, *mosor*, *borangic*, *(ne)năvădit*, *"vorba proastă"* (cu sensul de "simplu"), *știubeiu*, *chiler*, *harang*, *"turta sfântă coaptă pentru Cină"*...

Poetul ("și-n slavă și-n osândă"), cel din alternativa kierkegaardiană, este fiul picăturii de apă, în chiar miracolul de a avea *apa* adusă din adâncuri de incantații colective și de solomonarii de altă dată; el îi contemplă "metamorfozele" "de rouă, promoroacă și boare, / stihie trecătoare / de curcubeu și mlaștină". Și trebuie să descoperim "cum scria cerul pe lut / cu litere în formă de cuie". Poetul se "îmbracă-n stihar de sărbătoare / ce-o viață-ntreagă l-am țesut cu calm". Poetul e locuit de Ierusalim, când "a doua oară se arată Dumnezeu". E momentul *epiclezei*! Trăim într-un univers floral, ca-ntr-un desen executat pe o mătase foarte fină: "la Cina de Taină / înfloresc din psalmi... cireșii". "Lacrimii mele îi este de ajuns chiar și o șoaptă de înger". Aceste ultime sentințe enunță că poetul e familiarizat cu constrângerile diafane ale haiku-ului. Dintr-o "apocrifă" - au apărut atâtea - aflăm "pe iazul somnului, / că de pe patul de crini / plecase Maica Domnului", iar în locul ei - imagine de avangardă - "înflorise Coroana de Spini".

"Cum numai o mamă poate să fie colind", într-un sat atemporal din Valea Uzului, "s-au dus / cu colindatul, ca melcii-necet urcând spre cer, cu casele în spate, cu tot satul..." Apoi, supra-spiritual, totul este jur-împrejurul "mesei de seară în Nazaret": "Ca în orice casă de la țară / e mai multă pace decât mâncare / dar destulă pentru prânzul de seară". Pe ulițele satului ancestral, "miroase a colaci, a pâine coaptă"/ și-a amintire veche / uscată-n busuioc".

"Gândurile", "vorbele", "zborurile" "visurile" "păcatele" fac, și ele, parte din viața complexă a poetului. Totul e Frângere.

Cartea este o apologie a bobului de grâu, într-un univers înmiresmat, agrest, familiar, căci "miroase a lumină / din pâinea aburindă de la Cină". Chiar "alfabetul luminii" e "a-

Preoții poeți Theodor Damian și Dumitru Ichim

prins în sămânță", iar "Duhul e scris în grăunte". Viața e concentrată în universul mic, mereu pe miracolul posibilei germinații. Al Încolțirii fundamentale. Grăunță, grăunte, sămânță, dar și Spicul, "cu pecetea Duhului" sunt un elogiu al pâinii "cea spre o ființă", "Pâine / din fecioara-făină". Prefacerile Pâinii, în acest efort al transsubstanțierii, vin dinspre sămânță, semințuri, clipa încolțirii din "țarini", până "la saci de grâu în colțul de hambar". E prețul rodirii și al ritmurilor sempiternelor. Poetul e fericit pentru că i s-a spus: "Doar numai ție ți-a fost îngăduit / ca să bei / din primul potir de lumină". Peste roua grădinii arhetipale, peste roua trandafirului, poetul "macină stelele toate / până la ziuă". Mereu e tangent la eforturile "atoatecreatorului" și își are rostul bine definit, între alte elemente de fizică a pământului, căci i s-a spus: "din toate ale Tale, Te-adun cum pot, grădină! / De eu nu ți-aș fi umbra, cum poți să fii Lumină?"

"Florile au fugit din flori / și au rămas fructele. / Fructele au fugit din fructe / și au rămas semințele. / Semințele au fugit din semințe / și s-au ascuns în pământ. / Pământul a fugit din pământ / și s-a ascuns după frunze". Iată o evaluare evolutiv/ involutivă a "lumii epifenomenale".

Cum "nu poate pieri fiul atâtor lacrimi", e vremea să se întoarcă Fiul Risipitor (omul, în finit/infinital problematicii sale), să se întoarcă din ecoul angoaselor care spulberă lumea, să se întoarcă din secolul contradictoriu și atât de nefericit: "Tată, mi-e noapte, Tată, mi-e frică! / Nu se mai vede drumul acasă / Lumina-i ruptă / Punțile toate s-au frânt sub dorul / de mine însumi, risipitorul"; "Doare tăcerea, dar eu tot te strig / De Tine mi-e foame și tare mi-e frig!". Este aici și acea "noapte groasă", "noapte grea", din recuzita argeziană. →

¹¹ - *L'alterité homme-femme*, în *Le ministère de la femme dans l'église*, Les Editions du Cerf, 1987, Paris.

Pentru că, în "transfigurarea paradisiacă a infernului terestru", trăim în *rezonanță* și în lumea "corespondențelor"; imaginea lui Iisus "pe marea-nvolburată" mi-a amintit de impresionanta partitură "Sfântul Francisc mergând pe valuri" - transpunere pianistică de către Franz Liszt a meditației de după "anii de pelerinaj". Franz Liszt - abatele, în cele din urmă.

Ne axăm pe simultaneitatea pe care o presupune arta tuturor timpurilor, în idee, intuiție, (im)permanență: Novalis fixa "calea ce duce înlăuntru" ("au dedans de soi même"), prin tulburătoarea afirmație, "l'éternité et ses univers, le passé et l'avenir sont en nous ou nulle part". În acest univers pnevmator, Iisus Hristos a sosit în ipostaza Mielului (A) care s-a adus pe Sine ca Jertfă (Ω), Început și Sfârșit. Agnus Dei, la care se referă poetul: "în care Dumnezeu, / deodată, / se vedea pe sine însuși / pentru prima dată / ca Tată".

Nu în cele din urmă, trebuie să amintim respirația de prerie americană a poeziei veacului XX: William Carlos Williams, Wallace Stevens, Carl Sandburg, Ezra Pound, Edgar Lee Masters, Langston Hughes, Emily Dickinson (descoperită, ca poetă, în veacul amintit XX, deși trăise în secolul XIX); iar, într-un profund astăzi, Tess Gallagher, precum și scriitorul (traducătorul de poezie românească) Adam Sorkin,...

Poetul român, e de presupus, a îndurat influența "jurnalului" său american, la nivelul versului liber - tehnică ce i-a îngăduit să aibă - în excelsior - spațiul fulgurărilor poetice, sugerate mai înainte.

În "... drumurile care se despart și se afundă în lume"¹².

Șarpele de aramă e "jocul secund" barbilian, e "mântuitul azur", e Timpul pe care, "în curata răcoare", se reflectă pe sine, în alchimia dureroasă a Creației, e iluzia dintre Răsărit și Amurg, e vreascu care se face măr înflorit, sub puterea de nestăvilit a metaforei.

Totul este metaforă, este sens și harismă care se transferă până în lumina materializată a Cuvântului. În *Șarpele de aramă*.

*

Dumitru Ichim s-a născut la 14 august 1944, în comuna Dărmănești, jud. Bacău – România; fiul lui Dumitru Ichim, cântăreț bisericesc, și al Elenei (născută Camara). A urmat Seminarul teologic de la Mănăstirea Neamț (1959-1964). Este licențiat al Institutului Teologic din București (1968). Teza de licență e susținută cu prof. Petru Rezuș; Cursuri de doctorat în Teologie dogmatică, între 1968 și 1970 la București, sub îndrumarea prof. Dumitru Stăniloae. Studiază la Seabury-Western Theological Seminary, Garrett Methodist Seminary, ambele din Evanston, Illinois, și la McCormick Presbyterian Seminary, Chicago, Illinois (1970-1972); continuă studiile ca bursier al Consiliului Mondial al Bisericii la Princeton Presbyterian Seminary, Princeton, New Jersey (1972-1973). Îndrumător al tezei de doctorat, intitulată *The Orthodox Liturgy and the World*, i-a fost teologul american James McCord (1973). În 1974 se stabilește în Canada. În același an, este hirotonit preot al parohiei Sfinții Apostoli Petru și Pavel din Kitchener, Ontario (Canada). Căsătorit cu poeta Florica Bațu Ichim. Din 1978, este preot paroh la Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul” din Kitchener, Ontario. Desfășoară o susținută și rodnică activitate în rândurile comunității românești din Kitchener, contribuind în mod hotărâtor la înființarea Centrului Cultural Românesc și la ridicarea unei noi biserici ortodoxe române. Începând cu 1979, face parte din colegiul redacțional al revistei *Cuvântul românesc* din Hamilton (Ontario). Colaborează la *Amfiteatru*, *Gazeta literară*, *Luceafărul*, *Studii teologice*, *Telegraful român*, *Revista Scriitorilor Români* (Germania), *Micromagazin*, *Drum*, *Solia* (SUA), *Luceafărul* (Canada) etc. Editează revista literară *Orpheus* (1988), buletinul parohial *Rădăcini* și col. *Vestitorul român canadian*. A introdus în literatura română genul de poezie fixă japoneză „haiku” și „tanka”.

Volume publicate: *De unde începe omul* (1970, debut); *Planeta Ichty* (1974); *Vinerea Mare* (1975); *Sub umbra Sfinxului* (în colaborare cu P. Rezuș, 1975); *Urmele* (1977); *Valea nisipului de aur* (1977); *Constantin Brâncoveanu* (1981); *Melcul* (1981); *Vinerea Mare* (1981); *Agape* (în colab. cu N. Novac și Florica Bațu, 1982); *Biserica și religie la ro-*

Poetul Dumitru Ichim, înconjurat de oameni dragi

mâni (în colaborare cu H. Stamatu, 1985); *Dar în silaba Luminii plângeam orfan și greier* (1987); *Aparițiile Maicii Domnului la Mejdugorje* (1989); *Fântâna luminii* (1993); *Pasărea cu șapte aripi* (1993); *Poem imaginar dramatic în cinci tablouri* (2003); *Floarea fântânilor pierdute* (2003); *Psaltirea apocrifă a dreptului Iov* (2012); *Heshjet e Pafejuara (Nelagoditele tăceri)* (2013); *Le solitudine della pietra (Singurătățile pietrei)* (2013); *Den Vita Tiden (Timp alb)* (2013); *The ideogram of my Soul (Ideograma sufletului meu)* (2013); *Apa morților* (2013); *Grădina Reginei Izvana* (2014); *Half of Ring above the Ocean (Jumătate de inel deasupra oceanului)* (2014); *Șarpele de aramă* (2014); *Antologia Duke vallëzuar nëpër fjalë (Valsând printre cuvinte, Antologie poetică)* (2015); *Psaltirea apocrifă a Dreptului Iov* (ediția a II-a, revizuită și adăugită, 2015); *Cireșe amare* (2015); *Cântece sumeriene* (2015).

Poemele scrise de Dumitru Ichim amintesc de marile creații ale literaturii universale. E vremea ca istoria și critica literară din România să descopere opera impresionantă a unui poet singular în literatura română de azi, singular dar nu singur, fiindcă Poezia pe care o redă lumii este fascinantă și nemuritoare și ea va influența, negreșit, noile orientări estetice. Temele și motivele reglinoase, simbolurile și metaforele revelatorii se închid și se deschid cititorului într-un tumult de o frumusețe copleșitoare.

Cântecele Îndrăgostitului sunt cântecele iubirii biruitoare, care „toate le suferă, toate le crede, toate le nădăduiește”, care purifică și înalță spiritul, depășind barierele poeziei de inspirație mistică. Este Iubirea în stare de permanentă rugăciune, care poleiește divin sufletul omului și-l integrează în absolut.

MARIA-DANIELA PĂNĂZAN

¹² - Constantin Prut, *Cărarea rădăciță*, Fundația InterArt Triade, Timișoara, 2012.

Eveniment editorial

Un dialog autobiografic

Cum poate deveni cineva scriitor în cele mai grele condiții posibile – aceasta ar fi tema cărții de dialoguri între Veronica Pavel Lerner și Nicolae Băciuț. Prin urmare, un ciudat „dialog peste ocean” destinat să schițeze traseul unei vieți de aparențe modeste, al vieții Veronicăi – o româncă fixată în Canada în urmă cu 36 de ani, profesoară de chimie în România, chimistă de recunoscută valoare în Canada, muziciană și pianistă amatoare, redescoperitoare în cele din urmă a literaturii.

Dialogul autobiografic pe care protagonista îl are cu editorul Nicolae Băciuț ar fi trebuit probabil să surprindă specificul a zeci de mii de biografii asemănătoare, proprii românilor fixați peste hotare în ultimii ani ai comunismului. S-a transformat însă în cu totul altceva, în romanul discret al unei existențe mai degrabă neobișnuite. Coleg de facultate și prieten cu Toma Pavel, cu fratele Veronicăi, am putut urmări de la distanță biografia surorii lui, pe care o înțeleg cu adevărat abia astăzi, citind dialogurile.

Obstacolele în calea transformării Veronicăi în scriitor au fost numeroase și aparent insurmontabile. O boală gravă contractată la vârsta de cinci ani, care se putea termina tragic, și mai ales lunga perioadă de recuperare motorie de după boală; pasiunea de a scrie, ivită în copilărie, dar contracarată de cele mai variate circumstanțe biografice, între care formarea ei de chimist a reprezentat-o pe cea principală; plecarea din țară la o vârstă nu foarte tânără, la 38 de ani, și obligația de a munci pe brânci în noile condiții pentru a supraviețui; urgențele profesionale, continue și presante, din Canada, din a doua ei patrie.

Dar visul din copilărie și din adolescență reprezentat de iubirea pentru Artă sub toate formele ei (muzică, pictură, scris) a urmărit-o cu tenacitate. A început să-l realizeze scriind în limba română – provocare aruncată lumii întregi! – la o vârstă pe care oricine ar caracteriza-o drept tardivă. Există însă oare vârstă tardivă pentru a deveni scriitor? Se pare că nu. Prima carte a debutantei întârziată apărea în anul 2000 (*Miniaturi de*

dincolo de Ocean), atunci când Veronica împlinise 56 de ani – dar ce contează 56 de ani, când e vorba de vocație? Vor urma și alte cărți, între care o interesantă culegere de poezii (*Binecuvîntatul prezent*, 2006). Actualul volum de dialoguri ne oferă explicația și justificarea imprevizibilului traseu către ieșirea la lumina literaturii.

În aceste condiții, a aprecia valoarea în sine a ceea ce scrie Veronica Pavel Lerner mi se pare inutil: nivelul mai mult decât onorabil al versurilor și al prozelor ei cade pe planul al doilea. Importante rămân victoria ultimă a Literaturii și eroismul autorului ei.

MIHAI ZAMFIR

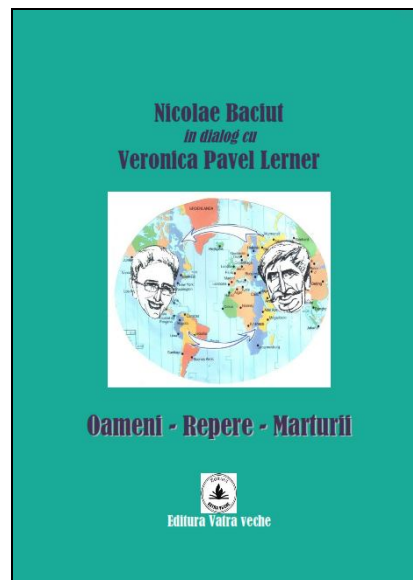
Un dialog peste ocean

Când poetul, scriitorul și editorul Nicoale Băciuț mi-a propus o carte în dialog, am acceptat, fără să bănuiesc prin ce aveam să trec când am răspuns, rând pe rând, la grupurile de întrebări trimise, grupuri care apoi au devenit capitole. Răspunsurile nu mi-au solicitat un efort de memorie, dimpotrivă, mi-am depănat spontan amintirile, ca și cum i-aș fi spus d-lui Băciuț povestea la telefon. Ceea ce m-a marcat însă în acest exercițiu a fost profunda emoție pe care mi-a trezit-o *actul de a povesti*, emoție care a continuat și după încheierea dialogului.

Sigur, fiecare dintre noi vibrează când privește înapoi la anii copilăriei și ai tinereții. Dar eu mă adresem cuiva de dincolo de ocean, de pe continentul pe care mă născusem. Iar cel care recepționa răspunsurile și-mi trimitea apoi alte întrebări era nu

Cu Andrei Pleșu, soția și fiul lor la Bran, sfârșitul anilor 60

numai poetul căruia mă adresem, dar și mie însămi, cea care a fost *acolo* și *atunci*.

Parcurgem astăzi o epocă în care tot ce e în jur se robotizează. Mecanismele inventate facilitează viața: avem calculatoare care scriu, automobile care parchează singure, piloți automați, roboți culinari, programe electronice care pot desena, picta, traduce dintr-o limbă în alta. Și, într-un viitor nu prea îndepărtat, datorită progreselor din domeniul genetic și al procreației artificiale, va urma probabil evoluția robotică a întregii ființe umane.

Și totuși, în ciuda ritmului de standardizare și multiplicare a mecanismelor rigide care ne înconjoară, dialogul din cartea de față, prin felul în care a fost conceput, scris și trăit, pledează pentru permanența unei părți a naturii umane care va rămâne, pentru încă o vreme, neschimbată.

Mi-aș dori ca cititorul, după ce a terminat ultima filă a cărții, să continue să-și amintească de cele citite, iar emoția să stăruie în inima lui precum în a mea după ce mi-am destăinuit, în scris, trăirile.

În încheiere, o mărturisire: m-au încercat multe ezitări în timpul dialogului și n-am fost sigură că îl vom duce la bun sfârșit. Cel care m-a încurajat cu calm și încredere a fost d-l Nicolae Băciuț, căruia îi mulțumesc pentru ideea de a fi convins cuvintele să parcurgă o cale atât de lungă pentru a le coborî apoi în cartea de față, martor al inimilor noastre.

VERONICA PAVEL LERNER

Un Ocean între întrebări și răspunsuri

De mai bine de patru decenii m-am pus în slujba dialogului literar. Mai întâi, în joacă, am pus întrebări unor colegi bistrițeni de cenac (Virgil Rațiu, Alexandru Cristian Miloș), apoi cu temere, în primele luni de facultate, unor scriitori consacrați (Teohar Mihadaș, Romulus Guga), apoi, cu îndrăzneală, unor nume de prim rang (Nichita Stănescu, Marin Sorescu), în cele din urmă, ofensiv, la zeci de scriitori, de toate calibrele, adunând peste o mie de pagini de manuscris. De aici și până la a da contur primei *Istории a literaturii române contemporane în interviuri* (apărută în 2005, în 2 volume), ca operă de autor, (antologii de interviuri de diverși autori mai apărând) n-a fost decât un pas, care trebuia să sfideze cenzura care îi luase locul cenzurii ideologice, cea economică.

Istoria mea oferea o panoramă a vieții literare de dinainte de 1989, dar trecând și dincolo de acest prag, aproape un deceniu.

Gazde bune pentru interviurile mele au fost, pe rând, revistele *Echinox* și *Vatra, Vatra veche*, publicând însă, sporadic, și în alte gazete.

Elanurile mele în privința exercițiilor maieutice s-au concretizat și în câteva opuri de anvergură, dacă am în vedere cărțile de interviuri pe care le-am realizat cu N. Steinhardt, Nichita Stănescu, Ion Vlasiu, Mihai Sin ș.a.

Timpul a căpătat însă alt ritm în ultimul deceniu, activitățile mele editoriale s-au diversificat, timpul rămas la dispoziție pentru ceea ce fusese pasiunea anilor de tinerețe fiind tot mai zgârcit. E adevărat, în același timp, că interesul pentru dialogurile literare nu s-a stins, ba chiar aș zice că au câștigat teren confesiunile, jurnalele literare, memorialistica...

Mijloacele de comunicare au explodat și ele, în formule diverse, unele dintre cele mai facile – dialogul video în timp real prin skype, de pildă – astfel încât dialogul literar ajunsese să beneficieze de toate condițiile realizării.

Formulele la care am recurs eu, în timp, au fost pe atunci determinate de oportunitățile vremii – înregistrări audio, dialoguri față în față, consemnate pe hârtie, dialoguri

video... Una dintre formulele “de forță majoră” a fost dialogul epistolar. Iar cartea de interviuri cu N. Steinhardt a fost realizată astfel, printr-o suită de scrisori, cu întrebări și răspunsuri care se succedau și după voia Poștei Române.

Apariția revistei *Vatra veche* a readus dialogul în orizonturile lui de altădată, când, la *Vatra*, rubrica de forță era “Vatra dialog”.

Număr de număr, în zece ani de apariție, *Vatra veche* a publicat peste o sută de dialoguri literare, antrenând diverși autori, de pe toate meleagurile.

Un colaborator de nădejde în acest sens a fost Veronica Pavel Lerner, un autor de peste Ocean, care și-a descoperit vocația dialogului, nu doar pentru a cunoaște pe alții, ci și pentru a-și limpezi pentru sine și pentru cititori tot felul de necunoscute, despre autori, opere, vieți literare și nu numai.

Mi-am dat seama, la un moment dat, că biografia Veronicăi Pavel Lerner e de roman. Un roman pe care autoarea ezita, amâna să-l scrie. Mi-am spus atunci că trebuie să încerc să forțez nota, să o provoc pe Veronica Pavel Lerner să-și povestească viața de poveste, pentru frumusețea și, adesea, dramatismul ei, dar și pentru accentele sale pilduitoare. Pentru că Veronica Pavel Lerner e un model din multe puncte de vedere, unul de care e nevoie acum mai mult decât oricând, în deruta în care se găsesc mulți, în căutarea cu înfrigurare a unui drum în viață, când totul pare

deopotrivă posibil și imposibil.

Sigur, inconvenientul cel mai mare pentru a realiza un dialog cu Veronica Pavel Lerner îl reprezenta distanța și... presiunea timpului, pentru că ținta era ca să relizăm o carte de interviuri în câteva săptămâni, printre atâtea urgențe ale zilei, în așa fel încât cartea să ajungă la cititor într-un context cultural favorizant: Spătmâna Culturală de la Hamilton, Canada, unde fusesem invitat să particip.

Apoi, atunci când pui întrebări în calup, prin email, te privezi de o dimensiune esențială a frumuseții unui dialog: privirea față în față, cu tot ce atrage după ea – reacția spontană, construirea dialogului în funcție de răspunsurile interlocutorului, impunerea unui ritm mai alert, cu strălucirea firească.

Oricum, demersul nostru a fost unul asumat cu entuziasm, convinși fiind, și de o parte și de alta, că va rămâne o mărturie care merită să fie cunoscută. Pentru că nu e vorba doar de un om, ci și de o epocă, de imaginea unor lumi și a unor locuri care, aparent, n-au nimic în comun, dar care devin substanțiale prin destinele care le leagă.

Veronica Pavel Lerner e un interlocutor de mare distincție și eleganță, riguros, scrupulos, atent la cele mai mici detalii, până la... virgulă și punct.

Știe să povestească și are ce povesti.

Dacă ar relua fiecare capitol al vieții sale, ar putea construi edificii epice până la altitudini romanești.

“Amintirile din copilărie” ale Veronicăi Pavel Lerner sunt savuroase, au parfumul Bucureștiului de altădată. Tot traseul biografic, până la resuscitarea unor tentații din adolescență, de a face literatură sfidând vârsta, adună suficient material epic.

Nu știu dacă o va face sau nu. Dar ceea ce este cuprins în aceste pagini, sub genericul “Oameni, repere, mărturii”, este dovada peremptorie a existenței unui filon bogat.

Și așa cum e, în fulgurații de dialog, această carte are toate datele dăinuirii – prin ceea ce spune, cum spune și pentru cine spune.

E o carte recuperată, o carte salvată, o restituire necesară.

NICOLAE BĂCIUȚ

Cu N. Steinhardt, București,
iarna lui 1975

UN SOARE PARADISIAC PROF. DR. ANTOINE SOARE

**Iluminând personalitatea unui
mare cărturar român.**

„Spunem, cu durere, s-a stins doar
lestul, dar sufletul, opera și realizările
au rămas ca zestre a umanității”

Melania Rusu Caragioiu

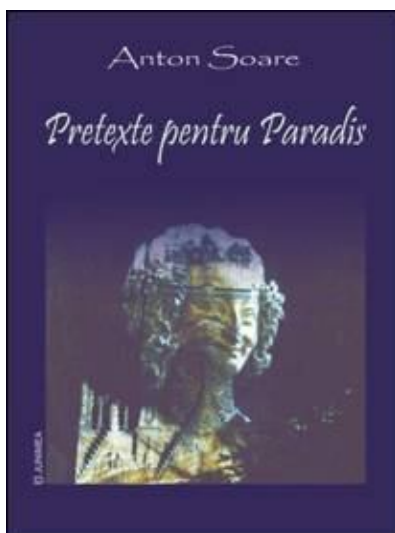
„Un soare paradisiac”, este
calamburul meu, izvorât din citirea
acestei cărți a Domniei Sale
Domnul Profesor universitar, Dr.
Anton Soare, carte intitulată
„PRETEXTE PENTRU PARADIS”.
Luând în mână cartea, la prima
vedere, ea are sobrietatea unei casete.
Este casetă miraculoasă pe care o
deschid spre a fi apoi înmărmurită de
surpriză.

Mă simt copil, adolescent, adult,
în intuiția subtilă a autorului.
Editura „Junimea” - Iași, prin
Simona Modreanu, a reușit să redea
tot ce autorul poet Anton Soare a
oferit cititorilor, în această carte, din
preaplinul plâsmuirilor sale, dedicat
aci exclusiv lor.

Cititorul răsfoiește încet, cu
băgare de seamă, zăbovește mult
asupra desenelor sugestiv zugrăvite,
apoi prinde firul celor scrise în carte,
pentru el. Încet și printr-un fir - fior
nevăzut, este prins în măiestria cărții.
Cu pași înceți trecem prin împă-
răția basmului, în „Paso doble”,
ursitoarea „Avea păpuși în păpușă/Și
uși multe dupo-o ușă/Din ce-i vechi
tot scotea nou,/Din val val și din ou
ou.”

Am ales, nu întâmplător, acest
poem din „Ciclul intim”, care deschi-
de cartea, făcând un corolar poetic,
filozofic al vieții, cu fațetele ei
delicate și sumbre, presărate în ani și
etape ale vieții, că în final să ne aducă
o undă de bucurie a resemnării
precum în „Dansul cu țiganul” din
care subliniez : „Păi atunci stai că,
/Îți dansez eu taică,/Cu-o floare la
gaică,/Dup-o balalaică”.

Stilul poetic, atractiv, prin care
rima este obținută folosind cu talent și
îndemânare diferite părți de vorbire,
verbe, adjective, conjuncții, prepo-
ziții, măiestrit folosite, dau o alură
sprintară, jucăușă, care te incită să
continui lectura. Iau un exemplu din
poesia „Coasă”: „Fâș,fâș,/Tai târâș/
Tai la glezne/Și culc lezne.”

Autorul folosește chiar și rima
ascunsă: „Râni de ieri, mereu vii,
meru linse, /Nestemate nestinse, azi
le-ncerci,/Că și-n seară când ți-ai zis
că te-neci.” – în sonetul „Atunci”,
pag. 13.

Deci, continuăm, intrând în
universul strict al copilăriei văzută de
autorul-poet, în capitolul „Lucruri și
animale”.

Imaginația ni se se leagă de firul
epic al povestirii poetice scurte.
Cititorul rămâne pe gânduri, apoi se
întreabă pe sine sau pe cel care scrie.
I se pare că personajul iese din carte
și stă în fața lui. Dar acel personaj se
pare că poate fi și auzit. Adică
onomatopeic: În „Vulturii”: „Sus în
aer fără baer,/Vulturați pe-un val de
vaier./Când ici, când departe, hăi,/Ne
văietăm peste văi.” În aceste versuri,
pentru urechea noastră parcă șuieră
văjăitul aripilor vulturești. (Observați
că în iureșul gândirii l-am parafrazat
pe autor).

Grupajele de vocale care
întovărășesc acel V tare, folosit
frecvent, se aseamănă, dau impresia
unui zbor puternic auzit de noi.

Un alt gen literar folosit aici de
autor, cu un talent plin de fină ironie,
profund formulată și gândită, este
amusea. M-am oprit asupra poeziei
„Pește baroc”: „Peștele din heleșteie/
Beștelește undă spartă, /Tot o-ncheie
și-o descheie,/ Apă cu apă se ceartă”

Tot în acest capitol, descopăr și
o ghicitoare iscusit alcătuită: „Când
prin Africa trec febre/Dintre cele mai
celebre/De-ți usucă lei și zebre/Eu pe
sus tot găsesc flori,/Îmi fac scară din
vertebre/Și-s mereu cu capu-n nori.”
Ne întrebăm cine-i și aflăm cheia:
Este Girafa!

Până aci, în picături fine, că într-
un dialog, am descoperit frumusețea
limbii române prin bogăția
lingvistică. Dar „Ciocârlia”, „Coasă”,
„Marea Neagră”, „Țurțurii” și altele
pe care le las cititorului să le
descopere, sunt nestemate neaoș
românești.

Citez din stilul hâtru al româ-
nului, prins fidel de către autor în:
„Corbul”: „Tot îmi mai stă în gând
brânza,/ Fir-ar a dracului de vulpe !/
Prinde-i-aș pe-aici osânza !/Înfîge-i-
aș ghiarele-n pulpe !

Dar dialogul poeziilor scurte din
acest capitol, ca de altfel prin întreaga
carte, ne plimbă prin mitologie, prin
epopei antice, prin universul infinit,
prin universul mistic, folosind drept
sugestive nume simbolice care evocă
evenimentul, starea, fenomenul.
Exemplu: „Șarpele”: „Când ucid,
când doftoricesc,/Când zac unde-i
mai caldă piatra. /Mi-au ascultat
sfatul drăcesc / Hermes, Eva,
Cleopatra.”

Prima imagine care ne este
sugerată este simbolul lui Socrate,
Șarpele de aur, adoptat în lumea celor
care au jurat să lupte pentru sănătatea
atât de prețuită a omului. Iar
evocarea în treacăt a Evei, Cleopatrei
ne transferă aci gândul spre alte largi
aduceri aminte. La fel se întâmplă
când de fiecare dată autorul-poet
completează erudit printr-un nume
simbolic, cum am specificat mai
sus, lărgirea dimensiunii exprimate
în versul respectiv.

Tot ce poate fi mai dificil în
alcătuirea unei poezii ne este oferit
realizat artistic în cuprinsul acestei
cărți. Mă opresc la poezia „Baltă”,
redactată în monorimă: „Îmi zgân-
dăre-un plop/ Ochiul șchiop/ De
ciclop/ Căscat fără scop/La cerul
miop/De după potop.”

Ai voi să lași cartea din mână,
dar ceva lăuntric îți dă un nesațiu că
să continui această primă lecturare,
fiindcă precis o vei relua cu creionul
în mână și caietul tău de citate alături.
Situția poate deveni chiar gravă...
Nu-ți reproșezi nici că ai amânat
ceva, nici că ai sărit peste ora ta
preferată de la îndeletnicirile tale.
Curiozitatea te împinge să înorci încă
o filă.

Capitolul III, „Așa și-așa”, te
intrigă, când titlul său îți răsare în
față. Dacă nu îl cunoști pe autor →

MELANIA RUSU CARAGIOIU
Canada, România

îți zici, din nou, ce s-ar putea ascunde sub această emblemă ?

Dar dacă îl cunoști, admiri filozofia sa, care te învață „să știi că nu știi nimic”. Adică, te întrebi, cunoscându-l pe autor, de ce el însuși, eruditul, spune acestei traduceri „traducere aproximativă” ?

Trecem peste această modestie față de care noi nu suntem de acord și să recapitulăm în câteva fraze episodul *Andromaca* din *Ilyada* lui Homer, episod căruia Jean Racine, în 1667, îi închină o impresionantă piesă de teatru, o tragedie: „*Andromaca*”.

În acest capitol de poezii și poeme, autorul ne încântă prin hexametrul antic, introducând actul IV, scenă 5 și actul V scenă 5 din *Andromaca* de Jean Racine.

Cu virtuozitate, autorul formulează cu subtilitate și precizie schimbul de replici între Pirus și Hermiona. Am subliniat expresia subtilitate, fiindcă adevărul literar este dificil de redat în versuri, rimă și claritate, cum zice Boileau.

Ne vom reaminti în câteva cuvinte tragedia *Andromaca* de Racine. Hermiona, fiica Elenei și a lui Menelaus, regele Troyei, este sortită din leagăn spre a fi soția regelui Pyrus al Epirului, fiul lui Achile. *Andromaca*, văduva lui Hector ajunge în sclavia lui Pyrus. Acesta o vrea de soție. *Andromaca* dorește mai bine să moară decât să accepte, dar își face un plan de a-și putea aduce fiul de la greci, de a accepta cununia, luându-și viața imediat după nuntă.

Hermiona este iubită și cerută în căsătorie de Oreste, fiul regelui Agamemnon din Micene, dar ea îl iubește nespus pe Pyrus.

Văzând că acesta urzește căsătoria cu *Andromaca*, Hermiona îl incită pe Oreste să îl ucidă pe Pyrus, promițându-i mâna. Oreste îl ucide, dar în loc de răsplată el își vede pe iubită sa Hermiona, luându-și viața peste targa-patul funeral pe care este transportat Pyrus fără viață.

Oreste îi urmează și el în drumul lor, șiragul tragediei cuprinzându-i pe toți trei în mreață morții.

Din această tragedie, autorul-poet Anton Soare ne oferă în cartea de față dialogurile dificile din actele IV și V, revelatoare pentru deznodământul tragic al piesei.

În caietul meu am înserat chiar câteva maxime, atât de minunate ex-

primate prin traducere. Citez: „Pe cine nu iubești nu suferi că te lasă /Și ce-i pasă că pleci cui de tine nu-i pasă?”

Sau formulări de o mare valoare clasică antică: „Se bucurau gândind, când îmi urzeau prigoană./Că urii lor voi fi tiparul și icoană”(*Andromaca*, 5/V, pag. 102, sau răspunsul lui Oreste către Pylade): „Cui pregătind năpasta, și de pierzarea cui,/ Suiți șuieră șerpilor pe capul vostru șui”(*Andromaca*, 5/V, Oreste către Pylade. (Auzim iar, prin figura de stil, onomatopeie, șuierul șerpilor.) Autorul ne duce mai departe în cartea sa, spre lumi mai luminoase, pline de romantism, care ne compensează de fiorul tragediei anterioare.

Acum ne răsfață în continuarea volumului cu traduceri din *Baudelaire*, realizând dificilul sonet.

Rămânem impresionați de frumusețea artistică a acestor traduceri, din care mă rezum doar la două strofe, spre a-l incita pe cititor să caute cunoașterea acestui capitol. Citez din „*Motanii*”: „Pe sfinxi îngândurați pe dune însingurate/ De parcă somnu-i duce-ntr-un vis fără hotar; „În coapse-au licurici

Sculptură de Nicăpetre

Sculpturi de Nicăpetre la Muzeul din Brăila care-i poartă numele

de la o vrăjitoare./Și bobi de-aur cugetat ades se pun cu-o maiestate/De mărunț ca nisipul din boare/Le instilează vag pupila grea de har.”

Capitolul IV al volumului ne readuce la limba franceză. Este intitulat: „AUTREMENT DIT”. El se deschide cu imaginea unui lexicon din care aproape cad o pereche de ochelari. Imaginea îmi sugerează că vârsta senectuții rămâne mereu fidelă studiului, dar și creației voluminoase precum tomul din imagine.

Scrise în limba franceză poemetele autorului, Domnul Prof. Univ. Dr. Anton Soare, sunt diafane și sugestive. Citez: „Les peupliers se sont agenouillés/ Au bout des champs.../ „Des soleils assassinés reposent leur sang/Adossés aux margelles.” Sau: „Les loueurs temburinent/D’un puits à l’autre,/Aussi loin, aussi clair, aussi mourir.../ Din poemul „Aubade”= Serenadă.

Sau ca într-un cântec: „Nu et blanc/Comme un clavier/L’ange trainait/Entre lumière et sang. (Citat din „Une autre aubade”).

Imagini deosebit de frumoase și sugestive, inedite, întâlnim și în poemul „Voyeurisme”: „Le grenier de nos rêves”, „... la neige des rideaux”, „des caillots de soleil aux fenêtres d’en haut”, „des troupeaux a sabots dorés/Et le ciel en coup de grâce”.

Acest poem „Voyeurisme” mi se pare a fi un corolar, o postfață subtilă strecurată de autor la încheierea volumului, parcă privindu-ne de la catedra sa, dacă am intuit sensul conținutului volumului dăruit nouă și al locului unde este plasat acest poem în carte.

Acest „Voyeurisme”- Scrutare încheie volumul de poezii și poeme „Pretexte pentru paradis”, poate cel mai frumos volum realizat în anul 2014, care ne dezvăluie încă o fațetă a marelui cărturar român, atât de apreciat în lumea universitară canadiană și în francofonie.

ÎNTE DOUA LUMI - CANADA ȘI ROMÂNIA

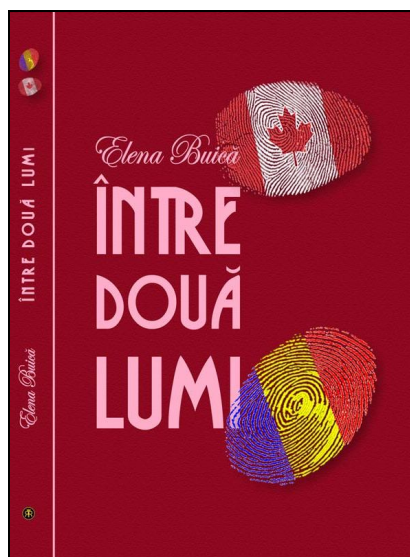
Scrierile adunate între copertele acestei cărți parcă s-au adunat singure, chemate de acest an cu multiple aniversări: cel de al 150-lea an de existență al Canadei, un secol de la Marea Unire a României, și cel de un sfert de veac de la apariție a publicației "Observatorul" din Toronto, publicație la care au apărut scrierile mele despre Canada în cei 15 ani de prezență neîntreruptă. Pentru mine personal, se mai adaugă două aniversări: rotunjirea vârstei la 85 de ani și a celor 20 de ani de când am pășit pe tărâm canadian. Așadar, am considerat că este timpul unei retrospective.

În tot acest timp, am trăit și trăiesc între două lumi, ca într-o poză suprapusă. Peste peisajul complex, interesant și incitant al realității canadiene, țara mea de adopție, se suprapune cel românesc, al ținutului natal, care e încă viu în mine, îmi dă fiori, mă împresoară și nu îmi dă pace. Despre universul acestor trăiri, am scris și am publicat multe lucrări de-a lungul anilor, și acum, adunate într-un volum, ca o datorie de suflet, sunt închinată ca un modest omagiu Canadei și publicației „Observatorul” din Toronto. Aceste pagini pot fi de un oarecare folos celor care nutresc gândul emigrării, un fenomen care-și întinde aripile tot mai larg. E într-un fel și o atenționare pentru cei ce vor trece prin purgatoriul exilului care le impune adesea depășiri ale propriilor limite.

Scrierile despre Canada și adaptarea în această țară au un univers variat de întâmplări, gânduri, sentimente, simboluri, taine ascunse în strigătul mut al unei conștiințe care duce o luptă inegală cu destinul, mereu răvășit de neliniștile existențiale, dar care, în final, capătă valențe luminoase, dincolo de nimicurile cotidiene sau de cârpelile vieții.

Existența între două lumi pare un joc al atitudinilor ce se contrazic, alături se contrapun, cu amnezii și reverii. Și în acest joc în care ideile și sentimentele, lacrima și râsul sunt într-o îmbrățișare simultană, când grave, când cu umor, când cu speranțe, apare o explozie iminentă a unei tensiuni existențiale, între cel care ai fost, cel care ești și cel care vei fi. E ca un destin ce își caută încă sensul, fără să îl găsească, e asemenea unei dorințe ce își caută împlinirea, dar nu reușește decât să își descopere și mai profund setea de a fi, de a ajunge sau de a deveni.

Impresiile au luat ființă, la început, sub forma unor note depozitate în sertar,

începând cu primul contact cu Canada, prima vizită de un an, 1993/1994, apoi cu reveniri și în final, stabilirea definitivă în anul 1998. Au urmat apoi impresiile publicate în reviste începând din anul 2003 continuând până în momentul tipăririi lor, august, 2017. M-am străduit să surprind și fapte majore, dar și meandrele și nuanțele vieții de toate zilele care vibrează în jurul nostru, peste care trecem ușor cu privirea, dar formează temeiul existenței noastre. Sunt imagini diferite, așa cum e și viața, precum s-au scurs pe dinaintea ochilor, dar printr-o privire generală, aceste imagini se adună într-o logică interioară, având o unitate.

Cele mai multe lucrări sau fragmente din lucrări au fost publicate începând cu anul 2003, în revista de cultură "Observatorul" din Toronto, al cărei director, Dumitru Puiu Popescu, mi-a oferit o rubrică permanentă, „Prin sita vremii” și apoi „Între două lumi”. Curând a urmat publicarea în revistele „Asociației Românilor pentru Patrimoniu” (ARP) înființate de omul de aleasă cultură, Artur Silvestri, care mi-a găzduit o rubrică permanentă „Frumusețea scrisului”. A urmat publicarea și la alte reviste de limba română apărute în România și peste tot în lume, cu precădere în Australia, prin efortul remarcabilului publicist George Roca.

Ceea ce la început era o mare nouă și o revelație a descoperirii unei lumi noi, în curând timpul, pus pe repede-înainte, a dat buzna prin evenimente împingându-le în malaxorul prefacerilor și în hăul uitării, încât târziu de atunci a lăsat impresia unui timp mult mai îndepărtat. Internetul a pulverizat distanțele, și lumea largă pare acum un sat ceva mai mare. Comunicarea cu cei de acasă, ca și cu

cei de pretutindeni, acum nu mai e o problemă. Astăzi avem o altă Românie în afara granițelor cu care ne aflăm într-o strânsă legătură.

Deși tăvălugul prefacerilor a schimbat viața noastră, căci în lupta pentru adaptare e nevoie uneori să decupezi părți însemnate din viața ta, încât după un timp, nu mai ești tu cel care ai fost, eu totuși am lăsat relatările așa cum le-am perceput în acel timp, cu starea de spirit de atunci, urmărind cum ele defilează prin fața noastră ca la o mobilizare a mării amnezii. Mi s-a părut că este interesant să vedem cum se schimbă climatul în care am trăit o vreme, nu chiar îndepărtată, iar acum nu ne mai regăsim în acel timp, de parcă ne-am rușina de el. Ne-am schimbat interiorul. Nici n-am băgat de seamă când și cum s-au priment gândurile, preocupările, multe din cele ce au format viața noastră la un moment dat, mentalitatea.

Scrierile despre viața emigranților abundă și se pune întrebarea de ce mai adaug și eu încă una? Scrierile nu sunt îndeajuns niciodată, căci ele sunt frânturi de viață. Fiecare scriere are culoarea ei, are vibrația ei, transmite o undă care este unică și irepetabilă. Ele reprezintă disecarea ca o descătușare a trăirilor celui care viețuiește departe de pământul în care s-a născut. Respirând aerul proaspăt al altei lumi, ei totuși continuă să trăiască, să existe, să ființeze în lumea valorilor pământului natal, să fie în continuare tributari spiritualității lui. Rămâne mereu de subliniat faptul că, oricâte împliniri ai în țara de adopție, oricât de tare este firea omenească, decizia de a-ți duce existența într-o altă țară ne pune viața la grele încercări.

La anii senectuții, devenită pionieră a unei lumi noi, martoră la o istorie care se scrie astăzi în ritm alert, pentru mine e prea devreme ca să-i pot pătrunde toate înțelesurile, și prea târziu ca să o pot trăi pe deplin.

Astfel, aflându-mă captivă în rezervația dintre aceste două lumi, ce îmi stă în putință să fac este doar strădania de a așterne după puterile mele frânturi de viață trăită, în care să surprind tensiunea acestei lumi și paradoxul existențial dintre două moduri de a trăi care se contrazic, se întretaie, dar se și întrepătrund.

Pe scurt zicând, scriu despre Canada pe care o iubesc ca pe cea de a doua mea patrie, fiindcă acum mă ține la sânul ei, dar scriu și despre România, ascultând cum îmi vorbește de la distanță cu drag și cu chemare.

ELENA BUICĂ - BUNI

Agonia vanității

ființe oarecare
nestăpânite ori stăpânitoare
o mulțime sedusă, grabită,
mirată la orce
deschidere a norilor...
marea pierde timpul
subțind săbiile
valurilor/
tineri
în jinși zdrențuiți
la modă
ridică dragostei osanale
printre sfielnice duminici
o femeie
cu părul alb
ondulat în valuri
de spaime infame...
e liber lângă dumneavoastră,
doamnă?
doi bărbați
rotofei, îmblânziți de timp,
evită galbena apropiere
de ultima răsuflare/
un avion
în decolare..
anunțul arcuit
peste lumea
indolentă,
spălăcită, fumurie,
ostentativ născută
să poarte
violet adânc
verde vibratil
în cercuri sau
atingeri
indecis tangențiale
în bluze roșcovii
veste bleu-jandarm
copii gălăgioși lingând pământul
mame bavardând
epocal
o cursă en retard...
ploaia vine și ea
ar putea spăla
urmele
oricărui hoț derbedeu
pungaș
dar, n-o face
în așteptarea iubirii.

Misterul în cadență silită

misterul, o târătoare strivită

sub pașii trecătorilor
prin ora de vară
sucombă înnebunit
de rotirea obsesivă
a pământului
în muzica lui singulară
la puterea 4 herzi/
misterul de joi
prelungit
până la prânz
lua forma ochilor,
a mâinilor mele
într-un amestec
de lumină păcătoasă
și hieroglife
venite parcă
dinspre
a șaptea poartă
cerească
vreau să rămâi, strigam
până dincolo de ploaie
plecarea ta
prescrisă
despică sărutul timpului
pe două cărări
neîmpăcate
jumătatea săptămânii
foste vii
și jumătatea
neumblată
două semne
urcătoare
fără măsurătoare
pe care eu
nu le voi putea
lega vreodată.

Fantezie heraldică

Ah! marea,
sărutându-mi
piciorul drept,
piciorul stâng,
inima...
mușcătură fierbinte,
insemn heraldic
roșu brocart, rubiniu
mă prefăce părjol arămiu
al dragostei dintâi
precum viața
un val fugarnic,
altul ostent
o plecare-n revenire...
precum eu
și tu și împărații

în povestea
clipei dintru început
victorioasă, vie....

Distanțe dilematice

te căutam...
un drum mâlos
cu vameși
nepământeni
era în cale
apoi, se iscă marea....
un zeu zbanghiu
fura o literă
adăuga o alta/
surescitată de valuri
privirea lui
destrăma batjocoritor
legământul
oricărui cavaler
pornit
peste ape
perceptele
unor sfinți viforoși, glaciali
mi le arunca în auz
hai, îmbrățișează-i,
mă-ndemneau
zadarnic
arpegiile din adâncuri
în goluri rotitoare
mă distanțau de tine
dilematic
o pasăre
nesupusă eram
în căutare ...
totuși, doamne,
voi mai rătăci,
totuși, voi mai osteni
să caut
cuvântul de alinare
pentru cel
ridicat în marea plecare...

VERONICA BĂLAJ

Istoria din fotografie

Când am fost invitată să scriu cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la Marea Unire, tocmai văzusem pe site-ul Poienei Sibiului-Satul Vlașinilor această fotografie, ruptă parcă din cărțile de istorie. Sunt ciobani Poenari veniți la Alba Iulia, să participe la Marea Unire cu alți frați români. Nu de alta, dar dintre ciobanii din zonă au fost destui care s-au dus cu jalba-n băț la poarta austriacă să ceară drepturi religioase, școli în limba română etc. Unii nici nu s-au mai întors din drumurile lor repetate la Viena, așa cum a fost Oprea Miclăuș din Săliște. Alții, precum Ioan din Galeș, au făcut drumuri pe jos, să ceară drepturi egale. Câteva secole mai târziu, când li s-a făcut, în sfârșit, dreptate, ei, ciobanii din Mărginime, au fost, ca unu', prezenți la unire. Veniseră fiecare de pe un alt vârf de munte, unde fiecare își păstora turma de oi. Și-au dat întâlnire la Alba Iulia, să fie cu trup la Marea Unire, care își făcuse de multă vreme loc în suflete.

Pe atunci, numele de România Mare nici nu avea conotațiile naționaliste pe care, regretabil, de-abia generația noastră le-a introdus, adăugând un iz de intoleranță, care de fapt nici nu este în firea românului. Țara era răsfățată cu alt apelativ, România Dodoloată.

1 decembrie 1918 a însemnat entuziasm pur, nemurdărit de propagande. Unitatea din cuget și simțire era reflectată nu doar în cușmele toate negre, ȋtării toți albi și chieptarele toate brodate cu acul. Aici vorbim despre o dorință comună și un crez comun... care, interesant, nici nu fuseseră orchestrate de vreo dictatură sau vreo mână forte; era o aliniere naturală a unor dorințe purtate de ei de secole, care i-a făcut, pe toți, să vorbească cu un glas, să poarte același strai, aceeași căciulă, și-aceeași dragoste în suflet.

Asta, dragii mei, era generația bunicilor, străbunicilor sau străstrăbunicilor noștri. Bănuiesc că nici nu e cazul să detaliez ce vedeți singuri în fotografie. Cât de mândri erau la acest început de drum, care era înrădăcinat într-o istorie de milenii pe aceleași meleaguri. Mă gândesc că această fotografie ar putea inspira pe mai departe unitatea noastră.

Dați-mi voie să compar viața de atunci cu ceea ce observ în zilele noastre:

Străbunii noștri aveau atunci case mai mici, dar copii mai mulți.

Aveau ferești mai mici, dar cămine pline de căldură sufletească.

Deși o duceau mai greu, găseau mai mult timp pentru viață spirituală.

Deși își păstureau oile fiecare pe alt vârf de munte, știau să fie prezenți, duminicile, la hora din sat, primeniți de sărbătoare - o prezență necondiționată la viața comunității din care făceau parte.

Aveau carte mai puțină, dar înțelepciune mai multă.

În timpul primului război mondial, ciobanii nu au uitat că dacă intrau în armată să lupte pentru imperiul Habsburgic, asta însemna să-și trădeze frații lor de dincolo de Carpați. Unii au ales să își ia lumea în cap, să își vândă oile și să plece în lume, decât să facă așa ceva. Dintre ciobanii plecați atunci în America mulți au continuat să trimită bani acasă, ca ajutor dat țării pe timpul războiului, iar apoi au revenit să dea o mână de ajutor.

Cartea "Diaspora Românească, pagini de istorie" de Gheorghe Zbucnea și Cezar Dobre ilustrează inițiativele diverse ce au avut loc peste ocean, ca suport, deloc întâmplător, pentru Marea Unire.

Acolo se spune că Uniunea Societăților Românești din America a publicat, la 1 martie 1918, "apelul către românii din SUA și Canada", în care se arăta:

"Niciodată nu am avut o misiune mai mare și mai hotărâtoare ca în momentul de față.

Cu toții într-un gând și cuget, din toate puterile și mijloacele noastre, cu tot ce ni se va cere: viață, avere, sângele nostru și banul nostru, să venim în ajutorul fraților noștri de acasă..."

Cartea citată mai menționează: "La 9 martie [1918], s-a desfășurat prima ședință a unei adunări naționale a emigrației românești din SUA și Canada.

La această adunare au participat și reprezentanții delegației oficiale a statului român.

În numele celor 150.000 de români, așa cum sună textul declarației, s-a depus adeziunea, respectiv jurământul de credință, pentru România în sunetele cântecului "Deșteaptă-te române". De fapt la această adunare din 9-10 martie 1918, reprezentanții românilor din America, covârșitor transilvăneni, au precedat cu aproape nouă luni actul istoric de la Alba Iulia, prin decizia lor de a se uni cu "țara".

După adoptarea deciziei de a crea o Episcopie românească, ei au trimis președintelui american W. Wilson următoarea telegramă:

"150.000 de români americani de credință greco-ortodoxă, originari din Transilvania și Ungaria, înființează astăzi în adunarea lor generală o Episcopie româno-ortodoxă în Statele Unite și rupând astfel ultimele legături cu Ungaria și guvernul său, care vreme de [zece] secole i-au oprimat, i-au silit să-și părăsească casele și să pribegască în lumea largă, doresc să exprime excelenței voastre adâncă recunoștință și loialitate a lor față de această mare țară a libertății. →

MILENA MUNTEANU LIȚOIU
Toronto, Canada

Ei primesc cu mândrie vestea că un număr dintre fiii și frații lor s-au înrolat voluntari în Franța. Ei promit din nou excelenței voastre că vor face toate jertfele de sânge și materiale de care această țară va avea nevoie de ei în acest război pentru libertatea întregii lumi și își exprimă convingerea nestrămutată că, prin sacrificiul armatelor americane și aliate, națiunile mici vor fi eliberate, iar cele patru milioane de români transilvăneni, aflați astăzi sub opresiune maghiară, vor fi liberi și uniți cu Regatul României”.”

Erau pregătiți să se jertfească pentru binele obștesc.

În spatele unei abile orchestrații diplomatice și politice care trebuia să preîntâmpine orice obstacol, entuziasmul maselor era sincer, căci fusese inspirat de o suferință comună care a dus la deziderate comune.

Cei de acasă, deși încovoiați de atâtea griji imediate (oile îi așteptau la stână să fie date în strungă, femeile erau cu copchiii acasă, iar ei erau duși cu treburi fiecare în altă parte), ei bine, chiar în aceste condiții, ei n-au uitat să fie prezenți, prin reprezentanți, la Marea Unire, chiar dacă fiecare cobora de pe alt vârf de munte, unde-și avea, fiecare, treburile.... Asta da unitate de gândire și simțire românească. Pe atunci nu erau conectați cu mobile și celulare, iar internetul nu îi notifica despre locul de întâlnire al șogorilor. S-au dus acolo cu carele, pe cai, sau cu ce au putut fiecare. Unii au mers la Alba Iulia pe jos, în opinci.

Oare cum se compară ce făceau ei cu ceea ce facem noi astăzi?

E interesant că astăzi, deși trăim într-o perioadă în care au loc și alte uniri (cum ar fi Uniunea Europeană, de

exemplu), totuși oamenii (și nu mă refer aici doar la români) nu sunt mai uniți. Dimpotrivă. Fiecare își găsește confortul în alte feluri, participarea la viața socială se face mai mult prin rețele sociale, prin care fiecare postează selfies, lăudându-se cu ce a făcut el. Vești nemaiauzite, excursii exotice, care-i pot da gata pe prieteni (ultimele victorii, ultimele vacanțe, ultimele mâncăruri, cele mai bune restaurante, cele mai mari răsfățuri).

Mă întreb unde s-au dus oare legăturile dintre oameni? Unirea din cuget și simțire? Contribuția fiecăruia spre țelul comun, un scop mai mare decât orice mulțumire individuală?

Constat că am mai multe întrebări decât răspunsuri. Mă întreb cum de ciobanii de atunci au reușit, cu așa puțin, să stea împreună, să identifice un țel pe care l-au urmat mai multe secole până l-au atins? Oare cum de lor le-a fost așa de clar că nu pot lupta în primul război mondial împotriva fraților români, dar noi uităm că dacă nu ne ajutam pierdem toți, întreaga comunitate. Cum de atunci unii au ales riscurile “dezertării” din armata Austro-Ungară, dar, după ce au plecat de acasă, au știut să susțină, de departe, efortul de război al țării? De unde venea această claritate de intenție? Câți dintre noi o mai avem astăzi? Mă întreb dacă astăzi nu căutăm mai mult satisfacții individuale, din acelea care lasă urme în rețelele sociale, prin care ne dăm mari că facem, dregem și ne lăudăm ce grozavi mai suntem.

Oare ce ar gândi moșii noștri despre cum ducem noi mai departe visul de unitate frățească pe care ei au împlinit-o?

Sigur, acum sunt alte timpuri. Îmbrăcămintea s-a schimbat, de la portul de mare distincție în alb și negru, într-unul mai practic, în blugi și tricouri care se spală la mașina de spălat. În loc de opinci avem pantofi. Apoi, azi avem mașini, tiruri, stații de benzină, avem mai multe decât ar fi imaginat ei acum 100 de ani. Deși avem mai multe, în același timp avem mai puține. Avem mai puțin timp unul pentru celălalt, mai puțină disponibilitate să congregăm și poate și mai puțină dorință să stăm împreună. Părem să fim prea ocupați să mai avem vreun scop comun.

Fascinați de propria imagine, suntem prea preocupați să zâmbim la celularele cu care ne facem poze. Mă întreb care dintre miliardele de fotografii pe care le facem astăzi va reprezenta esența generației noastre de azi, chintesența ei, care ne va reprezenta veridic peste un veac, așa cum o face această fotografie. Oare cum vom fi noi amintiți?

Sărbătorirea celor 100 de ani de la Marea Unire poate fi un imbold ca fiecare dintre noi să se dea jos din vârful muntelui său, nu numai să dea mână cu mână, ci și să dea o mână de ajutor țării ce ne-a crescut pe toți. Căci are atâta nevoie...

Așa cum și noi, fiecare, avem nevoie de un petec de pământ și o felie de cer, la noi acasă.

Sculptură de Nicăpetre

DRAGOBETE

-tuturor frumoaselor noastre-

împart iluzii temporare
și vise - tuturor, oricând.
eu sunt un trubadur filotim,
și vă ador - dar stați la rând.

indiferent de anotimpuri,
de vârsă, de credință, ten,
eu sunt prin lume curtezanul
de-a gata să provoc antren.

la telefonul meu de-acasă,
de-o vreme chiar și pe facebook,
eu vă răspund și zi și noapte
și voie bună vă aduc.

sunt melancolic și sunt tandru,
patetic sunt - mărinimos
și gata pentru promenade
în limuzină... sau pe jos.

ascultă mademoiselle... madam,
dacă vă plângeți de plictis,
chemăți-mă - și eu sunt gata
să evadăm... spre paradis.

sunt veșnic tânăr... sunt galant.
vă scriu poeme și vă-ncânt.
iubirile nu au hotare;
noi suntem liberi pe pământ.

sunăți-mă la telefon
și mai modern, chiar pe facebook.
sunt DRAGOBETE și îndată
în raiul dragostei vă duc!...

ROMANȚĂ LA CONSTANȚA

- Domniței Ileana Șipoteanu-...

Motto-refren:

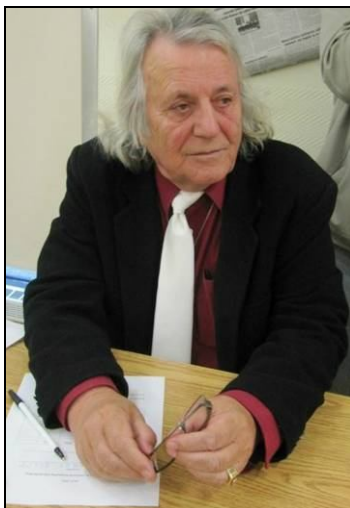
un luceafăr e pe cer,
dar în ochii tăi sunt doi.
prin al vârstelor eter
îi iubesc pe amândoi...

am colindat mările lumii
dar nu am fost îndrăgostit.
pe fluvii și peste oceane
iubire încă n-am găsit.

am ancorat și la Constanța.
seara m-a dus la Cazinou
și-am întâlnit doi ochi ca mura.
vă spun: m-am renăscut din nou.

valsam cu Dunărea albastră,
cu Marea Neagră am dansat.
strângeam o româncuță-n brațe,
simțeam că-s Om adevărat.

și i-am compus o poezie
pe care i-o citesc mereu,

când pe faleză - vraja lunii
ne-ascunde-n raze - Ea și Eu.

...a fost Ileana Șipoteanu,
un dans fantastic și real
și am simțit că-n floarea vârstei
mi s-a-mplinit un ideal.

am făcut nuntă la Constanța.
iubirea noastră s-a-mplinit.
sub raza celor doi luceferi
eu sunt pe veci îndrăgostit...

POVESTEA NOASTRĂ

-doamnei mele Maria-Sa-

doresc de mult să te aud cum plângi
ascunsă-n feregeaua Mării mele,
pe valurile sadice să-ți frângi
luceferii - cu trena lor de stele.

toamna să plângi când dau în pârg
gutuii,
cu toată zestrea - gata de plecare
spre casa de ecou a nimănui
care te-așteaptă-n gărilor spectrale.

să duci pe umeri amfore de lacrimi
și să stropești cu ele toți stejarii
ce nu s-au îndoit sub cer de patimi
sorbind licoarea multor lacrimarii.

să calci desculță peste stânca dură.
să sorbi din apă rece numai seara.
să te clătești pe țâțe cu prescură.
să nu-ți ajungă-n candelabre ceara.

Marea să-ți pună pește mult în plasă.
grâul de aur să-ți dospească-n pâine.
când trece poșta... tu să fii acasă.
să-mplănim azi - speranțele de mâine.

de clopotele bat la mănăstire
și zeii pun pe fruntea ta stigmatul,
iubito - vreau să plângi de fericire

și lacrima să ți-o șterg eu - bărbatul.

bărbatul tău... mireasă-ntre mirese,
femeia mea - pe veci preamăritată
și-n versul meu să cânte muze-alese
povestea noastră - cea adevărată...

Montreal -2017

CINE SUNT...FLORIILE?

-Bunicuța mea, mai știi
Ce sunt Sfintele-Florii
Și de unde ne-aduc ele,
Primăvara...menestrele?

-Cum să nu știi? De Florii,
Din crezul Sfintei-Mării
Zboară îngeri pe pământ;
Floriile - îngeri sunt.

-Mama mea, te-aș întreba,
De Florii - ce știi mata?
-Știu că-n ele stă ardoarea.
Floriile sunt ca floarea
Cea mai sfântă - dintre toate;
Mintea mea așa socoate.

-Frățioare, tu ce știi
Despre Sfintele-Florii?
-Este simplă întrebarea:
Mama se numește Floarea
Și când vrea ea...știi prea bine,
Musai - primăvara vine.

-Dar tu, țâncule, ce știi
Despre Sfintele-Florii?
-Ce știi eu...o lume știe:
Știu că este bucurie
Și vă mai spun, tuturor:
De azi săr într-un picior!

-Poet cu plete-argintii,
Tu, despre Florii, ce știi?
-Dragii mei, eu, prin Florii
Am scris mii de poezii
Și astăzi - din bunul har,
De Florii vă fac un dar:
Floriile toate sunt
Îngeri buni peste pământ.
Unele mame - anume,
Poartă Floriile-n nume.

Un frate - mai măricel,
Se numește...Floricele,
Iar vecina - aia mica,
Se numește scurt - Florica.

...Dragi copii - Floriile
Sunt ca veșniciile
Care ne-au născut - apoi
Își duc puiii - înapoi...

Aprilie - 2017 - Montreal

GEORGE FILIP

Eseu

Sensul vieții

MOTTO:

“Sensul vieții rezultă din eterna reîntoarcere a identicului”.

Friedrich Nietzsche

Când ni s-a dat viața în dar, am primit și multe alte daruri, dar printre acestea nu s-a aflat și acela de a ne cunoaște sensul vieții. Acest vid trebuie să-l umplem pe îndelete, cu răbdare și fără întrerupere, deși știm că nu vom găsi vreodată răspunsul pe deplin. Nu putem renunța, căci sensul vieții reprezintă una din coordonatele fundamentale ale existenței noastre, este căutarea căii celei mai scurte spre un obiectiv propus și atitudinea pe care trebuie s-o adoptăm pe parcursul vieții.

Viața întreagă este un test, băjbăim până ne găsim identitatea, iar istoria se repetă, și, până reușim să trecem testul, se mai întâmplă să rămânem repetenți. Neputința de a găsi un răspuns mulțumitor naște uneori o criză acută. Suntem liberi să alegem, să ne facem un proiect, dar nu putem să facem ce vrem, nu putem întotdeauna să decidem și de aceea nu putem să creăm omul acela pe care vrem să-l construim. Ajungem să experimentăm toată viața prăpastia de netrecut între ceea ce dorim să fim și ce am reușit din tot ce am dorit. Nimeni nu ne poate ajuta, și viața noastră nu poate avea decât acel sens pe care singuri ni-l alegem. Sensul vieții se conturează prin experiență și cunoaștere, prin raportări la lumea exterioară, dar și la propria persoană și la divin.

Primele întrebări încep să se contureze în anii adolescenței, misterioasa și fascinantă fază de dezvoltare, când apar forme de gândire mai abstracte, autocritice și reflexive. E perioada de viață când începem să deschidem ochii spre lume, să-i descoperim sensurile, când dorim să aflăm ce este fericirea și cum să ajungem la ea, să ne descoperim pe noi înșine, să ne întrebăm cine suntem, ce vrem să devenim, ce hotărâri să luăm privind viața, valorile, convingerile, identitatea, cariera, stilul de viață distinct, să stabilim relațiile cu noile cunoștințe, inclusiv cu persoane de sex opus. Acest punct de plecare ne va însoți toată viața.

Teologia, știința și filosofia au avut fiecare răspunsurile lor obținute pe diferite căi, dar fără să fie cele definitive. Începând cu cei mai mari filosofi ai lumii și terminând cu oamenii de rând, toți avem propriile

noastre păreri despre sensul vieții, fiecare om crede în anumite valori. Nici nu s-ar putea altfel, căci identitatea noastră este alcătuită din anumite valori pe care le alegem dintr-o multitudine fără sfârșit. Ce alegem, ca să dăm existenței noastre un anumit sens, devine o preocupare care face parte din zestrea de gândire a fiecărui om indiferent de vârstă, de statutul social sau de educație și instruire. Subiectivitatea noastră de a privi și de a percepe viața ne face diferiți și numai prin propria noastră experiență putem găsi singuri drumul vieții. Sensul existenței reprezintă poate cel mai frecvent motiv de disensiune între noi, și asta pentru că nu toți vedem în viață același sens.

Dar de unde știm care este drumul cel mai bun? Cum și ce alegem? Cum se combină între ele ceea ce alegem, cum ni se potrivesc temperamentului, cum sunt influențate de împrejurările și evenimentele ivite în cale? La toate întrebările care se nasc pe această temă, știe răspunsul complet numai bunul Dumnezeu. Numai El știe care este calea cea mai bună, căci noi, muritorii de rând, suntem sortiți să rostogolim gândul mereu în jurul acestei întrebări.

Există în Univers un mecanism orb care rostogolește toate corpurile cerești, planeta noastră, corpul nostru, sângele, ideile, trăirile. Lumea se învârtă ca într-un cerc și cu întreaga lume și noi. E o rostogolire de la care nu ne putem sustrage, suntem cuprinși ca într-un cerc, ne rostogolim întreaga viață prin gropi, pe drum plat, opintindu-ne spre înalt, apoi ne rostogolim la vale, ne tragem sufletul și iar ne rostogolim. Învăluim în ceață, privim spre soare, noaptea visăm drumul, și dimineața ne rostogolim iarăși spre zări uitate

sau necunoscute, încălcite, greșite sau ascunse, și obosiți, spre târziuul vieții, încetăm rostogolirea. Tragem aer în piept și în perioadele de epuizare, pe căi nevăzute, ne încercăm de proaspete energii venite din univers și iar pornim până va veni timpul să ne înălțăm, ca să completăm energia din care am primit și noi.

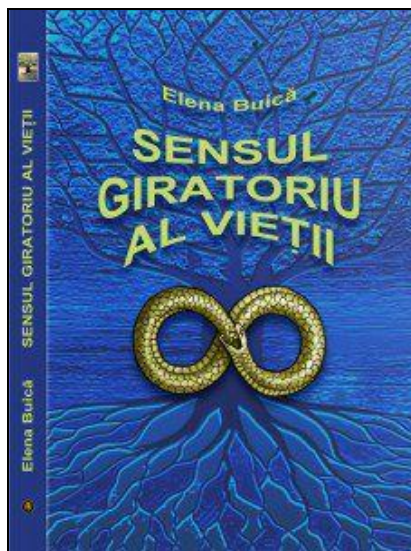
Dar cât este pe pământ, omul rămâne o ființă duală și contradictorie, pământeană și cerească, însușiri care-l împing să dea sensuri multiple și adesea contradictorii sensului vieții. Omul rămâne de-a pururi un pelerin al absolutului și nu încetează să pătrundă cât mai profund în oceanul fără fund ce îl constituie sensul vieții.

Alergând mereu să ne împlinim, căutând cu înfrigurare direcția cea mai bună a vieții, ca o ironie a sorții, ne trezim ca într-un sens giratoriu cu multe răspântii care ne obligă să acordăm prioritate tuturor clipelor ce se perindă prin viața noastră. Atenți la astfel de depășiri, putem greși calea cea mai bună de ieșire, mai devreme sau mai târziu, sensul giratoriu ne aduce de unde am plecat.

Ca pe fiecare om, și pe mine, sensul giratoriu al vieții m-a rostogolit căutându-i răspunsul. Am reflectat de-a lungul anilor întorcând pe toate fețele, nu numai sensul vieții, dar și sensul cuvintelor. Căutând fericirea, târziu am înțeles că e doar o iluzie și că adevărata fericire este în noi. Cum știu că rostul vieții mele a fost evoluția și împlinirea spirituală, atât cât omenește mi-a stat în putință și m-am luptat tot timpul să nu fac umbră pământului degeaba, cum am învățat de la bătrânii din satul meu. Ca profesoară, mi-am dorit să trăiesc în viitor prin elevii mei cărora le-am transmis niște concepte despre viață, ca mamă și bunică, să trăiesc prin fiica mea și apoi prin nepoată, în care am investit bucăți de suflet, și acum, la anii senectuții, să dăinuiesc prin scrierile mele. Nimic nu este pierdut atâta timp cât încă mai ești în viață, fiindcă, încă mai poți fi fericit și poți să adaugi un nou sens vieții tale. Visul sau dorința nu moare niciodată, ele încă mai stau în picioare, atât timp cât tu stai în picioare și mai crezi în frumusețea și sensul vieții. La orice vârstă, chiar dacă ai bagajele făcute și te așteaptă la ușă, încă mai poți să te bucuri de ceea ce ai și încă mai poți să treci cu vederea peste toate cele bune, ca și peste cele rele ale acestei singure lumi date ca dar al vieții.

Omul este ca o stea care se naște și va arde atât câtă lumină a acumulat.

ELENA BUICĂ
Toronto, Canada

Ancheta „Vatra veche”

Exilul românesc Milena Munteanu

Nicolae BĂCIUȚ: Doamnă Milena Munteanu, intenționez să public o carte despre exilul românesc. Vă invit să răspundeți la întrebările de mai jos.

Milena MUNTEANU: Stimate domnule Băciuț, în primul rând aş vrea să vă mulțumesc pentru invitația de a participa la ancheta pe care ați inițiat-o. Interesantă topică și tot mai relevantă, având în vedere exodul tot mai numeros al românilor.

Nicolae BĂCIUȚ: Exilul a rupt, geografic, familii în două – o parte a rămas în țară, cealaltă s-a stabilit peste Ocean. Ce suferințe particulare ale acestei rupturi aduce exilul? Indiferent de motivele lui?

Milena MUNTEANU: Indiferent de motivul ce a determinat plecarea, ca emigrant lași în urmă oameni dragi, familie, prieteni, precum și locuri dragi. Obiceiuri. Obişnuințe. Ajungi să duci dorul, să-l porți oriunde ai fi. Când am scris cartea „Depart de țara cu dor”, mă refeream tocmai la faptul că rămâi cu gândul la ce ți-e drag. De departe înveți să vezi lucrurile cu altă înțelegere, cu altă îngăduință și altă căldură. Poate că în țara te iritau anumite lucruri. De departe, însă, vezi acești factori ca mai puțin agravanți, înțelegi realitatea de acasă prin alte filtre. Câștigi, de fapt, o nouă perspectivă, influențată și de distanță. Revenind însă la întrebarea despre familia ruptă în două, pe de o parte îți lipsesc cei dragi de acasă, dar ajungi să lipsești și tu de la momentele importante din viața lor.

Un moment pe care l-am conștientizat este momentul în care ajungi să-ți înmormântezi părinții în locurile de adopție. Pentru mine a fost când tatăl meu, în loc să fie înmormântat în cimitirul din Grui din Săliștea Sibiului, lângă ai săi, și-a găsit locul de veci în cimitirul Mount Pleasant din Toronto, care a fost, în clipa morții sale neașteptate, cel mai aproape. Bunicul meu, tatăl tatălui meu, plecase în America înainte de primul război mondial. El a stat acolo circa 10 ani, apoi a revenit în țară. Familia lui a trăit la Săliștea Sibiului, iar el a fost înmormântat tot acolo.

Tatăl meu a plecat la copii în Canada. Cum a sosit, a avut o mare neșansă. E probabil primul din neamul nostru care e înmormântat altundeva decât acasă. Mi se pare un fapt semnificativ. Noi aprindem mai des o lumânare la cimitirul Mount Pleasant din Toronto decât la cimitirul din Săliște, unde sunt toți ceilalți, de generații, până la cei din negura timpului.

Nicolae BĂCIUȚ: Care sunt vămile exilului? Ce praguri sunt mai greu de trecut de către un exilat?

Milena MUNTEANU: Nu știu dacă sunt aceleași vămi pentru toată lumea. Probabil că fiecare experiență e diferită. Depinde, desigur, de momentul, locul și condițiile emigrării, ce e sigur e că plonjezi într-o lume foarte diferită de cea de acasă. În mod clar, există un prag cultural, care nu e ușor de trecut. În primul rând, pentru că trebuie să realizezi că cei din jurul tău înțeleg altfel lumea înconjurătoare. Apoi, trebuie să încerci să-i înțelegi. Apoi, să încerci să te faci înțeles. Este vorba despre crearea unor poduri de înțelegere umană și nu este totdeauna simplu să le construiești. Sunt convinsă că sunt și alte praguri, în unele cazuri vorbim de praguri de subzistență, dar eu nu pot să vorbesc despre asta. La noi nu s-a pus problema. Am fost suficient de norocoși să plecăm în condițiile în care am avut totdeauna ce mânca. Nici n-am dormit pe sub poduri. Sunt unii care au emigrat trecând Dunărea înot sau traversând granița pe jos. În câte unii s-a și tras și câțiva nici nu au ajuns pe malul celălalt. Din fericire, eu n-am avut o astfel de experiență. Dar, chiar și așa, chiar având un statut legal la sosire (care nu e puțin lucru), totuși, începutul nu a fost simplu nici

asa. De ce? Pentru că la început ești derutat de ceea ce te înconjoară, căci nu înțelegi complet lumea adoptivă.

La vremea plecării noastre nici nu era atâtă informație disponibilă cum este acum și n-am prea știut la ce să ne așteptăm. Un prag necesar este găsirea unui loc de muncă. Aici depinde de meseria fiecăruia, dacă e ușor să pătrunzi în domeniu, sau dacă trebuie s-o iei de la început. Cred că există și niște praguri sentimentale. De dor. Legate de amintirile pe care le ai din vremea copilăriei. Este dorul de muzica de buciom, cum spun unii... Este dorul de societatea tradițională care probabil că nu mai e intactă nici acasă, ea trăind acum mai mult în amintirile noastre.

Nicolae BĂCIUȚ: E diferit modul de asumare și manifestare a exilului românesc, comparat cu exilanții altor țări europene? Nu doar din perioada comunistă, ci și înainte și după aceasta!

Milena MUNTEANU: Cred că și în cadrul emigrației românești sunt diferențe, care au de-a face cu țara, chiar și cu orașul de destinație. Cu momentul emigrării. S-a remarcat corect că motivațiile din perioada emigrației au determinat chiar compoziția exilului. Modul de comportare. Bănuiesc că diversele comunități românești au avut de răzbătut în mod diferit, în funcție de condițiile oferite de societățile adoptive. Exilul (de oriunde) ajunge deci să funcționeze în condiții foarte diverse, care depind de o grămadă de factori. Totuși, indiferent de aceste variabile, mi-ar place să cred că emigrația română păstrează același gen de implicare cu țara mamă și aceeași coeziune, ca alte etnii care migrează prin lume. Mi-ar plăcea să cred că emigrația noastră va ține rândurile aproape, că se va crea o comunitate românească puternică, care își aduce aminte de interesele țării, pe care le sprijină. Devine cu atât mai important, cu cât proporția de români care trăiesc acum în afara granițelor țării a crescut așa mult în ultimii ani.

Nicolae BĂCIUȚ: Ce șanse are scriitorul român care pleacă în exil? Dar omul de știință? Dar omul fără pretenții intelectuale, fără mari nevoi culturale? →

“Dacă nu plecam de acasă, n-aș fi ajuns să mă mărturisesc pe hârtie”

Milena MUNTEANU: Aici vorbesc doar din scurta mea experiență scriitoricească de la Toronto. Probabil că dacă nu plecam de acasă, n-aș fi ajuns să mă mărturisesc pe hârtie. Scrisul mi se trage de la dorul de casă. Este adevărat că avusesem întotdeauna o ușurință, luasem premii la olimpiade, învățasem limbi străine și citisem mult. Scriam cu plăcere, de plăcere, pentru sufletul meu, dar nu mă gândisem să public. La un moment dat, mi s-a oferit o rubrică permanentă la revista „Observatorul” din Toronto, dar acolo scriam să servesc comunitatea, simțeam că am ceva de restituit... Recent, am fost chiar luată pe sus de reacția surprinzător de pozitivă, emoțională chiar, la cartea mea „Departe de țara cu dor”.

Ce șanse are un scriitor român care pleacă în exil? Depinde. Probabil că bariera de limbă va persista, pentru cei ce nu gândesc în limba țării de adopție. Întrebarea este dacă ai aceeași abilitate, dacă poți exprima nuanțele în aceeași măsură... Sigur că există întotdeauna opțiunea traducerii din limba maternă... sau chiar a scrisului numai în limba maternă, așa cum o fac mulți, adresându-te românului de acasă, sau celui plecat. Pe scurt, românului. De oriunde. Printre scriitorii plecați există realizări și recunoașteri remarcabile ca cele ale lui Cioran, Ionesco etc. Sunt rare, însă. Cazul Herthei Muller, deși notabil, este diferit prin aceea că a scris direct în limba sa maternă (germana).

Întrebați care sunt șansele omului de știință. Noi am plecat din țară ca oameni de știință. Studiasem calculatoarele. În caz că lucrezi într-un domeniu în care se caută știința ta de carte și ești bine pregătit, este relativ ușor să pătrunzi în domeniul științelor exacte. Mult mai ușor decât în ale scrisului. La venirea în Canada, după trei interviuri în trei orașe, eu am avut trei oferte de serviciu. Ați putea spune că nu poate fi mai ușor decât atât, nu-i așa? Așa este. Totuși, nu tuturor le-a venit la fel de ușor. Depinde și de noroc. Alții, cu aceeași meserie, doar pentru că au emigrat pe timpul recesiunii, au stat fără slujbă cu anii. Indiferent de meserie, este important să fii pregătit pentru momentul deschiderii porțiței spre

următorul pas pe care îl ai de făcut. Înainte.

Nicolae BĂCIUȚ: Cum se poate afirma profesional, social, un exilat?

Milena MUNTEANU: Cum se poate afirma profesional un exilat? Prin muncă asiduă și prin înțelegerea lumii în care activează. Cu viziune despre ceea ce este și poate deveni. Cu încredere în forțele proprii. Cu sănătate și noroc. Eventual, cu ajutorul comunității... sau a altora. Dacă este. Sunt țări în care statutul social se obține mai greu, indiferent ce realizări profesionale ai. Poți fi un medic sau un inginer bun, dar tot vei fi privit ca un mêtèque (venetic, în franceză). De eticheta asta poate că nu scapă nici copiii, nici nepoții tăi, cei nenăscuți încă. Din acest punct de vedere, în Canada este altfel. Dacă ești bun, ți se deschid uși. Ești invitat oriunde.

Nicolae BĂCIUȚ: Ați resimțit discriminarea, din perspectiva condiției de exilat?

Milena MUNTEANU: Ca exilat, știi că ești altfel și uneori simți că ești privit ca fiind „altfel”. Nu cred însă că am fost discriminată. Există, totuși ceva în firea umană, este dovedit chiar științific, printr-un experiment cunoscut făcut la Universitatea Yale din Statele Unite, că toți oamenii preferă să se înconjoare cu oameni ce le seamănă sau au ceva în comun. Este în firea omului. E dovedit că și copiii mici îi preferă pe cei ce au aceleași preferințe ca ei. Este, probabil, o adaptare la mediu. Aici nu mă refer la culoarea pielii sau la alte

caracteristici rasiale, ci chiar la o preferință comună (pentru ce echipă chibițezi, sau dacă îți plac aceeași biscuiți). Se pare că ne plac mai mult cei cu care avem ceva în comun sau cei cu care ne asemănăm în orice fel, chiar dacă ne unește doar o preferință comună.

Sunt deci cu atât mai recunoscătoare că nouă ni s-au dat șanse egale într-o lume nouă, că s-a investit chiar în noi, deși eram doar niște străini. Probabil că facem parte dintre cei norocoși. Atunci, mă întreb, oare cum să nu extindem și noi o mână de ajutor sau un gând de înțelegere, când și alții ni le-au oferit nouă? După plecarea din țară eu am fost absorbită de gândul reușitei în lumea nouă, așa că am muncit greu și bine. Acum simt că pot contribui într-un fel oarecare, ba pot chiar să-mi ofer timpul făcând câte un mic gest să-i ajut pe alții. Eu nu pot schimba fața lumii, dar dacă fiecare contribuim cu ceva, poate că în final ajutorul nostru ajunge să conteze. N-ar fi oare grozav să ajungem ca, împreună, să ne schimbăm soarta?

Nicolae BĂCIUȚ: Ce loc ocupă credința în exil? Dar prieteniiile?

Milena MUNTEANU: Din păcate, eu nu sunt un om religios. Totuși, toți ne punem speranța în ajutorul divin când plecăm la drum lung, nu-i așa? Din acest punct de vedere exilul te aduce mai aproape de Dumnezeu. Dar nu numai din acest motiv interesat și superficial. Aș vrea să vorbesc puțin despre rolul credinței pentru comunitate. Aș spune că de multe ori exilații se întâlnesc în jurul bisericii. Își pomenesc morții, își botează copiii. Când ne-am stabilit la Toronto, exista doar o biserică românească, acum aud că ar fi cinci. Crește comunitatea? Crește oare credința? Se păstrează credința? Mi-e greu să spun.

Prieteniiile? Contează foarte mult. Ai nevoie de puncte de sprijin, de oameni pe care să-i găsești necondiționat. În cazul meu, au fost două momente cruciale, în care prieteni apropiați mi-au deschis capul și drumul. Primul a fost când un prieten apropiat mi-a spus la telefon ce fel de limbaje de programare se caută – așa că am putut să mă pregătesc pentru ce mă aștepta. Al doilea moment la fel de important a fost când doi scriitori, independent →

unul față de celălalt, m-au încurajat pe drumul scrisului, dându-mi o șansă pe care n-aș fi avut-o altfel. Prietenii contează. Ca puncte de sprijin necondiționate, de inspirație și suport.

Sunt de fapt mult mai mulți factori care contează în susținerea exilului. Chiar și un magazin de produse culinare românești poate avea un efect de liant, căci acolo te întâlnești cu cei ca tine, ba chiar găsești un ziar românesc, un afiș la un spectacol, în afara mâncării ca la mama acasă... Te bucuri să găsești chiar o Eugenia, de al cărui gust îți aduci aminte din copilărie. Oare să fie un magazin alimentar un factor în continuarea tradiției și a memoriei colective? Da, chiar așa suntem de înfometați și însetați de gustul lumii de acasă.

Nicolae BĂCIUȚ: Ce perspective are ecumenismul în armonizarea relațiilor dintre exilați și populația țărilor gazdă?

Milena MUNTEANU: Mă tem că nu pot comenta.

Nicolae BĂCIUȚ: Care e diferența între exilații ideologici și cei economici, ca să etichetez așa pe cei care s-au exilat din motive de conștiință, față de cei care s-au exilat din nevoi materiale.

Milena MUNTEANU: Bănuiesc că la un moment dat exista o diferență clară între emigrații plecați pe motive ideologice și cei plecați din motive economice. Cred însă că anumite bariere ideologice au fost ridicate, bănuiesc că unele diferențe ideologice s-au mai estompat (mai mult sau mai puțin). Totuși, și astăzi anumite convingeri continuă să ne facă să trăim, din acest punct de vedere, în lumi diferite, oriunde viețuim.

Nicolae BĂCIUȚ: Ce-l poate face, cu adevărat, fericit pe un exilat?

Milena MUNTEANU: Bănuiesc că depinde de persoană. Probabil că bătrânul care pleacă din țară să meargă la copii, își dorește să stea cu nepoții. Probabil că tânărul emigrant vrea să-și croiască o viață nouă (o altfel de viață?). Eu cred că emigrantul este prins între două forțe contradictorii. Pe de o parte, vrea să se integreze și să reușească în țara de

adopte, pe de altă parte vrea să rămână ceea ce este. În Canada se înțelege acest lucru. Eu mă minunez cu ce generozitate finanțează Canada comunitățile diverse să-și continue limba și obiceiurile de acasă. Noul venit, cu cât are mai multă libertate să rămână ceea ce este, cu atât vrea să contribuie mai mult la o astfel de societate permisivă și tolerantă.

Noi n-am plecat de acasă de săraci ce eram, și nici din lipsa șanselor de reușită. Aveam ce ne trebuia. Cu toate acestea, în 1990, m-a speriat intervenția minerilor în capitală. Când forța brută își face dreptate cu parul, ba chiar este încurajată și instigată de la vârf... iar apoi i se multumește pentru grija pe care a avut-o pentru rondurile de flori... atunci m-am simțit strivită de inabilitatea de a schimba lucrurile dinăuntru. La vremea aceea mi-am zis că trebuie să am grijă de imediat, să am grijă de mine, ca mai apoi să fiu și eu în stare să dau vreun ajutor cuiva.

Ce-l poate face fericit pe emigrant cu adevărat? O viață în care își regăsește verticalitatea. Respectul pentru alții și respectul de sine.

Nicolae BĂCIUȚ: Cum se poate pierde identitatea etnică în exil?

Milena MUNTEANU: Identitatea etnică se poate pierde ușor. Cu copii care nu vorbesc limba acasă și care nu-și practică obiceiurile și tradițiile. Românul e adaptabil și ia cu ușurință culoarea mediului, nu cameleon, ci pentru că înțelege, se adaptează și vrea să reușească. Adaptabilitatea este și o binecuvântare, dar poate fi un blestem, căci putem fi asimilați cu ușurință. Trebuie deci să găsim ceva care să ne ajute să ne păstrăm identitatea: un simț comunitar, o conștiință colectivă, orice altceva ce ne poate ține împreună, indiferent cât de răsfirați suntem sau vom fi.

Nicolae BĂCIUȚ: Este integrarea exilaților o problemă insolvabilă? Cum sunt priviți cei care-și caută o altă patrie?

Milena MUNTEANU: Cum sunt priviți cei ce-și caută o altă patrie? Întrebați cum sunt ei priviți de către țara adoptivă? Probabil că din nou, asta depinde atât de persoană, dar și de cei ce privesc, de țara în care emigrează. În Europa, cred că exilul românesc este mai criticat decât în Canada, de exemplu. De ce? Din multe motive. În primul rând, pentru că în Canada se primesc imigranți din lumea largă. Așadar, ești egalul oricui. Apoi, în Canada ajung mai greu cei certați cu legea sau cei care au șanse mai mici să se integreze. În Europa, problema e mai complexă și datorită nivelului diferit de toleranță. De fapt, toată Europa trece prin schimbări de mare adâncime cu efecte greu de anticipat.

O întrebare la fel de importantă este cum sunt priviți românii care își caută o altă țară, cum sunt ei priviți la ei acasă? Sunt oare priviți ca băieți "isteți", care știu să se descurce? Sau poate că sunt judecați că întorc spatele problemelor comune și se salvează personal? Cred că în ultimii ani emigrația română a devenit așa de abundentă, încât devine un factor major ce afectează vitalitatea și viabilitatea forței de muncă de acasă. În aceste condiții, când sunt așa de mulți care lucrează sau trăiesc în străinătate, comunitatea devine tot mai importantă. Mai cred că plecații de acasă (printre care mă număr și eu) au o datorie față de țară. Să nu uităm că mai toți am învățat carte pe bani publici. Unii dintre noi s-au afirmat, unii au primit chiar premii Nobel pentru țara de destinație, nu însă și pentru cea de origine... Alții au făcut ce au putut și ei pe unde au ajuns. Poate că fiecare ar trebui să ne gândim cu ce să contribuim, cu ce am putea ajuta țara care ne-a format.

Nicolae BĂCIUȚ: Care ar putea fi, pentru un exilat, înțelesurile dictonului latin „ubi bene, ibi patria”!

Milena MUNTEANU: Bănuiesc că fiecare om vrea bine și tot mai bine. De aia muncim, de aia învățăm și încercăm să ne clădim o viață mai bună. Oriunde am fi. Totuși, când această căutare perpetuă este în conflict cu alte valori pe care le prețuim, atunci intri într-un conflict personal. →

Eu am rămas cu un sentiment de vinovăție că am plecat de acasă. Sunt multe alte comunități care sunt răspândite în lume, dar care se ajută mai mult și mai bine decât o facem noi. Pentru români, care și-au trăit istoria în același loc, migrația masivă din ultimii ani este și o mare noutate. Tocmai de aceea cred că trebuie să învățăm să închegăm o comunitate care să funcționeze chiar dacă suntem dispersați geografic, așa cum suntem.

Nicolae BĂCIUȚ: Cum se vede țara natală din exil? Cum se raportează el la țară, la valorile ei? La neîmplinirile ei? La așteptările ei?!

Milena MUNTEANU: Țara natală se vede ca fiind în nevoie. Totuși, puțini îi dau să mănânce. Mulți ar vrea să tot ia. Totuși, unii trimit bani acasă, își ajută compatrioții, deschid business-uri, fac ce pot. Bănuiesc că s-ar putea face mai mult.

Cum se raportează exilul la valorile țării? Depinde de care valori. Cele din străbuni, validate de timp, le-aș susține oricând. Alte „valori”, în care mulți încă mai cred, chiar dacă au fost compromise, pentru că au fost duse la extrem, au frânt chiar coloana vertebrală a moștenirii noastre din moși-strămoși. Așadar, ne-au dăunat mai mult decât ne-au servit.

Nicolae BĂCIUȚ: Cine, de ce s-ar reîntoarce din exil în patria mamă?

Milena MUNTEANU: De dor. Să dea o mână de ajutor. Să facă o diferență, acolo unde pot. Poate pentru că simt că sunt mai aproape de sufletul țării și nu se simt acasă în altă parte. Din convingere că locul românului e la el acasă. Că vor să se pensioneze acasă sau din diverse alte motive. Poate chiar să facă bani, căci uneori se pot face bani și acasă... depinde, din nou, de circumstanțe.

Nicolae BĂCIUȚ: Ce compromisuri nu poate evita un român care alege să emigreze?

Milena MUNTEANU: Stau să mă întreb dacă te poate obliga cineva să faci compromisuri. Nu e oare compromisul o alegere personală? Poate că ea este mai probabilă sub anumite circumstanțe... dar dacă nu îți place ce se cere de la tine, ai oricând opțiunea să refuzi. Bănuiesc că și dacă stăteam acasă ne simțeam forțați să facem compromisuri, nu-i

asa? Sau nu? Depinde de ce alegi să faci. Să fii.

Nu vorbesc aici de cazuri fortuite în care ești forțat(ă) să oferi servicii sexuale sau de altă natură, împotriva voinței tale... căci sunt și astfel de cazuri. Ele sunt regretabile și extreme, dar nu cred că se pot generaliza.

Compromisul nu e neapărat necesar, deși probabil că mulți simt că au compromis într-un fel sau altul.

Nicolae BĂCIUȚ: Ce mai înseamnă pentru el patriotismul, naționalismul?

Milena MUNTEANU: Mulți emigrați sunt și rămân patrioți. Vorbim de cei care doresc binele țării, care ajută, contribuie cu ceva, care încurajează valorile comune. În Toronto, există o școală românească, un ziar românesc (ba chiar mai multe), biserici românești, magazine românești etc.

Unele sunt făcute din motive lucrative, altele din motive complet altruiste. Indiferent de motive, efectul e același: toate ajută la păstrarea memoriei colective, la continuarea unor tradiții. Apoi, sunt fel de fel de modalități de a contribui: de la a-ți învăța copilul să vorbească românește, până la respectul transmis lui pentru valorile învățate acasă. Perpetuate, prin el, mai departe. Asta, dacă dorim să fim și mâine ceea ce suntem azi.

MUNTEANU (LIȚOIU) Milena, scriitoare, născută în 26 martie 1962, la Craiova.

Stabilită în Canada. Absolventă Universității din Craiova și a Universității din Toronto.

Autoarea cărților: „Depart de Țara cu Dor”, și „Amintiri din Țara Soarelui Răsare”.

Are o colaborare frecventă cu mai multe reviste de limbă română din jurul lumii: „Observatorul”, „Confluente Literare”, „Cetatea lui Bucur”, „Prolitera”. Revista de Recenzii”, „Starpress”, „Vatra veche” ș.a.

În anul 2013 a fost câștigătoarea Marelui Premiu al Festivalului – Concurs de literatură „Rezonanțe Udeștene” pentru reportaj literar, din cadrul Festivalului European al Artelor „Ciprian Porumbescu”.

Asociația Canadiană a Scriitorilor Români

Asociația Canadiană a Scriitorilor Români (A.C.S.R.) are ca scop să reunească scriitorii de origine română din Canada și să promoveze cultura română în Canada și cultura canadiană în România.

A.C.S.R. a fost înregistrată la Montreal în data de 1 martie 2001.

MEMBRII ASOCIAȚIEI (în ordine alfabetică)

Leonard I. Voicu – Președinte, Alex Cetățeanu, - Președinte Onorific, Al Francisc, Camil Moîșa, Carmen Doreal, Carmen Ileana Ionescu, Catalina Stroe - Vice președinte, Cezar Vasiliu, Claudine Bertrand, Corina Haiduc Luca, Corneliu Florea, Dragoș Samoilă - Vice președinte, Elena Buică, Eugen Caraghiaur, Mircea Gheorghe, Dumitru Ichim, Felicia Mihali, Florin Oncescu, Francisc Ion Dworschak, George Georgescu, Georges Tautan, Daniela Gifu, Eliza Ghinea, Ionela Manolesco, Jaques Bouchard - Vice președinte, Irina Egli, Lia Ruse, Margareta Amza, Maia Cristea-Vieru, Melania Rusu Caragioiu, Milena Munteanu, Monica Ligia Corleanca, Cristina Balaj Mihai - Vice președinte, Radu Rascanu, Veronica Lerner, Rosca Victor, Sorin Sonea, DH Silvan.

AMBASADA ROMÂNIEI în Canada - Ministerul Afacerilor Externe. Aniversarea a 15 ani de la înființarea Asociației Canadiene a Scriitorilor Români (ACSR)

Obiceiuri de primăvară la români și canadieni

De cum începea să se încălzească și adia un aer de primăvară în București toată lumea se ducea la pădure sau la șosea cum i se mai spunea.

De obicei, mergeam în luna martie și întotdeauna într-o duminică când avea toată lumea o zi liberă. Drumul până la pădurea Băneasa nu era lung, dat fiind că noi locuiam în partea de nord a orașului. La intrarea în pădurea Băneasa, era un mic restaurant, în care se puteau consuma mititei și bere. Această tradiție se poate întâlni și acum la sărbătorile câmpenești românești care se organizează cu diferite ocazii în Canada.

Părinții mei cunoșteau toată pădurea și ne erau ghizi. În trecut, pădurea Băneasa făcea parte dintr-o împădurire mai mare (codrul Vlăsiei) dar agricultura intensivă a redus-o din ce în ce mai mult. Noi ne bucuram primăvara pentru că apăreau florile. Pământul reavăn se albea de ghiociei, se albăstrea de vioarele și se” invioleta” de toporași. Apăreau de asemenea și urzicile. Erau mici (știți că pot ajunge până la brâul omului când sunt mature) și se spunea că dacă le culegeai cu mâna goală, pișcăturile lor sunt bune la reumatism. Știu doar că te dureau mâinile tare rău și nu știu zău dacă merită să nu mai ai reumatism. Urzicile făceau parte din așa numita “cură de primăvară”. Mama le gătea cu usturoi, puțină făină și mai așeza și o mămliguță lângă ele. Ulterior, în Canada, am aflat că aici se pune mare preț pe așa numita “dezintoxicare a organismu-

lui”, după ce se iese din iarnă. Același lucru se practica și la noi în București, fără să i se spună pe nume.

În Canada, se recomandă ca la ieșirea din fiecare sezon, organismul să fie dezintoxicat pe motivul că mâncarea canadiană conține chimicale. Ei recomandă aici un post de sucuri naturale pe care vi le puteți face singuri acasă, luând fructe și trecându-le prin mașina de făcut sucuri (juicer).

Din “cura de primăvară” bucureșteană, făceau parte și unișorul și păpădia (dandelion) pe care noi nu le culegeam dat fiind că erau “amare”, dar aceasta le conferea numele de “vindecători ai ficatului”.

Emigrând în Canada, am frecventat bibliotecile, curioasă de a afla cât mai multe despre Canada. Acolo era făcută o reclamă la festivalul siropului de arțar de la Kortright Conservation Area.

Cum era iarnă, a trebuit să aștept până în luna martie ca să vizitez acest centru. Se află la intersecția străzilor Pine Valley cu Rutherford Road (web site: www.kortright.org).

În Canada, totul este realizat de multe ori în scop educativ. În centrul acestui parc imens, este o clădire în care se pot viziona filme educative, cumpăra sirop de arțar sau cărți despre acest obicei canadian.

Când am vizitat acest centru, o femeie spunea povestea siropului de arțar.

Într-o coajă de copac, un copil indian a adus tatălui său apă de la copac ca să fiarbă o bucată de carne care, după fierberea alături de o piatră încinsă (cuptorul de alta dată), a ajuns să fie dulce. Legenda spune ca așa a început să se colecteze “apa dulce” a copacului.

Pădurea se întinde pe coline nu este la șes ca pădurea Băneasa.

Lângă cazanul de fiert siropul

În vale, curge Humber River, care face un mic lac de acumulare. Pe drumul “Maple Syrup Way”, poți vedea cum se făcea prelucrarea pe vremea coloniștilor și cum se face acum, modern. În vremi trecute, se găurea coaja copacului și seva care se scurgea era adunată în găleți care se colectau într-un ceaun în care se fierbea lichidul până ce din 40 de găleți de sevă ieșea o găleata de sirop. Femei îmbrăcate în costume de epocă fierbeau viața copacului și făceau ca noi să înmugurim și să înflorim înăuntru, furând din sufletul arțarului. Siropul de arțar este calitativ mai bun ca mierea. Nu toți arțarii pot dona sângele lor, ci numai arțarul de sirop, care toamna ne înveselește cu roșul lui purpuriu și a dat de asemeni culoare steagului canadian.

Mai departe pe drumeag, era un cazan industrial, unde se fierbea seva în stil modern. Acolo am aflat că siropul se obține numai dacă zilele călduroase sunt urmate de nopți cu temperatura sub 0 grade Celsius (un fel de zilele babelor din România).

În schimb, în această pădure, nu erau flori. Trebuia să aștepti până în aprilie și uneori până în mai ca să apară vestitul trilium, “un ghiocel” de Ontario, care ar putea fi numit “crinul cu trei petale”. Iar păsările apăreau odată cu florile. Primăvara, poți admira cardinalul roșu (red cardinal), gaița albastră (blue jay), chick-a-dee-dee. Cântecele lor sunt de primăvară în care cheamă pe fetele păsări la joc și pe băieții păsări la trântă.

Și sunt încă alte lucruri frumoase în această școală în natură, pe care, dacă sunteți curioși, puteți să o vizitați la adresa 9550 Pine Valley Drive la 1 km nord de Rutherford Road și 1 km sud de Major Mackenzie Drive. Pine Valley Drive este la 3 km vest de Highway 400.

Am absolvit o facultate tehnică “Instalații pentru Construcții” în 1988.

Adaptarea la o nouă cultură, limbă și educație a marcat scrierile mele. Orice imagine nouă și șocantă stă înăuntru meu căutând prilej să iasă la iveală.

După 20 de ani în Canada, abia aștept să emigrez în România.

DANA MATEESCU

Cota apelor

Spune-mi dacă mai ții minte "Cotele apelor" ?
Ca să știu în ce ape mă scald.

Înotător

Da, așa sunt eu
Înotător bun
Și bine mă descurc
În orice apă
Chiar curgătoare
Și mai ales la soare
Îmi plac toate
De mă udă la coate
Amândouă
Chiar stropii de rouă
Și vin să mă băiesc
Căci le doresc
Da, și una și alta
Și marea și balta.

Iar eu

Te-ai pierdut undeva
Între primul și ultimul sărut,
Undeva, înainte de-nceput.

Te-am regăsit pe-o bancă.
Nu tu erai, doar ce rămase
Din haina ce mereu ți-o coase.

Te-am salutat cu-n gest ușor,
Zâmbeai printre fumuri de țigară,
Iar eu te vedeam ca-ntâia oară.

Te-ai aplecat cafeaua să ți-o bei
Și te-am zărit din nou, măiastră,
Iar eu am întrebat de e povestea noastră.

Te-am lăsat timpul să ți-l cauți,
Să-ți mai meșteruiască o fericire,
Undeva, înainte de să-ți apar ca mire.

Te-ai măsurat des prin ce ar fi să fie,
Iar eu te-am păcălit din nou cu mine,
Mereu, între ce a fost și ce e bine.

Iar tu

Tu, vină nu aveai, erai doar acolo,
Modelai acea îmbrăcăminte,
Așa precum ți s-a cerut, cuminte.

Cercuri desenai în aerul golaș,
Stăteai și așteptai, fumul să se risipească
Și factura să ți-o plătească.

Adunaseși o listă lungă, datorii,
Zăboveai, doar nu a ta e vină

De nespună lui îi este, pofta de la cină.

Nimic nu te atinge, nu mulți, nici unul,
Nici de popasu-i printre mii.
Rămâi așa făcută, ești unde aparții.

Salve populis

Legiunea cheamă, te strigă
În imn de nemuritori.
Nemulțumiți, nesătulii tună,
Nehrăniții se adună
Și urlete se-ndreaptă către lună.
Le-aș da un mănunchi din tot ce am,
O fascie împletită,
Zi și noapte ca s-o defileze
Și să-și simtă inimile viteze.
E legiunea umbrelor strivite,
Rând și rând, un șir de vite,
Pe bandă rulantă potrivite.
Toate la fel,
Scoase pentru gloria cuceritorului,
De pe un patron pentru-un patron,
Adică pentru șefu',
Dansul buricului să-i facă,
Comemorând momentul cu o placă.

J'avais oublié

Avec l'âge on ne s'arrange pas,
mais on persiste.

Singurătatea plăcerii

Plăcerea absolută este de fapt un
moment de extremă singurătate.

Mă lași pentru un film

Cândva te ajutam să-l vezi,
Eram proiecționistul,
Eram sala, fotoliul
Și întunericul ocrotitor,
Ți-eram filmul în sine,
Fasciculul făuritor.
Acum ceri să-l vizionezi
Și singură să o faci.

Atunci așteaptă să rebobinez
Și conectez, trei, doi, unu...
Să îmi spui cum a fost,
Ce ai văzut, cum ai simțit,
Cu ce ai rămas
După ce praful s-a așezat.
Lasă-te dusă, așa cum,
Precum ai fost pusă.
Trage-mi o palmă cu inima,
Nu căuta, nu potrive.
Să o spui cu valul,
Ca un strigăt de orgasm,
Ținută mereu
Sub farmecul din basm.
Uite, că rimează și cu pleonasm,
Și îl voi face, și repet,
Nu e o poveste, zahărul e dulce,
Și mierea dulce este,
Dar numai de le guști.
Și nu, nu trebuie să muști,
Sunt deja în tine și mă simți,
Să nu mă minți.
Spune-o așa cum doare,
Să știu, să fiu, ca să aud
Din nou cum bate vântul,
Să-ți aud cântul,
Cântul de sirenă,
Și nu a lui Vasile Roaită
Sau acelor dintr-o altă haită,
Ci acelei cu plete și cu solzi
Și sâinii liberi fără sutien,
Numai puțin acoperiți
Și de două scoici feriți.
Îți cer gândurile tale,
Ca să pot, să văd, să îți rezist.
Atinge-mă cu a ta voce,
Cu a ta ispită de creatură
Ce se scaldă-n spuma mării
Și se lasă dusă printre valuri,
Uitându-mă iubit,
Depart, pe alte maluri.

La vale

Semne de urși ? Nu. Semne despre urși.
Atenție urși ! Dar nu erau, nici de plimbat,
Dar era un soare, și-o vale, să tot strigi.
Și am strigat: valea ! Hai valea !
Dar nimeni n-auzea și nu pleca.
Se stătea, așa un fel, într-o dilemă.
Nu, nu toți erau în temă,
Nici nu participau, doar se uitau,
La stâna din vale, pe unde urșii trec
Pe unde se țipă... des, cu-atâta jale.

Te salut

Salve ție pui de om, te salut ! Aștept
ca să te speli de lut.

D.H. SILVIAN

Două zile

Încă nu se pusese de dimineață și sunetul telefonului avea să încerce să mă scoată din minți și să fi dat alarma la salvare. De parcă la ora respectivă nu mai aveam nimic mai bun de făcut decât să îl ascult pe dânsul. Ca de începutul sfârșitului de săptămână, fără să fiu sigur de cele care urmau să mi se pregătească de sfârșitul lumii. DOAMNE AJUTĂ, mi-am spus eu pe nerăsuflăte și mi-am făcut o cruce largă în care să îmi fi încăput măcar păcatele din ultima vreme.

Am dat pe băjbăite de receptor, ferm hotărât să îl arunc în primul perete care avea să îmi vină mai aproape sau să îl fi părăsit în singura intersecție din cale.

Dar pereții stăteau cu spatele și începuseră să se balanseze ca nu cumva să îmi nimeresc cu obiectul negru care începuse să tacă bine, simțind că i se pregătise ceva.

O voce nepământească îmi coborî din telefon în ureche și mă sfătui să nu închid. Adică nenorocitul de receptor, cel care își făcuse damblalele toată dimineața, avusese neobrăzarea să se dea tiptil jos din furcă și să stea orientat către mine ca să aud bine monologul care urma.

Și să ascult cu răbdare vreme de cinci minute mesajul.

O forță mai presus de înțelegerea mea îmi închisese gura și îmi înțepe-nise brațul fără să greșescă la orientare.

Nu mai puteam să mă împotrivesc nici măcar unor valuri de binefacere.

Și nu mai aveam putere nici măcar să îmi fi făcut cruce după cum mă învățase bunica din Turnu Roșu.

Draga de ea, stătea la bine și căldurică în vreme ce eu trebuia să mă las maltratată de o voce nevropată care pretindea că aparținea unui înțelept.

Fără să fi putut să schițez nici măcar un singur gest de a fi aplaudat evenimentul. De parcă am fi fost la spectacol.

Somnul începuse să doarmă pe mai departe, fără să fi ținut cont și de mine sau de dorința mea de a mai fi rupt un pui de pește din ăla cu mustăți, că doar nici măcar nu se pornise sâmbăta ca lumea.

-Creștine, mai ai de trăit doar două zile. Și doar tu vei fi cel care va

hotărî cum să o facă.

Măi să fie, dar asta le întrecea pe toate.

Vroiam să îl întreb pe cel de la telefon cine era sau cine își închipuia că este. Și unde lăsase restul de timp până la un sfert de oră? Ceva nu se prea potrivea cu planurile mele de timp liber dar se îmbuca perfect cu întreruperea timpului de odihnă.

Precis un insomniac cu vedere la mare, dornic să își rădă de oamenii obișnuiți să îi dea cu sapa.

Dar individul terminase repede și se mai auzea doar zgomotul de fond al vremii care începuse să treacă prin apropiere ca într-o zi de sâmbătă sau ce naiba mai era că începusem să le încurc pe toate.

Am pus și eu telefonul jos încă o dată, deoarece abia îmi văzusem somnul zburând pe fereastră, neuitând să promită că avea să revină puțin mai târziu, adică atunci când avea dumnealui să îi vină cheful.

Mi-am dat plăpumioara deoparte și am lăsat răcoarea dimineții să mi se urce pe picioare, chiar dacă ele nu se așteptau la atari surpriză mai puțin plăcută.

Am fost nevoit să mă ridic în capul oaselor și să ajung în bucătărie pentru cana obligatorie de cafea. De fiecare dată o vroiam neagră, mică și fierbinte, aviz amatorilor.

Conștiința sau doctorul meu intern aveau să îmi spună că ar fi trebuit să mă gândesc la tensiune, dar am dat din mână a lehamite și mi-am umplut cana până la capătul tuturor lucrurilor. Pentru ca pe luciul negru al lichidului să observ un 48 mare dar asta era din cauza orei matinale.

Câțiva stropi aveau să sară pe podea dar m-am gândit că aveau și morții dreptul să guste din lichidul magic.

Pe mine mă readucea la starea de om care tot puține avea să priceapă

Hambarul din Kingston (atelierul de desen după ce a plecat Nicăpetre)

chiar dacă mi-ar fi plăcut să fi fost mai inteligent.

Nu fusesem pensionat cu prea multă vreme în urmă, dar asta nu era un motiv să mai am doar două zile de trăit.

Dar la urma urmei, avertismentul putea să fie adevărat.

Divorțasem cu trei luni înapoi și afacerile mele erau într-o stare îngrozitoare, ceva gen oraș inamic după terminarea războiului.

Aș fi avut nevoie de cel puțin un an să le fi descursat și nu de 48 de ore. Chiar dacă s-ar fi oferit altcineva să le fi pus în ordine.

Dar, mă rog, ar fi fost nevoie să văd ce se mai putea face.

Plus că mai aveam ceva timp de așteptat până să îmi apară în cutiuță facturile de curent, gaz și apă. De parcă altceva nu ar mai fi existat pe lume. Ba mai existau datoriile pe care le făcusem pe la mai mulți prieteni, cu promisiunea fermă că aveam să le achit la prima ocazie. Sau la a doua?

Dar poate că după cele două zile aveau să mă scoată din registrele contabile. Trebuia doar să sper și avea să se îplinească. Îmi aminteam de englezoaica aia care primise o factură de plată de cincizeci de penny după 34 de ani, vreme în care se măritase, divorțase și se alesese cu o leucemie extrem de romantică.

La ea cum de fusese posibil?

Cafeaua mi se strecura în stomac pe căi știute numai de ea și făcea eforturi disperate să mă aducă la realitate.

Dar eu începusem să visez cu ochii deschiși cai verzi pe pereți și uși care mi se deschideau la vreme.

Cuiul îmi intrase în creier și mă îndemna să profit cât mai eficient de cele 47 de ore rămase. →

FRANCISC PAL

Dar ce naiba era aia EFICIENȚĂ?

Mă afluam, TOTUȘI, sub nivelul apei și trebuia să îmi țin respirația.

Afară viața părea să nu mai vrea să OPREASCĂ LA INTERSECȚII DE PARCĂ TOTUL AR FI FOST DUPĂ VOIA DÂNSEI. Dar aveam să înțeleg că cele două zile rămase îmi fuseseră alese înadins sâmbăta și duminica, perioadă în care era închis mai peste tot.

Și asta așa, ca măsură de siguranță pentru o ultimă durere de cap sau măsele.

Am luat două pastile cu apă ca să previn o astfel de posibilitate. După care un prieten îmi sună la ușă și îmi ceru datoria fără să mai fi intrat în casă, că se grăbea la cumpărături și să dispară ca suflat de vânt după ce îmi luă banii din mână întinsă către el. Nici măcar nu intrase în casă.

Croitorul îmi făcea un costum nou, dar eram sigur că nu mai aveam când să-l port.

Mă trezi din visare sunetul soneriei de la intrare. Era poștașul care venise să ridice plata pentru abonamentul de radio și televiziune. I-am dat banii fără să crâcnesc sau să mă întreb ce îl apucase de umbla chiar și sâmbăta pentru abonamente.

Mai ales că de oarece vreme se renunțase la astfel de plăți. Sau să fi fost un proiect?

Poștașul avea chiar și o mustăcioară care îi dădea un aer de conspirator.

Dacă nu era poștaș cu adevărat?

Și pe când îmi propusesem să îl întreb, aveam să constat că el trecuse deja de colțul străzii. Momente în care un al doilea prieten avea să îmi intre în casă, să se plângă de guvernanți și să îmi ceară și el banii pe care mi-i împrumutase. Nu mai puteam să înțeleg nimic. Parcă fuseseră anunțați cu toții de ultimatumul meu.

Și oare unde urma să fiu înmormântat, dacă timpul mi se redusese la doar 46 de ore?

Am pus mâna pe telefon și am constat că aproape toate cimitirele erau închise, ca de sfârșit de săptămână.

Iar prietena mea plecase cu soțul în Făgăraș.

Cu ea mă mai sfătuia uneori, dat fiind faptul că lucra tot la un cimitir.

Dar acum ajunsesem absolut singur și parcă auzeam râsul Sorții

care ajungea până la mine, că mai departe nu era nevoie.

Am sunat într-o doară la croitor iar dumnealui îmi spuse că băiatul plecase deja să mi-l aducă, cu factură cu tot.

-Bine, bine, dar astăzi e sâmbătă, am mai reușit eu să bâgui, dar specialistul în stofe închisese deja.

Se părea că nimeni nu avea chef de conversații lungi.

Mi-am luat costumul și mi l-am pus în raniță, să-l pot duce cu mine.

Nu înainte de a afla că singurul cimitir deschis era Sf. Paraschiva, așa că mi-am umplut buzunarele cu bani și am luat un taxi până acolo, la locul de veșnică pomenire.

Cam trei sferturi de oră.

Îmi luasem ceasul de mână vechi, fiindcă pe cel nou îl vărâsem într-un plic pe care scrisesem numele fiului meu, cel care mă vizita cam la doi ani o dată. Sentimentalism, ce mai.

După care aveam să oftez și să mă gândesc ce soi de zgârcenie mi s-ar fi potrivit mai bine.

La administrația locului de veci, nu am reușit să dau decât de o funcționară tânără, care trebuia să le facă singură pe toate. Fără ca motivele să fie prea clare.

Purta o rochiță care mai avea drum lung până să ajungă la genunchi.

Cred că cei duși nu aveau probleme să i se uite sub fustă când umbla pe aleile stabilimentului.

I-am spus mai întâi că aveam nevoie de un loc de veci și o groapă săpată pe loc.

Ea făcu ochii mari și îmi spuse că sâmbăta nu se ocupa de așa ceva.

I-am pus două hârtii pe masă la care avea să își schimbe imediat părerea. Se lucra și sâmbăta, cum să nu.

Avea să se blocheze în momentul în care i-am achitat totul cu bani peșin.

Atelierul lui Nicăpetre

Dumitru P. Popescu, Nicăpetre, lângă bustul lui Mircea Eliade, de la Câmpul Românesc

Locul, săpatul gropii, slujba, sicriul cât și toate celelalte mărunțișuri care ar fi putut interveni pe ultimul meu drum.

Mi-am ales un sicriu pe măsură, unul executiv, de culoare închisă, să semene cu un autoturism de lux.

M-am lungit în el și am constatat că mi se potrivea de minune și rima chiar și cu ochii uimiți ai funcționarei.

La așa încercare, Lili, că așa o chema, aproape că leșină.

Dar avea să fie și mai surprinsă în momentul în care i-am cerut să mi se sape groapa în minutul imediat următor.

-Dar groparii noștri sunt în liber, avea fata să protesteze fără prea multă convingere.

Cred că era convinsă că trăia un coșmar.

Dar următoarele trei bancnote aveau să îi schimbe convingerea, să telefoneze și să aducă la lucru trei gropari nemulțumiți de întreruperea șirului inepuizabil de țiuculiță de o calitate relativă.

Primiră și ei câte o sută și combustibilul cu pricina îi făcu să termine de săpat într-o oră nefiresc de scurtă.

-Mai e nevoie de noi, întrebare ei la urmă, dar Lili le făcu semn cu mâna că erau liberi. Puteau să reia viața de unde o lăsaseră.

-Pământul o să putem să îl tragem peste și a doua zi.

Îi era jenă să spună că urma să îl tragă peste mine. →

Mare scofală după toate cele prin care trecusem în ultimele ore...

-Și dacă o să plouă între timp?

Fata începu să râdă cu lacrimi la guma mea.

Toate erau aranjate dar între timp se făcuse seară iar eu mai aveam de trăit cam 30 de ore.

Lili trebuia să plece acasă și să încuie peste tot, dar încă o sumă de bani o convinse să mă lase să aștept în biroul ei.

Eu i-am spus că preferam să aștept lângă sicriu, la care ea, binevoitoare, m-a ajutat să deschid capacul coșciugului, rămânând mută de admirație la vederea calității așternuturilor.

Iar eu să îmi aduc aminte că în alte părți îi zicea copârșeu.

Mă rog, avea să plece și să mă lase cu lumina aprinsă, ca nu cumva să mă fi prins oarece gânduri necurate din motive de imaginație. Unii stăteam bine la capitolul ăsta, doamnelor și domnilor.

Dar mai târziu am aprins lumina de afară de unul singur, așteptând să dispară fantomele nopții.

DE CE MAI APRINZI LUMINA DACĂ TOT ȘTII CĂ AI SĂ MORI?

Nu știam cine mă întreba chestia respectivă dar după o meditație lungă, până a doua zi, aveam să constat că avea dreptate.

Nu prea aveam nevoie de lumină, dar că reușisem să mă ridic pe buza prăpastiei și să mă și îndepărtez de ea devenisem absolut sigur, dar fără să pot să îi înțeleg bolboroselile referitoare la stinsul și aprinsul luminii. Chestii pe care le determina altcineva, unul care să fi vrut să îl sperie.

Vreme în care cele două zile promise trecuseră de parcă nu s-ar mai fi consumat usturoi și nici vreo gură nu ar mai fi mirosit.

Și o ploaie venită din senin se pornise să umple groapa săpată peste noapte cu bani gheață, fără să mă fi întrebat și pe mine ce părere aveam de vreme ce eu scosesem banul.

Dar revenisem la viață de vreme ce nu mai exista loc de veci care să mă fi așteptat pentru lumea de dincolo. Ar fi trebuit să mă trezesc mai repede, să prind luptele în armură sau poate primul sau al doilea război mondial, dar mie mi-a plăcut să dorm pe săturate așa că am mai dat de tine pe vremea în care aveai în jurul a șaptezeci de ani.

Nici vorbă să ne mai fi ținut de mână și să ne fi făcut declarații romantice.

Mă mai priveai oftând și îmi aruncaai scutecele la gunoi, convinsă că pe lumea asta nu mai exista dreptate.

Iar eu începusem să alerg după fetițe ca să înțeleg ce aveau ele deosebit de le laudau cu toții.

Aveam să mă lămuresc mult mai târziu, dar atunci le puteam bate măr fără eforturi deosebite sau explicații.

Dar nu o făceam, fiindcă bunica stătea cu ochii pe mine și doar fusese și ea fetiță.

Însă nu o mai bătea nimeni și chestia asta îmi dădea de gândit.

Între noi nu se dezvoltase o relație prea călduroasă, chiar dacă mă pupa pe burtică în clipele în care mă prindea gol-pușcă în vană.

Și eu nu puteam să mă ridic să o fi luat în brațe fiindcă îmi era rudă de foarte aproape.

De fapt, nici măcar nu știam ce era chestia aia cu îmbrățișatul și de ce o făceau toți adulții ca niște apucați.

Trebuia să rezolv eu mai târziu și enigma asta.

În viață, toate cele de mai târziu păreau încurcate și asta era așa doar ca să dea motive de meditație celor ca mine.

Uneori, bunica îmi lua țâmburușul și mi-l spăla bine peste tot, chestie care la început avea să mă scoată din sărite fără să știu prea bine de ce.

Astea erau amintirile care îmi treceau prin cap în clipele în care mă așezasem pe o bancă, în plină ploaie, să îmi privesc groapa umplută cu lichid. Loc unde mi se spunea că eu nu mai aveam loc.

Orele care treceau în clipa de față erau desprinse din altă grămadă și nu din cele 48 care îmi fuseseră promise inițial.

Și mi se părea foarte posibil ca totul să fi fost doar o înscenare.

Dar mă alesesem cu toate datoriile plătite?

Mă alesesem.

**Centrul Cultural "Nicăpetre",
Brașov**

**La închiderea ediției
La TORONTO,**

Ana Blandiana
Premiul Griffin pentru întreaga activitate

Felicitari Anei Blandiana pentru premiul Griffin acordat pentru întreaga sa activitate, ce se adaugă unui palmares impresionant de alte recunoașteri diverse.

M-am bucurat să ne întâlnim, chiar scurt, la festivitatea premierii ce a avut loc la Toronto.

M-am bucurat și să fiu în sală, să asist anonim la încununarea unei activități de o viață.

Observațiile poetei m-au emoționat. Mai întâi, aceea despre bunătate și poezie, care schimbă lumea. Apoi, imaginea traversării oceanului în bărcuța de hârtie. Dar dincolo de vorbe, intonația, ba chiar și timbrul vocii creau magie. Zâmbetul, aura, prezența - toate, cât se poate de memorabile.

O zeiță a poeziei, ce schimbă lumea cu grație, având o statură pe care puțini muritori și-au câștigat-o.

N-am mai văzut de multă vreme așa o coadă la carte sau standing ovations într-o sală plină, care, mai mult, vorbește altă limbă decât cea a poetesei.

Am plecat gândind ce mult poate face un singur om într-o singură viață. În acest caz, ce impact enorm poate avea o singură doamnă, atunci când alege, pe lângă talentul și distincția cu care a fost dăruită, curajul adevărului.

Cum a dăruit, cu mâinile goale, în ziduri dure, construind punți între oameni. Doar cu cuvântul și cu dezarmanta armă a bunătății. Cu zâmbetul pe buze.

MILENA MUNTEANU LIȚOIU

DEMERSUL SCRISULUI

MOTTO:

“Scrisul e probabil cea mai bună invenție a omului, legând oameni care nu s-au cunoscut niciodată, cetățeni din epoci distante. Cărțile rup lanțurile timpului.” (Carl Sagan).

Sunt destule persoane care deplâng faptul că astăzi se scrie mult, că e multă literatură furajeră, că sunt multe scrieri doar de păstrat în albumul de familie, dar cine le ascultă? Părerile lor rămân vorbe în vânt. Viața e singura care își impune regulile ei, lăsând vocile să se stingă în pustiu. Pe tărâmul scrisului, se aplică deviza Societății Junimea, ca un adevăr incontestabil: “Întră cine vrea, rămâne cine poate...” și după cum se știe, timpul este cel care va hotărî.

Pledoariile celor ce critică cu spiritul rigid, conservator, ne amintesc adesea de avocații care de cele mai multe ori pierd procesele. Toți criticii, chiar și cei mai mari, s-au înșelat uneori, în opiniile lor, cu atât mai mult cei ai zilelor noastre se pot înșela, având chiar motive întemeiate.

E greu de tras o concluzie netă, într-un univers care seamănă cu un caleidoscop, în care multe par date peste cap din cauza noutăților, nu de puține ori, năucitoare. Lipsesc direcțiile de dezvoltare ale literaturii, liniile directe, principiile, punctele de vedere bine definite, unitatea de vederi, niște criterii orientative, lăsând impresia că literatura se află în derută, că băjbăie anarhic, căutând buimacă drumul spre lumină, asemenea unei bărci lăsate în larg, fără cârmă.

Nici spiritul literar al criticii nu are viață puternică, nu se poate ridica la valorile secolului trecut, nu se ridică nici la cerințele momentului, încărcat cu atât de multe schimbări.

Absența unor direcții (în critică și în teoria literaturii noastre de astăzi), caracterizează nu numai literatura, ci și celelalte laturi ale vieții noastre sociale, lipsa acestor direcții văzându-se într-un cadru general, în politică, istorie, economie, moralitate etc.; doar știința și tehnica ne împing mai ferm de la spate. Prezența unui ideal înalt și a marilor idei sunt înlocuite de setea oarbă de a obține bani, cât mai ușor și cât mai mulți. Lipsa unității unor înalte idealuri, aduce la pragul de jos și literatura. E o degringoladă

generală. Se vor limpezi vreodată aceste direcții ale vieții, aflate acum în derută?

Așadar, consider că nu e vinovat omul care dorește să își exprime în scris din preaplinul trăirilor sale. Din contră, e un lucru lăudabil că se luptă, chiar dacă îi este greu, să se orienteze, fiindcă nu vede nimic clar la orizont.

Fiecare scriitor se înscrie într-un perimetru liric propriu. Lumea literară are un teren vast, interior și exterior și felurit ca forme de relief, de la câmpie la piscurile semețe ale muntelui, și fiecare formă de relief își are frumusețea și însemnătatea sa. Nici toate păsările nu cânta la fel, nici toate florile nu au farmecul și parfumul asemănătoare, nici oameni nu sunt egali, nici măcar cu ei înșiși, și, cu toate astea, este loc pentru toți și fiecare contribuie prin diversitate la frumusețea acestei lumi, “cea mai bună din lumile posibile” (Leibniz).

Se pune întrebarea: cine ne poate spune ce trebuie să alegem din aceste vremuri care au revoluționat toate domeniile în care acționează omul? De ce nu se ridică, pe plan mondial, nicio voce cu autoritate, să formuleze noi direcții impuse de marile prefaceri în care se încadrează și literatura română? Să credem că inteligența umană se află în impas? Nicidecum. După cum au evoluat unele domenii ale vieții, rezultatul este chiar unul lăudabil. În altă parte trebuie căutat răspunsul.

Spectaculosul avânt tehnico-științific, pe lângă înlesnirile aduse omenirii, ne-a dat viața peste cap, în același timp. Interiorul uman n-a mai putut ține pasul cu ritmul alert al acestor schimbări; ne trebuie o vreme îndelungată, ca să ne transformăm concepțiile, mentalitățile, comportamentul. Coordonatele lumii noi nu se mai potrivesc cu tiparele în care ne-am așezat ca pentru vecii vecilor. Poți să îl invoci pe Titu Maiorescu și pe toți teoreticienii și criticii literari ai noștri și ai lumii, nu ajută; ne trebuie o nouă reșezare a principiilor, păstrând și ceva din zestrea moștenită, dar noutatea trebuie să fie dintr-o altă

plămadă, față de cea cunoscută până acum. Numai să bați din picior și să strigi că așa nu e bine, nu te poți impune! Trebuie să renunți la rigiditatea ideilor unui timp rămas în urmă și să accepți idei noi. Tăvălugul schimbărilor cere, la rândul lui, schimbări evidente. Noutățile nu apar, dacă nu sunt impuse de viață, oricât ar striga unii și alții, în ideea de a-i descuraja pe cei care scriu.

De ce să renunțe oamenii la bucuria de a-și exprima în scris trăirile interioare, cele mai multe născute din cuget curat, dint-o anume noblețe și delicatețe? Uneori te înduioșează când constăți că efortul este mai mare decât talentul. Chiar dacă scrierile lor se sting și dispar, ele și-au îndeplinit un rol nobil, au lucrat interiorul omului, l-au înfrumusețat, l-au înnobilit, l-au modelat... După ce a scris, omul acela va fi alt om...

Scrisul se naște dintr-o nevoie interioară de a cunoaște, de a înțelege, de a plămădi viață din magma cuvântului, e o emoție aleasă, învăluită în curățenia cu care pășim în biserică, este opusul acestei lumi parcă ieșite din țâțâni. Oricum ar scrie cineva, e un gest de prețuire a limbii române, e un semn al spiritualității, o încercare de a pune mintea să lucreze pe un tărâm al frumuseților, în care sădește o floare a scrisului. Și dacă scrisul lui nu e o floare, ci o buruiiană, tot e mai mult decât piatra seacă. Consider o aleasă distincție preocuparea profesorilor de limbă română, care sădesc în sufletul elevilor lor dorința de a scrie, exersând încă de pe băncile școlii.

Ca și celelalte arte, scrisul nu aduce bani, ba, mai mult, astăzi mulți dintre cei ce scriu își cheltuiesc banuții adunați cu greutate, ca să publice o carte - bună, rea - dar care adună lumina sufletului în ea. Înseamnă mai mult decât sufocarea existenței în urâtenia acestor tulburați ani pe care îi trăim. Înseamnă o preocupare care ne scoate din starea larvară la care ne condamnă societatea postmodernă, convențională și ipocrită...

Bucuria revelației pe care ne-o dă scrisul, nu poate fi suprimată nici de rațiune, nici de lupta pentru realizări materiale, nici de urcușul treptelor sociale, nici de lipsa de timp, nici de împotrivirile unor critici, de nimic, absolut de nimic...

ELENA BUICĂ

MICI AVENTURI ÎN
VERSURI
PENTRU COPII, 4-6 ani,

VITEAZUL

Cocoșul „Creastă-citată”
Picotește în poiată,
Plictisit de iarna grea,
Fără apă la cișmea,
Fără fir de iarbă grasă,
Fără nisip lângă casă,
Fără un confort sumar...
Doar boabe, după cântar.
Cucuriguuu, cucurig’,
Lungă-i iarna!
Ninge! Frig!
Noaptea vulpea dă târcol,
Sunt nevoit să mă scol
Să-l deștept și pe Azor...
Cucuiguuu, cucurig’!
N-auziți ce tare strig?
Vezi? Vulpea cu mare zor
A luat-o la picior.
Ce v-ați speriat, surate?
Nu vă apăr eu pe toate?

PUI DE CUC

S-a născut un pui de cuc,
Într-o scorbură de nuc,
Între pui de pițigoi,
Pui plăpânzi, de pene goi.

Cucul crește năzdrăvan,
Într-o zi cât într-un an...
-„Vreau cireșe ! Cu-cu, Cuc,
„Să mănânc,apoi mă duc !”
„Vin la anul înapoi,,
„Frățiori mici, pițigoi...”

LA MIERE

Un urs supărat,
Cam poficios
Și nemâncat,
Umbla prin pădure,
Dorind un pumn de mure.
Dar murele sunt necoapte,
Alunele sunt doar în lapte,
Zmeura a fost ieri culeasă,
Așa că el putea gusta doar...
iarba deasă...

Nu sunt nici șoareci, iar melcii,
Trăiesc mai în vale, sub sălcii.

De flămând ce era,
Ursul nu mai vedea bine,
Când tocmai dă peste un stup de
albine !
Dar ca să iei mierea de la ele,

Sărmane urs, ți-ar trebui două
cojocole !

PISICA DE GUMĂ

„O pisică am și strigă:
„Miau, miau, miau,
„Și mă intrigă, !
„Îi dau lapte, strigă iar,
„Parcă am pus-o pe jar...
„Îi dau puțină smântână, dar,
„Cât plămânii pot s-o țină
„Strigă iarăși miau, miau,
miau...
„Oare ce-ar voi să-i dau. ?
„Poate —o doare o ureche,
„Sau poate moare de sete,
„Să vedem ce pot să fac,
„Cum pot reuși s-o-mpac ?..
„Miau. miau, miau, îmi strigă
tare:
-„Nu vreau nimic! Nici
mâncare!
„Dar ca să nu mai am ton,
„Nu mă prinde de buton !!!”

DOISPREZECE BOBOCI MULT AȘTEPTAȚI

Un găscan pletos,
Cu gulerul ros,
Și dat cu catran,
Însurat, viclean,
Lipăie prin praf,
Curg pene,,, canaf...
Este furios,
E din „pene scos”,
Umblă teleleu,
Fără de folos,,,
De o vreme-ncoace,
Gâsca mamă „zace”
Într-un cuib de paie,
Larg, cât o copaie.
Poate mâine-n zori
Scoate puișori-
Bobocei pufoși
Cu ochii sfoși-
Boabe de neghină,
Puful... de sulfină

Lungă-i așteptarea,
Cade înserarea,
Dar tatăl găscan
Cu ochi de mărgean,

Lipăie prin praf...
Pene curg, canaf...
Plin de nerăbdare,
Mai face-o plimbare.

Așteptând în zori
Când de... bobocei-puișori...

JUCĂRIA VIE

Un iedut avem acasă,
E vioi și l-am dresat,
Face salturi peste masă...
S-a lovit, dar l-am pansat...

Lapte bea din farfurie;
Picătură, nu rămâne !
Azi, e cât o jucărie,
Oare crește mare, mâine ?

Clopoțelul de aramă,
Galben și rotund, cum este,
Unde e iedul, mă cheamă
Și mereu îmi dă de veste.

Blana lui e albă, moale
Din inrele și cercei
Iar lumini, mici rorocoale,
De ochi blânzi, cum vezi la miei.

Am fost cu el în pădure,
Se ținea mereu de mine,
Mi-a trântit coșul cu mure !
Numai de șotii se ține !

FAMILIE

Sub acoperișul șurii, vrăbiile-n
stuful gros
Clădesc cuiburi căptușite cu puf
cald și mătăsos.
De aproape vezi o mie de intrări
cât degetarul
Și-n-năuntru se aude-n ciripitul
des, cleștarul...
Puiii mici, cât o alună stau
golași în pat pufos
Ochii negri, cât neghina,
scânteiază-n abanos...

.....
Când părinții aduc hrană, omizi
molii și gândaci,
Patru ciocuri stau deschise,
așteptând ca să le-mpaci !
Puiii cresc, părinții zboartă,
„după treburi”, sunt grăbiți !
.....
Iar când noaptea-ncet se lasă cu
toții-adorm fericiți !

MELANIA RUSU CARAGIOIU

SĂPTĂMÂNA INTERNAȚIONALĂ DE CULTURĂ, HAMILTON - 2018

DUMINICĂ 8 IULIE, 2018

- Ora 10:00 -Slujbă cu trei preoți: Preot Ioan Bunea, Pr. dr. Dumitru Ichim și Pr. dr. Gheorghe Nicolae Șincan la biserica "Sf. Gheorghe" din Toronto.

LUNI 9 IULIE, 2018

Orele 19:00

- Bun venit oaspeților - Ing. Dumitru Răchitan, președintele "Asociației Culturale Române - NAE IONESCU", Hamilton - Cuvânt de deschidere - Pr.Dr. Dumitru Ichim, directorul Săptămânii Internaționale

Orele 19:30

1. Aurel Pop, scriitor, editor revista MĂRTURII CULTURALE, Satu-Mare, România: "Părintele Arhimandrit Roman Braga - slujitor al Sfântului Altar din Negrești - Oaș, "capitula" Țării Oașului. (România).

2. - Ing. Mihaela Moisin, Hamilton, Ontario - Despre Centenarul Unirii

3.Prof. Sebastian Doreanu, Denver, Colorado, USA: "Happy New World".

Moderatorii Săptămânii: Mircea Arman, redactor-șef la TRIBUNA, Cluj-Napoca, Conf. Univ. Dr. Ștefan Damian, Cluj-Napoca, România, și Nicolae Băciut, redactor-șef, revista VATRA VECHE, Tg.Mureș, România, Ani Bradea, revista TRIBUNA, Cluj-Napoca, Ioan-Pavel Azap, revista TRIBUNA, Cluj-Napoca

MARȚI, 10 iulie

Orele 17:00

- Vecernia - Pr.Dr. Gheorghe Nicolae Șincan, Tg.Mureș, România

Orele 19:00

1. Mircea Arman, eseist, redactor-șef la TRIBUNA Cluj-Napoca, Romania: "Filosofie și estetică în paginile revistei TRIBUNA"

2. Mircea Ștefan Bartan, poet, Cleveland, Ohio, SUA: "Cultură și tradiție la CÂMPUL ROMÂNESC".

MIERCURI, 11 iulie

Ora 10:00 - Excursie la Cascada Niagara

Orele 16:00 MASĂ ROTUNDĂ

Orele 19:00

1. Ani Bradea, cronicar și poet, redactor la TRIBUNA, Cluj-Napoca, România: "O privire asupra prozei și poeziei române actuale"

2. - Vakar Istvan Valentin, scriitor, redactor TRIBUNA, Cluj-Napoca, Romania: "Moment aniversar de cultură: un secol de cultură în TRIBUNA".

3. Nicolae Băciut, poet, redactor-șef VATRA VECHE, Târgu-Mureș, România - MOMENT POETIC: "Pe unde umbli, poezie?"

JOI, 12 iulie

Ora 10:00

Excursie la St.Jakob și vizită la biserica și Centrul Românesc din Kitchener

Orele 16:00

MASA ROTUNDĂ

1. Prof. dr. Rodica Gîrleanu Costea - "Lucian Blaga - dincolo de filosofie și poezie"

Dorin Nadrau, scriitor, Detroit, Michigan

Literatura - o potențială victimă a ofensivei social-media și societății informaționale.

Vor participa toți scriitorii prezenți.

Moderatori: Nicolae Băciut (Tg. Mureș) și Ștefan Damian (Cluj- Napoca).

Orele 19:00

1. Conf. Univ .Dr. Ștefan Damian, scriitor, Cluj-Napoca, România: " Deschideri culturale: poezia străină în reviste și edituri românești".

2. Ioan-Pavel Azap, poet și eseist, redactor la TRIBUNA, Cluj-Napoca, România: "Valori estetice în cinematografia românească".

VINERI, 13 iulie

Orele 16:00

MASA ROTUNDĂ

1. Pr. Prof. Univ. Cezar Vasiliu, Montreal, Quebec: "Marea Unire și Biserica"

2. Victoria Milescu, România - lansare de carte

3. Dorin Nadrau - O perlă a monahismului românesc în America: Mănăstirea Ortodoxă Adormirea Maicii Domnului din Michigan – LANSARE DE CARTE

Moderator: Milena Munteanu

Orele 19:00

1. Nicolae Băciut, scriitor, redactor-șef, VATRA VECHE, Tg.Mureș, România: "Fenomenul publicistic al revistei VATRA VECHE"

2. Pr. Dr. Gheorghe Nicolae Șincan, Tg.Mureș, România: "Câtă credință atâta poezie, câtă poezie atâta credință."

3 Prof.Univ. Dr. Nicolas Andronescu, University of Connecticut, USA: "O interpretare modernă a fizicii lui Eminescu".

SÂMBĂTĂ - 14 iulie

- Ora 10:00 - Sf. Liturghie cu trei preoți la capela ADORMIREA MAICII DOMNULUI: Pr.Dr. Gheorghe Nicolae Șincan, Tg.Mureș, Pr. Didel Furtună, Kitchener și Pr. Dr. Dumitru Ichim, Kitchener.

- Începând cu ora 12:00 - Program cultural - artistic (muzică, poezie, aniversări cărți și autori) și Banchet Festiv - organizator CENACLUL NICAPETRE de pe lângă revista OBSERVATORUL, din Toronto, moderator Dumitru Puiu Popescu.

DUMINICĂ - 15 iulie

- Ora 10:00 - Sf.Liturghie cu trei preoți la biserica "Sf.Ioan Botezătorul" din Kitchener, Ontario: Pr. Protopop Ionel Maerean, paroh, Pr. Dr. Gheorghe Nicolae Șincan, protopop de Tg.Mureș și Pr.Dr. Dumitru Ichim.

- Ora 12:30 - Cenaclul literar FLORICA BAȚU ICHIM va avea ca oaspeți, sala de sub biserică, pe scriitorii Pr. dr. Gheorghe Nicolae Șincan, protopop de Tg.Mureș, și Nicolae Băciut, redactor-șef al revistei VATRA VECHE din Tg. Mureș.

LUNI, 16 IULIE, 2018,

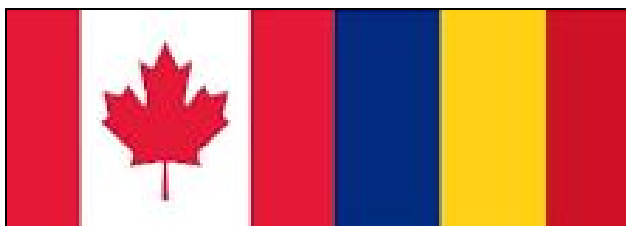
ORA 16.00. Consulatul General al României din Toronto

Întâlnire cu Nicolae Băciut și pr. Gheorghe Nicolae Șincan. Lansare de cărți, recital de poezie Nicolae Băciut, „Eminescu n-a existat”.

Ing. Dumitru Răchitan
Președintele "Asociației Culturale
NAE IONESCU"

Pr.dr. Dumtru Ichim
Directorul SĂPTĂMÂNII
CULTURALE

Panoramic cultural

Oameni de cultură români din Canada

Ala Mândăcanu, organizatoarea Zilei Basarabiei la Montreal, împreună cu membrii comunităților române și moldovene, la Centrul de Resurse Comunitare din Cotes-des-Neiges – 2014

Clăcași la sfârșitul unei zile de clacă

La dezvelirea bustului lui Aron Cotruș

Dezvelirea bustului lui Vasile Posteuca

La sfârșitul Săptămânii Culturale

Asociația Canadiană a Scriitorilor Români, 19 august 2017

OCHIUL CICLOPULUI

Cenaclul „Observatorul” la Hambarul lui Nicăpetre din Toronto

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Cezarina Adamescu, Mihaela Aionesei, Florin Bengean, Diana Dobrița Bîlea, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Marin Iancu, Alexandru Jurcan, Vasile Larco, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu,

Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Valentin Marica, Nicolae Suciu, Titus Suciu, Ilie Șandru, Dorin N. Uritescu, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Flavia Cosma (Canada), Darie Ducan, (Paris), George Filip (Canada), Andrei Fischhof (Israel), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Aliona Grati, Claudia Șatravca (Chișinău), M. N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

ISSN 2601 - 6192 ISSN-L 2601 - 6192

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2017 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

